G. CIPRIAN

SCRIERI

II

TEATRU

1965
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

OMUL CU MÎRȚOAGA

COMEDIE IN PATRU ACTE

P E R S O N A J E L E •

CHIRICĂ, arhivar
VARLAM, prietenul său
ALEXANDRU NICHITA
ANA, soţia lui Chirică
BĂIATUL CEL MARE
BĂIATUL CEL MIC
INSPECTORUL GENERAL
OMUL CU IDEI
STĂPINUL CALULUI
PROVINCIALUL
PROPRIETARUL CASEI
DIRECTORUL ŞCOALEI
AJUTORUL DE ARHIVAR
LICEANUL
FIRA, servitoare
UN SLUJBAŞ
UN DELEGAT
O FEMEIE BĂTRINĂ
UN APROD

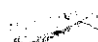
Slujbaji, delegaţi

Piesa *Omul cu mîrţoaga* a fost reprezentată pentru întîia oară în seara zilei de 7 octombrie 1927 pe scena Teatrului Naţional cu următoareâ~ţlistribuţie :

CHIRICĂ	*G. Calboreanu*
VARLAM	*/. Sîrbu*
ALEXANDRU NICHITA . .	*A. Athanasescu*
ANA	*Tantzi Bogdan*
BĂIATUL CEL MARE . .	*Mica Madelaine*
BĂIATUL CEL MIC . . .	* * *
INSPECTORUL GENERAL. .	*/. Brezeanu*
OMUL CU IDEI	1. *Mânu*
STĂPÎNUL CALULUI	*Ch. Duţulescu*
PROVINCIALUL	*G. Baldovin*
PROPRIETARUL CASEI . .	*N. Săvulescu*
DIRECTORUL ŞCOALEI . .	C. *Orendi*
AJUTORUL DE ARHIVAR. .	*V. Creţoiu*
LICEANUL	*Vulpescu*
FIRA, servitoare	*Sonia Cluceru*
UN SLUJBAŞ	*Marius*
UN DELEGAT	*G. Conabie*
O FEMEIE BĂTRÎNĂ . . .	*Olga Ţăranu*
UN APROD	V. *Romano*

Slujbaşi, delegaţi

ACTUL I

O cameră simplu mobilată. Obişnuita masă la mijloc cu tradiţionalele patru scaune împrejur şi nelipsita canapea cu droturile stricate, la o parte. în colţul din dreapta, spre fund, un birou mic cu cărţi în neregulă şi dosare. In spatele biroului, fereastră. In stînga, lîngă perete, o etajeră cu volume legate frumos şi frumos orînduite. în dosul etajerei, o uşă, care duce în odaia de dormit a doamnei Chirică şi în camera copiilor. în dreapta, planul înţîi, camera domnului Chirică. O uşă laterală, ceva mai sus, răspunde în coridorul care duce la bucătărie. în fund, un mic vestibul cu geamlîc.

Nichita şi Varlam se zăresc în geamltcul vestibulului. Varlam deschide şi face loc lui Nichita. Amîndoi îşi agaţă pălăriile în cuier.

NICHITA : Sînt tare curios să-l văd la faţă.

VARLAM : E neschimbat ca înfăţişare, atîta doar, că anii i-au cam pungit obrajii. *(Oprindu-se în prag.)* Să ştii că nu-i acasă.

NICHITA : Ce te face să crezi ?

VARLAM : Dacă nu-i în colţişorul lui *(arată biroul)* slabă nădejde să fie... *(Deschide uşa din dreapta, dispare o clipă, apoi se întoarce.)* Nu-i.

NICHITA : îmi pare rău.

VARLAM *(urcă şi apasă soneria de lîngă fereastră)* : Poate că e Ana acasă.

NICHITA : Cine e Ana ?
VARLAM : Nevastă-sa.
NICHITA : Cum, e însurat ?
VARLAM : De zece ani.
NICHITA : Mare minune î M-am gîndit de multe ori la el, dar, să-ţi spun drept, nu mi l-am închipuit niciodată şef de familie. Chirică... cu nevastă.
VARLAM : Şi copii.
NICHITA : Mare minune !
FIRA *(intră din bucătărie)*
VARLAM : Coniţa e acasă ?
FIRA : Nu. E plecată în oraş.
VARLAM : Şi boierul ?
FIRA : Dumnealui e la cîmp.
NICHITA : Au moşie ?
FIRA *(bufneşte şi-şi astupă gura ţărăneşte cu palma, apoi iese)*
VARLAM : Toanta a vrut să spuie că Chirică e afară la alergări. Azi e zi de curse. Aşa e.
NICHITA : Tot se mai ţine de ele ?
VARLAM : E marea lui slăbiciune ; singura de altfel. îţi aduci aminte ? Noi strigam numele unui cal şi el îi spunea părinţii pe dinafară, cînd a alergat întîi, de cîte ori a cîştigat, pe ce distanţă şi cu ce jochei.
NICHITA : Avea o memorie fenomenală. *(Se uită la ceas.)*
VARLAM : Trebuie să pice **dintMin** minut într-altul. Eu zic să-**1** aşteptăm puţin. Are să-i facă mare plăcere.
NICHITA : Un sfert de ceas pot să mai stau. La şapte şi jumătate trebuie să fiu într-un loc anumit.
VARLAM : Aha !
NICHITA : Te poftesc să-mi dai dreptate. Viu de la ţară, de la pădure. M-am sastisit de vînat rustic, mi s-a făcut dor de foşnetul unei fuste de mătase.
VARLAM : Nu te-ai mai săturat ?
NICHITA : Abia acum am de gînd să mă ocup de capitolul ăsta cum se cuvine. Lupta dîrză cu greutăţile vieţii nu prea mi-a dat răgaz. Acuma însă am şi timp, şi mijloace.
VARLAM : Te-ai împăcat cu bătrînul ?

NICHITA : Bătrînul e mort de două luni de zile. A murit ca un cîine, după cum a şi trăit. A picat trăsnit ca un stejar, fără să aibă vreme să mă dezmoştenească.
VARLAM : *De mortuis...*
NICHITA : Nu. Mi-e peste putinţă să uit ce am îndurat din pricina cîinelui ăluia. *(Stăpînindu-se.)* Dar, vorba ta, de vreme ce s-a dus...
VARLAM : Şi de vreme ce-**1** moşteneşti...
NICHITA *(zîmbind)* : Da, ăsta ar fi un cuvînt. Tu nu-ţi dai seama ce înseamnă să trăieşti printre străini, fără un ban şi cu o fire ca a mea.
VARLAM : îmi închipui.
NICHITA : Nu-ţi poţi închipui. y

(Mică tăcere.)

VARLAM : Te-ai întors de mult în ţară ?
NICHITA : La cîteva zile după fericitul eveniment.
VARLAM : Zău, prea eşti din cale-afară...
NICHITA : Ei, scumpule, fiecare trăieşte pentru sine. Ăsta-i adevărul. Restul e poleială. Pentru mine moartea bătrînului a fost cea mai fericită întâmplare din viaţă.
VARLAM : Mă îngrozeşti. Te-ai întors mai sălbatic de cum ai plecat. Apusul civilizat să nu te fi învăţat nimic ?
NICHITA : Apusul civilizat a întărit cu parafe şi sigilii vechea mea lozincă : eu, eu şi numai eu.

(Ana intră prin fund cu cei doi copii ai săi. Nichita şi Varlam se ridică de pe canapea.)

VARLAM : Dă-mi voie, Ana, să-ţi înfăţişez o dihanie rară : o fiară în sacou. *(Nichita se înclină.)* Ghiceşti cine e ?

(Ana se uită zîmbind la Nichita şi ridică din umeri.)

NICHITA : Doamnă, sub piei neîucrate, sau sub lînă bătută la maşină, s-a ascuns în toate vremurile aceeaşi nedomolită fiară.
ANA *(care poartă o rochie uşoară, foarte străvezie)* : Noi, cel puţin, am avut întotdeauna sinceritatea să ne-arătăm aşa cum sîntem.
VARLAM : Goale.
BĂIATUL CEL MARE : Uite, mamă, ce domn spătos!

NICHITA *(se pleacă zîmbind şi săruta mîna Anei)* : Alexandru Nichita.

ANA : Dumneata eşti ? Atunci Varlam a avut dreptate. Cunosc isprăvile dumitale din şcoală.

NICHITA: Nu cunoaşteţi nimic: am făcut altele mai mari.

ANA *(rîzînd)* : Un cuvînt mai mult să cred cu adevărat că eşti o... fiară. *(Lasă dinadins să i se vadă dinţii.)*

NICHITA : îmi place cuvîntul ăsta cînd e rostit de o gură ca a dumitale.

ANA : Ce fel e gura mea î

NICHITA : Ca a unei pisici sălbatice.

BĂIATUL CEL MARE : Mamă, domnul ăsta a spus o vorbă rea.

ANA *(roşie la faţă)* : George !

NICHITA *(ia copilul de subsuori şi îl ridică în sus)* : Bravo ţie, mînzule ! Cînd vei fi mare, să spui la fel, pe faţă, ce gîndeşti. *(Băiatul îi înfige unghiile în obraz. Nichita îl scapă din mîini.)*

ANA : Să piei din ochii mei! *(Băiatul cel mare aruncă nişte ochi duşmănoşi lui Nichita, cel mic iese scîncindu-se după fratele său.)* Te rog să-i ierţi, domnule Nichita. Poftim, a dat sîngele !

NICHITA *(zîmbind)* : Asta-mi face plăcere.

ANA *(scoate o batistă^ şi-i tamponează obrazul)* : Şi dacă n-am face sacrificii ca să le dăm o creştere cuviincioasă... Sîntem destul de strîmtoraţi, şi cu toate astea îi ţiu în şcoală particulară. Vai, cum şi-a înfipt ghearele! *(Trupurile lor sînt aproape lipite unul de altul.)*

NICHITA *(privind-o cu îndrăzneală în ochi)* : îi sînt recunoscător că m-a zgîriat.

(Mică tăcere.)

ANA *(roşie la faţă)* : Ai călătorit mult pe mare ?

NICHITA : M-am zbătut mai mult pe uscat, dar am străbătut adeseori oceanul.

FIRA *(din dreapta)* : Coniţă, a venit domnul proprietar.

ANA *(încurcată)* : Pofteşte-1. Sau, mai bine, nu : roagă-1 să treacă mai tîrziu ; ori spune-i să aştepte dincolo.

(Fira iese.)

NICHITA : Poate că prezenţa mea vă stinghereşte.

ANA: Nicidecum. Mă stinghereşte prezenţa proprietarului... Mă iertaţi un moment, *(iese în dreapta).*

NICHITA *(privind în urma ei)* : E cu putinţă să aibă Chirică asemenea femeie ?

VARLAM : Eram sigur că ai să-ţi pui întrebarea asta.

NICHITA : E o femeie de soi. Una din făpturile rare care la treizeci de ani n-au decît optsprezece şi care nu îmbătrînesc niciodată.

VARLAM : Ai ochiul ager, de pasăre de pradă deprinsă cu vînatul.

NICHITA : în privinţa asta nu m-am înşelat niciodată. *(Se uită lung spre uşa din dreapta.)* Mă întreb, însă, dacă n-am mai văzut-o eu undeva pe femeiuşcă asta.

VARLAM : în vis.

NICHITA : Nu, aievea, pe pămînt.

VARLAM : N-a trecut niciodată graniţa.

NICHITA : Cu toate astea, am văzut-o. *(Deodată, iluminat.)* Ştii unde ? Demult, într-un cîrd de fete care ieşeau de la şcoală pe două rînduri. Ea este ! E fetiţa de treisprezece ani cu ghiozdănaşul în spate pe care am ochit-o dintr-un cîrd de domnişoare cu sînii involţi. Şi n-am văzut-o decît o singură dată !

VARLAM : Iluzie. Fiecare purtăm sub pleoape un chip de fată pe care îl răsfrîngem în toate femeile care ne plac.

NICHITA : Dacă vrei, pot să-ţi spun şi şcoala unde a învăţat — la cincisprezece ani aveam ochiul mai ager ca acum : un pension cu grilaj verde pe o străduţă dosnică, din spatele unei circumscripţii poliţieneşti.

VARLAM *(mişcat)* : Ai straşnică memorie !

NICHITA : Şi n-am văzut-o decît o singură dată ! A doua zi, fireşte, am uitat-o. Nu era să-mi pierd vremea după fete de treisprezece ani ! *(Se uită zîmbind la Varlam.)* Dar tu de unde ştii că este aşa ?

VARLAM : Am bătut de multe ori, cu Chirică, caldarîmul străduţei dosnice din spatele circumscripţiei poliţieneşti — am fost marele lui confident.

Doamne, ce multă vreme s-a scurs de atunci : douăzeci de ani încheiaţi ! Grilajul era verde şi piatra de sub el gălbuie. în faţa şcolii era o librărie şi alături un chioşc cu jurnale. Colţurile astea două ne erau dragi, dar circumscripţia de poliţie ne umplea de groază. Parcă tot ne era frică să nu ne înşface careva de ceafă şi să ne strige : hoţilor, umblaţi după fetiţe cu ghiozdanul în spate? Dar nici noi n-aveam prea mulţi ani. Eram doi băietani abia răsăriţi şi mai sfioşi ca toate fetele din lume. Ani de zile Chirică n-a îndrăznit să-i spuie o vorbă Anei, şi doar la prînz şi seara ne cumpăram regulat condeie şi jurnale.

NICHITA : Dar cum se face că mi-aţi ascuns marea voastră taină ? Eram doar în legături de prietenie foarte strînse.

VARLAM : Ne feream de tine din instinct — ca vrabia de uliu.

NICHITA *(zîmbind)* : Vă era teamă să n-apuc păsărică în gheare !

ANA *(intră cu faţa schimbată, dar stăpînindu-se)* : Mare plictiseală să n-ai un acoperiş al tău !

VARLAM : Ţi-a spus vreo grosolănie ?

ANA : Nu. Dar îşi permite să-mi vorbească cu o familiaritate... Uf, de-aş scăpa odată din magherniţa lui!

NICHITA *(ridicîndu-se)* : Mie... vă rog să-mi daţi voie...

ANA : Te rog să stai, domnule Nichita. Ne cunoaştem numai de cîteva minute, dar nu mă feresc de dumneata. La urma urmei, nu e nici o ruşine să datorezi cuiva bani.

VARLAM : E mai ruşinos să n-ai datornici...

NICHITA *(stînd)* : Cunosc papara asta, slavă Domnului ! Am trăit ani întregi din împrumut.

(Fira intră din bucătărie.)

ANA : Un nespălat ca ăla să îndrăznească să-mi spuie...

VARLAM : Ei, vezi că ţi-a spus ceva !

ANA : Nu pot să sufăr omul îngălat, cu dinţii neîngrijiţi.

CHIRICĂ *(intră voios, cu braţele încărcate. Pune cumpărăturile pe o măsuţă, în vestibul)* : Fira, vezi că e jos la trăsură un coş !

(Fira iese.)

VARLAM *(după ce a făcut semn lui Nichita să se ascundă)* : Dar ce-i asta pe tine ? Se vede că ai dat lovitura...

CHIRICĂ : Te pomeneşti! *(Ia un pacheţel legat cu sfoară şi coboară învîrtindu-l.)* Ana, ia ghici ce-i aici !

NICHITA *(din ascunzătoare)* : Opaiţa !

CHIRICĂ *(automatic)* : L'invizible şi Sa-Grace !

NICHITA *(la fel)* : Flag !

CHIRICĂ *(automatic)* : Florizel al doilea şi Aggie.

NICHITA : Busuioc !

CHIRICĂ *(ca şi cum ar asculta o melodie de departe)* ; Nene, glasul ăsta îl cunosc. Nu l-am auzit de mult. dar îl cunosc.

NICHITA : Zigomar !

CHIRICĂ *(foarte atent)* : E glasul lui Nichita !

NICHITA *(ieşind din ascunzătoare)*: Ai ghicit! *(Se sărută.)*

CHIRICĂ : Ia te uită ! Hotărît lucru, ziua de azi e o zi rară. Şezi. *(Priveşte lung pe Nichita.)* Nene, îmi pare bine ! Anişoară dragă, azi o să petrecem. Am jos la trăsură un coş încărcat cu sticle.

FIRA *(din fund)* : Jos nu e nici o trăsură !

CHIRICĂ : Nu se poate.

FIRA : Şi nici un coş.

CHIRICĂ : Nu se poate. *(Se repede afară.)*

NICHITA : E adorabil!

ANA : Da, ştie papagaliceşte- genealogia tuturor gloabelor.

NICHITA : în şcoală, în privinţa asta, era neîntrecut.

ANA : Este adevărat că dumneata îi turnai cerneală în cap ?

NICHITA : îi picam de sus cu sticluţa. Dar el era aşa de afundat în gînduri, că de cele mai multe ori nici nu băga de seamă. *(Schimbă o privire cu Varlam.)* Cam întindeam cu toţii coarda...

VARLAM : Tu erai cel mai barbar.

NICHITA : De-aceea mă şi iubea mai mult ca pe alţii. In schimb, eram şi marele lui apărător.

CHIRICĂ *(se întoarce foarte nedumerit)* : Nu e !

NICHITA : Ştii cel puţin numărul birjei ?

CHIRICĂ : Nu mă uit niciodată la numere.

ANA : Atîta grijă puteai să ai...

CHIRICĂ : Nu-ţi face inimă rea pentru o nimica toată. Am să-ţi dau îndată o veste mare. Na, Fira, du-te şi cumpără vin. *(îi întinde o hîrtie de o sută. Fira iese.)*

VARLAM : E curios cum te ghicesc pe tine toţi!

CHIRICĂ *(senin)* : Asta mă mir şi eu.

(Ana trece în vestibul.)

CHIRICĂ : Te-ai împăcat cu bătrînul ?

NICHITA : Da, şi pentru totdeauna.

CHIRICĂ : îmi pare bine.

NICHITA : Şi mie.

VARLAM : E un nelegiuit. Taică-su a răposat de două luni.

CHIRICĂ : Adevărat ?

NICHITA : Recunoaşteţi şi voi că putea să se grăbească.

ANA *(se aşază la masă)* : Vorbeşti de tatăl dumitale ?

NICHITA : Da, doamnă, de autorul zilelor mele. Cea mai egoistă, mai avară şi împietrită fiinţă pe care am cunoscut-o.

ANA : După cîte ştiu, ai avea şi dumneata o parte oarecare de vină...

NICHITA : Am făcut într-o zi, este adevărat, un gest nesocotit — mă scosese din fire răceala şi calicenia lui — dar i-am cerut de nenumărate ori iertare. Nici n-a vrut să audă. în cele din urmă mi-am luat lumea în cap.

VARLAM : Mă mir cum nu s-a gîndit din vreme să te dezmoştenească.

NICHITA : Am avut noroc.

CHIRICĂ : Te iubea.

NICHITA : Aş ! credea că are să trăiască nouă vieţi. Dar să nu mai vorbim. Sînt mulţumit că am scăpat, în sfîrşit, de grija zilei de mîine.

CHIRICĂ : Asta e gogoriţa cea mare ! *(Fira intră cu două sticle de vin.)* Să trăieşti, Fira ! Adă degrabă patru pahare şi ceva de ale gustării.

ANA : Eu nu beau.

CHIRICĂ : Trebuie să ciocnim un pahar în sănătatea lui, iar al doilea o să-l bem pentru vestea cea mare ! *(Se pleacă peste masă.)* Sînt pe cale să scap de grija zilei de mîine.

ANA : Fă-mi plăcerea şi nu mai începe cu copilăriile tale.

(Fira aduce pe o tavă sticla destupată, pahare si gustări.)

CHIRICĂ *(turnînd vin)* : Asta nu e copilărie. Ai să vezi ! *(Ridică paharul.)* Să trăieşti, Alexandre ! Mă bucur din toată inima că te văd.

VARLAM : Mie să-mi mulţumeşti că ţi l-am adus.

NICHITA : Mai degrabă întîmplării.

CHIRICĂ : Atunci întîmplării, fiindcă omul lipsit de noroc nu trage după sine binele cu sfoara.

NICHITA *(lui Varlam)* : Zău, aşa de pustiu eşti ?

VARLAM : Nu se vede ? Port pecetea nenorocului drept în mijlocul obrazului. *(îşi dă un bobîrnac peste nas. Ana zîmbeşte.)*

NICHITA : Mai scrii versuri ?

VARLAM : Uneori cînd sînt la ananghie, ca să împuşc o sută de lei.

NICHITA : Cunosc şi papara asta. Am bătut de multe ori pe la uşa redacţiilor străine. Numai că mie mi se plătea... ca să nu mai scriu.

CHIRICĂ : Ai dus-o aşa de greu ?

NICHITA : Groaznic. Am urcat şi am coborît toată gama mizeriei. Asta e adevărata poezie.

VARLAM : Dar examene ai trecut vreunul ?

NICHITA : Unul singur — din greşeală.

VARLAM : Ca şi mine.

NICHITA : Am avut însă mustrări de cuget şi m-am angajat numaidecît pe un vapor. Şase luni de zile ştiu şi eu că am trăit!

VARLAM *(către Ana)* : Ce zici de animalul ăsta ?

ANA : Fiecare cu firea lui.

NICHITA : Chirică trebuie să fie tobă de carte. Cîte patalamale ai, Chirică ?

CHIRICĂ : Una singură.

ANA : Şi-aia de florile mărului.

NICHITA : Mă prind că eşti profesor de latină.

ANA : Mai rău.

VARLAM : El a urmat dreptul.

NICHITA : Atunci e portărel !

ANA : Aş !

NICHITA : Nici atît ?

CHIRICĂ *(sfios)* : Sînt slujbaş la minister.

ANA : Arhivar !

CHIRICĂ *(blînd)*: Ei da, arhivar. E vreo ruşine ?

NICHITA *(zîmbind)* : E o slujbă foarte onorabilă, dar cîştigul cam mic. Avocatura ţi-ar fi produs mai mult. N-ar strica nici acum să încerci.

CHIRICĂ *(filozofic)* : Nene, e tîrziu. Mi-a bătut şi nevasta capul, dar nu face. Dacă o luam de la început... poate. însă n-ar fi mers. Vorbesc greu şi cuget încet.

ANA : El a fost ursit din leagăn să fie arhivar.

-CHIRICĂ : E o slujbă ideală, nu-ţi cere decît ţinere de minte.

ANA : E o slujbă ridicolă şi umilitoare.

CHIRICĂ : E credinţa ta, eu nu gîndesc chiar aşa. Eu parcă nu ştiu că trec în ochii tuturor drept o fiinţă ridicolă ? însă nu-mi pasă. Sînt mulţumit dacă găsesc la mie unul care să mă înţeleagă. în curînd însă am să scap de slujba cea umilitoare. *(Aproape cu solemnitate.)* Dragii mei, pentru prima oară în viaţa mea am izbutit să fac şi eu ceea ce se cheamă o afacere.

VARLAM : Tu ?

CHIRICĂ : Eu. Şi-am făcut-o De luni de zile mă poartă cineva cu vorba pentru nişte bani. Azi mi i-a dat, în sfîrşit. în curînd voi scăpa de gogoriţa zilei de mîine.

NICHITA : Ce sumă ai căpătat ?

CHIRICĂ : Treizeci de mii de lei.

NICHITA *(zîmbind)* : Şi asta înseamnă...

CHIRICĂ : N-am isprăvit. Cu banii ăştia nu puteam să-mi astup nici jumătate din datorii. Va să zică, cu ei sau fără ei, totuna. Şi atunci mi-am zis şi eu : Nene, ori-ori !

ANA *(repede)* : Ai jucat banii!

CHIRICĂ : Prostii d-astea las pe alţii să facă. I-am pus la păstrare, deocamdată, i-am închis într-o mină de aur. Ia ghiciţi ce-am cumpărat cu cei treizeci de mii de lei ?

VARLAM : Acţiuni.

CHIRICĂ : Aş !

VARLAM : Covoare vechi!

CHIRICĂ : Nu. Astea sînt lucruri moarte. Am închis banii într-o mină vie.

^ ANA : Atunci, am înţeles!

Ţ""VARLAM *(repede) :* Ai cumpărat o gloabă !

' CHIRICĂ : Ai ghicit! Dar nu e gloabă. Am pus mîna pe cel mai de soi cal pe care l-am văzut în viaţa mea. *(Mişcat.)* Mi-am cumpărat un cal. Era visul meu de ani de zile. Un cal ! Să ai o fiinţă a ta, pe care s-o mîngîi şi care să te privească cu ochii ei blajini... Doamne, să ai un cal!...

ANA *(stăpînindu-se) :* Va să zică, de azi înainte sîntem scăpaţi de griji!

NICHITA : îţi cumperi şi-o biciuşca, încaleci...

VARLAM : Şi eşti călare pe situaţie !

CHIRICĂ: Acuma puteţi şi voi să rîdeţi, dar într-o zi aveţi să-mi daţi dreptate.

ANA : Şi aş putea şi eu să ştiu cum se cheamă salvatorul nostru ?

CHIRICĂ : Faraon al V-lea.

VARLAM : Nenorocitul-, ai fost tras pe sfoară !

ANA : Ai dat treizeci de mii de lei pe mîrţoaga aia ?

VARLAM : Dar bine, dragă Chirică, ce fel de cunoscător eşti ? Eu nu mă pricep la cai, dar ştiu şi copiii că Faraon este regele gloabelor — îmi pare că aşa e şi poreclit. Se poate să zvîrli banii pe fereastră ?

CHIRICĂ : întorc zi au să-mi intre pe fereastră.

ANA : Cînd îţi spui eu că n-ai simţul realităţii, că trăieşti în vînt! *(Iese trîntind uşa.)*

VARLAM *(lui Nichita)* **:** Am fost şi eu de cîteva ori afară la cîmp. L-am văzut pe Faraon al V-lea cu ochii mei. Un cal slăbănog de ţi-e mai mare mila de el... Un animal ridicol, care soseşte cu sute de lungimi în coadă şi oare stîtineşte rîsul tuturor. *(Lui Chirică.)* Să ştii că te-ai făcut de basm. Cînd s-o afla că s-a găsit cineva care să-l cumpere pe Faraon al V-lea, o să ţi se ducă buhul.

NICHITA *(lui Chirică)* **:** Aşa strălucită afacere ai făcut ?

CHIRICĂ : Am făcut o afacere strălucită !

VARLAM : Eu zic să te duci la fostul stăpîn al calului, să-i dai cîteva mii de lei cîştig, numai să nu se afle că i-ai cumpărat mîrţoaga. Roagă-l să-şi ia calul înapoi.

CHIRICĂ : Nu te pricepi!

VARLAM : Bine. Ştiu numai că s-a scris de cîteva ori în gazete că ar fi un act de omenie din partea proprietarului să-l scoată pentru totdeauna pe Faraon din circulaţie.

CHIRICĂ : Nu te pricepi. Dar să şedem. *(Stau cîtesitrei.)* Nene, Dumnezeu nu mi-a dat multe daruri, însă unul îmi l-a dat: Văd. *(Lui Nichita.)* Să nu te miri dacă ţi-oi spune că m-aşteptam să vii. Te-am văzut acum două zile.

NICHITA : M-ai văzut ?

CHIRICĂ : Da. La mine în arhivă e linişte. Cînd n-am de lucru, mă înfund între rafturile cu dosare şi visez cu ochii deschişi. E plăcerea mea. Fel de fel de chipuri şi de gînduri îmi trec atunci pe dinaintea ochilor.

NICHITA : îţi trec gîndurile pe dinaintea ochilor ?

CHIRICĂ : Da. Ca nişte pîrîiaşe care se încrucişează şi-şi şerpuieşte fiecare apa în matca lui. Iar ce se desluşeşte mai tare, mai curînd sau mai tîrziu, se arată şi în viaţa de toate zilele.

NICHITA : Spiritism cu masa obişnuieşti să faci ?

CHIRICĂ : Ei!

NICHITA : Atunci cum poţi să crezi în asemenea copilării ?

CHIRICĂ : Nu sînt copilării, sînt lucruri dovedite, fapte care se împlinesc matematic. Ei bine, vă spun că Faraon are să cîştige. Cum este adevărat, că eşti şi tu aici lîngă mine, Alexandre, şi stăm de vorbă împreună, tot aşa de adevărat e că are să cîştige. *(Se ridică urmărind cu ochii o nălucă.)* Şi are să cîşige... cu sute de lungimi. Dar ce zic cu sute... Calul ăsta...

VARLAM : Aiurează.

CHIRICĂ : Nu aiurez, văd. Animalul ăsta oropsit, care soseşte departe, în coadă, în mijlocul batjocurii şi al fluierăturilor, într-o zi... \

VARLAM *(rîzînd)* **:** Las-o încurcată ! Ziua aceea n-are s-o apuce niciodată.

CHIRICĂ : Nu te pricepi!

VARLAM : Dacă mai aleargă de trei ori, a treia oară se opreşte în faţa barăcilor, se lungeşte pe spate şi scapă de trudă pentru totdeauna. Crezi că numai tu ai viziuni ? Haidem în oraş, dragă Nichita, aici a început să miroasă a hoit.

NICHITA *(neconvins)* **:** Da, să mergem.

CHIIRCĂ : Credeam că rămîneţi să mîncăm împreună.

NICHITA : Aş fi rămas bucuros, dar isprava ta a supărat rău pe nevastă-ta.

VARLAM : Du-te şi-o împacă. Făgăduieşte-i că ai să dai înapoi mîrţoaga şi are să-i treacă.

NICHITA : E tot ce ai mai bun de făcut. Povestea ta cu calul năzdrăvan e o rămăşiţă de pe vremea cînd citeam basme cu haiduci.

CHIRICĂ : Vă rog să rămîneţi la masă.

VARLAM : Atunci du-te de îmbunează pe Ana.

CHIRICĂ : Da. *(Trece în odaia Anei.)*

VARLAM : Rămînem ?

NICHITA : Eu aş vrea.

VARLAM : Spuneai că la şapte şi jumătate...

NICHITA : Nici nu mă gîndesc. Parcă m-ar fi ţintuit cineva de podelele astea. *(Privind în stînga.)* Voluptoasă femeie !

VARLAM : Nu-i ăsta cuvîntul.

NICHITA : Ispititoare.

VARLAM : Nici

NICHITA : Lipicioasă.

VARLAM : Te-ai apropiat.

NICHITA : îl înşeală ?

VARLAM : Sst...

NICHITA *(tare)* : îl înşeală !

VARLAM : Taci!

NICHITA : De mult n-am întîlnit asemenea ispită.

VARLAM : Aşa repede iei foc ?

NICHITA : Ba foarte anevoie. Nu mă uit la oricare. Dar cînd îmi place o femeie, îmi place.

VARLAM : Ana este nevasta lui Chirică. Ar trebui...

NICIHTA : N-are nici o legătură. Tu parcă ţii seama de asta.

VARLAM *(confuz)*: Eu ?

NICHITA : Da, tu. Crezi că e nevoie de ghicit ? Te-ai făcut verde la faţă. E greu să zbori în jurul lămpii şi să nu-ţi pîrleşti aripile.

VARLAM : Judeci greşit.

NICHITA : Dar bineînţeles că o iubeşti în tăcere. Platonismus !

VARLAM : Taci.

NICHITA : Iată o mîncare din care n-am gustat niciodată. *(Rîde.)* Platonismus!

VARLAM : E o mîncare greu de mistuit, crede-mă. Un aliment sălciu şi plicticos. Dar ce să-i faci, natura are fanteziile ei veninoase. îi dă unui om un trup şi o minte sănătoasă şi îi plantează — mică scăpare din vedere — o ciupercă în mijlocul obrazului. Toată armonia s-a stricat.

NICHITA : Balada nasului, vechea ta canţonetă.

VARLAM : A mea şi a tuturor oropsiţilor care suspină în umbră.

NICHITA *(rîzînd)* : Iar în alcov... Chirică î

VARLAM : Vai de sufletul lui!

NICHITA : Aveţi haz amîndoi.

VARLAM : Ţie-ţi dă mîna să rîzi. Pe drum, pe cînd veneam încoace împreună, te furam cu coada ochiului şi parcă nu-mi venea să te mai aduc. Vechea teamă începea să se trezească în mine. Ai tot ce-ţi trebuie ca să îngenunchi o femeie.

NICHITA : Tbate-mi spun că seamăn cu un uliu. Prin urmare, mai mult le înspăimînt decît le fac să mă îndrăgească.

VARLAM :Mă prind că Ana îşi şterge acum ochii, fără să asculte o vorbă din cîte-i îndrugă Chirică. Se lasă înduplecată numai... ca să vie să te vază...

NICHITA : îţi închipui prea mult.

VARLAM : Aş pune mîna în foc că este aşa.

(Ana si Chirică intră.)

ANA : Te rog să mă ierţi, domnule Nichita...

NICHITA : între prieteni vechi ca noi se îngăduie.

ANA *(zîmbind)* : Este adevărat că, deşi nu ne cunoaştem decît de cîteva minute, vorbesc cu dumneata ca şi cînd am fi prieteni vechi.

NICHITA : Acelaşi simţămînt îl împărtăşesc şi eu. în orice caz, e frumos din partea lui Chirică că şi-a recunoscut greşeala.

CHIRICĂ : Nene, să n-amestecăm. A fost vorba de masă. Ana şi-a dat seama, şi...

NICHITA : Va să zică, n-ai renunţat la mîrţoaga !

CHIRICĂ *(blînd)* : Să lăsăm. Ziua de azi e o zi rară. Să petrecem puţin şi să uităm. Iartă-mă, Ana, dacă te-am mîhnit. Mai tîrziu ai să te bucuri.

NICHITA : Atunci amînăm petrecerea pentru altădată.

ANA : Vă rog să rămîneţi. Sînt deprinsă cu isprăvile lui.

NICHITA : îmi pare rău că se încăpăţînează. Vinde-o, măi, dracului de gloabă !

CHIRICĂ : Să lăsăm...

VARLAM : Ar vinde-o el, dar crezi că se mai găseşte vreun prost s-o cumpere ?

NICHITA : Ştiţi ce ? îl cumpăr eu pe Faraon.

ANA : Dumneata ?

NICHITA : Dacă am să pierd cîteva mii de lei, la mine nu se bagă de seamă.

CHIRICĂ : Nu dau calul nici pentru o sută de mii de lei!

ANA : Vedeţi ?

VARLAM : Dar bine, omule...

CHIRICĂ : Nene, ştiu ce fac.

NICHITA *(zîmbind)* : Cu tine e greu s-o scoată cineva la cap. *(Sărută mîna Anei.)* Rămîne pentru altădată.

ANA : Sper să nu ne dai uitării.

NICHITA : Nu sînt chiar aşa de sălbatic pe cît spun gurile rele.

(Nichita şi Varlam ies. Chirică îi conduce pînă în uşa vestibulului, apoi se întoarce domol. Tăcere grea.)

ANA : Cred că ai să-ţi vii în fire şi să dai calul înapoi.

CHIRICĂ : Nu se mai poate.

ANA : Trebuie să se poată, altfel rămînem în drum. Pricepi ? Adineauri a venit proprietarul.

CHIRICĂ : Mi-au mai rămas cîteva mii de lei — am să i le dau.

ANA : Vrea banii toţi. Ne cere datoria întreagă şi chiria pe un an înainte. Ne aplică legea.

CHIRICĂ : După lege are dreptate.

ANA : Atunci ?

CHIRICĂ : Are să mă mai îngăduie. Am să-i explic...

ANA : Să nu-i explici nimic. Oh, ce fiinţă anapoda eşti! Are să-ţi rîdă în nas. în lipsa în care ne găsim, ce-ai făcut tu e o monstruozitate.

CHIRICĂ *(blajin)* : Să nu întrebuinţăm cuvinte tari...

ANA : Dar bine, omul lui Dumnezeu, unde ţi-au fost minţile ? Cai de curse ne trebuiau nouă ? Cînd îţi spun că trăieşti în vînt....

CHIRICĂ : Ţi se pare.

ANA : Adevărat. Chiria, şcoala copiilor, întreţinerea zilnică sînt... păreri. Realitatea stă în viziunile bolnave. N-ai un rînd de haine ca lumea pe tine, şi...

CHIRICĂ M-am plîns vreodată ? Sînt mulţumit că poţi fi tu gătită.

ANA : Găseşti ?

CHIRICĂ *(cu ochii în pămînt)* : După mijloacele noastre... destul de gătită.

ANA : Fac lux mare, adevărat, cu rochii şi pălării întoarse şi răsîntoarse !...

CHIRICĂ *(blajin)*: Să lăsăm. E un capitol pe care e mai cuminte să-l închidem.

ANA : Ce vrei să zici ?

CHIRICĂ *(filozofic)* : Să lăsăm lucrurile să-şi meargă mersul lor. Să nu scormonim.

ANA : Cunosc eu aerele astea misterioase.

CIHRICĂ : Nu sînt aere.

ANA : Da, eşti filozof mare.

CHIRICĂ *(cu un suspin pe care şi-l înăbuşă)* : Poate că da ! Să ne gîndim că sîntem părinţii copiilor noştri. Atît.

ANA : Trebuia să te gîndeşti la copii cînd ai zvîrlit bahii pe fereastră.

CHIRICĂ : La ei m-am gîndit, şi la tine de asemenea.

ANA : Se şi vede.

CHIRICĂ *(răspicat)* : M-am gîndit la tine mult, să ştii, mai mult decît îţi închipui.

ANA : Bine, bine. Deocamdată mi-ar fi priit mai mult să am cu ce să-mi scot pardesiul. ,

CHIRICĂ : Mai ai vreo două — sînt ca şi noi. Cel gri să-l tot fi pus de patru ori.

ANA : Zău ? Iei tu seama la asemenea lucruri ?

CHIRICĂ : Fără să vreau. Mi s-a întipărit în minte culoarea fiecărei rochii. Ştiu cîte ai, cînd ai îmbrăcat-o întîi pe fiecare, cîte pălării ai schimbat iarna trecută şi aş putea să-ţi spun întocmai numărul pantofilor şi al ciorapilor de mătase.

ANA : Se vede că-mi scotoceşti prin garderoabe.

CHIRICĂ *(trist)* : Nu scotocesc. Mă uit uneori cînd lipseşti de acasă, mă uit şi parcă tot nu-mi vine să cred. E o avere închisă acolo în mătăsurile parfumate. -

ANA *(muşcîndu-şi colţul buzei)* ; Eşti ridicol.

CHIRICĂ : Dacă mi-o spui tu !

ANA *(după o mică tăcere)* : Spune-mi lămurit, ce gîndeşti despre mine ?

! **CHIRICĂ** *(frîngîndu-se de mijloc)* : Nu vreau să gîndesc decît bine.

ANA : Nu ce vrei, ce crezi!

CHIRICĂ : îmi place să cred oamenii mai buni decît sînt. Şi-i cred. Să nu scormonim. *(Filozofic.)* Să lăsăm lucrurile să-şi meargă cursul lor. *(îşi ia pălăria.)*

^ **ANA** : Unde te duci ?

\ **CHIRICĂ** : Simt nevoia să umblu. Bună seara. *(Iese.)*

(se uită lung în urma lui şi ridică din umeri, apoi sună. Fira apare din bucătărie) : Strînge astea.

FIRA : Nu mîncaţi ?

ANA : Mai tîrziu. Nu mi-e foame.

CORTINA

ACTUL II

Acelaşi decor. Peste o lună. Ana şi Nichita stau la masă şi răsfoiesc un vraf de gazete şi reviste.

ANA : Aici nu e nimic, slavă Domnului !

NICHITA : Nici aici.

ANA : Ăsta-i un ziar de speculă — nu mă încumet să-l deschid.

NICHITA : Iată, aici îi dă mutra, şi e un cotidian, nu e o gazetă de sport.

ANA : Să vedem ce zice. *(Nichita îi întinde jurnalul. Mică pauză.)* Veşnic acelaşi cîntec ! Poftim de mai scoate nasul în lume. *(Se ridică.)*

NICHITA : Partea nostimă e că cu cît ziarele îl pun într-o lumină mai proastă, cu atît îşi aleargă gloaba mai des.

ANA : Un imbecil încăpăţînat. Am ajuns să mă arate şi pe mine lumea cu degetul pe stradă. Madam Mîrţoaga ! Am auzit porecla asta cu urechile mele.

NICHITA : Ai un fel particular de a înmuia vocalele, că vorbele parcă se topesc în gura dumitale. Aduci a napolitană — numai ele au vorbirea aşa de leneşă şi de plăcută.

ANA *(zîmbind)* : Mă prind că nici nu ştii ce am spus adineauri.

NICHITA : Foarte rar urmăresc înţelesul cuvintelor. De obicei mă fură mecanica buzelor şi a dinţilor. Ai o gură de pisică sălbatică.

ANA : Mi-ai spus asta de cum ai pus piciorul în casa noastră, şi ai văzut ce ai pătimit!

NICHITA : Aş vrea să mă mai zgîrie puiul de pisic...

ANA : Să răsfoim înainte ! *(Stă pe scaunul din susul mesei.)*

NICHITA : Să răsfoim... *(la la întîmplare o revistă.)* Iată aici o caricatură reuşită. *(Citeşte textul de sub poză.)* Eroii perseverenţei!

ANA *(plecîndu-se peste masă)* : E Chirică în carne şi oase. Desenul e foarte bun.

NICHITA : Nici textul nu e rău.

ANA : Da, ţi se potriveşte şi dumitale.

NICHITA : în felul meu, sînt un erou, te rog să crezi.

(Tăcere.)

ANA : Ai iubit multe femei ?

NICHITA : Mi-au plăcut cîteva.

ANA : Semăn cu vreuna din ele ?

NICHITA : Cu nici una.

ANA *(zîmbind)* : La toate le spuneai la fel ?

NICHITA : Nu mi-a plăcut niciodată să vorbesc. Nici nu mă pricep de altfel.

ANA : îţi place rezistenţa ?

NICHITA : Nu pot s-o sufăr. Sînt voluntar, în stare de acte imposibile. E pentru întîia oară că nu atac, şi-mi place. Aştept.

ANA : Eşti convins că am să fiu a dumitale ?

NICHITA : Da.

ANA : Şi îţi dai seama ce are să se întîmple atunci ?

NICHITA : Din clipa aceea eşti numai a mea. Orice drepturi străine încetează.

ANA : Vorbe...

NICHITA : Ţi-am spus că nu pot să le sufăr... Sub cuvinte mocneşte ceva nou, ceva neobişnuit.

ANA : O dorinţă mai aprigă ca de obicei, nimic mai mult.

NICHITA : Nu, e altceva. Nu ţi se pare că noi doi ne căutăm de multă vreme ?

ANA : Nu ştiu. Cînd stau aproape de dumneata, îmi pari încă o dată pe cît eşti, iar eu mă fac şi mai mică. Miroşi a iarbă de mare şi a răşină de brad. *(Zîmbind.)* Eşti o fiară primejdioasă...

NICHITA : Sîntem două animale de soi. Trupurile noastre s-au înţeles de la întîia apropiere. Pe cînd îmi ştergeai faţa cu batista, îţi aduci aminte, acelaşi val de sînge ni s-a suit deodată în obraz. Este adevărat ?

ANA : Cînd te vei sătura de mine, ai să mă azvîrli ca pe o cîrpă.

NICHITA : Din clipa cînd te vei lăsa în braţele mele, orice alte drepturi încetează.

ANA : Şi Chirică ?

NICHITA : îi spui verde în faţă, că legătura voastră e pierdere de vreme zadarnică.

ANA : Eşti în stare să faci asta ?

NICHITA : în chipul cel mai natural. Toată viaţa mea n-am spus decît ce gîndesc. Din pricina asta am fost izgonit din casa părintească şi m-au alungat de prin şcoli. între străini a trebuit să mă încovoi de cîteva ori ca să nu crap de foame. Pînă în cele din urmă, însă, tot am izbucnit şi mi-am luat, din fiecare colţişor, hamul şi praştia. Am colindat lumea întreagă şi n-am un prieten. Nu mă crezi în stare să-i spun lui Chirică adevărul ?

ANA : Mi-e frică de dumneata. Ai nişte ochi în care mi-e teamă să privesc. Privirea asta tăioasă am simţit-o aţintită asupra mea în visurile mele nebuneşti de fată.

NICHITA : Sînt aceiaşi ochi care au pironit, dintr-un cîrd întreg de domnişoare cu sînii învoiţi, o fetiţă de treisprezece ani, cu ghiozdănaşul în spate. îţi aduci aminte cumva ?

ANA : Foarte vag. în vis, însă, ochii aceştia i-am văzut adesea.

NICHITA : îţi dai seama că se petrece cu noi ceva deosebit de hîrşîiala măruntă a vieţii de toate zilele ?

ANA : Mi-e teamă de dumneata. Mă stăpîneşti ca un uliu. Oh, de n-aş avea copii!

NICHITA : Nu te ai decît pe dumneata. La oameni este ca şi la celelalte animale : de îndată ce puiul s-a pus pe picioare, fiecare trăieşte pentru sine.

ANA : Taci. Răscoleşti în mine gînduri care mă fac să mă cutremur.

NICHITA : Ne tragem unii din alţii la întîmplare. Tata n-a voit să mă aibă pe mine — a vrut să se bucure el. Aşa-zisele legături naturale s-au dovedit, în toate vremurile, a fi nişte verigi şubrede.

ANA : Taci!

NICHITA : N-ai copii, Ana. Cînd vorbeşti, cînd rîzi, cînd taci, ai frăgezimea fructului pîrguit. *(îi cuprinde mijlocul.)*

ANA : Nu aici, nu încă...

NICHITA *(sălbatic)* : Aici, în colivia asta domestică, unde ţi-ai tăiat singură aripile.

ANA *(încercînd să se desprindă din braţele lui)* : Am un trecut plin de păcate, nu te lăsa orbit de frăgezimea trupului meu.

NICHITA : Nu există păcate. Trupul doreşte, ca şi mintea. Să sorbi cît eşti însetoşat' înseamnă să păcătuieşti ? Trecutul tău e ca şi al meu, plin de dibuiri, de încercări. Şi deodată ne-am oprit amîndoi.

ANA *(se agaţă ca o pisică de gîtul lui. Nichita o sărută cu patimă)* : Te iubesc.

NICHITA : Nu pot să sufăr cuvîntul ăsta leşinat, dar pe buzele tale sună bine. *(O sărută.)*

ANA *(albă la faţă)* : M-am născut a doua oară în ziua cînd ai trecut pragul casei acesteia.

NICHITA : Eşti în stare să te descătuşezi, să rupi toate verigile — aşa cum am făcut eu într-o zi ?

ANA : Nu te mai cunosc decît pe tine.

NICHITA : Ai copii, Ana ?

ANA *i* Nu te am decît pe tine.

(Ies în stînga amîndoi. Scena rămîne goală cîteva clipe. In stradă se aud glasuri de copii care strigă : „Trăiască Chirică / Trăiască mîrţoaga romînă!" Chirică si Varlam intră cu hainele în dezordine.)

VARLAM : Smintiţii dracului! *(îţi potriveşte vesta.)*

CHIRICĂ : E din pricina mea, iartă-mă.

VARLAM : Sărac de tine, în ce hal eşti! *(îşi îndreaptă gulerul şi cravata în oglindă.)* Mă luptam cu deşuchiaţii ăia, îi certam, îi ameninţam şi-mi muşcam buzele ca să-mi ţin rîsul. Măi Chirică, să-ţi fi văzut mutra, cînd te purtau nebunii ăia pe sus, te-ai fi ţinut şi tu cu mîinile de pîntece.

CHIRICĂ : Nişte derbedei !

VARLAM : Păreai un mucenic din alte vremuri, picat din greşeală printre oameni.

CHIRICĂ : Nişte derbedei ! Or să vadă ei odată ! Ca şi pierde-vară ăia, care mă batjocoresc pe la gazete.

VARLAM : Ziarele au găsit material vesel de umplut coloanele. Să ştii că nu scapi uşor din ghearele lor. Eu zic că ar fi mai cuminte să te laşi de negustoria astaf

CHIRICĂ : Or să vadă ei !

VARLAM : Ai ajuns să se ţie copiii după tine ca după urs.

CHIRICĂ : Nişte derbedei!...

VARLAM : Lumea nu mai vine acum să joace, vine să petreacă pe socoteala mîrţoagei tale. Intrarea lui Faraon în arenă este primită cu aplauze, iar întoarcerea lui la potou cu şuiere, orăcăieli din podul palmei, chelălăieli, guiţ-guiţ şi cîte bazaconii toate.

CHIRICĂ : Cine rîde la urmă...

VARLAM : Ar trebui să te gîndeşti că batjocura cade şi asupra nevestei şi a copiilor. Ana mi-a spus că e hotărîtă să nu mai puie piciorul în stradă.

CHIRICĂ : Unde dă Dumnezeu î Dar ia spune-mi : pentru ce toată vîlva asta ticăloasă, pentru ce ? Nu au şi alţii cai slăbănogi ? Nimeni nu se leagă de ei. Pentru ce mie nu-mi dau bună pace ?

VARLAM : Pentru că Faraon al V-lea e regele gloabelor ! Asemenea mîrţoaga, care să vie matematic cu sute de lungimi în coadă, încă nu s-a pomenit. Faptul că s-a găsit cineva care, dintre toţi caii, să-l ochească tocmai pe ăsta şi să-l cumpere a sărit în ochi dintr-o dată. Faima ridicolă a dobitocului a sporit, şi într-o săptămînă aţi cravaşat celebritatea amîndoi. Cred că şi numele calului ţi-a grăbit popularitatea. „Faraon al cincilea 1" Să-l fi chemat altfel poate că ar

fi scăpat mai uşor. Dar Faraon al cincilea ! E foarte caraghios.

CHIRICĂ : Nu mi se pare.

VARLAM : Şi slujba ta de asemenea a contribuit şi ea.

CHIRICĂ : Slujba mea ?

VARLAM : Da. Eşti primul arhivar călare !

CHIRICĂ : Şi tu rîzi ?

VARLAM : E de rîs, crede-mă. Ar trebui să te gîndeşti măcar la cheltuială. Jochei, antrenori, băieţi de grajd, doctori... De unde ?

CHIRICĂ : Am să-l doftoricesc singur de aci înainte şi tot singur am să-l şi muştruluiesc. Vara asta nu-l mai alerg, dar la toamnă să stăm de vorbă.

VARLAM : Gîndeşte-te că pînă atunci grăunţele le rupi de la gura altora. Tu, pe de o parte, îţi vinzi cărţile, Ana, pe de alta, îşi vinde rochiile.

CHIRICĂ : Zău ?

VARLAM : Aşa cred cel puţin. Nu vezi ce simplu umblă îmbrăcată de la o vreme ?

CHIRICĂ : Da, se petrece ceva în sufletul ei. Aşa cum e acum îmi aminteşte pe Ana de la începutul căsniciei noastre. Ce vremuri!

(Intră Proprietarul.)

PROPRIETARUL : Bună ziua.

CHIRICĂ : Bună ziua.

PROPRIETARUL : Dragă domnule Chirică, cu părere de rău, dar trebuie să încheiem socotelile.

CHIRICĂ : Mi-ai făgăduit să mă îngădui pînă la toamnă.

PROPRIETARUL : Se poate, dar înscris la mînă nu ţi-am dat. îmi semnezi o poliţă pentru rest şi terminăm.

CHIRICĂ : Ţi-am dat trei mii de lei acum cîteva săptămîni.

PROPRIETARUL : Ştiu, dar nu e vorba numai de bani. E altceva la mijloc.

CHIRICĂ : în septembrie achit ce-ţi datorez şi plătesc şi chiria pe un an înainte.

PROPRIETARUL : Cunosc povestea asta. Eu însă nu umblu după cioara din par, mie-mi place vrabia din mînă. Am fost destul de îngăduitor, slavă Domnului.

VARLAM : Pentru un om cu vederile dumitale, chiar prea îngăduitor. Se vede că ţi-ai pierdut răbdarea, te-ai convins că nu e chip să pice vrabia.

PROPRIETARUL : Dumneata ştii ce spui! Pricina hotărîrii mele e cît se poate de seribasă. Nu vreau să ajung de basm. A început lumea să mă ia la ochi. Prietenii, mai cu seamă, se prăpădesc de rîs cînd mă văd. Asta nu poate să mai meargă.

CHIRICĂ : Nu pricep nimic.

PROPRIETARUL : Cu atît mai rău. E vorba de mîrţoaga dumitale. Bătaia de joc cade şi asupra casei mele. Nevastă-mea e furioasă. Cu părere de rău, dar te rog să-ţi cauţi casă. Iată şi poliţa. *(Pune hîrtia pe masă. Prin uşa din fund intră cîţiva băieţi de şcoală în uniformă.)*

VARLAM : Ce poftiţi dumneavoastră ?

UNUL DIN ŞCOLARI : Sîntem delegaţi de colegii noştri să cerem scuze domnului Chirică pentru atitudinea de prost-gust a unora dintre camarazi. Este din partea lor o dovadă de lipsă de delicateţe şi de bună creştere, pe care le înfierăm cu tot avîntul tinereţii noastre.

CHIRICĂ *(mişcat)* : Vă mulţumesc, domnilor.

ŞCOLARUL : Iar ca un omagiu al respectului ce vă păstrăm, vă rugăm să ne daţi voie să vă plasăm în centrul simpatiei noastre şi să vă ocolim într-un picior !

(Şcolarii se învîrtesc repede în jurul lui Chirică, apoi izbucnesc în rîs şi o rup la fugă. Chirică e foarte abătut. Varlam zîmbeşte.)

PROPRIETARUL : Ruşinea asta în casa mea n-o pot îngădui. Te rog să-mi trimiţi poliţa iscălită.

CHIRICĂ : Bine.

PROPRIETARUL : Şi în trei zile...

CHIRICĂ : Bine, bine.

(Proprietarul dă să iasă, Varlam îi taie drumul.)

VARLAM : Dacă nu mă înşel, dumneata mai ai o proprietate : într-o stradă dosnică, o casă frumos mobilată. Casa este închiriată unei doamne elegante, la poarta căreia aşteaptă totdeauna cîteva maşini.

PROPRIETARUL : Este o doamnă din lumea mare, care are relaţii întinse în societate.

VARLAM : Dar de ce se petrece acolo, în cloaca aceea... nu ţi-e ruşine ?

PROPRIETARUL : Nu-mi permit să mă amestec în viaţa intimă a nimănui !

VARLAM : Cînd nu-ţi vine la socoteală. Aici însă îţi dă mîna : e omul încolţit, îţi datoreşte bani.

PROPRIETARUL : Poftim, mă lipsesc de bani. *(Rupe poliţa.)*

VARLAM : Te mulţumeşti cu succesul moral ?

PROPRIETARUL : Nu primesc lecţii de la nimeni.

VARLAM : Atunci să nu te mai încumeţi să dai altora !

(Proprietarul iese furios.)

VARLAM : Ştii de ce a rupt poliţa cu atîta uşurinţă ? Era neiscălită.

CHIRICĂ : Mîine are să vie cu alta. De la omul ăsta te poţi aştepta la orice. *(Mică pauză.)* Da, trebuie să mă mut.

VARLAM : Morala asta viermănoasă mă strînge de gît.

CHIRICĂ : Trebuie neapărat să găsesc o casă cu grajd : să îngrijesc calul cu mîinile mele.

(Intră Stăpînul calului.)

STĂPÎNUL CALULUI : Dragă domnule Chirică, cred că, în urma încercării de azi, te-ai convins că nu mai e nimic de făcut cu Faraon al V-lea.

CHIRICĂ : E părerea dumitale.

STĂPÎNUL CALULUI : Acuma îmi pare rău că ţi-am vîndut calul. Dacă ştiam că are să ajungă în halul ăsta de batjocură, îl scoteam pentru totdeauna din circulaţie. Te rog din suflet să nu-l mai alergi.

CHIRICĂ : Vara asta îl pun la odihnă, însă la toamnă...

STĂPÎNUL CALULUI : Nu trebuie să-l mai alergi niciodată...

CHIRICĂ : Toamna se numără bobocii !

STĂPÎNUL CALULUI : Atunci ştii ce ? îţi restitui banii şi te rog să-mi înapoiezi gloaba.

CHIRICĂ : Chiar aşa de neghiob nu sînt.

STĂPÎNUL CALULUI : îţi dau pe deasupra şi tot ce ai cheltuit cu el pînă acum.

CHIRICĂ : Aha ! Se vede că ai început să-ţi dai seama ce giuvaer ai pierdut.

STĂPÎNUL CALULUI : întocmai. Vreau să pui giuvaerul la păstrare, să-l înham la cotigă.

CHIRICĂ : Atunci nu ştii ce-ai stăpînit. Nu dau calul nici pe două sute de mii de lei !

STĂPÎNUL CALULUI : Dar nu pricepi, omul lui Dumnezeu, că mă faci şi pe mine de rîs ?

CHIRICĂ : Pe dumneata ?

STĂPÎNUL CALULUI : Se înţelege. O parte din faima ridicolă care te-acoperă se răsfrînge şi asupra mea. Gîndeam, cînd ţi-am trecut mîrţoaga, că scap de o pacoste, şi am dat peste alta. Cînd Faraon era al meu, lumea petrecea pe socoteala lui. Dar de numele meu nu se lega nimeni, doar am cai care fac cinste crescătoriei naţionale. Acuma însă numele meu zboară din gură în gură, alături de al dumitale. La club, pe stradă, la cafenea, n-aud în spatele meu decît acelaşi sîsîit supărător : Faraon al V-lea, Faraon al V-lea ! Trebuie să punem capăt scandalului ăstuia ! Trebuie să scoatem ^gloaba din circulaţie !

CHIRICĂ : Toamna se numără bobocii !

STĂPÎNUL CALULUI *(scos din fire, lui Varlam)* : Spune-i, domnule, să-şi vie în fire — ştiu că sînteţi nedespărţiţi — spune-i să primească propunerea mea. Ofer preţul îndoit pentru răscumpărare.

VARLAM *(lui Chirică)* : Ai auzit ?

CHIRICĂ Nu vînd calul nici pe trei sute de mii.

VARLAM : Poftim de te înţelege cu el !

(Intră un Cetăţean.)

VARLAM : Ce pofteşti dumneata ?

CETĂŢEANUL : Mă iertaţi de supărare... Eu nu sînt de pe aici... nu ştiu seama locurilor. Dar mi s-a spus că aici ar fi...

VARLAM : Ce să fie aici ?

CETĂŢEANUL : Comedia aceea.

VARLAM : Care comedie ?

CETĂŢEANUL : Omul cu mîrţoaga.

CHIRICĂ : Ieşi afara !

CETĂŢEANUL : Mă iertaţi de supărare...

VARLAM : Dar ce crezi dumneata că este aici, panoramă ?

CETĂŢEANUL : Panoramele le-am cercetat. Am cercetat şi muzeele, şi Academia, şi Grădina Botanică. Vream să mai văd şi comedia asta şi să mă întorn acasă mulţămit.

STĂPÎNUL CALULUI : Va să zică, ce se scrie la gazete nu sînt basme. A început să invadeze şi provincia ca să te vază !

CETĂŢEANUL : La noi la tîrg nu se vorbeşte decît de comedia asta.

STĂPÎNUL CALULUI : Iţi place ?!

CHIRICĂ : Poţi fi liniştit. Nu e vorba de dumneata.

STĂPÎNUL CALULUI : Ofer preţ întreit pentru răscumpărare.

CHIRICĂ : Să nu mai pomenim !

STĂPÎNUL CALULUI : Ce încăpăţînare ! *(Iese supărat.)*

CETĂŢEANUL *(care tot timpul l-a măsurat cu ochii pe Chirică)* : Leit cu cel de pe poză ! Doamne, ce de minuni mai vezi dacă cutreieri lumea !

VARLAM : Eşti mulţumit ?

CETĂŢEANUL : Tare mulţămit.

VARLAM : Atunci fă bunătate şi închide uşa pe dinafară.

CETĂŢEANUL : Bucuros. *(Din prag.)* N-aţi binevoi, oare, să-mi arătaţi şi mîrţoaga ?

CHIRICĂ : Ieşi afară !

CETĂŢEANUL : Tare aş fi dorit... *(Iese.)*

VARLAM : Ar trebui să primeşti banii şi să pui capăt comediei ăştia.

CHtRicĂ : Toamna se numără 1-obocii!

(Intră Nichita ***din dreapta.)***

NICHITA : Dragă Chirică, aş vrea să-ţi vorbesc între patru ochi.

CHIRICĂ *(mirat)* : Ştii bine că Varlam şi cu mine...

NICHITA : E mai bine să fim singuri.

VARLAM : Atunci, bine... *(Se scoală.)*

NICHITA *(foarte natural)* : Mie mi-e totuna. Dar poate că pentru tine şi pentru Ana...

CHIRICĂ : Ana ? Ce fel, vă tutuiţi ?

NICHITA : De cîteva minute.

VARLAM : De ce te miri ? Vine doar din iatacul ei.

CHIRICĂ : Adevărat ?

NICHITA *(lui Varlam)* : De vreme ce ai deschis focul, e de prisos să mai pleci. *(Lui Chirică, pe un ton liniştit.)* Dragul meu, de astăzi înainte Ana este femeia mea.

(Ana intră.)

CHIRICĂ : Ce glumă mai e şi asta ?

NICHITA : Nu glumesc de fel. De astăzi înainte Ana/ este femeia mea.

CHIRICĂ *(zîmbind)* : Spui gugumănia asta pe un ton că-ţi vine şi ţie să crezi.

ANA : Nichita a spus adevărul.

CHIRICĂ *(se uită zăpăcit la Varlam. Acesta lasă ochii în pămînt)* : Nene, eu sînt un om răbdător, aproape prost de răbdător, dar toate au o margine. Ce-mi tot cîntaţi, mă rog ? Ce-mi tot cîntaţi ?

ANA : Linişteşte-te şi judecă cu sînge rece. Ce sîntem noi de ani şi ani de zile ?

CHIRICĂ : Cum ce sîntem ? Bărbat şi nevastă. Ce vrei să fim ?

ANA : Gîndeşte-te bine, bine.

CHIRICĂ : Aşa ne numim.

ANA : Ei vezi, ai început să vii pe calea cea bună. Ne numim. De fapt, sîntem doi străini care ne trăim viaţa deosebit.

CHIRICĂ : Tu ai vrut aşa.

ANA : Şi tu te-ai învoit.

CHIRICĂ *(oftînd)* : De nevoie. Numai eu ştiu cît mă costă traiul tău liber. Dar nu mi-am pierdut niciodată nădejdea că tocmai libertatea asta neţărmurită are să te aducă odată şi odată la matcă. Credeam chiar ca minunea e pe cale să se îndeplinească ; de la o_ vreme începuseşi să semeni cu Ana de odinioară.

ANA : Minunea s-a înfăptuit într-adevăr, dar nu pentru tine.

CHIRICĂ : Ascultă, Ana, toate au o margine. *(Urlînd.)* Ce-mi tot cîntaţi, mă rog ? Ce-mi tot cîntaţi ?

NICHITA *(după o tăcere)* : îmi pare rău atunci că n-am procedat cum se obişnuieşte.

CHIRICĂ : Adică ?

NICHITA : Tăcînd şi făcînd. Am crezut că e mai cavalereşte...

CHIRICĂ : Să mă culci la pămînt dintr-o lovitură. îţi mulţumesc. Să-ţi spun eu de ce-ai făcut aşa ? Fiindcă eşti mai puternic decît mine, fiindcă toată lumea îşi bate joc de slăbiciunea mea. *(Scînceşte ca un copil.)*

NICHITA : Aştept să te linişteşti.

CHIRICĂ : Nu încape linişte aici.

VARLAM : E barbar ce faceţi.

NICHITA : Viaţa e barbară. Fiecare trăieşte pentru sine... Dreptatea însă e de partea mea. Ana şi cu mine...

CHIRICĂ : Nu te lua după vorbe, Ana. Nu-l cunoşti. E un om primejdios. într-o zi o să-ţi muşti mîinile.

ANA : Dar nu pricepi, omule, că te afli în faţa unui fapt împlinit ?

CHIRICĂ : Fapt împlinit ? Murdăria asta nu există pentru mine, n-a existat niciodată. Iată de ce ţi-am şi dat toată libertatea. Te-am lăsat să te bălăceşti în haznaua vieţii ca să te purifici singură într-o zi.

ANA : E neînchipuit! Cum, nici acum, cînd ştii ?

CHIRICĂ *(amarnic)* : Gîndeşti că n-am ştiut totdeauna ? Nu vezi că, la vîrsta cînd alţii sînt ca bradul, eu am gîrbovit ? *(Tăcere lungă.)* Dar ce e cu adevărat neînchipuit e că, privindu-te uneori pe furiş, din colţuri, şi zărindu-ţi ochii limpezi şi faţa luminoasă, îmi ziceam încet în mine : Nu se poate ! Şi credeam. Alteori însă duhneai de departe a şampanie şi semănai la chip cu femeile de prin localurile de petrecere. Atunci mă închideam la mine în odaie şi stăteam ceasuri întregi ca capul în mîini, fără să pot gîndi.

ANA : închipuiri !

NICHITA : Nu căuta să te aperi. Eu te iau aşa cum eşti. *(Lui Chirică.)* Pricepi deosebirea ?

CHIRICĂ *(năuc)* : Ce să pricep ?

ANA : Să mergem.

CHIRICĂ : Ana, ce vrei să faci ?

ANA : Vreau să ascult de firea mea adevărată.

CHIRICĂ : De ani de zile nu faci altceva.

ANA : Inima mea bate acum pentru întîia oară.

CHIRICĂ : Atunci nici în primele zile* ale căsniciei noastre nu m-ai iubit ?

ANA : Nu te-am iubit niciodată.

CHIRICĂ *(prostit)* : Ce te-a făcut dar să te însoţeşti cu mine ?

ANA : Originalitatea ta, pudoarea ta de seminarist. Ani de zile stătuseşi în umbră, fără să-mi spui o vorbă, în facultate abia ai îndrăznit să mă saluţi, şi cu atîta stîngăcie, că m-ai înduioşat şi ţi-am vorbit eu cea dintîi. în scurtă vreme ne-am împrietenit şi într-o bună zi m-ai întrebat sfios : „Vrei să fii a mea ?" Aveai atîta soare în ochi, că mi-a fost milă să-ţi fac inimă rea şi te-am urmat. în braţele tale însă mi-am dat seama că nu te puteam iubi. Te scutesc de alte explicaţii.

CHIRICĂ : Şi copiii ?

ANA : Copiii vin de la sine. Pune cineva mîna în foc că a venit pe lume din dragoste adevărată ? Restul îl ştii. M-am lăsat furată de curent fără gînduri rele la început, ca să scap de plictiseală, pe urmă am intrat în viitoare. Noroc că m-am oprit la timp. Mă duceam la fund.

CHIRICĂ : Şi ce te-a făcut să te opreşti ?

ANA : Sosirea lui. *(Arată pe Nichita.)*

CHIRICĂ : Prin urmare, s-a sfîrşit ?

ANA : Da, dragul meu, s-a sfîrşit.

CHIRICĂ : Şi ai să te măriţi a doua oară ? *(Ana ridică din umeri şi trece în odaia ei.)*

NICHITA : Legătura noastră n-are nevoie de consfinţiri oficiale.

CHIRICĂ : Atunci, Ana rămîne tot nevasta mea.

NICHITA : Tu crezi în idioţia asta ?

CHIRICĂ *(după o lungă chibzuială)* : Da.

NICHITA : Eşti liber să crezi ce vrei. De altfel, mîine plecăm.

CHIRICĂ : Unde ?

NICHITA : în lumea largă. Ne ducem să vedem şi să auzim.

CHIRICĂ : Asta e frumos. Era visul meu. *(Lui Nichita.)* Mi-ai luat-o înainte. Dacă îmi izbutea lovitura cu

calul, asta aveam de gînd : să mergem peste mări şi peste ţări. *(Către Ana, care s-a înapoiat cu o valiză.)* Şi în largul lumii, Ana, departe de grijile mărunte ale vieţii, căci am fi fost în veşnică sărbătoare, sufletele noastre ar fi cîntat acelaşi imn.

VARLAM *(mişcat)* : Eşti incorigibil !

NICHITA *(după un timp)* : Ai să-mi porţi ranchiun ?

CHIRICĂ : Să tăcem. Cuvintele nu tălmăcesc sunetul coardelor lăuntrice. *(Lui Nichita, filozofic.)* Să fi venit mai tîrziu, n-ai fi izbutit să mi-o iei.

NICHITA : Ana nu a fost niciodată a ta. N-o iau deci de la tine.

CHIRICĂ : Să fi venit mai tîrziu, n-ai fi izbutit. Starea ta materială atîrnă şi ea în balanţa izbîndei tale !

ANA : Chirică !

CHIRICĂ : Nu vreau să jignesc pe nimeni. Dar, aşa neghiob şi lunatic, cum mă socoteşte lumea, văd bine cum văd. Nu trăiesc chiar în vînt.

ANA *(mirată)* : Nu m-am gîndit nici o clipă să fac vreo apropiere între...

CHIRICĂ : Să tăcem. Sînt procese care se împlinesc fără să ajungă la conştiinţa noastră.

NICHITA : Şi de ar fi aşa ? Asta nu înseamnă nici o scădere. Ca să fie puternică, dragostea va să se alimenteze din plin, este o gamă întreagă pe care, dacă n-o sui şi o cobori, nu se cheamă că trăieşti.

ANA : Iată pricina adevărată a nepotrivirii noastre. Tu nu ştii să cînţi decît pe o coardă. Lîngă tine n-am ştiut niciodată pulsul vieţii. El *(arată pe Nichita)*, de cum a deschis uşa, a adus cu sine un val de aer nou. *(Chirică cade pe gînduri.)*

VARLAM *(încet lui Nichita)* : Ce-ţi spuneam ?

NICHITA : Ai fost proroc bun.

VARLAM : Mai bine nu te întîlneam.

NICHITA : Veneam eu singur. Îţi pare rău ?

VARLAM : O să te am pe conştiinţă toată viaţa. Şi nu e uşor să duci în cîrcă o namilă ca tine.

CHIRICĂ *(vorbind mai mult pentru sine)* : Da, da, se vede că n-am fost croiţi unul pentru altul. Vezi

bine că-i aşa. *(Oftînd.)* Doamne, şi s-a scurs atîta vreme ! *(Tare.)* Unde s-o fi dus ?

VARLAM : Cine ?

CHIRICĂ *(cu faţa zbîrcită)* : Vremea.

ANA : A trecut pe lîngă noi fără să ne atingă.

CHIRICĂ : Pe mine aripa timpului m-a atins. De acuma sînt bătrîn.

ANA *(măsurîndu-l de sus pînă jos, ca şi cînd l-ar vedea pentru întîia oară)* : Să fie adevărat că avem noi copii ?

CHIRICĂ : De vreme ce-i avem...

ANA : Eu cred că nu sînt ai noştri copiii.

CHIRICĂ : Dar ai cui să fie ?

ANA : Ai întîmplării.

CHIRICĂ : Uf, ce lucruri urîte mocnesc în noi !...

VARLAM : Hai, treziţi-vă ! Aţi început să bateţi cîmpii.

ANA *(lipindu-se de Nichita)* : Du-mă departe de aici, mi-e frică. E grozav să ai copii şi să nu fie ai tăi.

(Nichita porneşte cu Ana spre fund.)

CHIRICĂ : Pleci fără să-mi întinzi mîna ?

ANA : Vream să te cruţ.

CHIRICĂ *(cu linişte mare)* : N-avea nici o grijă, acuma văd limpede. Soarta ne aruncă orbeşte pe unii în braţele altora. Dacă se nemereşte, bine, dacă nu, nu. Lucrurile se fac şi se desfac singure. N-am avut noroc. Asta e. Doresc să ai tu.

ANA *(încet)* : Îţi mulţumesc.

VARLAM : Drăguţa de ea, îţi şi mulţumeşte.

NICHITA *(zîmbind)* : Nimic nu-ţi scapă.

VARLAM : Am ochii de uliu, ca ai tăi.

NICHITA : De asta şi-mi placi. Vrei să vii cu noi ?

VARLAM : Unde ?

NICHITA : Să ne întovărăşeşti în călătorie.

VARLAM *(după o mică ezitare)* : De, aş minţi să spun că nu mă ispiteşte...

ANA : Vino cu noi.

VARLAM : Ce fel să merg cu voi ?

NICHITA : Ca prieten.

VARLAM *(trist)*: Ca damă de companie. E un rol ingrat, credeţi-mă. Mi-e lehamite să-l mai joc. *(Tă-*

cere.) Umblaţi sănătoşi. Eu rămîn aici cu prietenul Chirică. Doi pîrliţi. Rămîn cu el, sa tragem mîrţoaga de coadă împreună. *(Ana şi Nichita ies.)* Sînt mai tare decît mi-aş fi închipuit. *(Lui Chirică, care tot timpul a stat nemişcat pe un scaun.)* Aşa e că am fost tare ? *(Chirică stă neclintit.)* îţi pare bine că nu plec cu ei ? *(Chirică tace mereu.)* Ei, Chirică, unde eşti ?

CHIRICĂ *(trezindu-se)* : Ai ?

VARLAM : îţi pare bine că nu plec cu ei ?

CHIRICĂ *(măsurînd golul din casă cu ochii)* : Doamne, ce pustiu !

VARLAM *(ameninţînd cu pumnii în vezduh) :* Oh ! ticălosul care ticluieşte toate astea de undeva ! *(Lui Chirică, blînd ca unui copil.)* Dar nu plec, nu, rămîn cu tine.

CHIRICĂ *(năuc)* : Aşa ? Bine... Bine !

CORTINA

ACTUL III

O odăiţă spoită cu var. în stînga, o fereastră cu două ghivece mici de flori. în faţa ferestrei, o masă de brad acoperită cu jurnale. Pe masă, cîteva cărţi, o lampă cu gaz şi nişte dosare. în dreapta, spre fund, un pat de scînduri pe căpriori, acoperit cu o ţoală. într-un colţ, un cuier de care stau spînzurate niscaiva haine. Uşa din fund — singura — dă într-un mic vestibul gol. în stînga vestibulului se zăreşte capătul unei scări, iar printr-o fereastră, cerul. Septembrie.

Chirică si Fira vorbesc urcînd scara.

FIRA : Nu e cuminte ce faci, crede-mă.

CHIRICĂ : Sînt şase zile de cînd nu m-am coborît în grajd.

FIRA : Şi-apoi ! *(Se arată in vestibul.)* Vrei din pricina Unei gloabe să se întoarcă boala ? *(Scoate de sub şorţ o sticlă cu lapte şi o pune pe masă.)*

CHIRICĂ *(în vestibul):* Mi-e mai bine acum. Dacă am simţit că mă pot ţine pe picioare, nu m-a răbdat inima, m-am coborît şi am ţesălat calul.

FIRA : Eu ştiu că dragostea de animale e mai rea ca cea de oameni, dar nu e cuminte, zău, să ieşi numai în vestă !

CHIRICĂ : E cald afară.

FIRA : Cald cu dinţi. *(Ia o haină din cuier.)* Pune asta pe dumneata, eşti lac de apă. Pînă să urci îndrăcită asta de scară, îţi iese sufletul.

CHIRICĂ : Nu-i atît de înaltă pe dît e de dreaptă.

FIRA : Dreaptă ca zidul. *(Chirică, ostenit, se aşază pe un scaun.)* Nu-mi place de loc cum arăţi.

CHIRICĂ *(prăpădit)* : Merge greu, Fira, merge greu...

FIRA : Fiindcă n-ai vlagă în dumneata să te scuturi. Pe mine cu atîtica să mă calce cineva, l-am scos de la inimă, şi scos rămîne.

(Mică tăcere.)

CHIRICĂ : Şi negoţul tău saltă, saltă ?

FIRA : Slavă Domnului! Acuma să pofteşti în dugheană la mine! Am început cu poame, şi azi găseşti de toate în magherniţa mea : şi aţă, şi săpun, şi văpsea de ghete, şi bulion de gătit. Vînd de toate, nu mi-e ruşine. Mulţi domni îşi scot pălăria cînd mă văd în stradă şi, de cînd s-a aflat că am pus bani la ciorap, au început golanii să-mi dea tîrcoale.

CHIRICĂ *(tuşind)* : De-o fi cumva să te căpătuieşti, să deschizi ochii bine.

FIRA : Nu s-a născut ăla care să mă joace pe mine !

(Altă tăcere.)

CHIRICĂ *(zărind sticla pe masă)* : îţi mulţumesc pentru lapte. Ai ştiut că nu mi-e bine ?

FIRA : Azi-dimineaţă am aflat abia de la unul care tîrguie de la mine — un aprod, sau aşa ceva.

CHIRICĂ : Gheorghe.

FIRA : Unul gălbejit, care duhneşte a rachiu de la o poştă.

CHIRICĂ : Gheorghe.

FIRA : El mi-a spus că te-a apucat ploaia în cîmp cu calul şi ai răcit.

CHIRICĂ : Slavă Domnului că n-a pătimit calul inimic '. Ai văzut ce bine arată ?

FIRA : Cam slăbănog, prinde greu carne pe el.

CHIRICĂ : E de soi ! O gloabă, cu grăunţele ce-i dau, ar plesni de gras. Peste două-trei zile îl scot iar la cîmp, şi în două săptămîni mîntui lucrul. Atunci să stăm de vorbă.

FIRA : De, domnule, cîntecul ăsta îl cînţi dumneata cam de mult. Ai pătimit şi pătimeşti destule de pe urma lui. Dar mie, să-ţi spun drept, cînd te aud vorbind aşa, îmi vine să cred. Că omul, cînd îşi rupe vorba de la inimă, rar să greşească. Eu zic că pînă la urmă are să ţi se izbîndească.

CHIRICĂ *(mişcat):* Să trăieşti, Fira ! Eşti cea dintîi făptură a lui Dumnezeu care-mi spune asta. Iţi mulţumesc din adîncul inimii mele. *(Vrea să-i sărute mîinile.)*

FIRA : Vai de mine, domnule !

CHIRICĂ : Mare lucru să găseşti pe lumea asta un suflet care să-ţi creadă !

(Intră Varlam.)

VARLAM *(din prag)* : Să ştiţi că se schimbă vremea \ *(Coboară.)* Ai catadicsit, hai ?

FIRA : Precum vezi.

VARLAM : Mare minune ! Ce-ai păţit să te mai abaţi pe la noi ?

FIRA : M-a răzbit dorul de dumneata.

VARLAM : Uită-te la ea, rumenă şi mîndră ce e ! Se cunoaşte că-ţi merge bine.

FIRA : Ei, ba vezi că nu ! Eu pe ce muncesc ?

VARLAM : Măi Chirică, uite-aşa îmi închipui eu că trebuie să fie o nevastă.

CHIRICĂ : Da, Fira este o fiinţă aleasă.

FIRA : Poftim de vezi — o ţărancă cu mîinile degerate.

VARLAM : Dar cu mîinile şi picioarele sănătoase.

FIRA : Şi cu buzunarele doldora, pe deasupra.

VARLAM : Spune drept, cît ai pus deoparte ?

FIRA : Te miri ce... şi mai nimic...

VARLAM : într-un an faci de capital.

FIRA : începutul a fost greu. Acuma morişca se învîrte singură. Vorba ceea : ban la ban.

VARLAM : Vezi, măi ? Numai noi o să murim nepricopsiţi.

CHIRICĂ : O să avem mai mult decît ne trebuie. Să-ţi spuie Fira dacă nu e aşa.

VARLAM : Ce amestec are Fira ?

CHIRICĂ : Ea crede.

VARLAM : Adevărat ?

^**FIRA** : Cînd un om îţi spune ceva din adîncul inimii, să-l crezi. Eu sînt în stare să pui şi ceva bani la mijloc dacă e nevoie.

VARLAM : Ba asta să n-o faci. Crede cît pofteşti, dar ţine-ţi paralele. Mai cunosc eu pe unul care a pus !„ tot ce avea pe o gloabă şi s-a întors acasă fluierînd.

CHIRICĂ : Pe atunci îngrijeau alţii de cal, acum îl îngrijesc eu.

VARLAM : A, bine că-mi adusei aminte. *(Scoate din buzunar o gazeta.)* Asta e din cale-afară ! Ascultă. *(Citeşte.)* „Aflăm din sorginte sigură că faimosul Faraon al V-lea, care de două luni e pus la odihnă, se află grav bolnav într-un şopron la marginea oraşului"...

CHIRICĂ : Idioţii!

VARLAM *(urmînd)* : ...unde locuieşte împreună ou stăpînul său. E probabil că, pînă la ivirea acestor rînduri, faimosul animal să-şi dea obştescul sfîrşit."

CHIRICĂ : idioţii !

VARLAM : „Va fi o pierdere ireparabilă şi un motiv de doliu naţional !"

CHIRICĂ : Idioţii ! *(Umblă agitat prin casă.)*

VARLAM : Ăştia merită o lecţie.

CHIRICĂ : Or să vadă ei, or să vadă !

FIRA : Eu mă duc. Mă iertaţi că viu aşa rar — am o fetică cam .toantă ajutor. Am să v-o trimit pe ea să vă mai scuture. Staţi cam depărtişor.

CHIRICĂ : Din pricina grajdului.

FIRA *(coboară scara)* *. Nu te prăpădi cu firea. Acu au mai slăbit-o gazetele, înainte era batjocura mare. Mămulică, ce scară ! *(De jos, din curte.)* Ia spuneţi, dacă lipesc scara de zid şi pui cîrligu, ce vă faceţi ?

(Scara se întoarce vertical.)

VARLAM : Rămînem în aeroplan.

FIRA *(rîzînd)* : în coteţu de porumbei ! Să ne vedem cu bine !

(Scara se întoarce orizontal.)

CHIRICĂ : Cu bine, Fira, cu bine !

VARLAM : Vorba ei, coteţ de porumbei trebuie să fi fost aci.

CHIRICĂ : Era un fel de cămară, unde-şi ţinea boierul de jos şuncile afumate şi vîslele de struguri. Acuma le-a trecut în pod.

VARLAM : Te-ai coborît în grajd !

CHIRICĂ : De unde ştii ?

VARLAM : Ţi-a rămas păr pe nădragi.

CHIRICĂ : Nu m-a răbdat inima. M-am coborît şi l-am ţesălat.

(Intră Omul cu idei: un individ cu o mutră suspectă, cu o barbă neîngrijită şi cu hainele prăpădite.)

OMUL CU IDEI *(din capul scării)* : Bună ziua.

VARLAM : Ce pofteşti dumneata ?

OMUL CU IDEI : Am aflat că sînteţi în pragul unui trist eveniment şi-am venit să vă fac o propunere.

CHIRICĂ : îţi place ! ?

OMUL CU IDEI : Ştiu mai dinainte că ideea mea n-are să vă placă, că aveţi s-o" găsiţi bizară, utopică sau poate chiar certată cu morala — pe mine calificativele nu mă interesează. Cînd veţi sta însă să descoaseţi puţin lucrurile, să analizaţi...

VARLAM : în două cuvinte, maestre, despre ce e vorba ?

OMUL CU IDEI : Aveţi un cal care trage să moară.

CHIRICĂ : Ieşi afară !

OMUL CU IDEI : Mă rog, fără supărare. Asta n-am scornit-o din capul meu. Poftim, stă scris negru pe alb. *(Scoate o gazetă la fel cu a lui Varlam.)*

CHIRICĂ : Idioţii!

VARLAM : Să zicem că ar fi aşa. Care e dorinţa dumitale ?

OMUL CU IDEI : Să-mi vindeţi pielea calului.

CHIRICĂ : Ieşi afară !

VARLAM : Dar ce eşti dumneata, hingher ? Ce meserie ai ?

OMUL CU IDEI : Eu n-am meserie. Eu am idei. Cum găsesc una mai răsărită, caut s-o pui în practică, s-o realizez.

CHIRICĂ : Ce neruşinare !

OMUL CU IDEI *(păstrîndu-şi sîngele rece)* : V-am spus din capul locului că n-are să vă placă.

CHIRICĂ : Dar nu pricepi, domnule, că ce stă scris la gazetă e o infamie ca atîtea altele ? Niciodată calul n-a fost mai sănătos, mai zdravăn.

OMUL CU IDEI : Păcat!

CHIRICĂ : Cum ?

OMUL CU IDEI : Fiecare judecă din punctul lui de vedere, îmi pusesem mare nădejde în moartea lui Faraon. Păcat!

VARLAM *(lui Chirică)* : Nu te supăra. Are hazul lui!

OMUL CU IDEI : Ei, fiecare suge de unde poate. *(Îşi şterge fruntea cu batista.)* Dacă voiţi să m-ascultaţi două minute, aveţi să-mi daţi dreptate.

VARLAM : De vreme ce practici... -ideologia", te rugăm chiar să iei loc.

OMUL CU IDEI : Mulţumesc. *(Stă.)* Ca să trăieşti bine, în viaţa aceasta, nu e nevoie să te străduieşti prea mult. Ajunge să ai o idee, una singură, şi mijloace s-o realizezi.

CHIRICĂ : Asta aşa e !

OMUL CU IDEI : Vedeţi ? Nici n-am apucat să deschid bine gura, şi-mi daţi dreptate. Cum am citit rîndurile acelea în gazetă, mi-am zis : aici e treabă de făcut! Şi m-am pus pe lucru. Toată dimineaţa mi-am pierdut-o ca să fac rost de capital : ideologii n-au niciodată bani. *(Varlam se scoală şi-i strînge mîna.)* în sfîrşit, cu mare greutate, am izbutit să-I conving pe un samsar, cu care mai lucrasem de vreo două ori, să-şi dezlege băierile pungii. în principiu, în mînă nu mi-a dat nici o leţcaie. Şi acum iată ideea. *(îşi şterge din nou fruntea.)* Cunoşteam, ca toată lumea, faima proastă de care se bucură calul dumneavoastră. Faimă pe care o împărtăşiţi cu o răbdare vrednică de admirat. Moartea acestui animal era deci un eveniment care ieşea din comun. Interesul pe care lumea i **1**-a arătat în viaţă lui Faraon i-**1** va arăta şi după moarte, mi-am zis eu. Prin urmare, dacă aş izbuti să am imaginea reală a defunctului, s-ar putea specula asupra mulţimii. Şi atunci, în chip natural m-am gîndit să-i cumpăr pielea, într-adevăr, curăţită bine, această învelitoare şi umplută artistic cu paie, ar înfăţişa un alter Faraon nu mai puţin vrednic de văzut. Toţi cîţi l-au.batjocorit în viaţă vor veni, desigur, să mai petreacă pe socoteala lui — spectacolele barbare sînt cele mai omeneşti. Cei care nu l-au văzut niciodată vor veni de curiozitate. Iar cei mai mulţi or să se înşire ca oile, unii după alţii, fără să ştie de ce. Nişte afişe mari pe ziduri, o baracă cît mai încăpătoare, o taxă de intrare şi iată ideea realizată. *(îşi şterge fruntea.)*

VARLAM : Jalnică poveste. M-a mişcat pînă la lacrimi. Ţine pentru osteneala dumitale. *(îi întinde o hîrtie de cinci lei. Omul cu idei se uită năuc la Varlam, ca şi cînd ar fi primit o lovitură de măciucă în cap.)* Ei, asta-i ! N-o să-mi spui acum că nu primeşti! *(Omul cu idei ia mecanic hîrtia, o pune într-un buzunar, pe urmă o scoate, se uită în tăcere la ea şi o trece în alt buzunar.)* Amănuntele —– interesante. Planul însă... concepţia... cam... ascuţită, cam.... riscată.

OMUL CU IDEI *(cu ochii în pămînt)* : Am spus-o din capul locului... *(Se ridică anevoie.)* *Mă.* iertaţi de supărare.

VARLAM : Mai treci pe aici, să mai stăm de vorbă.

OMUL CU IDEI *(CU glasul slab)* : îmi daţi voie să mai viu ?

VARLAM : Oricînd vei voi.

OMUL CU IDEI : De, obicei... cînd sxnteţi acasă ?

VARLAM : Totdeauna la vremea mesei. *(Omul cu idei iese tîrşindu-şi picioarele.)* Iată unde duce „ideologia" ! E vremea să ne apucăm de lucru, altfel ne ducem de rîpă. Vinde mîrţoaga, băiete, slujba dă-o dracului, scoate diploma din ladă şi la lucru !

„**CHIRICĂ** : N-am să fac nici o ispravă.

VARLAM : Muncă, muncă îndîrjită, asta e scăparea noastră. Mă pui cu burta pe carte, îmi trec examenele. Omul cu idei a răscolit măruntaiele din mine.

(Intră Ajutorul de arhivar.)

AJUTORUL : Salut! *(Dă mîna cu Chirică şi Varlam.)* Jos în curte am văzut un spectacol foarte interesant. Un tip extravagant de vagabond ori de poet sta lipit de uluci şi mîzgălea un bilet de cinci lei. Faţa lui rîdea şi din ochi îi picau lacrimi pe obraz.

VARLAM : E un poet... decadent. Îl cunosc. Ne-a citit adineauri ultimul său poem.

CHIRICĂ : Ce mai nou pe la minister ?

AJUTORUL : Prost, şefule dragă. Cutrele bătrîne şoşotesc prin colţuri — se urzeşte ceva. De dimineaţă m-am pomenit în arhivă cu o dihanie de om — un ăla scofîlcit şi strîmb. „Ce pofteşti dumneata ?" l-am întrebat. „Poftesc să te scoli în picioare în faţa mea !" Era inspectorul general administrativ.

CHIRICĂ : Ce căta în arhivă ?

AJUTORUL : A venit să mă întrebe ce părere am despre dumneata. Se vede că nu i-a plăcut răspunsul meu. M-a privit chiorîş pe sub ochelari şi a plecat bombănind. Am venit să te pui în gardă. Se aude că e vorba să te calce.

CHIRICĂ *(mirat)* : Să poftească.

VARLAM : Unde dă Dumnezeu ! De cînd aştept eu să-mi pice o caracudă în undiţă !

AJUTORUL : Inspectorul e un îmbîcsit şi un tipicar — slujbaş de carieră. Tîmpită viaţă ! Abia aştept să-mi trec examenele şi o şterg.

VARLAM : Cîte examene mai ai ?

AJUTORUL : Sînt în ultimul an.

VARLAM : Eu mai am doi! Ia ascultă, n-ai ceva cărţi de drept să-mi împrumuţi ?

AJUTORUL : Cu plăcere, dar nu cred să deschizi vreuna.

VARLAM : Mă pui cu burta pe carte !

AJUTORUL : Ţi-aduc cîteva „rezumate" rîndul viitor.

VARLAM : Îţi mulţumesc.

AJUTORUL *(se uită la ceas)* : M-am dus. Peste o jumătate de ceas trebuie să fac de planton la o răspîntie de drum.

CHIRICĂ : Iar ?

AJUTORUL : O intelectuală.

CHIRICĂ : Fereşte-te !

AJUTORUL : O studentă.

CHIRICĂ : Fereşte-te *

AJUTORUL : Deocamdată nu facem decît literatură.

CHIRICĂ *(trist)* : Aşa se începe.

AJUTORUL : M-am dus. Am de întins, nu glumă. Mai trec să te văd. Cu bine ! De arhivă să n-ai nici o grijă, rînduiesc eu dosarele. Nu e nici o grabă. Salut! *(Se întoarce de pe scară.)* Se cunoaşte că sînt îndrăgostit. Ţigări ! *(Aruncă o cutie de ţigări pe pat şi iese grăbit.)*

CHIRICĂ : Ce binecrescut e ! N-a venit niciodată cu mîna goală.

VARLAM : Simpatic băiat! Mi-e foarte drag. Mare lucru e să ai trăsăturile feţei armonioase. Mă crezi că eu, cu înfăţişarea asta grosolană, n-am avut niciodată curaj să dau întîlnire unei fete ? Doamne, minunat lucru trebuie să fie !

CHIRICĂ : Cu toate astea, schiţa ta *Întîlnirea* e un crîmpei de viaţă adevărată.

VARLAM : Imaginaţie, imaginaţie seacă. N-am aşteptat niciodată o fată să vie pentru mine. N-am făcut niciodată literatură în doi.

CHIRICĂ : Eu am făcut numai literatură. Credeam că era dragoste. Nu era. N-a fost nici chiar la început, în primele zile ale căsniciei noastre. Gîndul ăsta parcă mi l-a ţintuit cineva în frunte. Şi părea atît de drăgăstoasă !...

VARLAM : Muncă, muncă îndîrjită, asta e scăparea noastră !

(Tăcere lungă.)

CHIRICĂ : În cîmp, cu calul, în arşiţa soarelui, e bine. Acolo îmi răsare înaintea ochilor chipul crunt al lui taică-meu — ţăran herghelegiu, cu biciuşca în mînă, gonind după cai şi după femei — şi în spatele lui, în umbră, se desluşeşte faţa suptă a maică-mi, cu ochii ei blînzi de sfîntă. Şi amarul ei potolit trece parcă din inima ei într-a mea. Atunci mă zvîrl pe cal şi zburăm amîndoi fără gînduri. În cîmp e bine.

VARLAM *(pierzîndu-şi cumpătul)* : Nu e bine nicăieri ! E gol, e gol pretutindeni, departe de fiinţa aceea lîngă fustele căreia ne obişnuisem să stăm.

CHIRICĂ : Şi tu ?

VARLAM : Şi eu, o ştii bine. *(Stăpînindu-se.)* Boală molipsitoare. Am luat-o de la tine. *(Cu un zîmbet trist.)* Mă mulţumeam cu atît de puţin ! Eram fericit să-i aud foşnetul rochiilor.

(Pauză.)

CHIRICĂ : Unde-o fi acum ?

VARLAM *(privind în gol)* : Departe. Ascultă pe bord cîntecul valurilor.

CHIRICĂ : S-o fi gîndit vreodată la noi ?

VARLAM : Cu siguranţă. La noi mai puţin, la copii mai mult. *(Ca şi cînd ar avea-o pe Ana în faţă.)* M-aş prinde că oftatul uşor ce-i scapă din piept e pentru cei doi micuţi ai săi.

CHIRICĂ : Spunea că nu sînt ai ei copiii.

VARLAM : Vorbea Alexandru prin gura sa. Repeta unul din vechile lui sofisme.

(Intră Aprodul.)

APRODUL *(din capul scării)* : Domnul inspector gheneral.

VARLAM *(vesel)* : Unde e ?

APRODUL *(coboară)* : Jos în curte. Măsoară scara cu ochii.

VARLAM : Du-te şi dă-i o mînă de ajutor.

APRODUL : Nu îndrăznesc să-l ating.

VARLAM : Dar ce, e ciumat ?

APRODUL : E inspector gheneral ! Dar să încerc. *(Scoate din îndoitura tînecii o scrisoare.)* Poftiţi şi asta. *(O întinde lui Chirică.)* Stă de vreo trei zile la portar. *(Coboară scara.)*

CHIRICĂ *(încremenit)* : Scrisul ei! *(Rupe plicul.)* E o carte poştală. Citeşte-o tu — îmi fug literele pe dinaintea ochilor.

APRODUL *(ivindu-se din nou)* : Domnul inspector !

VARLAM *(furios)* : Să aştepte ! *(Aprodul se trage înapoi.)* Nu scrie nimic. Doar semnătura : Ana. *(Îi trece ilustrata.)*

CHIRICĂ : E destul !

APRODUL : Domnul inspector !

CHIRICĂ : Să aştepte. *(Aprodul dispare.)* E scrisul ei. Oh, cum îmi rupe inima slova asta măruntă '. *(Citeşte.)*

„Ana !" îşi poate da cineva seama ce cuprinde cuvîntul ăsta ?... Ana !

APRODUL : Domnul inspector !

(Chirică şi Varlam se privesc în tăcere.)

VARLAM : Spune-i să ne comunice în scris despre ce e vorba.

APRODUL *(şopteşte desperat)* : îmi luaţi pîinea de la gură !

VARLAM : Atunci să poftească !

(Aprodul iese. După cîteva clipe se aude glasul Inspectorului, care strigă Aprodului: „Bine, poţi să-ţi cauţi de treabă".)

APRODUL : Să trăiţi!

(Inspectorul intră.)

INSPECTORUL *(acru)* : Frumos îţi şade, domnule arhivar, să mă laşi pe mine, om bătrîn, să fac anticameră ! *(Îşi pune cu grijă pălăria în cuier.)*

VARLAM : V-am dat răgaz să vă trageţi sufletul. După un suiş atît de anevoios...

INSPECTORUL : Să-mi trag sufletul ? îţi mulţumesc pentru bunăvoinţă. *(Măsurînd cu asprime pe Varlam.)* Dumneata eşti arhivarul Nicolae Chirică ?

VARLAM : Eu !

CHIRICĂ : Prietenul meu glumeşte. Nicolae Chirică sînt eu.

INSPECTORUL : Atunci ce tot cîntă dumnealui ? *(Lui Varlam.)* Te rog să ne laşi singuri.

VARLAM *(cu fineţe)* : Ceva mai domol, domnule inspector ; sînt în casă la mine şi...

INSPECTORUL : Mă rog, să ne înţelegem. Cine şade aici ? Dumneata, ori dumnealui ?

VARLAM : Amîndoi.

INSPECTORUL *(rotindu-şi ochii în toate părţile)* : Ciudat mi se pare ca un slujbaş al statului să locuiască într-o astfel de cotineaţă !

VARLAM : Este adevărat că n-am închis capital mare în mobilier, dar în schimb e cît se poate de pitoresc la noi.

INSPECTORUL : Te-a întrebat cineva ?

VARLAM *(se uită o clipă la Inspector, ca şi cînd ar voi să-i trîntească o replică tare, dar se stăpîneşte şi urmează zîmbind)* : Aici totul e pitoresc, domnule inspector. Dar ce face, îndeosebi, farmecul locuinţei noastre este scara.

INSPECTORUL : Nu mă interesează.

VARLAM : Nu se ştie. Aţi băgat de seamă ce scară originală ? E prinsă de zid cu două balamale şi apoi lăsată să cadă liberă peste balustradă. O adevărată scară romantică. De jos o poţi lipi frumuşel de perete, o prinzi cu cîfligul de zid, şi puntea e ridicată. Dacă nu-ţi plac ochii celui din casă, îl laşi aicea *suspendu* cît îţi pofteşte inima.

INSPECTORUL : Nu mă interesează. Ce mă interesează pe mine este faptul că dumnealui trece la minister drept bolnav şi aici îl găsesc pe picioare.

VARLAM *(lui Chirică)* : Culcă-te !

(Inspectorul îi aruncă o privire furioasă.)

CHIRICĂ : Azi am părăsit abia patul. Dar nu înţeleg de ce aţi luat osteneala să veniţi pînă aici ?

INSPECTORUL : Sînt însărcinat să fac anchetă personală. Şi cum mîine dimineaţă plec în provincie să instrumentez altă anchetă...

VARLAM : Personală.

INSPECTORUL : Te rog să nu mă îngîni.

VARLAM : La drept vorbind, indiscretă treabă să te amesteci nepoftit în viaţa altora...

INSPECTORUL : Nu permit astfel de reflecţii pe seama slujbei mele. Şi te invit pentru a doua oară să ne laşi singuri !

VARLAM : Ia ascultă, domnule inspector, dacă o mai ţii mult pe coarda asta, o rup la fugă pe scară, lipesc romantica de zid şi tocmai mîine dimineaţă viu să te întreb de sănătate. îţi dai dumneata seama în ce clipe ai picat aici ? Ştii dumneata ce e în inima noastră ? De anchete crezi că ne arde nouă ? Prietenul meu e un om de ispravă. Nu bîrfeşte, nu rîvneşte la bunul altuia, nu ia mită şi n-a fost înaintat decît o singură dată în zece ani de zile. Pe cuvîntul meu de cinste ! De ce te legi de dînsul ?

INSPECTORUL *(pe un ton firesc)* : Ascultă-mă, tinere, eu sînt om cu experienţă. Să nu-ţi închipui că mă intimidezi. Toate astea pot, cel mult să îngreuieze situaţia prietenului dumitale.

VARLAM : Ei, vezi că poţi vorbi şi omeneşte cînd vrei ? !

INSPECTORUL *(privindu-l pe sub ochelari)* : Hm !

CHIRICĂ : Luaţi loc, vă rog.

INSPECTORUL : Mulţumesc.

CHIRICĂ : Despre ce este vorba, domnule inspector ? Lămuriţi-mă.

INSPECTORUL : Sînt împotriva dumitale şase rapoarte. *(Desface ghiozdanul, pe care-l pusese pe masă.)*

CHIRICĂ : împotriva mea ?

INSPECTORUL : Rapoartele şefilor dumitale ierarhici.

CHIRICĂ : Şefii mei ierarhici s-au plîns contra mea ? Dar pentru care cuvînt ? I-am jignit cu ceva ?

INSPECTORUL *(sec)* : Ai făcut ceva mai mult. Ai lovit în prestigiul administrativ al nostru, al tuturor.

CHIRICĂ *(uluit)* : în prestigiul administrativ al tuturor ?

VARLAM : Ce mîncare de peşte mai e şi aia ?

CHIRICĂ : Dar eu sînt om paşnic, domnule inspector, în viaţa mea nu m-am legat de cineva. Sînt un om necăjit, care abia îmi pot vedea de ale mele, necum să mă ocup de alţii.

INSPECTORUL : Eşti slujbaş al statului şi nu ţi-e îngăduit să se ţie lumea după dumneata ca după urs. Povestea cu... mîrţoaga aia a ajuns un adevărat scandal public. Meriţi să fii destituit pur şi simplu. Dar, pentru că în cazierul dumitale personal nu e trecută nici o pedeapsă, pentru că eşti punctual la serviciu şi ai o memorie prodigioasă...

VARLAM : Te laudă.

INSPECTORUL : ...M-am gîndit să aleg o cale mijlocie. Există într-adevăr o modalitate, una singură : să vinzi gloaba.

CHIRICĂ : Peste putinţă !

INSPECTORUL : îţi dau trei zile să te gîndeşti. Dacă pînă mă înapoiez din provincie nu te hotărăşti să vinzi calul...

VARLAM : Peste putinţă !

INSPECTORUL *(lui Varlam)* : La urma urmelor, mă plictiseşti.

VARLAM : Cum aţi spus ?

INSPECTORUL : Mă plictiseşti! Te amesteci nepoftit într-o discuţie care nu te priveşte.

VARLAM : Dar nu pricepi, domnule, că cel nepoftit eşti dumneata ? Ai picat peste noi ca o adevărată cataplasmă.

INSPECTORUL : Te poftesc, pentru ultima oară, să-ţi masori cuvintele. Sînt funcţionar superior al statului şi îţi atras luarea-aminte că sînt în exerciţiul funcţiunii.

VARLAM *(luind-o la fugă pe scară)* : Să ne vedem cu bine, domnule inspector !

INSPECTORUL : Nu e în toate minţile prietenul dumitale.

CHIRICĂ : Ba are, săracul de el, minte şi pentru alţii.

INSPECTORUL : Să-ţi citesc conţinutul rapoartelor. *(Răsfoieşte într-un dosar.)*

CHIRICĂ : Vă rog să mă cruţaţi. Sînt după boală şi mă tem să nu mă întoarcă.

_ **INSPECTORUL** : Aşa scrie la carte !

> **CHIRICĂ** : De prisos, domnule inspector. Am înţeles. Calul meu loveşte în prestigiul administrativ.

INSPECTORUL : Nu calul, dumneata !

CHIRICĂ : Eu, calul : totuna. Lumea ne-a cusut de mult
i., pe amîndoi într-o piele : mîrţoaga !

INSPECTORUL : Aşa e. Ministrul chiar, dîndu-cni afacerea asta, mi-a spus: „Ia vezi ce-i de făcut cu domnul Mîrţoaga ăla... ori cum îi zice". Cu vremea, să ştii că ai să-ţi pierzi numele.

CHIRICĂ : îmi rămîne porecla, mă mulţumesc cu ea : Mîrţoaga ! Nu sună la ureche, dar mie-mi place : Mîrţoaga !

INSPECTORUL : Totul e să sune, domnule ! *(Se uită la ceas.)* E tîrziu. Să sfîrşim. Primeşti propunerea mea ? Răspunde lămurit: da sau nu.

CHIRICĂ : Nu !

INSPECTORUL : Atunci vei fi destituit. Bună ziua. *(Se opreşte în fund.)* Dar ce înseamnă asta ? Scara e dată de perete.

'**VARLAM** *(din curte)* : Nu ţi-am spus că te las *sttspendu ?*
» Mă ţiu de vorbă.

INSPECTORUL : Omul ăsta nu e în minţile lui!

VARLAM *(de afară)* : Spune-mi pe cuvînt de onoare, crezi dumneata în rapoarte ?... Bagă de seamă, fac apel la cinstea, la conştiinţa şi la bătrîneţele dumitale. Crezi?

INSPECTORUL : Ei, comedia dracului !

VARLAM : Gîndeşte-te bine. Să nu-mi răspunzi de mîntuială. Nu las puntea pînă ce nu-mi spui curat cum stau lucrurile.

INSPECTORUL : Dă-mi drumul să plec, domnule. N-am vreme de pierdut. Am pe cap o mulţime de treburi.

VARLAM *(de jos) :* Apoi asta-i nenorocirea dumitale, ai prea multe treburi. Din astă pricină nici nu poţi să te gîndeşti ca lumea. Acum ai prilej să faci şi operaţia asta. încearcă.

INSPECTORUL *(îndoindu-se de mijloc)* : Dacă cred în rapoarte ?

VARLAM *(tare)* : Da !

INSPECTORUL *(coborînd) :* Poftim ce i-a năzărit să mă întrebe ! *(Se plimbă prin odaie, apoi se opreşte brusc în faţa lui Chirică.)* Dumneata crezi ?

CHIRICĂ : Nu.

INSPECTORUL *(îmbîcsit)* : Ei, dumitale îţi dă mîna să răspunzi aşa, fiindcă dumneata... Haida de ! dar nici nu mă gîndesc să-i fac pe plac. Cine-i dumnealui să-mi puie mie întrebări ? *(Suie în vestibul.)* Hei, tinere, vino-ţi în fire şi pune scara la loc !

VARLAM : Asta depinde de dumneata.

INSPECTORUL *(sărind ca un titirez)* : Auzi că de mine depinde ! Hotărît lucru, omul ăsta nu e în minţile lui! *(Se plimbă cu mîinile la spate.)* Dacă cred în rapoarte ! ? Hm t Ca şi cînd poţi răspunde aşa, cu una, cu două... *(Lui Chirică.)* Dumitale îţi dă mîna să zici scurt: nu. Fiindcă dumneata faci slujbă de cîţiva ani de zile : ai urcat o treaptă, două, acolo... Eu am suit toată scara. Ştii dumneata ce înseamnă_J să fi pus rezoluţii pe sute de mii de hîrtii ? *(Se uită stupid în văzduh.)* Şi toate hotărîrile pe care le dai se bizuiesc pe ce ? Pe referinţele altora.

CHIRICĂ : Aici e buba.

INSPECTORUL : Te-a întrebat cineva ?

CHIRICĂ : Mi-am spus şi eu părerea.

INSPECTORUL : N-ai voie să ai păreri !

VARLAM *(de jos)* : Ha, ha, ha, ha !

INSPECTORUL *(urând în vestibul)* : Ce rîzi ca la operă ? Mai bine lasă scara. *(O tăcere.)* Hei, e cineva în curte ? ! *(Strigă cît poate.)* Să vie careva să coboare puntea !

CHIRICĂ : Strigaţi degeaba. Proprietarul e dus la ţară, iar casele, pe aici, sînt risipite una de alta.

INSPECTORUL : Ei, comedie ca asta ! Poftim ce să mi se întîmple ! E ceva ca în poveşti. Nu trebuia să dau drumul aprodului. *(Lui Chirică.)* Ce ţi-a venit, dorn-
ic nule, să te muţi la capătul pămîntuiui ?

CHIRICĂ : Plătesc chirie mică şi am drept să mă folosesc şi de grajd.

INSPECTORUL : A, da ! *(O tăcere. Se aşază la masă.)* Şi atunci, se înţelege, ca să n-ai bătaie de cap, te iei după referinţe, hotărăşti după cum glăsuiesc rapoartele. Dacă crezi însă ori nu în litera lor, e altceva. *(Cu un gest de isteţime profesională.)* Fiecare fuge de răspundere... asta e ! Şi atunci, fireşte, laşi pe alţii să-şi spargă capul. E singurul mijloc să nu ţi se puie beţe în roate. Dar ce m-am apucat să fac ? Cu cine stau de vorbă ?

CHIRICĂ : Cu dumneata însuţi.

INSPECTORUL : Asta nu-i treabă sănătoasă ! Dacă mai irămîn aici, mă ScrJntesc de-a binelea. Spune-i ticnitului ăluia să-mi dea drumul.

CHIRICĂ : Aveţi răbdare.

INSPECTORUL : Ce răbdare să mai am ? ! Dumneata nu vezi că sînt sechestrat ? Eşti slujbaş al statului şi te fac răspunzător de ce mi se întîmplă.

VARLAM *(apare în vestibul)* : Răspunderea mi-o iau eu, domnule inspector !

INSPECTORUL : Aha, ţi-ai venit în fire !

VARLAM : Aproximativ. Dar dumneata ?

INSPECTORUL *(pe un ton foarte firesc, aproape rugător)* : Te rog să nu mă întrebi nimic şi să mă laşi să plec.

Nu mă simt bine.

VARLAM : Atunci stai puţin de te linişteşte.

INSPECTORUL : Nu aici, afară. *(Urcă în fund.)* Dar ce-ai de gînd cu mine ? Scara e dată de perete. Pe ce te-ai urcat dumneata ?

VARLAM : Pe o scară imaginară.)

INSPECTORUL *(rugător)* : Fii, domnule, om de omenie şi lasă-mă să plec !

VARLAM *(arătînd în gol)* : Poftiţi.

INSPECTORUL : Oh, blestemată să fie clipa cînd am pus piciorul pe treptele astea ! Nu trebuia să dau drumul aprodului ! Presimţeam eu că are să mi se întîmple ceva rău.

VARLAM *(CU multă politeţă)* : Ia loc, te rog, domnule inspector. Ia loc. *(Inspectorul stă.)* Ai făcut bine ca ai urcat treptele acestea. îţi dau cuvîntul meu că n-am să-ţi mai pomenesc de rapoarte. Văd că asta te tulbură. E semn bun. înseamnă că nu eşti căzut complet în descompunere.

INSPECTORUL *(blajin)* : Ce-ai cu mine, domnule ? Mă cunoşti personal ? Ţi-am făcut cîndva vreun neajuns ? Avem ceva de împărţit împreună ? De ce te legi de mine ?

VARLAM *(la fel)* : Dar dumneata ce ai cu creştinul ăsta ? îl cunoşti personal ? Ţi-a făcut vreun neajuns ? Aveţi ceva de împărţit împreună ? De ce te legi de oameni ?

INSPECTORUL *(încurcat)* : Eu n-am venit aici de capul meu. Asta mi-e meseria.

VARLAM : Ssst ! Să nu te-audă cineva. Urîtă idee şi-ar face de bătrîneţele dumitale !...

INSPECTORUL : Eu am venit aici pe cale oficială.

VARLAM *(pufnind)* : Las-o încurcată ! Nu crezi singur în ce spui.

INSPECTORUL *(privindu-l pe Varlam nedumerit)* : Ciudat om eşti dumneata !

(Mică tăcere.)

VARLAM : Sîntem aici numai noi trei. Nu ne vede nimeni, nu ne aude nimeni. Putem sta goi unul în faţa altuia.

INSPECTORUL : Asta ar mai lipsi!

VARLAM : Goi, moralmente. *(își trage scaunul aproape de al Inspectorului.)* Ia spune-mi, în adîncul conștiinței dumneata crezi cu adevărat că ești inspector ?

INSPECTORUL : Știi că ai haz ? ! Dar ce-^ai vrea să fiu ? Inspector sînt, se înțelege. Așa îmi spune toată lumea.

VARLAM : îți spune lumea, dar dumneata crezi că ești ?

INSPECTORUL *(stupid)* : Știi că ai haz ?! Și de ce mă străpungi așa cu privirea ?

VARLAM : în genere vorbind, crezi dumneata că o ființă omenească poate să judece pe alta ?

INSPECTORUL : Dar dumneata ce faci acum, nu mă judeci ?

VARLAM : Te descos numai.

INSPECTORUL : Urît lucru c să judeci pe cineva și să zici numai că-1 descoși!

VARLAM : Dar ce urît e să nu descoși pe cineva și să zici că l-ai judecat!

INSPECTORUL : Uf, ce minte tăioasă ai, cum mă străpungi cu gîndurile dumitale !

VARLAM (*trăgîndu-și scaunul aproape de tot)* : Crezi dumneata că un om poate hotărî de soarta altuia în virtutea unei simple patalamale ?

INSPECTORUL : Lasă-mă să-ți răspund nesilit...

VARLAM *(răsuflînd)* : Iată, în sfîrșit, prima vorbă sănătoasă pe care ai rostit-o !

CHIRICĂ : Nu mă simt bine. Mie vă rog să-mi dați voie să mă întind puțin.

VARLAM : îi dai voie, domnule inspector ?

INSPECTORUL : Nu-ți bate joc de mine. Ce voie să-i dau ?

(Chirică se lungește în pat.)

VARLAM : Așa că-i idiot să-ți închipui că poți da învoire altora ?

INSPECTORUL : Taci, nu mă sili !

VARLAM : Urît lucru să fii om !

(Tăcere lungă. Chirică privește în tavan. Varlam se lasă pe speteaza scaunului si șuieră printre dinți. Inspectorul stă **cu** *capul în piept.)*

INSPECTORUL *(clipind din ochi)* : Nu cumva am dormit pînă acum ? Mi-e capul ca de plumb. Unde sînt aici ?

VARLAM : într-o chilie spoită cu var. La niște oameni nevoiași. Ești... în inspecție !

INSPECTORUL : Nu-ți bate joc de mine. Nu cumva toată viața am trăit pe sub pămînt, ca șobolanii, și abia acum ies pentru întîia oară la lumină ? *(Varlam se ridica în picioare. Chirică plînge înăbușit în pat. Inspectorul se scoală cu greutate.)* De ce plînge ?

VARLAM *(cu un deget la gură)* : Sst ! Ispășește păcatele altora.

(Razele soarelui care apune bat în fereastră.)

CHIRICĂ *(CU fața luminată)* : De mult nu s-a coborît bucuria în inima mea. Acum mi-e bine. De ce sufletul meu cîntă și se veselește ?

VARLAM : Fiindcă ai săvîrșit o minune.

CHIRICĂ : Eu ?

VARLAM : Da. Ai scos apă din stîncă.

CHIRICĂ : Minunea ai săvîrșit-o tu.

VARLAM : Eu am ținut numai toiagul în mînă. Puterea de la tine a purces..

INSPECTORUL *(lui Varlam)* : Ești mare meșter !

VARLAM : Sînt un scamator de duzină. Poftim. *(Urcă în vestibul și pune scara la locul ei.)*

INSPECTORUL : Și eu, care crezusem...

VARLAM *(zîmbind)* : Crede și nu cerceta. Dacă n-are cîrligul pus jos, scara se poate mînui și de aici.

INSPECTORUL *(zîmbind)* : Acuma văd.

VARLAM : S-a înserat. Haide să însoțim pe domnul inspector pînă mai încolo.

(Chirică coboară din pat.)

INSPECTORUL : Doamne, ce ușor mă simt ! Parc-am dus de cînd lumea o povară în spinare și acuma am scăpat de ea.

VARLAM : Fă-imi plăcerea și întoarce-fte puțin. *(Inspectorul se supune.)* Apoi cum să nu te simți ușor ca un fulg ? Cînd ai intrat aici aveai coșcogeamitea cocoașă în spinare. N-o mai ai.

INSPECTORUL : Aveam o cocoaşă în spinare ?
VARLAM : Da. Cocoaşa administrativă.

(Intră copiii cu ghiozdanele în ,spate. Amîndoi sînt cu ochii plînşi.)

VARLAM : Dar ce este ? Ce s-a întîmplat ?

(Băiatul cel mic izbucneşte în lacrimi şi se lipeşte de tatăl său. Băiatul cel mare scoate oftînd o scrisoare din ghiozdan şi o întinde lui Varlam.)

VARLAM *(citeşte cu glas_ tare)* : „Fiind ameninţat de mulţi dintre părinţi că-şi retrag copiii din şcoala mea, din pricina relei dumneavoastră faime, faimă ce se răsfrînge implicit şi asupra copiilor, cu părere de rău mă văd silit să vă invit ca să-i înscrieţi în altă şcoală particulară, sau mai degrabă într-o şcoală a statului, care e obligat să deschidă deopotrivă porţile tuturor contribuabililor... Cu deosebită stimă..."

(Tăcere.)

CHIRICĂ : Neruşinatul !
VARLAM : Fiţuica asta am s-o păstrez. N-am pus de mult mîna pe condei, dar de acum am să-l înmoi în fiere.
BĂIATUL CEL MIC *(plîngînd)* : Zicea, tăticule dragă, că nu poate să ţie în şcoală nişte pui de mîrţoaga !
CHIRICĂ : Neruşinatul !
VARLAM : Neruşinatul !
INSPECTORUL : Neruşinaţii !

CORTINA

ACTUL IV

Un apartament bogat. Pe pereţi spade şi covoare cu panglici tricolore. Statuete de toate mărimile prin colţuri. Pe mese suluri de hîrtie, teancuri de reviste şi gazete. Uşile din fund se deschid de o parte şi de alta. Doi zăplani îmbrăcaţi în haine roşii, cu nasturi de metal, fac loc Firei să intre şi se înclină în faţa ei. Fira e gătită ca o cucoană. La un birou, înfundat între hîrtii, se zăreşte capul ţuguiat al lui Varlam.

FIRA : Căraţi-vă d-aici ! Ce-mi staţi înfipţi la uşă ? Nu v-am mai spus ? ! împiedicaţi lumea să intre. *(Grumii se înclină şi închid uşa pe dinafară.)* Maimuţoii dracului ! *(Trece la oglindă şi-şi potriveşte pălăria. Varlam tuşeşte.)* A ! erai aici ?
VARLAM : îţi admiram pălăria.
FIRA : Aşa-i că n-am brodit-o ?
VARLAM : Ţi-am spus eu că nu te pricepi. La orice târguiala să mergem împreună şi-ai să zici tu singură că eşti cucoană mare.
FIRA : Aş ! Orice-aş face, e degeaba — nu mă prinde !
VARLAM : Ţi se pare.
FIRA : Şi zău dacă nu sînt şi mai proastă în straiele astea decît într-ale mele...
VARLAM : Te obişnuieşti.
FIRA : Trag mereu cu coada ochiului să văd cum mă priveşte lumea. Se zgîiesc toţi la mine ca la o pa-

parudă. *(Varlam rîde cu nasul în hîrtii.)* Fie că rău ţi-^ai mai bătut joc de sufletul meu ! *(Îşi scoate pălăria.)* Dar şi eu proastă, să mă iau după dumneata...

VARLAM : Fă-mi plăcerea şi mai pune-ţi o dată ciuperca.

FIRA : Crezi că eu sînt ca maimuţoii ăia din uşă ? Dar de aci încolo n-ai să mă mai prinzi decît în zavelcă. *(Dă să iasă în dreapta. Varlam răsfoieşte prin ziare. Fira se întoarce uşor în vîrful degetelor.)* Să te întreb ceva: dimineaţa, cînd deschizi ochii întîi... crezi, ori ţi se pare că visezi înainte ?

VARLAM : Dar tu ?

FIRA : Mie mai degrabă îmi vine să cred că visez. Doamne-Dumnezeule, ce de lucruri se mai întîmplă pe lumea asta !

VARLAM : Ia te uită aci. *(Ii arată poza lui Chirică într-un ziar.)*

FIRA : Parcă ar fi vodă !

VARLAM : Laudele nu mai contenesc.

FIRA : Uite, aşa îmi creşte inima cînd buchinesc gazetele ! Păcat că domnul e tot cu inima strînsă...

VARLAM : Ia vezi, s-a adunat golănimea ?

FIRA *(la fereastră, în dreapta)* : E curtea plină de puşlamale. Dacă ar fi după mine, i-aş lăsa să crape.

VARLAM : E dorinţa lui, trebuie să-i facem pe voie. Vin să-şi astîmpere foamea şi oameni frînţi de necazuri. Dar ceva plocoane au mai picat astăzi ?

FIRA : A venit de dimineaţă un negustor cu două putinele de brînză, şi un ţăran a adus cinci perechi de curcani.

(În stradă se aud strigăte care cresc din ce în ce.)

VARLAM : Auzi ? Vine. Altădată se ţineau copiii după el — acum îl urmează oameni de toate vîrstele.

FIRA : De ce se ţine mulţimea aceea după dînsul ? Şi de ce i se trimit daruri şi i se fac închinăciuni ca la împăraţi ?

VARLAM : Fiindcă el singur a văzut ce toţi laolaltă n-au fost în stare să vadă. Fiindcă l-au lovit cu bice şi acum simt nevoia să-i lingă rănile.

(Zgomotele cresc. Chirică intră. Fira o rupe la fugă. Uşile se închid. Zgomotele se sting treptat.)

CHIRICĂ : Doamne, cît o să mai ţie vîntul ăsta de nebunie ?

VARLAM : E vînt sănătos. Lasă-l să bată. Dar de unde vii ? Arăţi tare ostenit.

(Mică tăcere. Chirică stă jos.)

CHIRICĂ : Nene, mare nenorocire să ai bani !

VARLAM : Sînt nenorociri mai mari pe lume.

CHIRICĂ : Ai prilejul să vezi cu ochii atîtea şi atîtea... Uf, ce mai îndură bieţii oameni !

VARLAM : Puţină măsură, dragă Chirică, altfel dăm faliment cu filantropia. Ajunge risipa pe care-o faci zilnic aici cu golănimea care se îndoapă jos, în curte. Poftim, nu sînt nici cinci ceasuri, şi curtea e plină. *(Arată pe fereastră în dreapta.)*

CHIRICĂ : Să nu-ţi pară rău. Ăştia sînt bani nemunciţi, trebuie să-i dăm pînă la ultima leţcaie.

VARLAM : Sînt bani plătiţi cu sînge. Asta-i şi pricina pentru care zbieretele deşucheate s-au schimbat în osanale. Te-au lovit cu bice şi acum îţi ling rănile.

CHIRICĂ : Îţi mărturisesc că izbînda a început să mă obosească. Ca să scap de unele manifestări nebuneşti, sînt nevoit să umblu numai pe străzi lăturalnice.

VARLAM : Faci rău. Lasă lumea să te tămîieze, să-şi ispăşească neghiobia.

CHIRICĂ : În zilele dintîi mai mergea. Acuma nu-şi mai are rostul. La urma urmei, ce ispravă mare am făcut ?

VARLAM : Crezi că lumea mai ţine seama de izbînda ta din cîmp ? Faptul în sine e mărunt, şi cu vremea are să se uite. El rămîne mai mult ca un prilej care ţi-a pus în lumină personalitatea. Personalitatea ta este aceea care străluceşte acuma în plină lumină.

CHIRICĂ *(cu naivitate)* : Sînt eu o personalitate ?

VARLAM : Eşti un om care ai ieşit din rînduri. Eşti... dar tu habar n-ai de ce eşti.

CHIRICĂ *(trist)* : Sînt un om fericit... citesc asta pe toate feţele. Un om care a prins norocul din zbor şi îl ţine cu amîndouă mîinile.

VARLAM : Lasă gîndurile triste. într-o zi să mergem în cotineaţa cea spoită cu var. Acolo am să-ţi descos eu ... lucrurile de-a fir-a-păr şi-am să te fac să înţelegi...

CHIRICĂ : Doamne, ce zădărnicii ! Trebuia să fi rămas în odăiţa noastră. Acolo mă simţeam bine. De ce m-ai adus în casa asta rece ?

VARLAM : Era prea strîmt acolo. Gîndeşte-te la copii. Tu ai acum o aureolă neobişnuită, şi asta cere spaţiu, cadru. Nu pentru noi — pentru cei dinafară. *(Zîmbind.)* N-ai băgat de seamă ce impresie fac zăplanii mei din uşă ?

CHIRICĂ : Ar fi bine să le dăm drumul. E păcat să-ţi baţi joc de oameni. *(Privind pe pereţi.)* Şi toate coroanele, spadele şi panglicile astea de ce le spînzuraţi pe pereţi ? V-am rugat de atîtea ori să le daţi jos.

VARLAM : Sînt trofeele biruinţei. Lasă-le acolo, să ţipe la vedere, să ia ochii neghiobilor. Trofee idioate, dar dacă oamenii n-au născocit pînă acum altele...

(Intră Stăpînul calului.)

STĂPÎNUL CALULUI : Măi, ce solemnitate !

VARLAM *(lui Chirică)* **:** Ce-ţi spuneam ? !

STĂPÎNUL CALULUI : Bună ziua, fericitule !

CHIRICĂ *(lui Varlam)* **:** Auzi ?

VARLAM : Dînsul are drept să ţi-o spuie. *(Stăpînului.)* Ce vînt te-aduce ?

STĂPÎNUL CALULUI : Vreau ţifrele exacte. S-au publicat în ziare fel de fel de bazaconii.

CHIRICĂ : Exact nu le ştiu nici eu. Varlam ţine socotelile.

VARLAM : Sînt gata să-ţi dau toate lămuririle. *(Scoate un carnet din buzunar. Stăpînul face la fel.)*

STĂPÎNUL CALULUI : Extraordinar ! Cu cît trece vremea, cu atît mi se pare mai fantastic. Un cal de care nu ştiam cum să mă scap, o gloabă care îmi prăpădea ovăzul degeaba.

CHIRICĂ : Nimic mai simplu, cu toate astea : calul era oropsit. Fiind din părinţi obscuri, nimeni nu se uita la el, nici chiar dumneata.

STĂPÎNUL CALULUI : Asta-i cam aşa...

CHIRICĂ : îl îngrijeau de mîntuială şi îl muştruluiau la fel. Eu l-am îngrijit cu răbdare. Asta-i tot. Avea bietul cal încheieturile prinse.

STĂPÎNUL CALULUI : Nu-mi intră mie în cap cum a putut să fugă aşa, pe patru mii de metri şi într-un loc atît de ridicat.

VARLAM : Şi ai văzut cum a bătut ?

CHIRICĂ *(CU faţa luminată)* **:** Ai văzut ?

STĂPÎNUL CALULUI : La o mie de metri avea zece lungimi înainte : la două mii, cincizeci de lungimi; iar la al doilea ocol, era în cap cu un sfert din întinderea cîmpului.

CHIRICĂ : Gonea pentru întîia dată slobod. Gonea ca şi cum ar fi vrut să cîştige dintr-o dată toate miile de metri cu care rămăsese pînă atunci în coadă. Animalele au suflet şi ele. Gonea ca şi cînd ar fi voit să se spele şi să mă spele de ruşine.

VARLAM : Ai văzut ce tăcere de mormînt ? Calul sfîrşise de mult, şi nici un murmur, nici o şoaptă în toată marea aceea de capete. Doar cînd au apărut cele două ţifre de foc : un unu şi un nouă, lumea s-a trezit. Un cîmp întreg de oameni care-şi deşertaseră buzunarele şi care izbucniră deodată în urale.

STĂPÎNUL CALULUI *(pe gînduri)* **:** Jucasem o avere, şi cu toate astea m-am pomenit cu braţele în văzduh şi strigînd, cu un glas ce nu era al meu, numele dumitale.

VARLAM : Eu rămăsesem cu pălăria în mînă, aşa cum apucasem să fac prima mişcare — ca o statuie idioată de panopticum. Numai Chirică nu-şi pierduse firea. îşi ştergea liniştit fruntea cu batista şi zîmbea.

CHIRICĂ : Eu ştiam că are să se întîmple aşa.

STĂPÎNUL CALULUI : Extraordinar ! Dar să zicem că întîia oară a fost o dispoziţie excepţională a animalului — se întîmplă uneori. Dar în urmă ? Pe orice distanţă şi în orice companie e de neînvins. Cum de fuge aşa, cînd e bine stabilit că are toată linia slabă : părinţi şi strămoşi mediocri ? !

CHIRICĂ : Aici e greşeala voastră, a tuturor : judecaţi după cîteva generaţii. Sîngele vine de departe. Acolo, în bezna întunecoasă, trebuiesc căutaţi strămoşii.

STĂPÎNUL CALULUI : Eu, ca specialist, n-am să mă dumiresc niciodată.

VARLAM : Fiindcă eşti specialist.

CHIRICĂ : Ai pierdut mult ?

STĂPÎNUL CALULUI : O avere. A doua, şi-a treia, şi-a patra oară am jucat mereu contra şi sume din ce în ce mai mari. M-am încăpăţînat. Fusese calul meu, şi o ciudă oarbă mă cuprinsese împotriva lui.

CHIRICĂ : Eu te-am sfătuit să joci pe Faraon tocmai fiindcă-i fuseseşi stăpîn. Ai văzut bine că în urmă am cumpărat mai toate biletele mari.

STĂPÎNUL CALULUI : Tocmai asta m-a făcut să joc contra. Toţi proprietarii au mers împotriva dumitale — personal. *(Pauză.)* Trebuie să fi ajuns acum la o ţifră fantastică.

CHIRICĂ : Da, s-a strîns mult — aproape că mi-e ruşine de cît trebuie să se fi adunat. Exact însă nu ştiu. Varlam e cu socotelile.

VARLAM : Eu şi cu Fira.

STĂPÎNUL CALULUI : Fosta dumitale servitoare ?

CHIRICĂ : Da.

STĂPÎNUL CALULUI : Va să zică, este adevărat că sînteţi tovarăşi.

CHIRICĂ : Da. Am mers tovărăşie. Eu două părţi, Varlam şi Fira cîte o parte.

STĂPÎNUL CALULUI : Şi-aţi ridicat ?

VARLAM : Tot ce s-a jucat în amîndouă cîmpurile. *(îi întinde carnetul.)*

STĂPÎNUL CALULUI *(copiind cifrele)* : Extraordinar! Aşa ceva nu s-a mai pomenit.

VARLAM : Şi cînd te gîndeşti că am fi ridicat aceeaşi sumă cu doi poli... Din miile de gură-cască nu s-a găsit unul care să zvîrle douăzeci de lei pe gloaba noastră.

CHIRICĂ : Asta din pricina reclamei proaste care mi s-a făcut.

STĂPÎNUL CALULUI : E drept. Altfel s-ar fi găsit un burtă-verde să strice o sută de lei. *(Mică pauză.)* A doua oară aţi jucat...

VARLAM *(arătîndu-i carnetul)*: Sînt acolo toate ţifrele. *(Stăpînul copiază datele în carnetul său, făcînd mişcări caraghioase cu capul şi cu braţele.)* Şi eu eram sigur că azvîrl banii pe gîrlă. Numai doi credincioşi erau în tot cîmpul : Chirică şi Fira. Fira credea. A venit de dimineaţă să ne spuie ce A visat despre ziuă şi ne-a rugat s-o luăm şi pe dînsa. La urmă însă şi-a pierdut capul. Cînd a aflat cîţi bani i se cuvin pentru cei cinci sute de lei ai săi, a început să ţopăie şi să se arunce de gîtul necunoscuţilor. Crezi în vise, domnule specialist ?

STĂPÎNUL CALULUI : Nu mai cred în nimic. *(Isprăveşte socotelile.)* Cînd te gîndeşti că toţi banii ăştia ar fi putut să fie ai mei ! Dacă nu toţi, jumătate, ori măcar un sfert. Aş ! nu i-aş fi avut. în grajd la mine Faraon n-ar fi cîştigat niciodată. Nimeni n-ar fi scos^ din gloaba aia ce-ai scos dumneata. Se vede că ţi-e mîna blagoslovită.

VARLAM : Mai ştii ? !

STĂPÎNUL CALULUI : încep să cred şi eu ce se zvoneşte în lume : că i-ai împrumutat calului sufletul dumitale.

VARLAM : Mai ştii ? !

CHIRICĂ *(stăpînului)* : Dumneata crezi asta cu putinţă ?

STĂPÎNUL CALULUI : Nu ştiu. Am intrat la gînduri. Ce ţi-a venit ca din toţi fugarii să-1 ocheşti pe cel mai prăpădit ? Ce te-a făcut să ghiceşti în răpcigosul de ieri pe nebiruitul de azi ? După ce te-ai luat ? învaţă-mă şi pe mine secretul.

CHIRICĂ : Asta nu se poate învăţa.

STĂPÎNUL CALULUI : Ce fel de om eşti dumneata atunci dacă vezi ce noi nu putem vedea ?

CHIRICĂ : Nu sînt nimic din cîte se spune despre mine. Nu te lua după născociri neroade.

VARLAM : El e plămădit după altă reţetă, are oasele fără măduvă, ca păsările.

STĂPÎNUL CALULUI : Pe cinstea mea dacă mai ştiu ce să mai cred ! *(Se înclină şi iese.)*

VARLAM : L-ai pus în încurcătură pe specialist.

CHIRICĂ : Mîine are să se întoarcă la vechile lui formule. *(Zărind pe masă nişte florete.)* Dar astea ce mai sînt ?

VARLAM : O societate de binefacere ţi le-a trimis în dar şi te roagă să primeşti...

CHIRICĂ *(zîmbind)* : Preşedinţia de onoare.

VARLAM : E a treizeci şi cincea societate. Le-am numărat pe degete. Treizeci şi cinci de cuibare zidite după acelaşi calapod, treizeci şi cinci de bisericuţe neroade care te roagă să...

CHIRICĂ : De ce-or fi ţinînd oamenii ăştia să mă cocoaţe în capul lor ?

VARLAM : Nu te cocoaţă. Tu zbori acum aşa de sus peste capetele lor, că, de fapt, ei te trag în jos, te coboară.

(Intră Fira cu copiii. Fira e îmbrăcată cu straiele ei obişnuite; copiii, în paltonaşe.)

BĂIATUL CEL MARE : Tăticule, astăzi sînt mai mulţi milogi în curte ca de obicei.

FIRA *(la fereastră)* : Sînt printre ei şi oameni binişor îmbrăcaţi.

CHIRICĂ : Ăştia îmi fac rău.

VARLAM : Şi mie. îmi aduc aminte de zilele noastre de post mare.

BĂIATUL CEL MARE : Ce bine e să mănînci în toate zilele şi să nu te duci la şcoală !

(Uşile se deschid şi intră un domn pleşuv, îmbrăcat în haine negre. Cei doi băieţi, la vederea noului-venit, se sperie şi se lipesc de Chirică. Tăcere penibilă.)

VARLAM : N-am avut niciodată cinstea să te cunosc. Dar, judecînd după spaima copiilor, m-aş prinde că ghicesc cine eşti.

DIRECTORUL : Copiii se uită totdeauna cu ochi duşmănoşi la dascălii lor. Dar domnul Chirică are o inimă de aur, şi cred că are să treacă peste o greşeală în care am căzut fără de voia mea.

VARLAM : Dumneata ai săvîrşit mai mult decît o greşeală.

DIRECTORUL : Sînt vinovat, recunosc. Dar am fost silit de împrejurări. Părinţii copiilor m-au silit. M-au ameninţat că-şi retrag copiii din şcoală.

CHIRICĂ : Cu ce te pot sluji, domnule director ?

DIRECTORUL : Sînt într-o situaţie penibilă. Nu ştiu cine s-a apucat să dezgroape morţii. Scrisoarea, ştiţi, pe care v-am trimis-o cu băieţii s-a publicat acum în toate ziarele.

VARLAM : S-a mai publicat şi altă ydată scrisoarea dumitale.

DIRECTORUL : O singură dată, mai demult, într-un soi de revistă pe care n-o citea nimenea, însoţită de nişte înjurături groaznice. Dar atunci nu a avut nici un răsunet — era înainte de marele eveniment. Nu mi-a pricinuit nici un prejudiciu. Acum însă lucrurile s-au schimbat. Din pricina acestei scrisori, azi sînt pus într-o lumină nesuferită. Nimeni nu-şi mai înscrie copiii în şcoala mea, iar vechii elevi încep să mă părăsească unul cîte unul. în curînd am să fiu nevoit să închid şcoala. Sînt desperat.

CHIRICĂ : Spune-mi, cu ce pot să te ajut ?

DIRECTORUL : Nu există decît un singur mijloc de scăpare. Apelez la generozitatea dumneavoastră. Numai un suflet mare ca al dumneavoastră...

CHIRICĂ : Nu pot să văd pe nimeni plecîndu-se astfel înaintea mea. Te rog spune de-a dreptul.

DIRECTORUL : Domnule Chirică, scăparea mea nu e decît una singură : să consimţi a-mi încredinţa din nou educaţia copiilor.

BĂIEŢII AMÎNDOI *(agăţîndu-se de gîtul lui Chirică)* : Tăticule dragă !

(Tăcere.)

CHIRICĂ : Judecă şi dumneata !

DIRECTORUL *(îngăimînd vorbele)* : Da... văd... însă sufletul copilului e un aluat care se mlădie uşor. Cu puţină bunăvoinţă...

VARLAM : Dar nu înţelegi, domnule, că judecata copiilor e o judecată fără recurs ?

FIRA : Haidem, copii, să începem.

VARLAM : Nu e prea devreme, Fira ?

FIRA : Burţile flămînde nu merg după ornicul dumitale. *(Iese cu copiii în dreapta.)*

VARLAM *(zîmbind)* : Are dreptate. *(Directorului.)* N-ai postit niciodată, domnule director ?

DIRECTORUL : Eu am avut totdeauna mai mult decît îmi trebuie. Mă îngrozesc la gîndul că de-aci înainte... *(In curte se aud strigătele milogilor.)* Ce-i asta ?

VARLAM : Sînt urletele lupilor care au zărit halcile de carne.

• **DIRECTORUL** *(la fereastră)* : Ciudată privelişte ! De ce-au amuţit acum ? Şi de ce slăbănogii aceia ating astfel cu degetele vestmintele copiilor şi se trag apoi tăcuţi pe la locurile lor ?

VARLAM : Pentru că din ziua cînd ai gonit copiii din şcoală, suferinţa şi ruşinea au sfinţit trupurile lor plăpînde.

DIRECTORUL *(după o tăcere)* : Prin urmare, nu-mi rămîne decît să închid şcoala...

VARLAM *(pe şoptite)* : închide-o. Va fi singurul act luminos din viaţa dumitale.

DIRECTORUL *(desperat)* Domnule Chirică ! *(Chirică se uită la Varlam.)*

VARLAM : Ceva însă trebuie să facem pentru bietul om. *(Directorului.)*^ Este drept că fără concursul dumitale şi al altora, faima lui *(arată pe Chirică)* n-ar fi atins proporţii epice, ca să zic aşa. *(Scoate din sertarul biroului un pumn de bilete de bancă.)* Ţine pentru osteneala dumitale.

DIRECTORUL : Dar eu...

VARLAM : Ei asta-i! N-o să-mi spui acum că nu primeşti /

DIRECTORUL : Nu merit atîta umilire...

VARLAM : Banii n-au miros. De altfel, ei sînt crezul dumitale unic. Deci, nu te umilim. *(Directorul se uită în dreapta şi stînga.)* N-avea nici o grijă, nu te vede nimeni. *(Directorul se apropie.)* Curaj ! *(Directorul întinde mîna şi ia banii.)* Nu sînt vremurile sub om, ci bietul om sub vremuri !

DIRECTORUL *(încet)* : Nu ştiu...

VARLAM : Eu ştiu. Are să-ţi prindă bine. *(încet.)* Ascultă-mă pe mine, închide şcoala şi deschide o tutungerie. Va fi un epilog onorabil.

DIRECTORUL : Respectele mele. *(Iese încovoiat ca un arc.)*

CHIRICĂ : Eşti prea crud uneori.

VARLAM : Tu îmi porunceşti să fiu astfel.

CHIRICĂ : Eu ?

VARLAM : Inima ta cîntă în surdină^ ceea ce buzele mele rostesc tare.

CHIRICĂ : Inima mea ?

VARLAM : Sufletul copilului nu-i marfă de vînzare.

(Intră din dreapta o Femeie bătrînă.)

FEMEIA : Am mîncat, bogdaproste ! N-am mai pus carne de pasăre în gură de nu se ţine minte. Bogdaproste !

VARLAM : Ţi-a plăcut, mătuşă ?

FEMEIA : Să vă dea Dumnezeu sănătate şi dumneavoastră, şi stăpînului dumneavoastră !

VARLAM : îl cunoşti pe stăpînul nostru ?

FEMEIA : Nu, măiculiţă, dar tare aş vrea să-l văd la faţă !

VARLAM : Şi de ce ţii atîta să-l vezi ?

FEMEIA : Ca să nu închid ochii fără să ştiu şi eu cum îi un om mare.

VARLAM : Uite, aşa ca dumnealui. *(Arată pe Chirică.)*

FEMEIA : Dumnealui e ca mine şi ca dumneata.

VARLAM : Apăi aşa sînt oamenii mari. Dînsul e, mătuşă.

FEMEIA : Nu-ţi rîde de mine, maică, sînt femeie bătrînă. Oamenii mari nu stau la vedere. Ca să ajungi pînă la ei, îmbătrîneşti. Eu n-am apucat să văd o viaţă întreagă un om mare.

VARLAM : Acum a dat norocul peste dumneata. Pe cinstea mea că dînsul e !

FEMEIA : Nu-ţi face rîs de mine. Du-mă, rogu-te, mai bine să-i mulţumesc.

VARLAM : Dar pentru ce e mare, ştii, mătuşă ?

FEMEIA : Da' Dumnezeu să-l ştie ! Asta nu-i treaba mea.

CHIRICĂ *(scoate cîteva hîrtii din portmoneu)* : Ţine, femeie.

FEMEIA : Vai de mine !

VARLAM : Ai văzut ?

FEMEIA : Atîţia bani ? Atunci nu cumva ?...

VARLAM : Apoi nu ţi-am spus ?

FEMEIA *(privind cu teamă la Chirică)* : Doamne, că pirpiriu mai e ! *(Iese prin dreapta.)*

CHIRICĂ *(zîmbind)* : Personalitatea mea !

VARLAM : Da, da. Povestea din cîmp se topeşte ca boabele de rouă la lumina soarelui. Nici chiar stăpînul ca-

lului nu se mai gîndeşte la ea. El e muncit doar de-o întrebare : ce fel de om eşti tu ? Şi întrebarea asta zboară pe toate buzele, chiar ale celor mai împietriţi. Ce fel de om eşti ? *(Intră un grup de slujbaşi.)*

SLUJBAŞUL : Societatea noastră...

VARLAM : Opreşte-te. Cunoaştem melodia asta. Sînteţi al treizeci şi şaselea în ordine cronologică. Mai bine răspundeţi-mi la o întrebare : de ce vă strîngeţi dumneavoastră în societăţi ? *(Slujbaşii se privesc nedumeriţi.)* Oameni în toată firea, nu vă e ruşine să vă maimuţăriţi ca şcolarii ?

SLUJBAŞUL : Noi sîntem colegi de-ai domniei-sale şi...

VARLAM : Vă cunosc. Sînteţi nişte bieţi oameni care abia vă ţineţi viaţa de o zi pe alta, dar cînd vă strîngeţi laolaltă vă luaţi la întrecere să rostiţi vorbe umflate.

SLUJBAŞUL : Noi...

VARLAM : Acum ce vreţi ?

SLUJBAŞUL : îndrăznim să-l rugăm...

VARLAM : Să primească preşedinţia de onoare.

SLUJBAŞUL : Şi dacă este cu putinţă am îndrăzni să-l rugăm să se întoarcă iar în rîndurile noastre.

VARLAM : Sacrament !

SLUJBAŞUL: Numai pentru cîtăva vreme. Nu pentru noi — noi nu merităm cinstea asta... o ştiu... dar pentru ochii lumii.

VARLAM : Pentru prestigiu.

SLUJBAŞUL : Da, ca să astupăm gurile care cîrtesc.

VARLAM : Dacă vreţi să creşteţi în stima oamenilor, umblaţi cu picioroange. Ce aveţi acolo ?

SLUJBAŞUL : Un mic dar comemorativ. *(Desface hîrtia.)*

CHIRICĂ : Napoleon !

VARLAM : Descoperiţi-vă !

SLUJBAŞUL : Dar...

VARLAM : Burţile la pămînt! *(Slujbaşii se aruncă la picioarele lui Chirică.)*

CHIRICĂ *(mişcat)* : Domnilor...

VARLAM : Nu te amesteca. Trăim un moment istoric. *(Ia un instantaneu după o masă.)* Să-l trecem posterităţii. *(Ţăcăne aparatul.)* Vă mulţumesc, domnilor ! *(Slujbaşii se ridică.)*

SLUJBAŞUL : Nădăjduim că nu veţi publica fotografia...

VARLAM : Asta v-ar mai lipsi !...

SLUJBAŞUL : Vă mulţumim. *(Se înclină adînc şi ies.)*

VARLAM : Cum să nu fii tu mare cînd ei sînt aşa de mici ? !

CHIRICĂ : Să se tîrîie astfel la picioarele mele !...

VARLAM : Asta le iartă toate păcatele.

(Intră o delegaţie.)

UN DELEGAT : Comitetul central al crescătoriei naţionale, întrunindu-se în şedinţă plenară, vă proclamă preşedinte de onoare al societăţii şi vă roagă să primiţi acest mic dar comemorativ.

CHIRICĂ : Mulţumesc, dar...

VARLAM : Ia ascultaţi, domnilor, v-aţi învoit afară ca să ţineţi toţi acelaşi discurs ?

DELEGATUL *(confuz)* : Eu vorbesc în numele societăţii de încurajare.

VARLAM : Bată-vă să vă bată de mucaliţi ! *(Pocneşte pe delegat peste burtă.)*

DELEGATUL *(cu demnitate)* : Mă iartă, domnule, noi...

VARLAM : Bine, bine. Desfaceţi ploconul.

(Unul din delegaţi rupe hîrtia şi dezveleşte un tablou-caricatură, care înfăţişează un cal mare, răpănos, urmat de cai mici îngrijiţi.)

CHIRICĂ : Faraon !

VARLAM : Cine a comandat lucrarea asta ?

DELEGATUL : Nimeni. Am văzut tabloul acesta într-o vitrină şi ne-am grăbit să-l cumpărăm şi vi-l aducem ca omagiu.

VARLAM : Faraon în carne şi oase ! Bietul cal ! Ce făptură lipsită de înfăţişare şi ia uitaţi ce pomăduiţi sînt cei pe care-i lasă în coadă ! *(Celorlalţi delegaţi.)* Nu sînteţi de părerea mea ? *(Delegaţii răspund evaziv prin semne.)* Faceţi-mi plăcerea şi spuneţi şi dumneavoastră un cuvînt. *(Delegaţii gesticulează.)* Totdeauna vorbeşte numai unul. Mai vorbiţi şi ceilalţi. *(Delegaţii tac. Primului delegat.)* Ce e cu dumnealor, sînt surdo-muţi ?

DELEGATUL : Dînşii au venit numai de formă, ca să dăm mai multă greutate delegaţiei noastre.

VARLAM : Bată-vă să vă bată de mucaliţi! *(îi împunge în burtă cu degetul. Delegaţii ies grăbiţi.)*

„**CHIRICĂ** : îmi place lucrarea asta.

VARLAM *(cercetînd tabloul)* : Bagi tu de seamă un lucru ? Trăsăturile feţei au ceva omenesc în ele, aduc cu trăsăturile feţei tale. Nu cumva tu şi calul acesta sînteţi una şi aceeaşi întrupare ?

CHIRICĂ : Cum îţi place să înfloreşti lucrurile ! De ce urmezi şi tu pilda celorlalţi şi mă încarci cu merite care nu sînt ale mele ?

VARLAM *(cu exaltare)* : Crezi că ar exista oameni mari dacă nu s-ar găsi ucenici să înflorească adevărul ? Zeci de minţi ascuţite brodează acum pe canavaua pe care le-ai întins-o şi fiecare e dornic să te puie într-o lumină nouă. Mulţimea cască ochii aiurită, şi piedestalul tău se ridică tot mai sus. Nici nu-ţi dai seama pe ce culme te-a ridicat martiriul credinţei tale !

CHIRICĂ *(zîmbind)* : Nu stau pe nici o culme. Mă ţiu ca şi altădată de coada mîrţoagei mele.

VARLAM : De aceea te şi înalţi aşa de sus. Eşti dus de un cal năzdrăvan. Murdăria vieţii nu se lipeşte de tine.

(Intră Ana şi Nichita.)

NICHITA : Bună ziua, Chirică şi Varlam !

VARLAM *(după o tăcere)* : Bună ziu, Ana şi Caiafa !

NICHITA : Cred că vremea a aşternut lucrurile în matca lor firească şi că ne putem întinde mîna cu inima deschisă.

CHIRICĂ *(CU glas încet)* : Şedeţi.

(Ana şi Nichita stau. Mică tăcere.)

NICHITA : Am venit să lichidez. Vînd tot şi ne stabilim pentru totdeauna în străinătate. Cu prilejul ăsta am crezut că nu se cade să vă ocolim.

CHIRICĂ : Vă mulţumesc.

VARLAM : Cînd aţi sosit ?

NICHITA : De două zile.

VARLAM : Va să zică, nu m-am înşelat. Mi s-a părut că v-am zărit de dimineaţă zburînd într-o maşină gălbuie.

ANA *(care tot timpul a cercetat casa cu ochii)* : Ce sînt toate coroanele, spadele şi statuile astea ?

VARLAM : Sînt omagiile biruinţei.

ANA : Prin urmare, este adevărat ?

VARLAM : Precum vezi !

ANA : Şi casa asta este a voastră ?

VARLAM : Fără îndoială.

CHIRICĂ : Numai pentru cîtăva vreme...

NICHITA : Ştii ce ne-am gîndit noi, dragă Chirică ? Adică asta a fost părerea Anei: să ne laşi nouă copiii pentru un timp oarecare.

CHIRICĂ : Cum ?

ANA : Ar fi bine pentru creşterea lor ca băieţii să călătorească cîteva luni pe an. Asta le-ar deschide noi orizonturi. Voi nici nu vă daţi seama ce înseamnă a călători. Şi pe urmă trebuie să ne gîndim că fiinţele plăpînde nu judecă lucrurile ca oamenii în toată firea. Este drept să dăm prilej copiilor să stea şi lîngă mama lor.

VARLAM : Sau mamei prilej să stea lîngă copii.

ANA : Poate...

CHIRICĂ : Spuneai — cînd ai plecat — că nu sînt copiii tăi.

ANA : Vorbesc din punctul lor de vedere. De altfel, în privinţa asta, e greu de spus adevărul. Tu crezi într-iun fel, Alexandru într-aik fel.

CHIRICĂ : Dar tu cum crezi ?

ANA : Eu cred... cum zice el.

(Nichita zîmbeşte cu încredere. Ana îl priveşte supusă.)

CHIRICĂ : Ce schimbată eşti, Ana !

VARLAM : Straşnic te-ai emancipat !

NICHITA : Gîndiţi poate că sînt vreun tiran ? întrebaţi-o. Dragostea o face să fie astfel. Fericirea noastră ar fi deplină dacă n-ar tulbura-o uneori umbra copiilor.

CHIRICĂ : Eşti fericită, Ana ?

ANA : Da, dragul meu, sînt fericită.

NICHITA : Legătura voastră era o pierdere de vreme zadarnică.

CHIRICĂ : Acum s-au mai schimbat lucrurile. Ai fi putut să cutreieri lumea alături de copiii tăi.

ANA : N-aş fi fost fericită.

CHIRICĂ : Atît de mult îl iubeşti ?

ANA : Mai mult decît pe mine însămi. *(în curte răsună glasul copiilor. Ana se face albă la faţă, dar se stăpîneşte.)* E glasul lor.

CHIRICĂ : Sînt jos în curte amîndoi.

(Ana face cîţiva paşi. Ajunsa la fereastră, cată cu ochii să prindă siluetele copiilor, apoi deodată faţa i se strîmbă de durere. Vrea să articuleze numele băieţilor, dar glasul i se stinge. Chirică şi Varlam o ajută să stea jos.)

NICHITA *(CU ochii în pămînt)* : Eşti mai slabă decît mi-aş fi închipuit.

ANA *(îl priveşte cu sfială, apoi se scoală şi strigă deodată ca o fiară rănită)* : Copiii sînt ai mei ! *(Iese repede în dreapta.)*

VARLAM *(după o tăcere, lui Nichita)* : Te-ai ucis cu propriile tale arme.

NICHITA : După ce va trece criza, are să-şi vie în fire.

VARLAM : Nu vezi că firea a vorbit !? Sofismele, dragul meu, sînt băşici de spumă — se ridică deasupra pămîntului, dar se sparg şi cad fărîmiţate înapoi. Copiii sînt ai celor care le-au dat viaţă.

NICHITA *(mereu cu privirea în jos)* : Toţi sîntem fiii întîmplării. Ne tragem unii dintr-alţii ca peştii şi ca furnicile.

VARLAM : îţi dai seama ce se petrece afară ?

NICHITA : Viţeluşii strigă la fel, şi în urmă uită cine i-a zămislit.

CHIRICĂ : Vorbeşti cu păcat.

NICHITA : Nu există păcate, există numai slăbiciuni.

VARLAM : Fă-mi plăcerea şi uită-te pe fereastră.

NICHITA : De prisos. Femeia e plămădită şubred. Asta m-a şi făcut să-mi încovoi grumazul.

VARLAM : Fă-mi plăcerea şi uită-te pe fereastră.

NICHITA : De prisos. Am înţeles de mult că o roade dorul de copii. Şi, fiindcă mie îmi place să joc cu cărţile pe faţă, i-am împlinit dorinţa.

VARLAM : Fă-mi plăcerea...

NICHITA : Ce înseamnează mascarada asta ? Pentru ce au îngenuncheat nespălaţii aceia la picioarele ei ? Şi de ce-şi împreună astfel braţele şi ce vorbe neînţelese bolborosesc ? Nu pot îndura priveliştea asta. *(Pleacă de la fereastră.)*

VARLAM : Nici Ana nu poate s-o îndure. îşi ascunde faţa în mîini, şi pieptul i se ridică şi se lasă ca o pînză biciuită de furtună. Copiii stau lipiţi de coapsele ei, dar iată că cel mare se rupe de lîngă ea şi se trage deoparte, cu ochii ţintuiţi în pămînt.

NICHITA : Nu mă poate suferi. Ar fi fost mai cuminte să nu m-arăt decît după ce^l va fi domesticit. Dar izbînda ta e trîmbiţată cu atîta emfază, că am vrut să mă conving cu ochii. Am vrut să văd ce este adevărat şi ce ţine de legendă în toată istoria asta.

ANA *(intră schimbată la faţă)* : Pentru ce au îngenuncheat oamenii aceia înaintea mea ? Şi de ce s-a smuls băiatul cel mare din braţele mele, iar în urmă şi cel mic a trecut de partea lui ?

NICHITA : Ana !

ANA *(clipind din ochi)* : A, da. Acuma ştiu... *(Cu glasul stins.)* Lupoaica, cînd îşi părăseşte puii pentru poftele sale, se teme la întoarcere în vizuină să nu i se sfîşie sînii cu dinţii.

NICHITA : Astă-seară poţi rămîne aci să îmbunezi copiii. Mîine vom sta de vorbă în linişte şi vom vedea ce este de făcut. Te aştept înainte de ora prînzului.

ANA : Atît de sigur eşti de tine ?

NICHITA : Atît de sigur sînt de dragostea noastră.

ANA *(lividă)* : Buzele mele n-au să mai rostească niciodată cuvîntul ăsta.

NICHITA : Nu sînt două minute de cînd spuneai că mă iubeşti mai mult decît pe tine însăţi.

ANA : Este adevărat. Dar era înainte. Acuma...

NICHITA : Ştii bine că nu-mi plac lucrurile în doi peri. Ce vrei să zici ?

ANA : Nu striga aşa, îmi face rău. *(Se reazemă de un scaun.)*

NICHITA : Ana, ce ai ?

ANA *(CU glasul stins)* : Mi-am văzut copiii. Tu nu poţi să-ţi dai seama. *(Se lasă pe un scaun.)*

NICHITA : Bine, rămîi aici astă-seară. *(îşi ia pălăria.)* Te aştept înainte de ora prînzului.

ANA : Nu rnă mai despart de copii.

NICHITA : Poţi veni împreună cu ei şi, dacă Chirică se învoieşte, îi vom lua cu noi pentru un timp oarecare.

ANA : Niciodată nu mă mai despart de copii.

NICHITA *(plictisit)* : Atunci nu rămîne decît să-i luăm Cu noi pentru totdeauna.

ANA : Copiii n-au să se învoiască niciodată, şi nici el nu se poate învoi.

CHIRICĂ : Dacă tu, Ana, primeşti, îţi las copiii fără şovăire.

ANA *(îl priveşte cu ură)* : Cum ? Ai fi în stare să te lipseşti de copii ?

CHIRICĂ *(simplu)* : Pentru fericirea ta, pot face orice jertfă.

ANA *(măsoară cu privirea pe Chirică de sus şi pînă jos, ca şi cînd l-ar vedea pentru întîia oară)* : Ce fel de om eşti tu de te poţi despuia cu atîta linişte de tot ce ai mai scump ? Oamenii vor totul pentru ei, şi tu dai totul altora. Cine eşti tu ?

CHIRICĂ *(blînd ca un copil)* : Nu mă cunoşti, Ana ?

ANA : Semeni atît de puţin cu oamenii, că se cutremură carnea pe mine cînd îţi vorbesc. Cine eşti ?

CHIRICĂ : Nu te teme de mine. Sînt părintele copiilor tăi. Ani de zile ai trăit alături de mine fără să mă cunoşti. Am făcut să-ţi rodească pîntecele, şi inima ta a rămas stearpă. Dar ştiam că răbdarea mea are să înflorească şi că într-o zi te vei întoarce singură la matcă. Ziua aceea a venit.

ANA *(fără să-l vadă la faţă)* : Mai vorbeşte-mi. Vorba ta mîngîioasă sfîşie şi potoleşte. Cum de poţi vorbi astfel ? Cine eşti ?

NICHITA *(scos din fire)* : încetează odată cu întrebarea asta !

ANA *(după o tăcere)* : Pe tine te cunosc. Eşti un prefăcut. Copiii sînt carne din carnea mea, sînge din sîngele meu... *(Se lasă încet la picioarele lui Chirică şi şopteşte abia.)* Iartă-mi mie, păcătoasa !...

CHIRICĂ : Ridică-te ; nu se cade să te pleci astfel în faţa mea.

ANA : Priviţi cum rîd ochii lui şi ce zîmbet de copil i se oglindeşte pe faţa albă ca varul şi cum i se scaldă tot părul în lumină !

NICHITA *(lui Varlam)* : Vezi şi tu lumina asta?

VARLAM : Da !

NICHITA : Ciudată lumină, pe care n-o vedeţi decît voi !...

VARLAM : Lumina aceea tu nu poţi s-o zăreşti. Ca s-o vezi, trebuie să se aprindă întîi în tine. în candela ta nu arde încă.

NICHITA : Ciudată lumină, care nu arde în toate candelele ! Aş putea să ştiu cum se numeşte ?

VARLAM : O poţi boteza cum îţi place. Cuvintele n-au însemnătate. *(Trage pe Nichita deoparte.)* Flacăra rară, care nu pîlpîie în toate candelele, am putea-o numi, de pildă, uitarea de sine.

NICHITA : în candela mea n-are să se aprindă niciodată. Rămîneţi cu bine ! *(Iese.)*

ANA *(cu ochii pironiţi la Chirică)* : E un om rar, neasemuit ; un om care...

CHIRICĂ : Taci, Ana, taci ! Nu sînt nimic din ceea ce mintea ta înfierbîntată născoceşte. Sînt un biet om. Un om care a suferit mai mult decît alţii. Atît. Nu te lua după cîte se spune despre mine. Lumea face acum ce a făcut şi altădată : înfloreşte. *(Tăcere lungă.)*

ANA *(privind împrejur)* : Unde e ?

VARLAM : Cine ?

ANA : El.

VARLAM *(lui Chirică, după altă tăcere)* : Mai era cineva aici ?

CHIRICĂ *(senin)* : Nu mi-aduc aminte să fi fost cineva»

SFÎRŞIT

CAPUL DE RĂŢOI

COMEDIE IN 3 ACTE

(7 tablouri)

Fiului meu ION

DISTRIBUŢIA:

rTPTVT<; . . . / N. Bălţăţeanu
U K i v ^ \ Niky Atanasiu
MACFERLAN . . . . I. Finteşteanu
BĂLĂLĂU . . . . . I. Manu
PENTAGON . . . . M.E. Balaban
M. Ginculescu
I. Anastasiad
G. Soare
INSPECTORUL . . . . Ovid Brădescu
MUŞAT . . . . . . Cr. Duţulescu
ROSENZWEIG . . . . {
EPAMINONDA . . . . { g; £™ „
CONSTANTIN . . . . C. Kădulescu,
COMISARUL . . . . {&3E$"
SUBCOMISARUL . . . -{^TJZ
STUDENTUL I . . . . {
STUDENTUL II . . . . E. Casian
AGLAIA . . . . . Măria Voluntaru
EFLMIŢA . . . . . Eugenia Popovici
MADAM BĂLĂLĂU . . . Mariana Popescu
CERŞETORUL . . . . I. Dămian
UN ZIARIST . . . . A. Bota

UN AGENT . . . *P. Stoian*
OMUL CU FARFURII . *C. Atanasiu*
O FEMEIE DE STRADĂ *Ileana Brătuianie*, *Speranța Voinescte*
UN DOMN GRĂBIT , *E. Stoiceanu*
DOMNUL CU ŢIGARA *G. Soare*
UN TRECĂTOR . . *N. Cristescu*, *C. Baliga*
MUCĂREASA . . . *Nelly Coman*
UN SERGENT . . . *G. Tretinescu*
O FEMEIE COSTELIVA *Dr. P. Rujinsky*, *S. Şerb»*
UN CETĂŢEAN . . *N. Cristescu*

Direcţia de scenă **G. CIPRIAN**

Premiera 26 ianuarie 1940
TEATRU NAŢIONAL - Sala — STUDIO

ACTUL I

TABLOUL I

O stradă. în fund, un edificiu public cu trepte şi stîlpi groşi. în extremităţi, cîte un vas mare de piatră în chip de amforă. Un felinar aprins. Noapte caldă de iunie. Un om cu două pachete la subţioară trece grăbit. Ciriviş coboară din dosul unui stîlp, bălăngănind braţele, ca un uliu care bate din aripi.

CIRIVIŞ : Ca o pasăre de pradă ! *(Omul cu pachete se oprește. Ciriviș îl ocolește și urcă treptele bălăngănindu-și brațele. Omul cu pachete pornește înainte.)*
MACFERLAN *(coborînd din dosul altui stîlp)* : Ca o pasăre de pradă ! *(Omul cu pachete se oprește din nou. Macferlan îl ocolește și urcă treptele bălăngănindu-și brațele. Omul pornește cu pachetele iar.)*
PENTAGON *(coborînd)* : Ca o pasăre de pradă !
BĂLĂLĂU *(același joc)* : Ca o pasăre de pradă !
OMUL *(prins între cei doi)* : Vai de mine !
PENTAGON : Mîinile sus !
BĂLĂLĂU : Mîinile sus !
OMUL : Am farfurii în pachete...
BĂLĂLĂU : Dă-le drumul !
OMUL : Nu se poate !
M^ACFERLAN *(coborînd)* : Ce-i cu dumnealui ?
PENTAGON : Nu vrea să se supuie.
MACFERLAN : îndrăzneşte ?
BĂLĂLĂU : Dă pachetele încoace !

OMUL : Sînt om nevoiaş, tăicuţule...
MACFERLAN : Te-a întrebat cineva ?
BĂLĂLĂU : Dă^le încoace ! *(îi ia pachetele.)*
MACFERLAN : Acum poţi ridica mîinile. Ridică-le.
CIRIVIŞ (We *a coborît şi el)* : Cum sînt farfuriile ?
OMUL *(CU mîinile în sus)* : întinse.
CIRIVIŞ : Cît de întinse ?
OMUL : Ştiu eu...
CIRIVIŞ : Dar cine vrei să ştie ?
OMUL : Păi...
CIRIVIŞ : Cum le dai ?
OMUL : Nu-s de vînzare.
CIRIVIŞ : Ce formă au ?
OMUL : Mă rog ?
CIRIVIŞ : Sînt eliptice, sferice, sau romboidale ?
OMUL : Şi aşa... şi mai aşa...
CIRIVIŞ : Nu răspunde în doi peri !
MACFERLAN : Precizează !
CIRIVIŞ *(energic)* : E ora două noaptea şi nu ştii forma farfuriilor ? Să se ia act! Şi de ce tremuri ?
OMUL : Păi...
CIRIVIŞ : Ai un vocabular de papuaş.
OMUL : Să vedeţi...
CIRIVIŞ : „Păi" şi „să vedeţi" ! Dacă nu ieşi din bîiguielile astea primitive, nu scapi de urgia noastră.
OMUL : Vai şi amar !
BĂLĂLĂU : Din partea banilor cum stai ?
OMUL : N-am para frîntă. Sînt sărac lipit pămîntului.
BĂLĂLĂU : Nu umbla cu şoalda ! Cine are farfurii are şi ce pune pe ele.
PENTAGON : Poftă de mîncare ai ?
OMUL : Am...să iertaţi.
PENTAGON : Dacă ai farfurii şi poftă, mîncare ce-ţi mai trebuie ?
OMUL : Sînt om nevoiaş, credeţi-mă.
CIRIVIŞ : Cîte nevoi ai ?
OMUL : Vai de păcatele mele !...
MACFERLAN : Dar păcate...
BĂLĂLĂU : Ce ai mai multe păcate sau nevoi ?
PENTAGON : Gîndeşte-te bine !

MACFERLAN : Soarta ta e în mîinile noastre. Dacă spui adevărul, scapi mai uşor.
CIRIVIŞ : Răspunde, omule cu farfurii ! Ce ai mai multe ? Păcate sau nevoi ?
OMUL *(îngenunchind)* : Păcate ! . „ .
CIRIVIŞ : A răspuns în frica lui Dumnezeu. Merită să-i îndulcim soarta. Sus ! Lasă mîinile jos ! *(Omul se supune.)* Cum te simţi ?
OMUL : Uşor...
CIRIVIŞ : Ai văzut ? Adevărul uşurează. *(Pe alt ton)* Şi-acum... ia-ţi farfuriile tale şi umblă.
OMUL : Mi le daţi ?
CIRIVIŞ : Păi nu sînt ale dumitale ?
OMUL : Ba ale mele.
CIRIVIŞ : Atunci de ce te miri ?
OMUL : Gîndeam...
CIRIVIŞ : Umblă sănătos !
OMUL : Rămîneţi cu bine !
CIRIVIŞ : Iar ca să scapi de primejdiile drumului, să^te învăţ ce să faci. *(îl trage deoparte.)* La fiece^ răspîntie te opreşti locului, pui pachetele jos, îţi bălăngăni braţele şi zici cu meza-voce : „Ca o pasăre de pradă !"
MACFERLAN : Dacă faci gimnastica asta de trei ori la rînd, devii invulnerabil.
BĂLĂLĂU : Ajungi acasă bun nevătămat.
PENTAGON : Pricepi ?
OMUL : Da.
CIRIVIŞ : Iar cînd ajungi acasă pui nevasta şi copiii să facă la fel.
OMUL : Dorm la ceasul ăsta.
CIRIVIŞ : îi deştepţi. Şi toată familia... *(îşi bălăngăne braţele.)* Ai priceput ?
OMUL : Da.
CIRIVIŞ : Umblă !
OMUL *(deschizînd compasul)* : Rămîneţi cu bine ! *(Iese.)*
BĂLĂLĂU *(lui Ciriviş, după un timp)* : Cum ţi s-a părut ?
CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Slab.
MACFERLAN : Nu găsesc.
BĂLĂLĂU : Nici eu.

MACFERLAN : După o întrerupere atît de lungă, după şase ani de pauză, începutul n-a fost rău.

CIRIVIŞ : Slab. Ne-am pierdut elasticitatea. Eu cel puţin.

BĂLĂLĂU : Am băut amestecat...

MACFERLAN : Aş, cîmpul de operaţie a fost sec. Un iepure fricos. Individul n-a luptat nici o clipă. A depus armele de la început.

CIRIVIŞ : Nici noi n-am fost la înălţime. Altădată am fi stors mult mai mult chiar dintr-o lămîie ca asta.

MACFERLAN : Ce-am fi putut face ?

CIRIVIŞ : Ştiu eu ? O mie de lucruri. Puteam, de pildă... să fugim cu farfuriile. I-am fi dat iluzia că sîntem tîlhari adevăraţi, şi l-am fi silit să gonească după noi ca un ogar.

MACFERLAN : N-ar fi fost lucru mare. Ne-am fi desgustat... celeste bucurii... Ceea ce este însă într-adevăr îmbucurător e faptul că te-ai înapoiat la fel de însufleţit şi de nebun.

CIRIVIŞ : V-aţi îndoit ?

MACFERLAN : Eu nu.

PENTAGON : Eu m-am îndoit.

BĂLĂLĂU : Şi eu.

CIRIVIŞ : Şi tu ?

BĂLĂLĂU : Banu-i ochiul dracului. Să mă fi văzut în milioanele tale, nu ştiu, de-mi mai ajungeaţi vreodată cu prăjina la nas...

CIRIVIŞ : La început, este drept, mă cam ameţisem şi eu...

PENTAGON : Dacă nu te superi, te-ameţiseşi chiar de-a binelea...

MACFERLAN : Taci, cobe !

PENTAGON : Nici n-ai apucat bine să intri în scudele babacului, şi te-ai lepădat de noi, ai şters-o peste graniţă.

MACFERLAN : Dar ce-ai fi vrut să facă ?

CIRIVIŞ : M-am dus să-mi satur ochii...

MACFERLAN *(lui Pentagon)* **:** în loc să vadă Alpii, Missisippi ori Gangele, ai fi vrut să-ţi admire căpăţîna ta romboidală ? De măreţia acestei privelişti ne-am săturat noi, ceştilalţi, oameni mai răbdurii. Dar demonul •neastîmpărului, argintul-viu de Ciriviş ai fi vrut să nu se sature ?

CIRIVIŞ : Prietenia, asemenea unui vestmînt prea lipit de trup, are nevoie să răsufle. Nu m-am lepădat de voi. Am vrut să vă doresc. Şi v-am dorit, credeţi-mă ! *(Bălălău şi Pentagon se învîrtesc pe călcîie, întorcîndu-i spatele.)* Lăsaţi-mă să vă privesc în isihie, oameni buni ! Voi v-aţi sastisit unul de altul, eu am nevoie să vă prind din nou pe retină. *(Cei doi se întorc cu faţa.)* Da... da... aceiaşi ochi, aceleaşi trompe, aceleaşi maxilare !

PENTAGON : Trompe şi maxilare ! Pentru a zecea oară îngîni refrenul ăsta...

CIRIVIŞ : Şi-am să-1 mai îngîn. Uită-te la ei : Macferlan, Pentagon, Bălălău !

CEILALŢI : Ciriviş, Ciriviş ! Ciriviş ! *(Se îmbrăţişează.)*

CIRIVIŞ : în cei şase ani de pribegie... *(Tăind drumul unui domn care trece grăbit.)* Ciriviş e numele meu...

DOMNUL : Mă rog ?

CIRIVIŞ : Nu mă mai ţineţi minte ?

DOMNUL : Nu.

CIRIVIŞ : Ne-am cunoscut, cu toate astea...

DOMNUL : Se poate.

CIRIVIŞ : Ieri abia m-am întors din străinătate şi vă rog să mă iertaţi că nu v-am putut împlini rugămintea ce mi-aţi făcut la plecare.

DOMNUL : Mă luaţi drept altcineva. Nu v-am rugat nimic niciodată.

CIRIVIŞ : Asta-i bună ! Dar cercetaţi-vă aducerile-aminte, scumpe domn !

DOMNUL : Mă iertaţi, n-am timp.

CIRIVIŞ : Vă pot dovedi cu martori... dacă voiţi...

DOMNUL : Sînt grăbit, mă iertaţi...

BĂLĂLĂU : Putem şti cel puţin de ce sînteţi atît de grăbit ?

DOMNUL : Nu mă ţineţi de vorbă, vă rog. Nevastă-mea e în dureri ! Spuneţi-mi mai bine unde pot găsi un medic sau o moaşă. *(Cei patru îşi scot pălăriile.)* încotro s-apuc ?

BĂLĂLĂU *(respectuos)* **:** Coborîţi înspre chei, faceţi pe întîia uliţă la dreapta şi numaidecît, lîngă colţ, o să vedeţi o tăbliţă galbenă bătută într-o poartă.

DOMNUL : Mulţumesc, mulţumesc ! *(Pleacă repede)*

PENTAGON : Asta ne-a pus botniţă !

BĂLĂLĂU : Cu cele sfinte nu se glumeşte.

CIRIVIŞ : Un prunc ce bate la porţile vieţii poate fi un deschizător de pîrtii noi.

MACFERLAN : Copilul — a spus nu ştiu cine — e puntea de unire dintre cer şi pămînt.

(Trece o doamnă costelivă.)

PENTAGON : Ce părere aveţi despre copii, scumpă doamnă ?

DOAMNA : Să-i ia dracul !

PENTAGON : Dar, stimată doamnă...

DOAMNA : Nişte vampiri ! îţi sug şi măduva din oase ! *(Iese)*

PENTAGON : Taica, Dumnezeu să-1 ierte, era de aceeaşi părere.

MACFERLAN : Taică-tu, Dumnezeu să-1 ierte, avea multă dreptate.

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : în şei şase ani de pribegie... am răscolit toate colţişoarele, am ridicat toate perdeluţele vieţii. Lucru mare însă n-am aflat. Oamenii sînt aceiaşi. Pretutindeni aceiaşi, aceiaşi. Spun bună dimineaţa, codobatură sau iepure cu alte sunete decît noi, dar sînt croiţi pe-aceleaşi calapoade. Actele vieţii lor se învîrt în jurul aceloraşi osii. Bătirîna doamnă *Logica* şi eternul domn *Interes* cîrmuiesc şi la Londra, şi la Peking, şi la Buenos Aires. Dorul de a evada din cătuşele logicii, setea de-a face echilibristică pe muchia de cuţit care desparte întunericul de lumină, raţiunea de nebunie, nu le-am întîlnit nicăieri. Nici în căminele familiale, nici în cluburile aşa-zise excentrice, nici în cercurile prieteneşti n-am gustat voluptatea sondărilor în vid... Setea de-a cădea în gol şi de-a prinde iar pămîntul cu picioarele, acrobaţia aceasta minunată, n-o cunoaştem decît noi. Noi patru. Iată de ce m-am înapoiat între voi, dornic ca oricînd de-a face tumbe năzdrăvane. Dar voi ?

BĂLĂLĂU : Noi...

CIRIVIŞ : Aţi oficiat des în lipsa mea ?

BĂLĂLĂU : Rar, foarte rar.

CIRIVIŞ : Pentru ce ?

BĂLĂLĂU : Pentru că ne-am dat seama că fără tine nu merge...

CIRIVIŞ : Nu era Macferlan cu voi ?...

MACFERLAN : Am cercat după plecarea ta să trec eu la cîrmă. M-am lăsat păgubaş. N-am stofă de cîrmaci.

CIRIVIŞ ; Ţi se pare.

MACFERLAN N-am, sînt bun secundaş, dacă vrei, comandir încă nu-s. După cum nici burtă-verdele de Bălălău nu e, şi nici Strîmbă-Lemne *(arată pe Pentagon)* nu poate fi.

CIRIVIŞ : Păreri !

MACFERLAN : Cînd eşti între noi, parcă ne torni argint-viu în vine. Prindem aripi. Duhul tău născocitor ne biciuie mădularele. Zburăm. Facem tuspatru un singur trup şi suflet.

CIRIVIŞ : Lasă dialectica !

MACFERLAN : Fără de tine, însă, nu preţuim două carboave.

CIRIVIŞ : Bine, bine. (Se *uită drept înainte.)*

BĂLĂLĂU : La ce te gîndeşti ?

CIRIVIŞ : Mă întreb dacă n-ar trebui să ne schimbăm pălăriile, prea sînt de bal mascat...

PENTAGON : Nu găsesc.

CIRIVIŞ : Cînd eram nişte băietani cu tuleie abia răsărite, ne erau de folos, ne dădeau mai multă greutate. Acuma ne-am călit, le putem lepăda.

PENTAGON : Pentru nimic în lume ! Nu-mi lepăd jambirbocul fie ori ce ar fi !

CIRIVIŞ : Cel puţin să le dăm altă vopsea...

PENTAGON : Nici atît ! Aşa am început-o, aşa o ţiu pînă la urmă.

MACFERLAN : Nu-1 cunoşti ?

BĂLĂLĂU : E^eschimbat...

CIRIVIŞ : Ba nu zău, frate Pentagoane, în ăşti şase ani cîte trepte ai urcat ?

PENTAGON : Mă priveşte !

MACFERLAN : Secret profesional...

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Dacă-i aşa, nu ne mai văpsim pălăriile. Dispreţul lui suveran de deşertăciunile lumeşti merită atîta omagiu. *(înşfacă pe Pentagon de ceafă şi-l sărută în creştetul capului.)* Căpăţînosule !

(O femeie de strada se apropie, priveşte galeş, face cîţiva paşi, apoi se opreşte şi face semn cu capul.)

BĂLĂLĂU *(în şoaptă)* : Care ? *(Femeia îi dă a înţelege ca să vie el.)* N-ai nimerk-o. Sînt de-i cu verigă !... *(îi arată că are verighetă, femeia rîde prosteşte.)*

CIRIVIŞ : Zău ?

BĂLĂLĂU : De patru ani.

CIRIVIŞ : Mulţi înainte !

BĂLĂLĂU : Puşchea pe limbă-ţi !

MACFERLAN *(către femeie)* : Eu ! N-am mijloace. Fericeşte-o tu, Pentagoane.

PENTAGON *(lui Ciriviş)* : Ţie-ţi face zîmbre.

CIRIVIŞ *(înaintînd către prostituată)* : Fixaţi-vă, vă rog ! *(Femeia scoate sunete nearticulate.)* E mută !

BĂLĂLĂU : Dumnezeule, de ce nu mi-ai scos-o în cale cu cinci ani mai înainte ? !

CIRIVIŞ : Are ochi frumoşi, ticăloasa ! *(Mîngîie femeia pe păr şi îi strecoară în corsaj un bilet de bancă.)*

PROSTITUATA : Mamă, ce chiolhan am să-i trag ! *(Fuge rizînd cu hohote. Cei patru se privesc.)*

CIRIVIŞ : Cine a spus că muţii nu vorbesc ?

MACFERLAN : A fost bine troteuza.

CIRIVIŞ : Viţiul şi mizeria iau atîtea întruchipări, că aveţi să vă cruciţi cînd vă voi povesti într-o zi cîte am văzut cu ochii mei. *(Lui Bălălău.)* Pe tine te-am pierdut, care va să zică...

BĂLĂLĂU : Dar de unde ! Niciodată n-am fost mai de capul meu.

PENTAGON : Se laudă.

BĂLĂLĂU : Pe viul Dumnezeu că nu !

CIRIVIŞ : Fă-mă să înţeleg.

BĂLĂLĂU : „Dumneaei", adică consoartă-mea, e negustoreasă. Ţine o dugheană de spălat şi călcat rufele. Calcă şi spală, cînd are ce, de ţi-e mai mare dragul. Şi-i merge guriţa...

CIRIVIŞ : Şi tu ?

BĂLĂLĂU : Ţiu socotelile. Cum nu prea am ce ţine, sînt slobod toată vremea.

CIRIVIŞ : Rău ai ajuns, vai de capul tău ! Să trăieşti din munca unei femei !

BĂLĂLĂU : Trăiesc atîtea din munca bărbaţilor... că trebuie să mai ispăşească cîte una...

CIRIVIŞ : Tu frate Macferlan o duci greu.

MACFERLAN : Ţi se năzare.

CIRIVIŞ : O duci greu.

MACFERLAN : De unde ştii ?

CIRIVIŞ : Petele de pe surtuc dau mărturie.

MACFERLAN : Mărturie mincinoasă.

CIRIVIŞ : Dacă nu te-aş fi ştiut că ţii coada în sus ca o capră, îţi trimiteam din cînd în cînd cîte un bileţel de bancă.

MACFERLAN : Nu l-aş fi primit.

CIRIVIŞ : De aia nici nu ţi-am trimis.

BĂLĂLĂU : Pe un biet negustoraş scăpătat, însă, puteai să-1 umileşti din cînd în cînd...

CIRIVIŞ : Am păcătuit greu faţă de voi toţi. Mărturisesc.

MACFERLAN : Să nu ne scrii un rînd !...

PENTAGON : Unul singur !

CIRIVIŞ : N-am vrut. Am vrut să mă uitaţi şi să vă uit.

PENTAGON : Aţi văzut ? !

CIRIVIŞ : Am vrut să mă lepăd de voi. Ai ghicit. Dar şi de mine. Sînt bîntuit de un veşnic neastîmpăr. De ici colo, de colo dincolo... A sări, a sălta, e legea firii mele. Nu pot îndura pe „acelaşi". Nici în mine, nici în afară de mine. Iată de ce nu trebuie să vă miraţi că într-o vreme v-aţi şters de pe retina mea. Iar eu, adică dihania pe care o vedeţi, am trăit în şase ani... o mie de vieţi.

BĂLĂLĂU : Ştim ! Ai fost şi codobatură şi porumbel şi iepure şi pitpalac şi broască ţestoasă. Vai de mine cum zăpăceşte banul bietele minţi ale omului !

(Un domn trece furnind.)

CIRIVIŞ *(scoţînd un muc de ţigară)* : îmi daţi voie ? *(Aprinde ţigara.)* Mulţumesc. *(Domnul porneşte)*

CIRIVIŞ *(milogindu-se)* : Un moment. Am îndrăzni să vă facem o mică rugăminte...

DOMNUL *(oprindu-se)* : Mă rog.

CIRIVIŞ : Dar să n-o luaţi în nume de rău. Sîntem oameni de bună condiţie, ştiutori de carte, vrednici, muncitori, iar dacă sîntem siliţi să apelăm la bunătatea dumneavoastră... este că împrejurările ne silesc.

DOMNUL *(sec)* : Ce doriţi ?

CIRIVIŞ : Am vrea... dar nu îndrăznim să vă spunem dintr-b dată...

DOMNUL : N-am vreme de pierdut. *(Dă să plece)*

CIRIVIŞ *(CU disperare)* : Nu ne lăsaţi, vă rog !

DOMNUL : Spuneţi atunci despre ce e vorba. *(Cei patru se descoperă.)*

CIRIVIŞ : Să vedeţi... Noi sîntem modeşti din firea noastră. Ne mulţumim cu puţin. Nu cerem mare lucru nici oamenilor, nici vieţii. Iar dumneavoastră, am ghicit dintr-o dată, ne puteţi ferici pe tuspatru.

DOMNUL : Mă cunoaşteţi ?

CIRIVIŞ : Nu.

DOMNUL : Atunci de unde ştiţi că vă pot face fericiţi ?

CIRIVIŞ : în privinţa asta nu încape nici o îndoială. *(Se smorcăie. Cei trei fac la fel.)*

DOMNUL *(mirat)* : Şi ce trebuie să fac spre a vă ferici ?

CIRIVIŞ *(arătînd una din amfore)* : Să intraţi în oala asta !

DOMNUL *(clătinînd din cap)* : Oameni în toată firea...

CIRIVIŞ : Numai puţintel...

DOMNUL : Păcat de cartea care-aţi învăţat-o ! *(Iese supărat. Cei patru rid cu hohote.)*

CIRIVIŞ : Logica ! Sensul !

PENTAGON : Nebun mai eşti !

CIRIVIŞ : Orice deviere, orice ieşire din linie îi năuceşte.

MACFERLAN : Premise şi concluzii !

CIRIVIŞ : Oh, ce gimnastică puţintică, ce măsurătoare chioambă, ce înlănţuire de nimic !

PENTAGON : Şi totuşi, trebuie să irecunoaştem...

CIRIVIŞ : Nu recunosc. Nu pot. E meschin, cusut, fabricat tot ce iese din mîna unora. *(Lui Bălălău.)* Lutul lor omenesc miroase urît.

BĂLĂLĂU *(arătînd pe Macferlan)* : Spune-i asta lui. Eu am spălătorie !

CIRIVIŞ : Şi ce miroase mai rău decît toate astea, este raţiunea, domnilor. Oh, ce damf de mucegai iese din cutiuţa cu văpsea ! Un, doi, trei ! Un, doi, trei! Pîn'la zece cel mult, cît cuprind cele două palme. Atît. Iată de ce stîlpii logicii trebuiesc mutaţi, iar bolta înţelesurilor, lărgită...

BĂLĂLĂU : Te-ai întors cu febră mare de la tropice...

PENTAGON : Nu cumva te-a muşcat vreun căţeluş nervos ?

CIRIVIŞ : M-a muşcat ce vă muşcă şi pe voi, ce ne-a muşcat şi ne-a apropiat pe cîteşi patru de cînd ne-am cunoscut : dorul de-a nu răsufla cu plămînii altora.

MACFERLAN *(hui Ciriviş)* : îmi dai voie } *(îl strînge de ceafă şi-l sărută pe creştet.)*

CIRIVIŞ *(lui Macferlan)* : Tu, care ai schimbat meşteşugurile mai des decît cămăşile...

BĂLĂLĂU : Asta-i drept.

PENTAGON : Ce-i al omului e al omului !

CIRIVIŞ *(lui Macferlan)* : Tu mă înţelegi. Şi n-am oare dreptate ? Seva, generoasă sevă, una şi aceeaşi în adîncuri, urcă în canale largi, se ramifică apoi şi se împrăştie în milioane de vine şi vinişoare. Dospeşte, fierbe, musteşte, se filtrează şi iese la iveală în miliarde de întruchipări, unele mai neasemeni altora, unele mai minunate decît altele. Variaţia tiparelor e legea supremă a firii, iar omul, orb şi surd, se îngrădeşte în cîteva gratii — de la Adam aceleaşi — şi strigă cît îl ia gura că e regele naturii. Aber silenţium ! Zăresc un tîrn pe roate ! *(Se pitula în stînga, ceilalţi după coloane.)*

(Din dreapta se iveşte un domn cu o barbă respectabilă. Ciriviş porneşte cu paşi iuţi, ca şi cum ar fi grăbit nevoie mare. Cînd ajunge în dreptul noului-sosit... se lasă pe vine, apoi se ridică electric şi porneşte mai departe.)

DOMNUL CU BARBĂ : Imbecil ! Netrebnic ! Grobian !

BĂLĂLĂU *(întîmpinîndu-l)* : Actele dumneavoastră !

DOMNUL CU BARBĂ : Cum ? Ce ?

BĂLĂLĂU : Actele dumneavoastră !

DOMNUL CU BARBĂ : Mai întîi legitimaţia dumitale.

BĂLĂLĂU : Siguranţa !

DOMNUL CU BARBĂ : Dovedeşte !

BĂLĂLĂU : Dovediţi...

DOMNUL CU BARBĂ : Dovediţi! *(Bălălău îţi desface haina ca un poliţist.)* Mda ! Deşi mare lucru n-am văzut...

BĂLĂLĂU : Voiţi să arăt legitimaţia încă odată ?

DOMNUL CU BARBĂ : Aş dori. Deşi nu înţeleg în virtutea cărui drept Siguranţa Statului...

CIRIVIŞ *(care s-a înapoiat)* : Mă rog ?

DOMNUL CU BARBĂ : Dumnealui e tot agent ?

CIRIVIŞ : Inspector !

MACFERLAN : Inspector !

PENTAGON : Inspector !

BĂLĂLĂU : Inspector !

DOMNUL CU BARBĂ : Numele dumneavoastră ?

CIRIVIŞ : Ciriviş.

MACFERLAN : Macferlan.

PENTAGON : Pentagon.

BĂLĂLĂU : Bălălău.

DOMNUL CU BARBĂ : Am picat rău...

PENTAGON : între bandiţi.

MACFERLAN : între gangsteri;

DOMNUL CU BARBĂ : Vă încredinţez că nici voi n-aţi nimerit-o bine. *(îţi duce două degete la gură ca să fluiere. Macferlan îi prinde mîna.)*

MACFERLAN : Dacă umblaţi cu fleacuri, vă răpim !

DOMNUL CU BARBĂ : Vă daţi seama ce spuneţi ?

MACFERLAN : Jurăm pe această sfîntă emblemă că veţi fi răpit. *(îţi desface haina.)*

DOMNUL CU BARBĂ : Pot vedea insigna ?

CIRIVIŞ : Ne daţi cuvîntul dumneavoastră că nu ne daţi de gol ?

DOMNUL CU BARBĂ : Aveţi cuvîntul meu.

CIRIVIŞ : Ziceţi atunci după mine : Mă leg pe conştiinţă, barbă şi onoare...

DOMNUL CU BARBĂ : Asta e prea mult! Ştiţi cu cine vorbiţi ? Vă daţi seama ? Mă cunoaşteţi ?

CIRIVIŞ : De-o mie de ani.

DOMNUL CU BARBĂ : Cine sînt ?

CIRIVIŞ : Acelaşi.

MACFERLAN : Neschimbat.

CIRIVIŞ : Acelaşi. *(îţi prelinge o barbă imaginară. Domnul cu barbă pipăie buzunarul de la spate.)*

MACFERLAN : Nu umblaţi cu fleacuri ! *(îi prinde mîna.)*

DOMNUL CU BARBĂ : Prin urmare sînt pur şi simplu terorizat.

BĂLĂLĂU : Confiscat.

PENTAGON : Comprimat.

DOMNUL CU BARBĂ : Domnilor, dacă e o glumă, vă rog să încetaţi ! Vă încredinţez că nu-i de bună calitate.

MACFERLAN : Dar ce-i de calitate bună ? Tăietura nădragilor dumitale ? Pateul cu aspic pe care îl savurezi zilnic ? Mătasea celor trei sute de cravate, ori colecţia dumitale şi mai numeroasă de anecdote nesărate ?

DOMNUL CU BARBĂ : Nu înţeleg pornirea aceasta. Avem ceva de împărţit împreună ? Pentru ce mă opriţi din drum şi de ce-mi faceţi procesul acesta ?

CIRIVIŞ : Pentru că la ora asta tîrzie, cînd obloanele sînt trase, cînd florile îşi ascund petalele în caliciuri, cînd melcii şi broaştele ţestoase se pitula în carapace, dumneavoastră abordaţi emfatic... o inutilă barbă. *(Se învîrtesc într-un picior în jurul trecătorului, cîntînd o melodie idioată.)*

La biserică este epitrop,
Haidiridi, baidiridi, hai, hai, hai !
Tam tam... ta... ra... ra, ta, ta
Ta bum, ta pst ! ta hrr... ta phiu !

DOMNUL CU BARBĂ : Insolenţi ! *(Şuieră.)* Veţi plăti scump ! *(Se depărtează ţuierînd.)*

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : în cei şase ani de pribegie am stat adesea de vorbă cu mine însumi şi mi-au străfulgerat unele gînduri, pe care vreau să vi le împărtăşesc.

MACFERLAN : S-auzim !

BĂLĂLĂU : S-auzim !

CIRIVIŞ : Romanţa aceasta nu o pot cînta însă în decorul ăsta jalnic. Să schimbăm vopseaua maiştrilor !

CEILALŢI : S-o schimbăm !

CIRIVIŞ : Să găsim o culoare mai vie, mai caldă, mai răscolitoare.

MACFERLAN : Pornim înspre soare-apune, ori înspre soare-făsare ?

CIRIVIŞ : înspre soare-răsare ! Dar mai întîi să ne înţelegem. Setea noastră de a evada din liniile trase de tibişirul obişnuinţelor s-ar putea întîmpla să ne facă unele pocinoage. Mie puţin îmi pasă. Vouă însă ar putea ca să vă pricinuiască neajunsuri.

BĂLĂLĂU : Vezi de tine !

MACFERLAN : Vezi de tine !

CIRIVIŞ : De bine de rău, v-aţi încropit micile voastre rosturi în viaţă. N-aş vrea să vi le stricaţi. Pîinea se cîştigă greu.

BĂLĂLĂU : Mie-mi spui ? !

CIRIVIŞ : Tu, frate Macferlan, ce negustorie învîrţi ?

MACFERLAN *(mîndru)* : Vezi de tine !

CIRIVIŞ : Te-am lăsat pedagog la o şcoală de fete... dacă nu mă înşel. Acum din ce-ţi ţii zilele ? Petele de pe surtucul tău...

MACFERLAN : Nu-ţi încărca conştiinţa cu pete străine. Ce vezi tu nu-s urme de mîncare. Sînt pete de vopsea. Miroase-mă !

CIRIVIŞ : Nu cumva tragi cu bidineaua şi mistria ?

MACFERLAN : Am încercat în zilele de restrişte şi această jalnică îndeletnicire. Dar m-am înălţat. Acum nu mai zugrăvesc pereţi goi. Fac sfinţi. Sînt pictor de biserici.

CIRIVIŞ : Atunci nu te dă lucrul afară din casă...

MACFERLAN : Slavă domnului!

CIRIVIŞ : Mda ! La drept vorbind, balanţa stării voastre materiale nu-i atît de înfloritoare ca să suferiţi avarii prea mari în caz de naufragiu. Mă puteţi urma. Vă legaţi însă să mă urmaţi pînă-n pînzele albe?

CEILALŢI TREI : Ne legămj

CIRIVIŞ : Fără păreri de rău ?

CEILALŢI TREI : Fără !^

CIRIVIŞ : Şi fără cîrîială ?

CEILALŢI TREI : Fără !

CIRIVIŞ : Bine. O mică invocat* către necunoscut. *(Urla ca dinele la lună. Ceilalţi îi ţm isonul.)* Şi-acum... cu Dumnezeu înainte ! *(Ies cîteşi patru.)*

CORTINA

TABLOUL II

O stradă lăturalnică. în fund, ulucile unei grădini cu pomi roditori, unii infloriţi, alţii încărcaţi de fructe. Un măr bătrîn îşi răsfrînge două crengi noduroase în uliţă. în uluci, către mijloc, sînt bătute rafturile unei maghernițe cu zarzavaturi. Pe rafturi, foi risipite de varză, funii goale de ceapă şi alte rămăşiţe. Ceva mai departe, un dulap închis cu un lacăt mare. La ridicarea cortinei o femeie deschide dulapul, scoate cîteva coşuri, încuie lacătul şi pleacă după marfă cu coşurile goale. începe să se lumineze de ziuă. Ciriviş se ţine după un trecător, vorbindu-i în surdină şi gesticulînd de zor.

ROSENZWEIG *(oprindu-se)* : La urma urmelor, mă plictiseşti ! Ştii d-ta mai bine decît mine cum mă cheamă ?

CIRIVIŞ : Vă repet, dragă domnule, că e cu neputinţă să vă numiţi Rosenzweig.

ROSENZWEIG : Dă-mi bună pace !

CIRIVIŞ : Rosenzweig, credeţi-mă ce spun, trebuie să aibă faţa mai prelungă, părul castaniu, ochii bulbucaţi şi nasul acvilin.

ROSENZWEIG : Şi dacă n-am nas acvilin, înseamnă că nu sînt Rosenzweig ?

CIRIVIŞ : Fireşte că nu !

ROSENZWEIG : Dumneata îmbolnăveşti un om. Te ţii de un sfert de ceas de capul meu ca să mă convingi că eu nu sînt eu.

CIRIVIŞ : Asta pentru binele dumitale. Mie, la urma urmei, puţin îmi pasă. Este însă în interesul dumitale şi al

familiei să înţelegi o dată pentru totdeauna că ai fost indus în eroare.

ROSENZWEIG : Domnule, dacă nu sfîrşeşti, strig lumea de pe stradă să mă scape de-o pacoste şi de un nebun !

CIRIVIŞ : Asta n-are să mă împiedice să-mi fac datoria. Mi se rupe inima cînd văd că semenii mei sînt înşelaţi în chip atît de grosolan. *(Macferlan trece grăbit.)*

ROSENZWEIG *(oprindu-l)* : Domnule, vă rog !

MACFERLAN : N-am timp !

ROSENZWEIG : O secundă numai !

MACFERLAN : Ce s-a întîmplat ? Despre ce e vorba ?

ROSENZWEIG : Mă numesc Rosenzweig. Pe tata şi pe bunicul meu i-a chemat la fel. Iar dumnealui vrea să mă convingă că eu, Rosenzweig, nu sînt Rosenzweig !

MACFERLAN : Chestia numelui e foarte încurcată. Fii bun şi lipeşte-te puţin de uluci.

ROSENZWEIG : Să mă lipesc de uluci ?

MACFERLAN : ...Dacă vrei să afli cum stau lucrurile !

ROSENZWEIG : Ei comedie ca asta ! *(Se apropie de gard.)*

MACFERLAN *(doctoral)* : Din felul cum cade lumina asupra d-tale, din chipul cum pătrunde şi apoi cum se răsfrînge... nu reiese că vă numiţi Rosenzweig. *(Porneşte repede.)*

CIRIVIŞ : Ai văzut ?

ROSENZWEIG : Ei comedia dracului !

CIRIVIŞ *(simplu)* : Numele, dragă domnule, e o înlănţuire de sunete care trebuie să trezească o imagine anumită. Cînd zici cremene, vezi o bucată de piatră din care ies scîntei. Zici ibric, îl auzi sfîrîind. Spui aguridă, ţi se strepezesc dinţii. Zici codobatură, o vezi bătînd din coadă. Este aşa ori nu ?

ROSENZWEIG : Asta-i cam aşa...

CIRIVIŞ : Rosenzweig, crede-mă ce-ţi spun, e unul deşirat, cu picioarele lungi şi gîtul ca de struţ.

ROSENZWEIG : Bunică-meu, sărmanul, era cam deşirat.

CIRIVIŞ : Ei vezi ? El avea dreptul să se numească Rosenzweig.

ROSENZWEIG : Şi eu n-am dreptul ?

CIRIVIŞ : Nici să te gîndeşti ! Nu sună, nu se armonizează cu fiinţa d-tale.

ROSENZWEIG : Şi cum ar trebui să mă numesc ca să sune din armonică ?

CIRIVIŞ *(măsurîndu-l)* : Aronovici.

ROSENZWEIG : Aronovici ?

CIRIVIŞ : Scurt, plinuţ, cu părul negricios, îţi merge mult mai bine.

ROSENZWEIG : Am trăit s-aud şi asta !

CIRIVIŞ : Şi cîte-ai să auzi !

BĂLĂLĂU *(trecînd grăbit)* : Bună dimineaţa, Aronovici !

PENTAGON *(la fel)* : Salve, Aronovici !

ROSENZWEIG : Trăiesc sau visez ?

CIRIVIŞ : Visezi că trăieşti. Toţi ne amăgim cu iluzia asta. Dă-mi voie să te sărut pe mustăţi şi nu mai spune la nimeni cum te cheamă.

ROSENZWEIG : Nemaipomenit ! *(Porneşte nedumerit.)*

PENTAGON *(întîmpinîndu-l)* : Servus, Aronovici !

BĂLĂLĂU: Salve, Aronică ! *(Macferlan pufneşte în rîs.)*

ROSENZWEIG *(desmeticindu-se)* : Golanii dracului ! *(Iese.)*

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Cît p-aci să-l conving.

PENTAGON : Chestia cu codobatura a fost la înălţime.

CIRIVIŞ : Natura e onomatopeică. *Der Wind!...* *(Şuieră ca vîntul.)* Lighioana omenească trebuie să înţeleagă odată acest adevăr. Nu-i oare ridicol să-ţi atîrni de gît o zgardă ce nu ţi se potriveşte ? Ar trebui şterse cu buretele toate numele astea de căţeluşi pe care le purtăm şi găsite alte îmbinări sonore, după chipul şi asemănarea fiecărui ins.

PENTAGON : In privinţa asta noi ne-am făcut datoria faţă de natură : Ciriviş, Macferlan, Pentagon, Bălălău ! Sîntem cum părem şi părem cum sîntem.

CIRIVIŞ : Aproximativ. Poate că ar fi vremea, o dată cu pălăriile, să ne revizuim şi poreclele. *(Imbrăţişînd pe un drumeţ.)* Anonimule !

TRECĂTORUL : Ce ţi-e, domnule ?

CIRIVIŞ *(îmbrăţişîndu-l a doua oară)* : Trecătorule !

TRECĂTORUL : Nu ţi-e bine ?

CIRIVIŞ *(îmbrăţişîndu-l din nou)* : Omule !

TRECĂTORUL : Fereşte, Doamne ! *(Iese.)*

CIRIVIŞ *(privind în urma trecătorului)* : Semenul meu ! Şi al tău. Semenul nostru. Ăsta-i, şi nu altul ! Ăsta ! Şi asta e mizeria ! Ia-l de aici şi azvîrle-l unde vrei. Cade în picioare. La tropice, la pol, la ecuator : acelaşi. Un, doi, trei ! Un, doi, trei ! Şi asta e mizeria.

(Trec cîţiva olteni cu coşurile încărcate.)

MACFERLAN : Munca, travaliul ! *(Toţi patru se descoperă.)*

PENTAGON : Uite ce înnobilează pe om !

BĂLĂLĂU : Mie-mi spui ?

CIRIVIŞ : Uneori mi-e ruşine că m-am născut.

PENTAGON : Uneori !...

BĂLĂLĂU *(către Ciriviş)* : Să am veniturile tale, nu m-aş ruşina niciodată.

(La capătul din stînga al uliţei se iveşte o femeie care adună de pe jos tot soiul de lucruri, le prinde cu cleştele şi le vîră într-o cutie de tinichea, prinsă de cingătoare.)

MACFERLAN : Priviţi la un alt semen !

CIRIVIŞ : E mascul sau femelă ?

BĂLĂLĂU : După mustăţi... mascul, după bariş... femelă !

PENTAGON : Ce-aduni acolo, mătuşă ?

FEMEIA : Ce dă Dumnezeu !

PENTAGON : Şi Dumnezeu ce dă ?

FEMEIA : Mucuri, cîrpe, oase, cioburi, hîrtii, tinichele...

CIRIVIŞ : Ai strîns ceva provizii ?

FEMEIA : Strîns.

CIRIVIŞ : Cum le dai ?

FEMEIA : Aud ?

CIRIVIŞ : Le vinzi la kilogram sau cu bucata ?

FEMEIA : Nu-ţi face rîs, boierule !

CIRIVIŞ : Ce ceri pe ele ?

FEMEIA : Nu-mi arde de glumă !

CIRIVIŞ : Ţine atunci o arvună, *(îi dă cîteva bilete de bancă.)*

FEMEIA : Vai de mine !

CIRIVIŞ *(trîntindu-se pe caldarîm)* : Şi acum răstoarnă-mi garniţa în cap ! Răstoarn-o !

FEMEIA : Vai de mine !

*

CIRIVIŞ : Vreau să mă plouă cu mucuri şi cu cioburi !

FEMEIA *(depărtîndu-se)* : Păcat de el ! Păcat! *(Iese.)*

CIRIVIŞ *(stînd în şezut pe marginea trotuarului)* : Nefericita asta se străduie de o jumătate de veac s-adune... împuţiciuni, iar la Bursă, în bănci şi prin pieţe se încheie în fiecare clipă afaceri de milioane. Vorbele şi faptele trăiesc ca pisica cu dinele, iar dacă s-ar aduna într-un ciur întîmplările unui singur ceas, mintea s-ar opri pe loc, neputînd să lege şi nici să dezlege.

MACFERLAN : Cioclii însă cu tricornuri ascuţite — rîmătorii în pulbere — psalmodiază, îngînînd pe nas, şi proslăvesc universala armonie...

CIRIVIŞ *(unui drumeţ)* : Ce părere aveţi despre sensul lucrurilor ?

DRUMEŢUL : Nu mă plictisi !

MACFERLAN *(ieşind înainte)* : N-aveţi nici o părere?

DRUMEŢUL : Şi dacă am, trebuie s-o strig în gura mare ?

MACFERLAN : Nu-i nevoie. O puteţi spune în. mezavoce. *(Fac cîteşitrei zid înaintea trecătorului.)*

DRUMEŢUL : Nu-mi arde de fleacuri ! Lăsaţi-mă să trec !

CIRIVIŞ : Dincolo de noi, spun epicurienii, nu mai e nimic. E golul, e Nirvana. Vrei să cazi în gol ?

DRUMEŢUL : Să nu cădeţi voi în pumnii mei !

PENTAGON : Gladiator ?

BĂLĂLĂU : Roman ?

DRUMEŢUL : Cam aşa un lucru.

CIRIVIŞ : Pretorieni în gardă ! *(Urcă pe rafturi, apoi pe uluci. Ceilalţi îl urmează.)*

BĂLĂLĂU *(de pe gard)* : Poftiţi în ring dacă vă dă mîna ! Vă aruncăm mănuşa ! îndrăzniţi, vă rog !

MACFERLAN : Luptăm cu arme egale: dumneata cu pumnii, noi cu călcîiele.

CIRIVIŞ : *Extremitees se touchent!*[1]

PENTAGON : Şoarece de cîmp !

BĂLĂLĂU : Iepure de casă !

(Luptătorul se repede asupra lor. Cei patru se urcă în pom.)

[1] In limba franceză în text, extremităţile se ating.

CIRIVIŞ : Excelsior !

DRUMEŢUL : Puşlamale !

MACFERLAN : Cum aţi zis ?

DRUMEŢUL : Puşlamale !

CIRIVIŞ : Aveţi curaj să întrebuinţaţi asemenea locuţii ?

MACFERLAN : Să-1 ucidem cu propriile lui arme !

CIRIVIŞ : Să-1 lapidăm !

(11 bombardează cu mere. Boxerul aruncă şi el, dar silit de ploaia de şrapnele, bate în retragere.)

PENTAGON : învins la puncte !

BĂLĂLĂU : *Knock-out* prin abandon !

DRUMEŢUL : Puşlamale ! *(Iese.)*

CIRIVIŞ *(lui Pentagon)* : De te-ar învinui cineva că eşti un parvenit... ce i-ai răspunde ?

PENTAGON : Că m-am cocoţat într-adevăr mai sus decît merit.

MACFERLAN : Luaţi, gustaţi, ale noastre dintr-ale voastre !

CIRIVIŞ : Cum rămîne însă cu simţul nostru de onestitate civică ?

MACFERLAN : Facem şi noi ca politicienii : ne jertfim pentru binele obştesc.

(Mănîncă mere şi-şi umplu sinii şi buzunarele. Cîteva clipe de tăcere. Cei patru se privesc, se uită jur împrejur şi zîmbesc.)

CIRIVIŞ : Ramuri !

BĂLĂLĂU *(după un timp)* : Frunze !

MACFERLAN *(la fel)* : Flori !

PENTAGON : Păsări ! *(îşi bălăngăne braţele.)*

CIRIVIŞ : Decoru-i minunat!

PENTAGON : La ce altitudine să fim oare ?

MACFERLAN : Circa la cinci mii peste nivelul mării...

CIRIVIŞ : De la această ameţitoare înălţime, simt că-mi pot depăna firul gîndurilor.

MACFERLAN : Guiţă purcelul ?

CIRIVIŞ : începe să guiţe.

(Din dreapta, domnul cu barbă, însoţit de trei agenţi şi un sergent de stradă, trece grăbit. Cei patru stau nemişcaţi.)

SERGENTUL : Cu gambete cenuşii spuneţi ?
DOMNUL CU BARBĂ : Da.
SERGENTUL : Pe aici au apucat-o. *(Ies.)*
BĂLĂLĂU : Călătorie sprîncenată !
MACFERLAN *(lui Ciriviş)* : Guiţaţi, vă rog !
CIRIVIŞ : Ei bine, scumpi maeştri, batem de ani de zile uliţele, speluncile şi văgăunele, armonizînd cadenţele, netezim asperităţile, facem într-un cuvînt, un vast laborator de experimente, şi nu ne-am gîndit niciodată să improvizăm un cuib cît de modest laboratorului nostru. Micul nostru cuartet trebuie să aibă un lăcaş al lui. Şi pentru că, după ani grei de despărţenie, aici am descălecat întîia oară, să ungem acest arbore cu mirodenii şi să-1 sfinţim drept „sediu social". Sînteţi de părere ? Pui chestia la vot.
PENTAGON : Vot secret ?
CIRIVIŞ : Cu bile. *(Zvîrle fiecare cîte un măr în pălăria lui Ciriviş.)*
BĂLĂLĂU : Unanimităţi ! *(Se sărută.)*
MACFERLAN : Prin urmare, de astăzi înainte cuartetul nostru de coarde nu mai este o înjghebare în vînt, ci un aşezămînt temeinic.
CIRIVIŞ *(scoate un carnet şi un stilou şi vorbeşte scriind)* : Iar pentru ca temeinicia aşezămîntului nostru să nu fie pusă de nimeni la îndoială, să întărim voinţa noastră cu parafe şi sigilii. Semnaţi !
PENTAGON : Pe timbru ! *(Lipeşte două mărci pe hîrtie.)*
MACFERLAN : Păcat că n-avem şi peceţi !
BĂLĂLĂU : Se găsesc. Ştampila spălătoriei merge ?
CIRIVIŞ : Ca o mănuşă ! *(Bălălău pune sigiliul.)* Aşa. Acum se cheamă că sîntem... legalmente constituiţi. *(Se sărută.)*
PENTAGON : Crescat !
MACFERLAN : Floreat !
BĂLĂLĂU : Rodat!
CIRIVIŞ *(frecîndu-l la ceafă cu mîneca hainei)* : Rodeat! Rodeat ! *(Muşcă dintr-un măr şi vorbeşte mîncînd.)* în cei şase ani de pribegie am gustat din toate bunătăţile vieţii — cu bani te înfrupţi din toate. Dar femeia, vinul, danţul şi celelalte sînt sosuri vechi de

cînd lumea. Guşti de două ori, şi ţi-e lehamite. Şi atunci, fără să vreau, m-am întors cu gîndul la blestemăţiile noastre din uliţă. Le crezusem într-un timp tumbe copilăreşti, şi atît. Dar• cîmăjind.^u_luaxe-aminte, drămumdj:a un spiţer, mi-am dat seama că aceste încercări de escaladare, de evadare, de rupere din linie sînt. un izvor de bucurii mereu proaspete şi pJm£...de-_ammă. "Este cumva aceasta o năzărire a mea, ori e un grăunte de adevăr în ce vă spun ?
MACFERLAN : Mai mult decît un grăunte.
CIRIVIŞ : în alambicurile noastre mustesc, fierb şi se distilează băuturi care ţin vremea pe loc şi dau trupului şi sufletului o nesecată tinereţe şi voioşie.
PENTAGON : Rachierie magică !
BĂLĂLĂU : *Di primo cartello !*
CIRIVIŞ : Sîntem oare acum mai bătrîni decît în ziua cînd am început întîile salturi ? Numărăm azi mai multe primăveri ca atunci ? Cîte primăveri numărăm ?
MACFERLAN : Şaptesprezece !
BĂLĂLĂU : Pe o parte.
MACFERLAN : *Klepsis Toma!* Tartorul ştie ce spune. Sîntem şi azi cu chiverile de şcoală pe ureche. Inimile noastre zburdă, iar ochii noştri rîd. Apele turburi ale vieţii nu ne-au tîrît în viitoare.
CIRIVIŞ *(misterios)* : Dacă dar, scumpi magicieni şi maeştri, dacă dar în cazanele noastre se vîntură apă-vie, de ce să ne închidem ca nişte egumeni în beciul mînăstirii şi să sorbim numai noi din ulcele ? Nu e mai pravoslavnic să dăm şi semenului nostru putinţa să se înfrupteze ? E cam tînt acest semen...
BĂLĂLĂU : încuiat...
MACFERLAN : Rutinar, încrezut...
PENTAGON : Laş, apucător...
CIRIVIŞ : Dar umblă în două labe !
BĂLĂLĂU : Ce-i al omului e al omului.
CIRIVIŞ : într-un cuvînt, cred că avem datoria civică să ne punem produsele în circulaţie. Distileria „Capul de raţoi", cum am botezat tovărăşia noastră, trebuie să iasă din umbră la lumină. Sînteţi de părere ? *

CEI TREI : Sîntem !

CIRIVIŞ : Fiţi atunci înţelepţi ca regele Solomon. Faceţi-vă mîna pîlnie şi ziceţi după mine. *(Strigă tare.)* Hoţii în grădină ! Hoţii în grădină !

MACFERLAN, BĂLĂLĂU *(într-un glas)* : Hoţii în grădină !

CIRIVIŞ : Strigă, Pentagoane !

PENTAGON : Aţi înnebunit ? Vreţi să-mi pierd pîinea de la gură ?

BĂLĂLĂU : Nici să ne ţie isonul nu e în stare !

PENTAGON *(ţipă ascuţit)* : Hoţii în grădină ! Hoţii în grădină !

BĂLĂLĂU : Aşa, vezi !

MACFERLAN : Nu-ţi cerem să străluceşti — e şi greu între noi — dar simte măcar pulpa cînd îţi punem pinteni.

PENTAGON : Vouă ce vă pasă ? !...

TOŢI : Hoţii în grădină !

(Trecătorii se opresc în drum. Printre ei îşi face loc Petrică Muşat, stăpînul grădinii, îmbrăcat sumar.)

MUŞAT : Daţi-vă jos !

CIRIVIŞ *(angelic)* : Cu cine avem onoarea ?

MUŞAT : Vă satur eu să mai daţi iama prin avutul altuia !

CIRIVIŞ *(senin)* : Sînteţi stăpînul domeniului ?

MUŞAT : V-arăt eu acum cine sînt!

CIRIVIŞ : Asta dorim şi noi. Pentru ca la rîndul nostru să v-arătăm şi noi...

MUŞAT : Ameninţări ?

CIRIVIŞ : Ferit-a Sfîntul ! Pentru ca la rîndul nostru să v-arătăm situaţia noastră juridică. Dar mai întîi lămureşte-ne d-ta.

MUŞAT : Ce să lămuresc ?

CIRIVIŞ : Cine eşti, de unde eşti, pe la noi ce rătăceşti ?

MUŞAT : Mă luaţi în rîs ? Aşteptaţi dar ! *(Iese repede.)*

CIRIVIŞ : Cine-i individul ?

UN CETĂŢEAN : E stăpînul locului. Om înstărit, negustor, nu...

CIRIVIŞ : Ce fel de negustor ?

CETĂŢEANUL : De trufandale.

BĂLĂLĂU : Nene ?

MACFERLAN : Să-i fie ruşine obrazului !

CETĂŢEANUL : Negustor de zarzavaturi şi de poame, nu...

BĂLĂLĂU : Spune aşa, creştine !

(Muşat, însoţit de o slugă, se înapoiază cu un ciomag în mînă.)

CIRIVIŞ : Om de ispravă, care va să zică, om de înţeles...

MUŞAT : Ce cătaţi în mărul meu ?

CIRIVIŞ : Ce cauţi sub mărul nostru ?

MUŞAT : Sînt stăpînul acestei grădini şi n-am de dat socoteală nimănui.

CIRIVIŞ : Sîntem stăpînii acestui pom şi nu dăm socoteală nimănui.

MUŞAT : Sfîntă obrăsnicie !

CIRIVIŞ : Te desfidem să dovedeşti, cu acte, că ai mai multe drepturi decît noi asupra mărului. Noi, însă, putem, înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, să facem această dovadă. *(Scoate carnetul.)*

MUŞAT : Dacă dovediţi lucrul ăsta, vă dăruiesc grădina toată, mă las de negoţ şi mă bag argat cu simbrie.

MACFERLAN : N-o spune de două ori, că ţi se poate întâmpla pocinogul.

CIRIVIŞ : Dumneata ai drepturi globale de stăpînire, noi, drepturi speciale.

MUŞAT : Aud ?

CIRIVIŞ : Dumneata stăpîneşti pămîntul şi acareturile, noi — mărul.

MUŞAT : Dar prăjina asta cine-o stăpîneşte ?

MACFERLAN : Al de-o are.

MUŞAT : Păi să nu mă faceţi că v-o încerc pe spinare...

CIRIVIŞ : Ca să nu mai lungim vorba, iată : avem asupra noastră un document care, negru pe alb, ne consfinţeşte drepturile.

MUŞAT : Auziţi oameni buni ! Să văd şi eu minunea ! Arătaţi documentul.

CIRIVIŞ : Cu plăcere, dacă la rîndul d-tale ne arăţi un act la fel.

MUŞAT : Adică ?

CIRIVIŞ : Adică un act, cu semnături şi peceţi, în care să se spuie negru pe alb că acest măr — dar el şi numai el — e proprietatea dumitale.

MUŞAT : Eu am...

CIRIVIŞ : Ai asemenea act ?

MACFERLAN : îţi dai cuvîntul de cinste că ai asemenea document ?

MUŞAT : Uită-te drăcie !

PENTAGON *(aprig)* : Ci dă-l odată !

MUŞAT : Apoi...

PENTAGON : Dacă nu-l poţi da, nu ne mai bate capul ! Du-te de te culcă !

CIRIVIŞ : Actele vorbesc. *(Desprinde foaia de hîrtie din carnet, o îndoieşte şi o bagă în buzunar.)*

MUŞAT : Şi adicăte cum ? în casă la mine nu sînt eu stăpin ?

MACFERLAN : Actele vorbesc.

MUŞAT : Nu sînt eu stăpîn pe pămîntul meu ?

CIRIVIŞ : Ţi-a pomenit cineva de el ?

MUŞAT : Şi dacă pămîntul e al meu, pomul nu-i şi el ?

CIRIVIŞ : îl stăpîneşti în subsidiar. Noi, în principal... Aici este buba. Iar un adagiu, vechi de cînd lumea, spune lămurit : *Accesorium principali sequitur...*

MUŞAT *(urlînd)* : Ce-mi tot bateţi capul ? !

CIRIVIŞ : Asta-i adevărul.

MUŞAT *(celor din stradă):* Auziţi, oameni buni ! îmi sar creierii din cap !

PENTAGON : Du-te şi te culcă !

MUŞAT : Arătaţi hîrtiile !

CIRIVIŞ : Dacă puneţi la îndoială drepturile care purced din pergamente, ei bine, ne putem legitima şi mai strălucit aceste drepturi invocînd starea de fapt.

MUŞAT : Ce stare ?

CIRIVIŞ : De fapt.

MUŞAT : De scrînteală, de smuceală la cap, vreţi să spuneţi...

CIRIVIŞ : Vă înşelaţi amarnic... Stăpînim acest arbore prin ocupaţiune...

MACFERLAN : Cel mai vechi şi cel mai sfînt mijloc de stăpînire...

CIRIVIŞ : Temelia şi blazonul tuturor stăpînirilor.

MACFERLAN : Uzanţă de drept privat, public şi internaţional.

MUŞAT : Nu ştiu ce mă opreşte să nu vă sfărîm tigvele...

MACFERLAN : Teama de necunoscut...

BĂLĂLĂU : Frica de bombardament...

UN CETĂŢEAN : Nu-i vreo gură de apă prin apropiere ? Să vedeţi cum se liniştesc boierii...

MUŞAT : Că bine zici ! *(Slugii.)* Adă furtunul, Constantine !

CONSTANTIN *(tresărind):* îndată! *(Iese bocănind saboţii.)*

MUŞAT : Aşa-i frate ! *(Celor din pom.)* Vă satur eu de... ocupaţie !

UN CETĂŢEAN : Arde-i la ţurloaie, coane Petrică !

MUŞAT : Să-i murez mai bine !

BĂLĂLĂU : Chestia cu tulumba nu prea mi-a plăcut...

PENTAGON : Nici mie.

MACFERLAN : Asta ne răstoarnă toată tragedia.

PENTAGON *(pe un ton comercial)* : în definitiv ce pofteşti d-ta ? Ce pretenţii ai ?

MUŞAT : Să-mi plătiţi pagubele şi să vă luaţi pedeapsa.

PENTAGON : Alergi după doi iepuri ?

MUŞAT : După patru. *(Lui Constantin, care se întoarce agale, tîrînd furtunul după el.)* Mişcă-ite, amorţitule ! *(Ii smuceşte furtunul.)*

CIRIVIŞ : Un bob zăbavă ! în această situaţie, depunem armele — forţa primează dreptul — cerem armistiţiu. *(Muşat ridică furtunul.)* Plătim. Onorăm cambia. Nu sîntem împotriva duşurilor matinale, dar dacă ne muraţi, înseamnă că v-aţi luat plata singur şi nu mai datorăm nimic.

MACFERLAN : Alegeţi, prin urmare : banii sau... tulumba !

MUŞAT : Tulumba !

PENTAGON : Dar spuneaţi -vdineauri...

BĂLĂLĂU *(patetic)* : E luni de dimineaţă, şi cum începeţi săptămîna, vă merge toată luna...

CIRIVIŞ : Cu ce-am gustat noi, cu ce-au gustat alţii, cu ce s-a risipit, nu trece de cinci-şase kilograme. Să punem zece. Ţinînd seama de somnul stricat, de sîngele rău...

BĂLĂLĂU : De tulumbă...

CIRIVIŞ : Plătim o despăgubire globală de două mii lei. Sînteţi mulţumit ?

PENTAGON : E bine ?

CIRIVIŞ *(scoţînd un teanc de bancnote)* : Plata la vedere. *(Îi întinde două hîrtii.)*

MACFERLAN : Binevoiţi, vă rog !

MUŞAT *(după un timp)*: Aveţi noroc că-i luni. *(Ia banii..)*

CIRIVIŞ : Ţine, Constantine ! *(Îi zvîrle o monedă.)* Ăştia pe păr ! *(Aruncă un pumn de bani. Mulţimea se împrăştie.)*

MUŞAT : Comedioşi oameni!

MACFERLAN : Aşa-i că ţi-am vîrît un fier ars în inimă ?

MUŞAT : Apoi, cum le suciţi şi le răsuciţi...

MACFERLAN : Aşa-i că n-a lipsit să te facem să crezi ?...

CIRIVIŞ : Destul ! Ce-a fost s-a dus ! *(Suflă în gol.)* A pierit. S-a topit. *(Lui Muşat.)* Şi acum, că am rămas singuri, să-ţi lămurim cum stau lucrurile. Noi iubim oamenii. Cu toate păcatele lor, îi iubim. Dar mai dragi decît oamenii ne sînt dobitoacele, păsările şi arborii. Iar pomii roditori sînt slăbiciunea noastră. Ne place să-i urmărim pas cu pas, cum înmuguresc, cum le dă frunza, cum înfloresc, cum rodesc. E o bucurie a noastră, marea noastră bucurie.

MUŞAT : Şi bucuria altora.

CIRIVIŞ : Negreşit. Negreşit. Dumneata ne înţelegi. Şi de aceea n-ai să rîzi cînd ţi-oi spune că visul nostru de totdeauna a fost s-avem un pomuleţ. Dar aşa-i soarta omului : de ce-i doreşte inima pâîte să nu aibă. Te fură ale vieţii. Alergi după una, goneşti după alta, şi uiţi de ce rîvneşti. Azi-noapte, însă, de la miezul nopţii stăm aici de strajă, ne-am adus aminte. Şi mirosind friiuzele mărului, mîngîindu-i trunchiul, sărutîndu-i crengile, ne-am înfrăţit cu el. Şi în faţa stelelor, a lunii şi a cerului, am jurat să nu ne despărţim de dînsul niciodată. Iată de ce nu ne înduram să ne dăm jos adineauri şi iată de ce nu ştim cu ce inimă vom coborî acu. *(Se descoperă. Ceilalţi fac la fel.)*

MUŞAT : Comedioşi mai sînteţi !

CIRIVIŞ *(mieros)* : N-ai vrea, coane Petrică, dumneata, care ştii ce-i dragostea de ierburi, de flori şi de arbori, n-ai vrea să ne laşi nouă mărul ăsta drag ?

MUŞAT : Cum să vi-l las ?

CIRIVIŞ : Să ni-l dai de suflet.

MUŞAT : Să vă dau mărul de suflet ?...

CIRIVIŞ : Nu pe veresie. Bineînţeles că nu. Avem vreo douăzeci de albăstrele care ne rîcîie buzunarele, şi grozav am dori să le măritām ! N-ai vrea să ne încuscrim ? N-ai vrea să facem tîrgul ?

MUŞAT : Altă comedie acum !

CIRIVIŞ : Fructele-ţi rămîn d-tale şi cele de acum şi cele viitoare — eşti negustor şi nu vrem să te păgubim nici cît negru de sub unghie.

MUŞAT : Atunci pe ce daţi banii ?

CIRIVIŞ : Pe poezie. Pe ramuri şi pe trunchi.

MUŞAT : Pe nişte cioturi ?

CIRIVIŞ : Cioturi vii ! Ne-am săturat de pribegie ! Vrem s-avem şi noi un locşor de unde, neturburaţi de nimeni, să ciripim la soare.

MUŞAT : Să ciripiţi ?

CIRIVIŞ : Vrem s-avem un frate fără grai, din ale cărui braţe să prindem în tăcere taina mugurului, a frunzei şi a florii.

MUŞAT : Asta-i marea taină !

CIRIVIŞ : Aşa-i ? *(După un timp.)* Ei, ce zici ? Cădem la învoială ?

MUŞAT : Apoi...

CIRIVIŞ : Plata la vedere.

MUŞAT : Neam de neamul meu n-a făcut asemenea tîrg...

CIRIVIŞ : E un tîrg ruşinos ?

MUŞAT *(greoi)* : N-ar fi...

CIRIVIŞ : Atunci de ce te codeşti ?

MUŞAT : Nu mă trage inima.

CIRIVIŞ : O dată roadele culese, trunchiul şi crengile îţi mai folosesc ? Cîştigi ceva de pe urma lor ?

MUŞAT : Nu. Dar tare nu-mi vine a crede că numai de dragul de a ciripi ca vrăbiile zvîrliţi atîta bănet...

CIRIVIŞ : Nu ne uităm la bani.

MUŞAT : Atunci ce urmăriţi ?

CIRIVIŞ : Auzi, ce urmărim ! Dacă ai presupusuri, nu ne mai stricăm gura. Cercăm aiurea. Trunchiuri şi crengi goale pe toate cărările. Descălecarea !

PENTAGON : Pe dumnealui se vede că-l dau banii afară din casă.

MACFERLAN : Pesemne.

MUŞAT : Ba cu prăpădul din ăst an, cu grindina, omizile şi mana...

PENTAGON : Atunci ce stai pe gînduri ? Că nu-ţi măriţi nici fetele, nici nu-ţi însori feciorii. Dai un pumn de vreascuri, şi iei doi saci cu bani.

MUŞAT : Asta cam aşa e...

PENTAGON : Atunci ?

BĂLĂLĂU : Hotărîtu-te-ai ?

MACFERLAN : Da, ori ba ?

CIRIVIŞ : Zi ! Că nu vrem să ne apuce răsăritul soarelui necuibăriţi.

MUŞAT : Daţi douăzeci de albăstrele ?...

CIRIVIŞ : Vorba-i vorbă !

MUŞAT : Pe ramuri şi pe trunchi ?

CIRIVIŞ : Pe ce se vede.

MUŞAT : Şi fructele-mi vin mie ?

CIRIVIŞ : Dumitale.

MUŞAT : Mare-i grădina lui Dumnezeu !

MACFERLAN : S-a făcut ?

MUŞAT : Să-sl stăpîniţi sănătoşi !

MACFERLAN : Ceasul ăl bun !

BĂLĂLĂU : Şi cinstitul aldămaş !

CIRIVIŞ : Iar ca să vezi cu ce oameni de nimic ai de a face : poftim ! *(Zvîrle lui Muşat un pachet de bancnote, apoi scoate carnetul şi începe să scrie.)*

MUŞAT *(mişcat)* : Asta mi-a plăcut !

CIRIVIŞ *(scriind)* : Acu, dacă-i vrea să pui tureaua, ai pune-o, dacă nu, nu...

MUŞAT : îmi pare rău. Cinstesc pe cine mă cinsteşte. Şi ca să v-arăt şi eu cine sînt, poftim ! Pe nenumărate ! *(Bagă banii în buzunar, ia condeiul pe care i-l întinde Ciriviş, apoi, ridicînd ochii la cei de sus.)* Pămîntul şi fructele ale mele ?

CIRIVIŞ : Vorba-i vorbă ! *(Muşat iscăleşte.)*

CEI PATRU *(cîntînd)* :

La biserică este epitrop,
Haidiridi, haidiridi
Hai, hai, hai!
Tam, tam, ta, ra, ra, ta, ta !
Ta bum, ta pst! Th, hrr ! Ta ptiu !

MUŞAT : Ei, bată-vă norocul ! *(Lui Constantin, care a stat tot timpul melancolic ceva mai la o parte, cu furtunul în mînă.)* Strînge furtunul, Constantine, spune-i doamnei să trimită un clondir de vin şi mizilic.

MACFERLAN : Dă tulumba-ncoace, băiete, că intrăm în casă nouă şi trebuie să stropim pereţii cu aghiasmă, să fugă pricolicii. *(La un- semn al lui Muşat, Constantin întinde furtunul.)* Aşa. *(Lui Muşat.)* Acum se cheamă că bastonul de mareşal a trecut din mîinile d-tale într-ale noastre. *(Pune palma la gura furtunului şi stropeşte în sus şi în lături.)*

MUŞAT : Bată-vă să vă bată !

(Constantin iese domol, bocănind saboţii.)

CIRIVIŞ *(în şoaptă, lui Muşat)* : Şi acum îmi dai voie să-ţi pui o întrebare ?

MUŞAT : Mă rog dumitale.

CIRIVIŞ *(urlînd)* : Ce cauţi sub mărul nostru?

MUŞAT : Uită-te drăcie ! .

CIRIVIŞ : Sîntem ori nu stăpînii lui ?

MUŞAT : Sînteţi...

CIRIVIŞ : Atunci ce tot cîntai adineauri ?

BĂLĂLĂU : Ce mi te umflai în pene ?

MACFERLAN : Ce te răţoiai aşa ?

(Domnul cu barbă şi agenţii se înapoiază.)

PENTAGON *(cîntînd)* : La biserică este epitrop...

CEILALŢI : Haidiridi ! Haidiridi !
Hai, hai, hai j

MUŞAT : Comedioşi oameni !

DOMNUL CU BARBĂ : Ăştia sînt !

CIRIVIŞ : Zăreşti o barbă ?

MACFERLAN : Zăresc o barbă.

DOMNOL CU BARBĂ *(agenţilor)* : Legaţi-i cobză şi aduceţi-i la inspectorat.

UN AGENT : Prea bine !

BĂLĂLĂU : Zăreşti o barbă ?

PENTAGON : Zăresc o barbă.

DOMNUL CU BARBĂ : Să se ia act.

AGENTUL : S-a luat!

DOMNUL CU BARBĂ *(celor din pom)* : Vă învăţ eu minte !'

AGENTUL : Daţi-vă jos !

CIRIVIŞ : Sîntem la cinci mii de metri deasupra nivelului mării şi ne trebuiesc cel puţin treizeci şi şase de ore ca să coborîm.

BĂLĂLĂU : Treceţi, vă rugăm, mîine după asfinţitul soarelui.

PENTAGON : Sau, dacă aveţi vreme de pierdut, aşteptaţi-ne.

DOMNUL CU BARBĂ : Ce neruşinare !

AGENTUL : Vă somez să vă daţi jos !

CIRIVIŞ : Am poruncit să ni se aducă pe catîri gustarea de dimineaţă şi am dori să nu fim turburaţi.

AGENTUL *(celor din stradă)* : Trimiteţi după stăpînul grădinii. Spuneţi-i să ne dea o scară.

MUŞAT *(neconvins)*: Eu sînt... stăpînul grădinii.

AGENTUL : Dumneata ?

MUŞAT : Eu...

AGENTUL : Ce-i cu indivizii ?

MUŞAT : Nu sînt... indivizi.

AGENTUL : Ce caută în mărul dumitale ?

MUŞAT *(încurcat)* : Nu e... mărul meu.

AGENTUL : Dar atunci ce fel de stăpîn eşti ?

MUŞAT : Stăpînesc doar pămîntul. Pomul e al dumnealor.

AGENTUL : Uită-te drăcie !

DOMNUL CU BARBĂ : Ce mai e şi asta ? !

(Constantin intră cu o tavă încărcată.)

CIRIVIŞ : Poftim, domnule comisar !

BĂLĂLĂU : Ale voastre dintr-ale noastre...

MACFERLAN *(bărbosului)* : Gustaţi şi dumneavoastră !

CIRIVIŞ *(apucînd tava)* : Şi vă rog să iertaţi lipsa de confort... abia azi ne-am mutat în apartament.

BĂLĂLĂU : Mobilierul ne soseşte săptămîna viitoare.

MACFERLAN : N-am căpătat decît apă...

DOMNUL CU BARBĂ : Sînt de un cinism revoltător. Pe răspunderea mea, domnule agent, dă-i jos şi împachetează-i în maşină ! ! *(Agentul face un semn ajutoarelor.)*

MACFERLAN : Vă facem atenţi că domiciliul e inviolabil...

AGENTUL : Vă arăt eu domiciliu !

MACFERLAN : Şi că libertatea individuală e garantată prin constituţie..

AGENTUL : V-arăt eu constituţie ! ! *(Copoilor.)* Pe ei, băieţi !

CIRIVIŞ : Pretorieni, în gardă !

(Agenţii se caţără pe uluci. Bărbosul se apropie şi el. O coloană de apă îl face ciuciulete.)

DOMNUL CU BARBĂ : Luaţi act, vă rog !

AGENTUL *(lăsîndu-se pe vine)* : S-a luat.

CORTINA

TABLOUL III

O circumscripţie poliţienească. Către fund, în stînga, se zăresc treptele unei scări care coboară în subsol. Ceva mai în faţă, o canapea, în dreapta scării din fund, uşă care răspunde în vestibul. în dreapta fund, fereastră. în faţa ferestrei, un birou cu sertar. Lîngă peretele din dreapta, o banchetă lungă şi îngustă. între fereastră şi vestibul, o măsuţă. Pe pereţi, cromolitografii banale. Un regulament. Poza unui prefect mustăcios în uniformă de colonel de cavalerie. Două uşi laterale. La măsuţa din fund, un agent, cu capul în mîini, citeşte. Pe canapea, un alt agent moţăie. Subcomisarul de serviciu, un om chelbos şi scofîlcit, scrie la birou.

SUBCOMISARUL *(către agentul care citeşte):* Pst ! Pst! *(Agentul nu-i i-a seamă.)* Studentule ! *(Agentul nu răspunde.)* Studentule, n-auzi ? *(Agentul ridică capul.)* Fă-te încoa, neicuţule !

AGENTUL : Hm da ! *(Se scoală.)*

SUBCOMISARUL : Ia vezi, am ticluit-o bine ?

AGENTUL I *(după ce şi-a aruncat ochii pe hîrtie)* : Hm...

SUBCOMISARUL : Merge ?

AGENTUL : Nu- prea. Stai rău .cu ortografia.

SUBCOMISARUL : Greşeli multe ?

AGENTUL : Borte, nu greşeli !

SUBCOMISARUL : N-ai vrea să le cîrpim ?

AGENTUL *(căscînd)* : Ba da.

SUBCOMISARUL *(ridicîndu-se)* : Repede, neicuţule, pînă nu se trezeşte javra de acolo. *(Arată spre celălalt agent.)* Şi pînă nu pică tartoru...

AGENTUL *(stînd în locul subcomisarului)* : Crezi că are să vie ?

SUBCOMISARUL : Vine.

AGENTUL : Nu-şi strică el somnul cu una, cu două...

SUBCOMISARUL : Dar şi cînd ~~şi-l~~ strică !

AGENTUL *(rîzînd)* : Mamă, Doamne !

SUBCOMISARUL : Afurisit neam de om ! Să mă puie pe mine, globan bătrîn...

AGENTUL II *(moţăind.)* Mîrţoaga...

SUBCOMISARUL : Ce-ai spus ?

AGENTUL I : Nimic...

SUBCOMISARUL : ...Să mă puie să alerg în buiestru... Om la vîrsta mea, s-ajung a sloveni ceasloavele nepoţilor... S-o iau de la az-buche...

AGENTUL II *(CU ochii închişi)* : Nu cîrti !

SUBCOMISARUL *(către Agentul I)* : Aud ?

AGENTUL II *(CU ochii închişi)* : Nu bîrfi !

SUBCOMISARUL : Cine mormăie ?

AGENTUL II : Iartă greşelile aproapelui...

SUBCOMISARUL : Nu doarme licheaua !

AGENTUL II : Ca şi aproapele să-ţi ierte greşelile ortografice.

SUBCOMISARUL : Puşlamaua dracului !

AGENTUL II *(sărind în sus)* : Gîndeaţi că dorm, ai ? Uitaţi că sînt feciorul lui ştie-tot, vede-tot ?

SUBCOMISARUL : Mare secătură !

AGENTUL II : Şi apoi, cum să dormi după tărăboiul care a fost aici ? Dar să ştii, neicuţule, că bărbosul ţi-a dat cu praf în ochi.

SUBCOMISARUL : Aud ?

AGENTUL II : El a rostit sacramental : subsecretar de stat Dacian, şi d-ta ai luat-o de bună.

SUBCOMISARUL : Ce vrei să spui cu asta ?

AGENTUL II : Vreau să spui că domnul Dacian a fost mare dregător, este adevărat, dar sub altă gubernie.

AGENTUL I : Sub Matei Basarab şi Bazilie Lupu... *(face semnul bărbii.)*

SUBCOMISARUL : Ei, comedia dracului !

AGENTUL II : Nu trebuia să-i dai cei trei copoi.
.AGENTUL I : Tartorul o să se facă foc cînd o afla !
AGENTUL II : Dacă n-o fi aflat...
SUBCOMISARUL : Apăi da ! Cu iscoade ca voi, cum să nu afle ?

(Intră Comisarul. Agentul I se ridică în picioare.)

COMISARUL : Ce s-a întîmplat ? De ce ați trimis după mine ?
SUBCOMISARUL : Dintr-o clipă într-alta poate să pice „dumnealui", şi aşa m-am gîndit, că-i mai bine să vă găsească aici.
COMISARUL : Hm-da ! *(Se aşază în fotoliu.)* Dar, mă rog, ce s-a întîmplat ?
SUBCOMISARUL : Acum vreo două ceasuri m-am pomenit pe uşă, adus ca de furtună, cu un domn falnic, cu barba pînă-n brîu. „Subsecretar de stat Dacian", se rățoi el la mine şi-mi bătu din pinteni să-i dau numărul de telefon al şefului. I l-am dat. „Gangsteri, derbedei !" bombănea el învîrtind manivela, şi o ploaie de înjurături începu să toarne împotriva unor indivizi necunoscuți şi împotriva noastră, a polițiştilor. După ce se războí la aparat cu şeful, sună prefectura, dădu nişte semnalmente şi porunci ca toate circumscripțiile să se puie în mişcare. îmi ceru după aceia trei oameni şi ieşi ca o furtună.
COMISARUL : Şi i-ai dat ?
SUBCOMISARUL : Se putea să nu-i dau ? !
COMISARUL : Păi, fireşte, pentru că, în afară de mine, de inspector, şi de prefect, d-ta habar n-ai de cine taie şi spînzură în țara asta !
SUBCOMISARUL : Păi...
COMISARUL : Apoi d-aia n-are ursul coadă !...
SUBCOMISARUL : Lasă, neicuțule că scăpați de mine ! După Sfîntul Dumitru îmi regulez drepturile şi de ignat îmi tai purceaua singur.
COMISARUL : S-o mănînci sănătos !
SUBCOMISARUL : Om la anii mei s-ajung a sloveni abe-, țedarul !
COMISARUL : Asta nu din pricina mea, ştii bine.
SUBCOMISARUL : Nu zic că dintr-a dumitale...

COMISARUL : Damblalele şefului! Dumnealui e scos din varniță nouă. Noi sîntem tipare vechi. *(Se aud țipete.)* Cine urlă ?
AGENTUL I : O nebună de chivuță.
COMISARUL : De ce țipă ?
AGENTUL I : A spart capul uneia cu bidineaua şi...
SUBCOMISARUL : Corp delict, i-am ridicat-o !
AGENTUL I : Şi acum țipă după bidinea ?
AGENTUL II : Cică i-am luat pîinea de la gură !
COMISARUL *(agenților)* : Duceți-vă şi domoliți-o !
AGENTUL I : îndată. *(Agenții coboară treptele.)*
COMISARUL : Uite cu ce tacîmuri a-mpănat dumnealui serviciul ! Studenți ! Copoi de rasă !
SUBCOMISARUL : Vremuri noi, neicuțule...
COMISARUL : Crezi că-şi înfige unul din ei mîna în cocul țigăncii ? Aş ! O îmbunează cu... acadele şi zaharicale.
SUBCOMISARUL : Ortografia nouă...
COMISARUL : Alege-s-ar praful ! La cea dintîi mişcare, mă cer la dracu-n praştie, numai să scap de mofturile astea... *(Se aude larmă afară.)* Ia vezi ce mai e.

(Uşa din fund se deschide, şi Dacian intră cu hainele leoarcă, urmat de cei patru şi de copoi.)

DACIAN : Uitați-vă în ce hal m-au adus derbedeii...
PENTAGON : Nu sîntem derbedei.
COMISARUL : Ce s-a întîmplat, vă rog ?
DACIAN : Te rog să ții sub pază pe aceşti indivizi. Mă repd să-mi schimb hainele şi mă înapoiez îndată.
COMISARUL : Prea bine.

(Dacian dă să plece, cei patru se iau după el.)

COMISARUL : D-voastră rămîneți !
CIRIVIŞ *(suav)* : Am venit împreună, plecăm împreună.
DACIAN *(către Comisar şi Agenți)* : Vă atrag luareaaminte, domnilor, că indivizii poartă insigne false... Luați seama să nu le dosească.
COMISARUL : N-aveți nici o grijă ! *(Agenților.)* La beci cu ei !
CIRIVIŞ : Fără cercetare ?
COMISARUL : Fără.

MACFERLAN : Fără jalbă scrisă ?
COMISARUL : Fără.
CIRIVIŞ *(graţios)* : Nu găsiţi că o luaţi cam cu otuzbirul, domnule comisar ?
COMISARUL : Ne priveşte. *(Agenţilor.)* întocmiţi iute raportul şi aduceţi-mi-l. *(Cei trei agenţi ies.)*
DACIAN *(care şi-a pieptănat în timpul ăsta barba într-o oglindă)* : Vă satur eu să vă legaţi de oameni !
MACFERLAN : *Per bacco !*
DACIAN *(vîrînd pieptănul în buzunar)* : Auzi dumneata ! în mijlocul oraşului şi pe-o rază de nu ştiu cîte sute de metri, să nu întîlneşti picior de gardian public ? *(Inspectorul se iveşte în vestibul.)* Am să pui eu rînduială şi în cele poliţieneşti !...
AGENTUL II *(în şoaptă)* : Domnul inspector !
INSPECTORUL *(intrînd)* : Bună dimineaţa !
DACIAN : Bună dimineaţa !
INSPECTORUL : Ce s-a întîmplat, vă rog ?
DACIAN : Am fost atacat la drumul mare, domnule inspector...
INSPECTORUL : De către cine ?
DACIAN : De aceşti indivizi. *(Arată spre cei patru.)*
INSPECTORUL : Hm-da ! *(Subcomisarului.)* Pentru ce ai dat agenţii fără învoirea mea ?
SUBCOMISARUL : Am fost luat repede, domnule inspector. Mi-a dat cu praf în ochi...
INSPECTORUL : Cine ?
SUBCOMISARUL : Dumnealui... *(Arată pe Dacian.)*
DACIAN : Nu permit...
SUBCOMISARUL : N-aţi spus dumneavoastră că sînteţi domn... subsecretar ?
DACIAN : Am spus !
SUBCOMISARUL *(Inspectorului)* : Vedeţi ?
INSPECTORUL : Domnia-sa are dreptul să poarte titlul acesta şi să-l folosească la nevoie — datoria d-tale însă e să cunoşti feţele ocîrmuirii. Măcar atît.
SUBCOMISARUL : Am apucat atîtea ocîrmuiri în viaţa mea, că n-am păr în cap cîţi cîrmaci am schimbat. Cum să-i ţii minte pe toţi ?
CIRIVIŞ : Are dreptate bietul om.

INSPECTORUL : Te-a întrebat cineva ? Luaţi loc, domnule Dacian, şi spuneţi-mi, vă rog, desluşit despre ce e vorba. *(Dacian stă.)* La telefon n-am înţeles mai nimic. *(Celor patru.)* Şedeţi!

(Cei patru se aşază.)

DACIAN *(ridicîndu-se)* : Atunci eu rămîn în picioare. *(Cei patru se ridică.)*
CIRIVIŞ : Şedeţi ! *(Dacian stă.)*
INSPECTORUL *(lui Dacian)* : Povestiţi faptele.
DACIAN : Azi-noapte, pe la două şi jumătate, mă întorceam acasă de la club. în colţul unei străzi îmi iese înainte un individ cu pălărie tare, ce părea foarte grăbit. Cînd ajunge în dreptul meu se lasă deodată pe vine, se ridică apoi brusc, şi pleacă glonţ înainte...
INSPECTORUL : Recunoaşteţi pe individ ?
DACIAN : Acesta-i. *(Arată pe Ciriviş.)*
INSPECTORUL *(ridicîndu-se)* : De ce te-ai lăsat pe vine în faţa dumisale ?
CIRIVIŞ *(senin)* : Mi-a venit.
DACIAN : Auzi, neruşinatul !
CIRIVIŞ : A fost un gest reflex, d-le inspector.
INSPECTORUL : Ţi s-au înmuiat balamalele ?
CIRIVIŞ : Fără să vreau. Zărind în bătaia lunii o barbă atît de impunătoare, atît de arătoasă, am simţit nevoia să mă micşorez, să mă anihilez, să mă turtesc. Şi-atunci... *(Se lasă pe vine.)*
INSPECTORUL : Hm-da !
CIRIVIŞ : Un gest inofensiv, după cum vedeţi, şi destul de reverenţios. Pe dumneavoastră v-a supărat ? *(Inspectorul tace.)* Nu. Şi dumneavoastră sînteţi în exerciţiul funcţiunii, pe cînd domnia-sa nu era decît un simplu pieton.
INSPECTORUL *(stînd)* : Hm-da ! *(Lui Dacian.)* Urmaţi î
DACIAN : Dau să plec mai departe, cînd din umbră se desprind alţi trei indivizi cu pălării tari; mă opresc şi, dîndu-se drept inspectori de siguranţă, îmi cer să ie arăt actele. înţelegînd dintr-o ochire cu cine am a face, vreau să dau alarma. Unul din ei îmi apucă mîna şi-mi şuieră în ureche : „Dacă faci o singură mişcare, te răpim !"

INSPECTORUL : Gangsteri, care va să zică !
DACIAN : Gangsteri !
INSPECTORUL : Puneți-vă pălăriile pe cap. *(Cei patru se supun.)* De ce purtați gambetele astea ?
CIRIVIŞ : E ținuta noastră de campanie, d-le inspector.

(Inspectorul se ridică brusc si se apropie ca un copoi, privind cercetător în ochii celor patru. Ochii acestora rid.)

INSPECTORUL : Nu puteți opera decît în ținuta asta ?
CIRIVIŞ : Da. Cu pălăriile noastre obişnuite — avem şi alte pălării — nu facem nici un ban. Borcanele astea însă, înalte şi boltite, ne dau idei.
INSPECTORUL : Vă inspiră !
CIRIVIŞ : întocmai.
INSPECTORUL : Golul de sub pălării vă dă presiune, forță motrice ca să atacați lumea la drumul mare ! Sînteți inspectori ?
CIRIVIŞ *(ferm)* : Da.
INSPECTORUL : De siguranță ?
CIRIVIŞ : Nu.
INSPECTORUL : Atunci ?
CIRIVIŞ : Inspectori pur şi simplu.
INSPECTORUL : Ce fel de inspectori ?
CIRIVIŞ : Inspectori... în înțelesul larg al cuvîntului.
BĂLĂLĂU : în cel mai larg înțeles.
DACIAN : Haimanale !
MACFERLAN : Vă înşelați. Facem incursiuni în toate domeniile, dăm îndrumări, deschidem pîrtii noi şi stabilim îndreptării.
INSPECTORUL : Incursiuni în buzunarele concetățenilor obişnuiți să faceți ?
MACFERLAN : Nu.
INSPECTORUL : Atunci de ce opriți trecătorii şi pentru ce le cereți actele ? i
MACFERLAN : Ca să-i punem la încurcătură...
BĂLĂLĂU : Oamenii sînt slabi de înger, domnule inspector, se sperie de vorbe umflate.
CIRIVIŞ : E de ajuns să audă anumite îmbinări sonore, ca să-şi piardă cumpătul.

MACFERLAN : La auzul vorbulițelor magice : Parchet, Siguranță, Poliție... şi altele cîteva, cei mai mulți îngălbenesc ; işi duc mîna la piept, se scotocesc prin buzunare şi întind automat... actele... Noi le luăm frumuşel, ie cercetăm — adică vorba vine — şi le înapoiem citadinilor privindu-i chiondărîş, sau bătîndu-i prieteneşte pe umăr.
INSPECTORUL : Asta-i tot ce urmăriți ?
MACFERLAN : Nu-i de ajuns ?
INSPECTORUL : Altceva nu urmăriți ?
BĂLĂLĂU : Pe viul Dumnezeu că nu !
DACIAN *(sculîndu-se)* : Mint cu neruşinare.

(Inspectorul trece la birou.)

PENTAGON : Vreți să spuneți că v-am băgat mîna în buzunar ?
DACIAN : Ați făcut ceva mai rău. *(Inspectorului.)* Sînt perverşi, cinici şi primejdioşi. Chiar dacă nu jefuiesc şi nu ucid, țin drumul ca să terorizeze şi să insulte, .intrebîndu-i de ce se leagă de mine, din senin, unul din ei mi-a răspuns textual : „Pentru că la o oră atît de înaintată... sînteți cu barbă... încă"... Asta-i măgăria cea mare. Şi pentru asta nu-i iert!
INSPECTORUL : Cît era ora cînd ați fost acostat ?
DACIAN : Două şi jumătate.
INSPECTORUL : Hm-da ! *(Celor patru.)* Ce-aveți de spus ?
CIRIVIŞ : în privința orei ?
INSPECTORUL : Nu, în privința... *(Face discret semnul bărbii.)* De ce persiflați oamenii şi de ce vă legați de darurile sau de cusururile lor naturale ?
CIRIVIŞ : Dacă barba domniei-sale ar fi fost naturală, nu ne-am fi îngăduit nici cea mai nevinovată glumă. Noi îndrăgim natura, domnule inspector.
DACIAN : Mizerabilii!
CIRIVIŞ : Dar am ghicit dintr-o ochire că domnia-sa poartă barbă falsă.
DACIAN : Asta întrece ori ce închipuire !
CIRIVIŞ : O barbă naturală e o întregire firească a feței. Treci pe lîngă cel ce-o poartă ca pe lîngă orice alt muritor. Barba dumisale însă țipă la vedere : e ca un

semnal de alarmă, ca o firmă luminoasă, ca un om pe picioroange.

DACIAN *(furibund)* : Nu permit ca într-o instituție de stat, și în fața funcționarilor publici, să se facă astfel de aprețuiri asupra persoanei mele !

CIRIVIŞ : Dacă închidem ochii şi-i ascultăm doar glasul...

INSPECTORUL : Destul ! *(Lui Dacian.)* Mai era cineva pe stradă în clipele acelea ?

DACIAN : Nimeni. Strada era pustie.

INSPECTORUL : Păcat.

DACIAN : Cum păcat ?

INSPECTORUL : O mărturie ar fi fost prețioasă.

DACIAN : Cuvîntul meu nu e de ajuns ?

INSPECTORUL : Hm-da ! Să trecem la chestia răpitului. Ce este cu răpirea ?

(Cei patru se uita mirați unul la altul.)

DACIAN : Faceți pe mironosițele ? Nu m-ați amenințat ?...

BĂLĂLĂU : A, da !

MACFERLAN : Da... da.

CIRIVIŞ : Aşa e.

INSPECTORUL : Recunoaşteți, prin urmare ?

CIRIVIŞ : Cu o mică rezervă : că noi am amenințat, iar domnia-sa ne-a răpit.

INSPECTORUL : Cum, cum ?

CIRIVIŞ *(energic)* : Am fost turburați din mijlocul celor mai paşnice îndeletniciri, domnule inspector, luați pe sus şi, ca în filme cu detectivi, trîntiți în maşină şi duşi cu maximum de viteză.

INSPECTORUL : Precizați, vă rog.

CIRIVIŞ : După cele petrecute, ne-am despărțit. Domnia-sa a luat-o într-o parte, noi în alta. Cum zorile începeau să se ivească iar somnul nu ni se mai prindea de gene, ne-am dus să privim răsăritul soarelui dintr-un copac cumpărat de noi în acest scop.

INSPECTORUL : Aveți un copac anumit de unde priviți răsăritul soarelui ?

CIRIVIŞ : Da, domnule inspector.

DACIAN : Avem de-a face cu nişte degenerați alcoolici. Au cumpărat dreptul de proprietate asupra unui copac, dar pămîntul nu le aparține.

INSPECTORUL : Cum ? Ce ?!

CIRIVIŞ : N-avem voie să facem cu banul nostru ce poftim ? *(Inspectorului.)* Putem cumpăra şi pămîntul, dar am găsit că nu-i nevoie de vreme ce nu ne trebuie decît două-trei puncte de reazim.

DACIAN : Demenți, halucinați, isterici!

CIRIVIŞ : Şi din cuibul acesta poetic, din acest castel aerian, am fost doborîți cu brutalitate, luați pe sus, deci răpiți şi aduşi aici.

INSPECTORUL : Hm-da ! *(Lui Dacian.)* Mai aveți ceva de spus ?

DACIAN : Nu.

INSPECTORUL *(celor patru)* Dumneavoastră ?

CIRIVIŞ : Nici noi.

INSPECTORUL *(lui Dacian)* : Care sînt doleanțele domnieivoastre ?

DACIAN : Să se încheie actele şi o dată cu ele să fie înaintați parchetului şi indivizii.

INSPECTORUL *(celor patru)* : Dumneavoastră ce doriți?

CIRIVIŞ : Să fim decapitați !

BĂLĂLĂU : Ce să mai pierdem vremea cu forme ! Punem capul pe tocător, dumnealui scoate hangerul : hîrşa, hîrşa ! Şi gata socoteala !

DACIAN : Țin să se dea indivizilor o pedeapsă exemplară. Poartă insigne false.

INSPECTORUL : Adevărat ?

(Cei patru îşi desfac hainele şi rămîn nemişcați, împietriți. Inspectorul se apropie şi scoate din pieptul lui Ciriviş un ac cu un cap de pasăre în vîrf.)

INSPECTORUL *(învîrtind amuleta)* : Un cap de rață...

CIRIVIŞ : De rățoi !

INSPECTORUL : Ce cîntec are ? Ce simbolizează ?

CIRIVIŞ : Fenomenul logic.

MACFERLAN : Divina înlănțuire...

BĂLĂLĂU : Spurcata împreunare !

INSPECTORUL : Lăsați vorbele în doi peri şi spuneți-mi ce întruchipează amuleta asta ?

MACFERLAN : Prietenia noastră.

(Cei patru se sărută.)

BĂLĂLĂU : Cuartetul nostru... muzical.
CIRIVIŞ : Cuartetul „Capul de rățoi".
PENTAGON *(grațios)* : Patiserie.
MACFERLAN *(idem)* : Distilerie.
BĂLĂLĂU *(la fel)* : Confizerie !
INSPECTORUL : Hm-da !
DACIAN : Asta sare în ochi, miroase urît...
MACFERLAN : Prietenia noastră nu miroase !
DACIAN : înseamnă cîrdăşie, clică, bandă secretă...
INSPECTORUL *(răsucind insigna)* : Mai are şi alt tîlc ?
CIRIVIŞ : Unul istoric. Doriți să-l cunoaşteți ?
INSPECTORUL *(lui Dacian)* : Doriți ?...
DACIAN *(grav)* : Doresc ca semnele să fie confiscate, iar purtătorii lor, înaintați locului în drept.
INSPECTORUL : Prea bine.
DACIAN *(celor patru)* : Vă satur eu să vă mai legați de oameni !
INSPECTORUL : Căile justiției însă sînt lungi. N-ați dori deocamdată să aplicăm indivizilor mici contondente moralizatoare ?
DACIAN : Cele mai moralizatoare contondente !
INSPECTORUL : Veți fi satisfăcut.
PENTAGON : Hait!
DACIAN : Vă satur eu !
INSPECTORUL *(lui Dacian)* : Doriți să asistați la operație ?
DACIAN : Negreşit.
INSPECTORUL *(oprindu-se în fața celor patru)*: Sînteți liberi, domnilor !

(O clipă de consternare.)

COMISARUL : Eram sigur că aveți să procedați aşa !
INSPECTORUL : Procedez cum cred de cuviință.
COMISARUL : Negreşit, fireşte...
INSPECTORUL : Nu primesc lecții de la dumneata.
COMISARUL : Fireşte ! Negreşit! *(îşi ia chipiul şi iese.)*
DACIAN *(abia putîndu-şi stăpîni mînia, către Inspector)* : Am auzit, dacă nu mă înşel, vorbindu-se despre şiretenia şi străşniciile dumitale, numai că pe mine exhibițiile de acest gen nu mă impresionează...
INSPECTORUL : Gen inferior...
DACIAN : Fără calitative !

INSPECTORUL : Dacă aş fi întins însă oamenii pe podele şi i-aş fi gîdilat la tălpi cu trăgătorile, v-aş fi pricinuit satisfacții superioare...
DACIAN : Domnule !
INSPECTORUL : Pentru nişte glume din revărsatul zorilor nu se pune în mişcare întregul aparat polițienesc, domnule Dacian !
DACIAN : Nu primesc lecții de conduită !
INSPECTORUL : Slujbaşul, însă, care a comunicat circumscripțiilor ordinele dumneavoastră şi v-a transmis răspunsurile îşi va primi pedeapsa.
DACIAN : Răsplata vrei să spui ? Iar cît despre pedeapsă... vom vedea chiar astăzi cine va primi-o !

(Cei patru se lasă pe vine. Dacian este furibund.)

INSPECTORUL : E ciudat cum oamenii ăştia care au purtat cîndva galoanele puterii îşi închipuiesc că le au cusute la infinit pe umeri şi că toată lumea trebuie să le dea în genunchi...
MACFERLAN : L-ați văzut, înfoiat şi țanțoş, ce înfățişare de pasăre luase ?
INSPECTORUL : Este drept: capul dumisale aducea cu... *(Priveşte amuleta şi începe să rîdă.)* Aveți haz !
MACFERLAN : Asta-i, de fapt, tîlcul adevărat aî insignei...
INSPECTORUL : Tîlcul istoric.
MACFERLAN : Da. *(Priveşte insigna zîmbind.)* Căpşorul ăsta de pasăre domestică întruchipează imaginea unui alt ins, la fel de țanțoş şi de înfoiat...
INSPECTORUL *(prietenos)* : Interesant ! Dar de ce nu stați? Stați, vă rog. *(Cei patru stau pe canapea.)* Țigări. *(Le întinde tabachera.)*
CIRIVIŞ : Mulțumesc.
BĂLĂLĂU : Mulțumim. Iar la rîndul nostru... *(Scoate cîteva mere din sîn şi buzunare şi le pune pe birou.)*
INSPECTORUL : Tii, ce frumoase !
BĂLĂLĂU : Din pomul nostru... Luați ioc, domnule inspector ! *(Inspectorul stă pe un scaun, lîngă canapea.)*
INSPECTORUL : Şi... ba nu, zău, povestea cu copacul este adevărată ?
BĂLĂLĂU : Fireşte.

INSPECTORUL : Ei, şi cum ? Aţi cumpărat numai pomul ?

(Cei doi Agenţi se apropie.)

CIRIVIŞ : Nuda proprietate...

INSPECTORUL : Şi cine-l stăpîneşte ?

CIRIVIŞ : Tuspatru.

MACFERLAN : Coproprietari.

CIRIVIŞ : în indiviziune.

INSPECTORUL : Aveţi haz !

MACFERLAN : Şi dumneavoastră !

(Cîteva clipe de tăcere. Se privesc cu toţii şi zîmbesc. Studenţii vin mai aproape.)

INSPECTORUL : Staţi, băieţi!

MACFERLAN : Dînşii cine sînt ?

INSPECTORUL : Aghiotanţii mei. *(Studenţii surîd.)*

MACFERLAN : Simpatici.

CIRIVIŞ : I-aţi ochit bine.

INSPECTORUL *(zîmbind)* : Cred.

CIRIVIŞ : Aveţi ochiul cîmpuîui...

INSPECTORUL : Probabil...

(Studenţii se lasă pe vine.)

INSPECTORUL *(rîzînd)* : Mîine toată universitatea are să facă gimnastica asta...

MACFERLAN : Sînt studenţi ?

INSPECTORUL : Amîndoi.

MACFERLAN : Şi-şi pierd nopţile astfel ?

STUDENTUL I : Uneori.

STUDENTUL II : Facem practică de detectivi.

(în stradă se aude melodia tărăgănată a unei flaşnete.)

CIRIVIŞ : Ce ciudat lucru ! Parcă ne-am cunoscut de cînd lumea...

INSPECTORUL : Mi-aţi luat vorba din gură.

MACFERLAN : Dragostea şi duşmăniile se-aprind dintr-o scînteie.

STUDENTUL I : Am putea şti imaginea cărui ins o înfăţişează căpşorul de pasăre domestică ?

MACFERLAN : Fireşte. Numai că... *(cască)* e o poveste întreagă... şi...

INSPECTORUL *(celor patru)* : Duceţi-vă şi vă culcaţi...

PENTAGON *(somnoros)* : Ce-i drept, ne-a cam ajuns...

STUDENTUL II : Am putea şti...

INSPECTORUL : Destul !

MACFERLAN : Rămîne pe-altădată...

(Cei patru pornesc spre ieşire. Inspectorul şi studenţii coboară spre birou.)

CIRIVIŞ *(oprindu-se)* : Şi, ba nu, zău, domnule inspector, nu ne întrebaţi nici cine sîntem, nici ce sîntem, nici de unde venim, nici încotro mergem ?

INSPECTORUL : Mergeţi şi vă culcaţi!... De altfel... ştiu ce hram ţineţi... Aţi spus-o adineauri: cereţi actele...

MACFERLAN : Inspectori !

BĂLĂLĂU : Ca şi dumneavoastră...

INSPECTORUL : Ca şi mine !...

(Cei patru se privesc.)

CIRIVIŞ : Ne daţi voie să vă pipăim ?

INSPECTORUL : Dacă vă face plăcere...

MACFERLAN : Ne daţi voie să vă mirosim ?

INSPECTORUL : Dacă credeţi că-i nevoie...

CIRIVIŞ *(ca în vis, după ce a atins cu un deget vestmintele Inspectorului.)* Există ! Nu-i o plăsmuire a închipuirii noastre ! Trăieşte aievea !

MACFERLAN *(trăgînd pe nas cu putere)* : Trăieşte ! *(Inspectorului.)* Vă ungeţi trupul cu mirodenii ?

INSPECTORUL : Nu.

MACFERLAN : Aveţi, cu toate astea, un iz ameţitor !

INSPECTORUL : Zău ? Şi a ce miros ?

MACFERLAN *(trăgînd din nou pe nas)* : Mirosiţi a om !

CORTINA

ACTUL II

TABLOUL IV

Cotineaţa. Intre ramurile mărului prietenii au aşezat o cutie de lemn cu trei pereţi. Al patrulea perete, cel din faţă, e o pînză de sac tăiată în două, care se trage în dreapta şi în stînga cu un crîmpei de sfoară. Pe această pînză este zugrăvit, în culori tari, un cap de răţoi. O scară de lemn cu cîteva trepte groase coboară din pom în grădină. In stînga, un grilaj de zăbrele albastre, cu portiţă, desparte grădina de curtea lui Muşat. In fund, uluci care răspund în stradă. La ridicarea cortinei, pînza de sac este lăsată. Constantin intră pe portiţă grijuliu cu un vraf de ziare. Suie scara dc lemn, desface uşor pînza, trage cu urechea, vîră gazetele pe dedesupt şi apoi dă să coboare. Efimiţa se iveşte din grădină cu o carte în mînă.

EFIMIŢA *(în şoapta)* : S^au deşteptat ?
CONSTANTIN *(tresărind)* : Nu. *(Pleacă ochii.)*
EFIMIŢA : Care e de rînd ?
CONSTANTIN : Ăl cu perelină...
EFIMIŢA : Zugravul ?
CONSTANTIN : E1.
EFIMIŢA : Azi-noapte au ţinut-o mult ?
CONSTANTIN : Pînă spre ziuă.
EFIMIŢA : Taica i-a zărit ?
CONSTANTIN : Cînd pleca dumnealui la piaţă, tocmai se spărgea chiolhanul.
EFIMIŢA : I-a dojenit ?
CONSTANTIN : A pus ochii în pămînt şi nici nu le-o mulţumit la bună ziua.

EFIMIŢA : îl amărăsc rău...
AGLAIA *(din curte)* : Efimiţo !
EFIMIŢA *(punînd un deget pe buze)* : Gura ! *(Fuge în grădină. Constantin oftează şi se uită cu jind în urma fetei.)*
AGLAIA *(la grilaj)* : Efimiţo ! *(Lui Constantin.)* Unde-i domnişoara ?
CONSTANTIN : Nu ştiu, cucoană.
AGLAIA : Şi tu ce tot cotrobăieşti pe-acolo ? !
CONSTANTIN : Am adus gazetele.
AGLAIA : Să nu le mai aduci nimic ! Ai priceput Constantine ? Că nu eşti băgat la dînşii cu simbrie ! *(Strigă iar.)* Efimiţo ! *(Lui Constantin.)* Suie pe uluci !
CONSTANTIN *(trist)* : Sui. *(Porneşte încet către fund.)*
AGLAIA : Uită-te la el ! *(Deschide portiţa.)* Mişcă; oblojitule ! *(Constantin iuţeşte pasul, apoi se caţără pe uluci.)*
EFIMIŢA *(ivindu-se din nou în grădină)* : M-ai chemat, mămico ?
AGLAIA : Ai bumbac în urechi, ori ai surzit de-a binelea ? Şi parcă ne-a fost vorba să nu mai calci prin partea locului...
EFIMIŢA : Am fost în grădină.
AGLAIA : în care grădină ?
EFIMIŢA : în grădina noastră.
AGLAIA : Ai căpiat pesemne ! Mai avem noi unde mirosi o floare, ori gusta o poamă, ori trage o gură de aer ? Ne-am vîndut pe un blid de linte... *(Lui Constantin.)* Şi tu ce-mi stai cocoţat acolo ?...
CONSTANTIN : Păi nu mi-aţi poruncit ?
AGLAIA : Hm-da ! *(Efimiţei.)* Haide în casă de-mi citeşte gazeta !
EFIMIŢA : Mi-am aruncat eu ochii prin ziare.
AGLAIA : Şi ce spun ?
EFIMIŢA : Ca de obicei.
AGLAIA : Iar ne pomenesc ?
EFIMIŢA : Iar.
AGLAIA : Alege-s-ar prafu !
EFIMIŢA : Nu te supăra, mămico ! gazetele ne vorbesc de bine.

AGLAIA : Sta-le-ar bunul pe inimă ! *(Lui Constantin.)* Cînd ăi simți că se adună pușlamalele, să-ți faci datoria !

CONSTANTIN : Las' pe mine !

MACFERLAN *(ivindu-se în fața cortinei de pînza)* : Sărut mîinile, coană Aglaia ! *(Aglaia îi întoarce spatele îmbufnată.)* Bună dimineața, duduită ! *(Efimița zîmbește, își înfoaie fustele, face o ușoară închinăciune și pornește după maică-sa.)*

MACFERLAN *(lui Constantin)* : Ai adus gazetele ?

CONSTANTIN *(melancolic)* : Adus.

MACFERLAN : Mulțumesc. *(Se întinde, cască.)* Cît să fie ceasul ?

CONSTANTIN *(cătînd în sus)* : Cam la nouă ore...

(Macferlan trage de capătul de sfoară, lăsînd să se vadă interiorul simplu al cutiei, cu pereții ei de scîndură nevopsită. Un pat de campanie, un șevalet, cîteva scaune scunde, ca de cizmărie, un lighean, un ibric, o mătură, un făraș, iar pe o măsuță o mașină de spirt, pahare și cești. Pe podea, cîteva sticle goale.)

MACFERLAN : N-ai vrea să faci puțină rînduială ?

CONSTANTIN *(trist)* : Fac ! *(Se dă jos de pe uluci. Macferlan ia gazetele, coboară în grădină și se așază pe o bancă de lemn.)* Mă rog a găsi pe careva. Eu v-aș sluji bucuros, dar mă tem de cucoană...

MACFERLAN : E paraponisită.

CONSTANTIN : Și jupînu-i foc ! *(Urcă scara. Macferlan își aprinde o țigară și începe a răsfoi ziarele. Constantin strînge patul de campanie.)* Dacă mai prinde lumea umblînd serta-ferta prin ogradă...

MACFERLAN : Ce se-ntîmplă ?

CONSTANTIN : Mamă, Doamne !

(Intră Ciriviș, cu brațele încărcate de scoarțe.)

CIRIVIȘ : Bună dimineața !

MACFERLAN : Bună !

CIRIVIȘ : Ai citit gazetele ?

MACFERLAN : Acum mi-aruncam ochii.

CIRIVIȘ : Merge bine. *(Lui Constantin.)* Ține, firtate ! *(Îi întinde scoarțele.)* Acțiunile ne cresc vertiginos. Răspunsul inspectorului a făcut minuni.

; MACFERLAN : Era de așteptat.

CIRIVIȘ : Ziarele îi aduc osanale, iar pe bărbos îl iau din nou în spăngi.

MACFERLAN : Dracu l-a vîrît în corabie !

CIRIVIȘ *(scoțînd un ziar din buzunar)* : Ascultă cum glăsuiește aici. *(Citește.)* „Dacă punem într-o tipsie atacurile vehemente ale fostei excelențe, iar în alta răspunsul cumpănit al inspectorului de poliție, constatăm un mare dezechilibru între cele două brațe ale balanței. Deoparte, morgă seacă, zemos amor propriu, platitudine, lipsă de fosfați și alcaloizi, iar de altă parte, robustă sănătate, sodă caustică, umor, bun-simț și multă omenie. Dar încrucișarea aceasta de spade nu interesează atît prin măsurarea puterilor celor doi pugiliști, cît prin luminile nespus de simpatice pe care le aruncă asupra celor patru cetățeni, care și-au așezat cuibul între ramurile unui copac."

MACFERLAN : Zice bine !

CIRIVIȘ *(citind)* : „încăpățînîndu-se să culce la pămînt pe cei patru prieteni și pe inspector, d-l Dacian n-a reușit decît să-i salte și mai vîrtos în simpatia opiniei publice. Așa se și explică de ce gestul inițial incriminat, lăsarea pe vine, a început să se popularizeze oarecum. în numărul de mîine, amănunte noi și date biografice."

MACFERLAN : Bun !

CIRIVIȘ : Așa glăsuiesc mai toate.

MACFERLAN : Ne dau și pozele ?

CIRIVIȘ : Cele mai multe.

MACFERLAN : O să-i vie rău lui Pentagon cînd și-o vedea iar mutra la gazetă.

CIRIVIȘ : Se obișnuiește.

MACFERLAN : Și dacă-și pierde slujba ?

CIRIVIȘ : Atîta pagubă !

MACFERLAN : E fiert, nefericitul !

CIRIVIȘ *(zîmbind)* : Știu. Nici o bătaie însă nu se cîștigă fără jertfe sîngeroase. *(Lui Constantin.)* Nu-i așa, Constantine ?

CONSTANTIN *(tresărind)* : Mă rog ?

CIRIVIŞ : Ce ți-ar plăcea să a i : cizme de lac în picioare şi ghete în spinare, or nădragi găuriți şi noroc la femei ?

CONSTANTIN *(oftînd)* : La femei, la femei ! *(Pleacă tîrîndu-şi ciubotele.)*

MACFERLAN : Fură-1 din penel, dacă-ți dă mîna.

CIRIVIŞ : Adică n-ai putea ?

MACFERLAN : De-aş izbuti să-i aprind în ochi scînteia pe care Cel-de-sus i-a aprins-o, aş suna din trîmbițe de aramă că eu sînt alfa şi omega, începutul şi sfîrşitul...

BĂLĂLĂU *(intră, cu un ochi vînăt)* : Fraților, o veste bună !

MACFERLAN : Ți-a luat foc maghernița ?

BĂLĂLĂU : Asta ar fi o veste jalnică.

CIRIVIŞ : Te-ai împăcat cu consoarta ?

BĂLĂLĂU : Asta ar fi o veste şi mai jalnică.

MACFERLAN : Atunci ?

BĂLĂLĂU *(ştergîndu-şi fruntea cu batista)* : Venind încoace, fraților, ca să scurtez din drum, am tăiat-o prin piață. Lume peste lume, ca-n piață, îmbulzeală. Ca să-mi deschid pîrtie, a trebuit să dau vîrtos din coate. Oprindu-mă puțintel să răsuflu, am băgat de seamă, în marea aceea de capete, că multe căpățîni piereau deodată în adîne şi iar se ridicau deasupra... Şi rîsete, şi chiote însoțeau afundările şi ridicările. Ei bine, sînteți voi în stare să ghiciți din capul vostru taina acestei taine ? *(Se lasă pe vine de mai multe ori.)*

MACFERLAN : Meriți să te sărutăm şi pe o față, şi pe alta pentru această veste bună !

CIRIVIŞ : Bravo ! *(Sărută pe Bălălău pe creştet, iar Macferlan îl freacă la ceafă cu mîneca hainei. Pentagon intră.)*

PENTAGON *(acru)* : Zburdați, ce vă pasă ! ?

MACFERLAN : Cucuveaua !

PENTAGON : Vă dă mîna, fireşte !

CIRIVIŞ : în loc să sară în sus, bombăne ca o leliță.

PENTAGON : Vouă ce vă pasă ! Aveți ceva de pierdut ?

CIRIVIŞ : Şi tu ce pierzi, mă rog ?

BĂLĂLĂU : Aş vrea să vă văd în pielea mea ! Poftim, iar mi-au pus poza ! *(Scoate un ziar din buzunar.)*

MACFERLAN : Ştii ce, măi Pentagoane ? Decît să te dea ăia afară — că de dat tot te dă — mai bine pleacă tu. *(Lui Ciriviş.)* îi creăm un post în societate.

CIRIVIŞ : Aşa e. Tot ne trebuie aici un om de credință care să păzească bunurile sociale...

BĂLĂLĂU : Dă-ți dimisia, Pentagoane !

PENTAGON : Vezi mai bine să nu-ți scoată nevastă-ta şi ochiul ălălalt...

BĂLĂLĂU : Eu nu mă vait.

PENTAGON : Asta ar mai lipsi!

BĂLĂLĂU : Eu îmi îndur soarta vitejeşte.

PENTAGON : Azi-noapte, viteazule, te^a mai tîrnuit Bălăloaica ?

BĂLĂLĂU : Azi-noapte am dormit în prăvălie.

(Cîteva capete de copii se ivesc pe uluci.)

MACFERLAN : Aşa, frate Pentagoane, îți" dăm simbrie omenească, nu-ți facem rețineri, iar ca să-ți ridicăm moralul...

COPIII : Mac, mac, mac, mac, mac !

(Constantin se iveşte tîrînd furtunul după el.)

BĂLĂLĂU : La datorință, Constantine !

(Constantin ridică tulumba, capetele copiilor pier.)

CIRIVIŞ : Şi noi i a datorință. *(Urcă scara.)*

BĂLĂLĂU : Ce-i cu scoarțele astea ?

CIRIVIŞ : Prea miroase a sărăcie cu pereții goi ! Să-i oblojim oleacă.

MACFERLAN : Nu sînt de părere. Luăm cuibului toată poezia.

CIRIVIŞ : Poate că ai dreptate. *(Lui Pentagon.)* Tu ce zici, romboedrule ?

PENTAGON : Zic să vă lovească cataroiul.

CIRIVIŞ : Oamenii se trudesc, îşi storc creierii, nu ştiu ce să mai născocească, ca într-un chip ori altul să se facă cunoscuți, iar peste el a căzut pleaşca din senin şi, în loc să țopăie, mîrîie.

BĂLĂLĂU *(lui Pentagon)* : De ce nu te-ai dus la slujbă azi, jupîne ?

PENTAGON *(lui Bălălău)* : Unde dormi la noapte, logof ete ?

(Intră Inspectorul.)

INSPECTORUL : Bună dimineața, rățoilor !
CIRIVIŞ : Să trăieşti, maestre !
MACFERLAN : Să trăieşti!
BĂLĂLĂU : Să ne trăieşti!
INSPECTORUL : Sînt în trecere, scumpilor ! M-am abătut doar să vă zăresc ciocurile şi o şterg.
CIRIVIŞ : Totdeauna grăbit...
INSPECTORUL : Pita noastră cea de toate zilele !
CIRIVIŞ : Şi dacă veți rămîne cîteva clipe, ce are să se întîmple ?
INSPECTORUL : Am mirosit culcuşul unui borfaş şi n-aş vrea să-mi scape din vizuină. *(Se uită la ceas.)* Cîteva minute însă pot să stau. *(Urcă scara.)* Cine-a fost de rond azi-noapte ?
MACFERLAN : Eu.
INSPECTORUL : Ai dormit bine ?
MACFERLAN : Ca la poliție...
JNSPECTORUL : Din partea muşteriilor ?
CIRIVIŞ : Stăm bine. în urma articolului dumneavoastră, numărul curioşilor creşte văzînd cu ochii. După amiază e aici un adevărat pelerinaj.
INSPECTORUL : Asta mă bucură. Dar să ştiți că nu din pricina scrisorii mele năpădeşte lumea. Gazetele au găsit material vesel de umplut coloanele — şi asta stîrneşte vîlva.
CIRIVIŞ : Toate laolaltă. Atacurile excelenței-sale, răspunsul dumneavoastră, relatările noastre, fantezia gazetarilor — toate laolaltă. Scrisoarea dumneavoastră a fost minunată.
INSPECTORUL : V-a plăcut ?
CIRIVIŞ : Mult. L-ați ținut pe bărbos numai în vîrful floretei şi l-ați pus la pămînt cu o eleganță şi o uşurință de adevărat maestru.
INSPECTORUL : Văzînd că anchetele şi paraanchetele Iui nu duc la nimic, a crezut că mă face praf cu condeiul. De asta l-am şi lăsat să bată cîmpii, pentru ca să-1 pot strînge în brațe ca lumea şi să-i pîrîi oasele...
BĂLĂLĂU : Asta prinde bine la casa omului !
INSPECTORUL : Dar ce-ai pățit la ochi, iubitule ?
BĂLĂLĂU : Am avut şi eu un fleac de duel.
INSPECTORUL : Cu floreta ?
BĂLĂLĂU : Da... legiuita, cînd mi-a văzut mutra la gazetă, de bucurie a pus mîna pe vătrai...
PENTAGON : Asta prinde bine la casa omului.

(Un cetățean timid intră pe portiță, priveşte cu curiozitate la cei din pom, apoi se lasă pe vine şi iese repede.)

CIRIVIŞ : Ați văzut ? Un gest cuviincios, simpatic, grațios chiar.
INSPECTORUL : De asta şi lumea a început să-1 prețuiasca şi să-1 şi-1 însuşească pe alocuri.
CIRIVIŞ : Fireşte !
INSPECTORUL *(rîzînd)* : Am zărit cu ochii mei oameni in toată firea, capi de familie făcînd gimnastica asta.
CIRIVIŞ : Asta-i mişcător.
INSPECTORUL : Pe mine cel puțin prietenii nici nu mă mai salută altfel.
CIRIVIŞ : Glumiți...
INSPECTORUL : Pe viața mea că nu !
MACFERLAN : Şi excelența-sa ce-o fi zicînd ?
CIRIVIŞ : Ce-o fi în sufletul luminăției-sale ?
INSPECTORUL : N-aş vrea să-i fiu în piele ! Turbează. Cu cît acțiunile noastre cresc, cu atît îşi pierde capul.
MACFERLAN : Duşul de azi are să-1 răcorească.
BĂLĂLĂU : De-aici înainte se domoleşte.
INSPECTORUL : Nu-1 cunoşti. Omul acesta e atît de plin de sine, că nu va pregeta acum să se ia la harță cu toate gazetele care l-au înțepat. Bătălia va lua proporții epice.
CIRIVIŞ : Şi toate astea pentru ce ? Pentru nimic.
BĂLĂLĂU : Pentru o frîngere a liniei. *(Se lasă pe vine.)*
INSPECTORUL : M-am dus.
MACFERLAN : Ne-ați făgăduit că ne trimiteți un om de serviciu.

INSPECTORUL : N-am uitat. *(Se uită la ceas.)* Peste un sfert de oră vă sosesc doi.
MACFERLAN : Vă mulțumim...
INSPECTORUL : Dacă mă tot domniți așa, să știți că nu mai calc pe aici.
CIRIVIȘ : Să ne mai dedăm puțintel.
MACFERLAN : E greu pîn-om începe, maistre Gorovei.
BĂLĂLĂU : Coane Gorovei !
PENTAGON : Nene Gorovei!
INSPECTORUL : Nostimi mai sînteți!... Nici nu vă dați seama ce greu îmi vine să cobor acum în stradă.
CIRIVIȘ : Pentru ce ?
INSPECTORUL : Aici răsuflu cu alți plămîni. Aici e altfel...
BĂLĂLĂU : Zău ?...
INSPECTORUL : Da, da... cu totul altfel... In stradă e îmbîcseală. M-am dus. *(Coborînd treptele.)* De-o fi scăpat fiara din vizuină, să-i purtați păcatele.
BĂLĂLĂU : De-abia le ducem pe-ale noastre !
INSPECTORUL *(din curte)* : Ulița e plină de gură-cască. Dacă întâmpinați vreun neajuns, dați-mi de știre, să trimit să împrăștie mulțimea.
CIRIVIȘ : Nu-i nevoie. Știți bine că ne face plăcere să luăm contact cu masele populare.
INSPECTORUL *(zîmbind)* : Așa e. *(Iese. Afară izbucnesc urale.)*
MACFERLAN : Auziți ?
CIRIVIȘ : Asta dovedește că lumea urmărește de aproape încăierarea și că sufragiile sînt de partea noastră.
PENTAGON : De partea inspectorului.
CIRIVIȘ : E totuna.
PENTAGON : Nu prea. Pe el îl întîmpină lumea cu urale, pe noi, cu...
COPII *(pe uluci)* : Mac, mac, mac, mac, mac !
PENTAGON : Ați văzut ?
CIRIVIȘ : E totuna !

(Zvîrle un pumn de bani peste uluci. Copiii coboară țipînd în stradă. Constantin se ivește marțial, cu furtunul în mînă. Pe portiță intră un domn cu obrajii rumeni și părul bucălat. La vederea noului-sosit, cei patru scot sunete ascuțite.)

BUCĂLATUL *(după un timp)* : Ei, fir-ați să fiți !
BĂLĂLĂU : Ce plăcere !
MACFERLAN : Ce minune !
BUCĂLATUL : Bine, măi, se poate ? !
BĂLĂLĂU : Ai catadicsit ? !
BUCĂLATUL : Se poate, măi băieți ?
MACFERLAN : Ai catadicsit ?
BUCĂLATUL : Se poate să vă faceți de basm, să ajungeți de poveste ?
BĂLĂLĂU : *Comment ?*
BUCĂLATUL : Cînd erați cu chiverele de școală pe o ureche — să zicem — mai mergea... Vă țineam și eu pe atunci hangul și vi-l țineau și alții. Dar acum, oameni în toată firea, se poate, măi băieți ?
CIRIVIȘ : Mă rog, să ne înțelegem : oameni ori băieți ?
BUCĂLATUL *(lui Ciriviș)* : Ei ca ei, nu prea au ce pierde, dar tu, om cu stare, deștept, tobă de carte...
CIRIVIȘ *(coborînd repede)* : Va să zică om !
MACFERLAN *(același joc)* : Om !
PENTAGON *(idem)* : Om !
BUCĂLATUL : Mari stricați mai sînteți !
CIRIVIȘ : Am evoluat...
BUCĂLATUL : Aș ! Cum erați pe vremuri, la fel sînteți și azi.
BĂLĂLĂU : Ne-am tăiat din fiert...
MACFERLAN : Ne-am oprit din copt...
CIRIVIȘ : în schimb, ai evoluat mătăluță...
BUCĂLATUL : Firește c-am evoluat! Ce vreți, fiecare vîrstă cu cerințele, cu imperativele ei...
CIRIVIȘ : Asta așa e ! Dar să te întreb ceva : e adevărat că ești staroste la tribunal ?
BUCĂLATUL : Cum dacă e adevărat ?
CIRIVIȘ : Eu am lipsit din țară și nu mai știu de soarta foștilor tovarăși.
BUCĂLATUL : Sînt toți, afară de voi, oameni cu situații, cu rosturile lor.
CIRIVIȘ : Nefericiții!
BUCĂLATUL : Viața nu-i cum v-o închipuiți voi, viața nu-i o glumă.

CIRIVIŞ : Ştim. Dar este adevărat că judeci oameni ?

BUCĂLATUL : Ce întrebare ! De vreme ce asta mi-e meseria, fireşte că îi judec...

MACFERLAN : A judeca pe oameni să fie o meserie ?

BUCĂLATUL : Ca oricare alta. Pui întrebări, aştepţi răspunsuri şi tragi concluziuni.

MACFERLAN : Atîta tot ?

BUCĂLATUL : Dar ce-ai vrea să mai fie ?

MACFERLAN : Atuncea şi un burlan poate hotărî de soarta oamenilor.

BUCĂLATUL : Ei fir-aţi să fiţi! Voi totdeauna v-aţi arătat mai firoscoşi. Viaţa-i viaţă, măi băieţi ! Trebuie s-o luăm aşa cum este. Iată de ce vă sfătuiesc prieteneşte să încetaţi cu prostiile. Pe sub mînă vă puteţi face de cap, dar ca să vă daţi în vileag, credeţi-mă, nu face...

BĂLĂLĂU : *Per cosa ?*[1]

BUCĂLATUL : Lumea rîde, petrece, face haz, dar oamenii cu doxă să ştiţi că nu vă aprobă.

MACFERLAN : *Per bacco !*[2]

BUCĂLATUL : M-am întîlnit cu mulţi din cei ce vă ţineau hangul pe vremuri. Strîmbă toţi din nas. Şi au dreptate. Ce vreţi ? De ici, de colo, s-a aflat c-am fost colegi de şcoală şi fiecare, în cercul lui, se simte stingherit oarecum...

BĂLĂLĂU : *Per bacco !*

BUCĂLATUL : în secţie la mine judecătorii mă privesc pieziş, zîmbesc pe sub mustaţă, şi cu cît vîlva creşte, cu atît mă simt mai încurcat, mai stingherit — ca şi cînd eu însumi aş fi părtaş la nebunia voastră...

MACFERLAN : Te simţi cu conştiinţa încărcată ?

BUCĂLATUL : Nu. Dar sînt preşedinte-staroste, cum spuneţi voi — şi am nevoie de toată autoritatea ca să-mi păstrez prestigiul.

(Cei patru se ridică în vîrful picioarelor, ca şi cînd i-ar fi călcat cineva pe bătătură.)

[1] în lb.it. în text, pentru ce ?
[2] în lb. it. în text, pe dracu.

BUCĂLATUL : Vă rog, astîmpăraţi-vă !

CIRIVIŞ : Asta nu se poate. Dar dacă vechea noastră prietenie — cum spui — te stinghereşte, îţi dăm înscris la mînă că nu ne-am cunoscut niciodată.

MACFERLAN : De altfel, de cînd ai urcat scara măririlor te-ai făcut a nu ne mai cunoaşte...

PENTAGON : întorceai capul ori de cîte ori se întîmpla să ne întîlnim pe stradă.

BUCĂLATUL : Mă temeam să nu-mi jucaţi vreo festă...

MACFERLAN : Să nu-ţi turtim prestigiul ?

BUCĂLATUL : Ce vreţi, fiecare profesie...

CIRIVIŞ : Vai de capul tău !

MACFERLAN : Rău ai mai intrat la apă...

BUCĂLATUL : Viaţa-i viaţă !

(O tăcere. Cei patru se apropie şi se depărtează de Bucălatul, privindu-l ca pe un animal curios.)

BUCĂLATUL : Ce înseamnă asta ? Pentru ce mă priviţi astfel ?

CIRIVIŞ : Te reconstituim din bucăţele.

MACFERLAN : El să fie oare ?

BĂLĂLĂU : Junele efeb, cu obrajii rumeni, părul bucălat, zîmbet feciorelnic ?

BUCĂLATUL : Isprăviţi cu prostiile !

MACFERLAN : Carapacea e aceeaşi, miezul însă... *(Se ţin cu mîna de nas.)*

BUCĂLATUL *(autoritar)* : Isprăviţi !

(Cei patru se fac mici.)

BĂLĂLĂU : Uitaţi-vă cum varsă foc pe... nări...

MACFERLAN : Şi ce scîntei îi scapără din ochi...

CIRIVIŞ *(CU mîinile pîlnie, ca şi cînd ar striga pe cineva de pe lumea cealaltă)* : Epaminonda Alexandru !

MACFERLAN *(acelaşi joc)* : Alexandru Epaminonda !

BĂLĂLĂU *(idem)* : Unde eşti, Epaminonda ?

MACFERLAN : Blînd, bun, îndatoritor, ce te-a preschimbat din oaie în mistreţ ?

BĂLĂLĂU : Epaminonda Alexandru, cin' te-a desfigurat astfel ?

BUCĂLATUL *(încet)* : Isprăviţi!

CIRIVIŞ : A fost dorinţa matale să îmbrăţişezi cariera asta, ori dorinţa familiei ?

BUCĂLATUL : Nu dau voie î

CIRIVIŞ : Iar în jilţul profesional — spune drept — te simţi bine ?

BUCĂLATUL : Cum adică ?

CIRIVIŞ : Te lipeşti integral cu şezutul, ori stai doar într-o rînă ?

BUCĂLATUL : Nu permit! *(Se fandează.)*

CIRIVIŞ : îmi dai voie ! *(Trece printre picioarele judecătorului.)*

BUCĂLATUL : Ei, fir-aţi ai dracului ! *(Iese supărat.)*

MACFERLAN : Patina profesională !

CIRIVIŞ : A intrat în pielea personajului !

(Pe portiţă dă buzna un Ziarist, cu capul ciufulit si cravata strîmbă.)

ZIARISTUL : Fantastic ! Ca să răzbat prin mulţime, a trebuit să dau din coate, nu glumă...

PENTAGON : Asta-i din vina dumitale. Ca să măreşti tirajul gazetei, suni din surle şi trompete.

ZIARISTUL : V-a plăcut articolul de azi ?

PENTAGON : Da. Pozele sînt foarte reuşite...

ZIARISTUL : Mulţumesc pentru text. Pentru mîine mi-ar trebui ceva date biografice. *(Scoate un carnet.)*

PENTAGON : Aud ?

MACFERLAN : Cum ?

BĂLĂLĂU : Ce-s alea ?

ZIARISTUL : Date biografice.

BĂLĂLĂU : Să spunem adică : anul, luna, ziua, urbia şi suburbia ?

CIRIVIŞ : Mai citeşte cineva asemenea bazaconii ?

ZIARISTUL : în chip obişnuit, nu. Dar cînd un anumit fapt sau anumite persoane ies din umbră la lumină, lumea este dornică să descoase, să foarfece, să purece cele mai neînsemnate amănunte.

CIRIVIŞ : Lăsaţi fleacurile astea. Pentru mîine — fiindcă-i sărbătoare — ar fi mai nimerit să daţi lămuriri asupra chipului cum poate deveni cineva membru al confreriei noastre.

ZIARISTUL : S-auzim !

CIRIVIŞ : Scrieţi, vă rog. *(Dictează.)* Dreptul de-a face parte din societatea „Capul de răţoi" e la purtător. Nu se moşteneşte, nu cere titluri academice şi nu se dobîndeşte cu cerere. Orice cetăţean devine membru de plin drept, dacă practică consemnul nostru. O singură lăsare pe vine conferă titlul şi drepturile aferente.

ZIARISTUL : Fantastic !

CIRIVIŞ *(vorbind)* : Avem principii largi. îmbrăţişăm pe toată lumea. Boier, golan, creştin, musulman — te-ai lăsat pe vine, ai intrat în rîndul oamenilor !

ZIARISTUL : Daţi-mi voie! *(Sc lasă la pămînt.)* Sînt membru ?

CIRIVIŞ : *Ipso facto !*

ZIARISTUL : Asta societate !

CIRIVIŞ : Pînă cînd cu-atîtea forme şi paraforme ?

ZIARISTUL *(scriind de zor)* : Asta are să facă senzaţie. în mai puţin de-o lună, „Capul de răţoi" va fi cea mai populară societate !

MACFERLAN *(frecînd pe ziarist cu mîneca hainei pe ceafă)* : Tahista !

BĂLĂLĂU *(acelaşi joc)* : Tahista'.

PENTAGON *(idem)* : Tahista !

ZIARISTUL : Dar asta ce mai e ? !

CIRIVIŞ : în chipul ăsta devine cineva *cavaler al ordinului*. Cavaleria e transmisibilă.

ZIARISTUL : Cum adică ? Dacă frec eu pe cineva la ceafă, devine cavaler ?

CIRIVIŞ : *Ipso facto*. Rostind, bineînţeles, şi formula mistică : Tahista !

ZIARISTUL : Dar „Tahista" asta ce mai e ? .'

CIRIVIŞ : Un adverb grecesc.

ZIARISTUL *(rizînd)* : Fantastic !

(Intră un grup de studenţi, în frunte cu cei doi aghiotanţi ai Inspectorului.)

STUDENTUL I : Scumpi maiştri!

STUDENTUL II : Scumpi maiştri...

ZIARISTUL : Pe mine mă iertaţi... *(Se lasă pe vine şi iese.)*

STUDENTUL I : Scumpi maiştri, vă aducem cîtiva soldați credincioşi. Ei ştiu că nu se pot ridica pînă la voi, dar ar fi bucuroşi să coborîţi voi pînă la ei.

BĂLĂLĂU : *Per cosa f*

STUDENTUL II : Vor să vă vadă de aproape, să vă pipăie şi să vă miroasă.

CIRIVIŞ : Prea măguliţi de cinste ! *(Studenţilor.)* Ca să vă încredinţăm, domnilor, că nu sîntem nici abstracţiuni aritmetice, nici ficţiuni poetice, ci făpturi în carne şi oase, vă vom împlini dorinţa. *(Coboară împreună cu ceilalţi.)*

STUDENŢII *(lăsîndu-se pe vine şi ridicîndu-se, cîntă)* : Mulţi ani trăiască ! Mulţi ani trăiască !

CIRIVIŞ : Clipa e solemnă.

MACFERLAN : Fulgii ni se zburlesc, mandibulele ne clămpăne, iar inimile noastre de orătănii sălbatice bat cu putere. Tinereţea, oh, tinereţea ne cutremură !

CIRIVIŞ : Sărutăm pe obrajii voştri fragezi imaginea noastră de odinioară. *(Sărută pe cîţiva.)*

STUDENTUL I : Iar noi salutăm în pălăriile cenuşii imaginea noastră viitoare !

BĂLĂLĂU : Amin !

MACFERLAN *(către studenţi)* : Anonimilor, cînd veţi fi crestat pe răbojul vremii atîtea dungi cîte-am crestat noi, veţi mai fi cei de azi ?

STUDENŢII : Vom fi ! Vom fi aceiaşi!

MACFERLAN : La fel strigau acum douăzeci de primăveri toţi cei care schimbau chiverele de liceeni pe cele studenţeşti. Dar de la întîii paşi, de la întîiele ciocniri cu viaţa, au fugit de sub steag. Veţi face la fel !

STUDENŢII : Nu, nu !

MACFERLAN : Veţi face la fel ! Goana după hrană, onoruri şi avere vă va preschimba în lupi rînjitori.

STUDENŢII : Nu, nu !

MACFERLAN : Vă veţi împrăştia ca potîrnichile, care încotro. Veţi prinde fără voie, lustrul profesiilor voastre şi veţi cădea în vîltoare.

STUDENŢII : Nu, nu !

BĂLĂLĂU *(imitînd pe Bucălatul)* : Viaţa, măi băieţi !

STUDENTUL I : Daţi-ne atunci cheia !

STUDENTUL II : învăţaţi-ne taina eternei tinereţi !

MACFERLAN : Asta nu se poate învăţa. *(Lipeşte capul unui student de inima sa.)*

STUDENTUL I : Povestiţi-ne cel puţin tîlcul istoric al răţoiului !

STUDENTUL II : Ne-aţi făgăduit.

STUDENTUL I *(smulgînd acul din pieptul lui Macferlan)* : Cine era căpşorul de pasăre domestică ?

STUDENTUL II : Pe cine înfăţişa ?

STUDENTUL I : Ce întruchipa ?

MACFERLAN : Mecanismul logic.

STUDENTUL II : Vag!

STUDENTUL I : Nebulos !

STUDENTUL II : Abstract !

BĂLĂLĂU : Un, doi, trei !

CIRIVIŞ : „A doua din întîia. A treia din a doua."

STUDENTUL I : Şi mai nebulos.

STUDENTUL II : Şi mai abstract !

MACFERLAN : Atunci vom preciza.

STUDENŢII : S-auzim ! S-auzim !

MACFERLAN *(pe scară)* : Starostele nostru, directorul liceului, era tobă de carte, dar nu şi de omenie. înfoiat, îmbîcsit şi hain, ne strivea sub călcîiul său didactic. Tinereţea noastră nu-i spunea nimic. Ţinea clasa cu ferestrele închise şi storurile trase. Soarele îl sîcîia, iar adierea vîntului îi clătina schela silogismelor.

BĂLĂLĂU : A doua din întîia, a treia din a doua.

MACFERLAN : în catalog ne punea *unu cu căciulă,* iar prin coridoare ne gonea cu harapnicul. Cum pe lîngă acestea mai era şi calic — îşi mînca de sub unghie — ca să-l facem să se ospăteze omeneşte, măcar din vreme în vreme, săream zidurile liceului, ne furişam noaptea în curticica păsărilor, şi tăiam două-trei orătănii. Le luam capetele, iar trupurile le lăsam în bătătură. Asta-l înnebunea pe didascaîos ! Dar ce-l scotea din fire nu era atît faptul în sine, mica barbarie — era o barbarie — cît lipsa de logică a faptului. Nonsensul, aberaţia, asta-l

prăpădea pe filozof ! „înțeleg, bombănea el, zburlindu-se, pe catedră, înțeleg să mi se fure păsările vii ! E o ipoteză plauzibilă. Sau, de frică de a nu fi prinşi, hoții să taie rațele şi să ia trupurile şi capetele. E a doua ipoteză plauzibilă. Sau să taie păsările, să-şi oprească trupurile şi să-mi lase capetele. E a treia ipoteză plauzibilă. Dar să-mi taie păsările, să-şi oprească capetele şi să-mi lase leşurile... nu este posibil !" „Dar ați pus rațele la fript, domnule profesor ?" întreba unul ori altul dintre noi. „Fireşte că le-am pus !" „Atunci şi-a patra ipoteză e plauzibilă !" Asta-i tîlcul istoric al rățoiului.

STUDENTUL I : Judecata-i luminată !

MACFERLAN : În amintirea acelor vremi am bătut monedă.

STUDENTUL I : Judecata-i luminată !

CIRIVIŞ : Iar pentru că sînteți dornici să aflați cheia eternei tinereți, maestrul Bălălău vă va învăța o melodie care dă trupului şi sufletului multă prospețime şi multă bunăvoie.

BĂLĂLĂU *(studenților)* : Veniți încoace, fraților, şi ziceți după mine. *(Trece în extrema dreaptă cu studenții și-i învață în surdină:* La biserică este epitrop. *In timp ce Ciriviș și Macferlan se întrețin cu cei doi aghiotanți ai Inspectorului.)*

STUDENTUL I : Şeful mi-a spus că aveți nevoie de un om de serviciu.

MACFERLAN : Ştiți vreunul ?

STUDENTUL II : V-am adus doi.

MACFERLAN : Unde sînt ?

STUDENTUL I : Aici de față.

MACFERLAN : Voi ?

STUDENTUL II : în carne şi oase.

STUDENTUL I : Pe alese !

MACFERLAN : Asta nu-i treabă pentru voi.

CIRIVIŞ : Nu, nu ! Avem nevoie de un om fără căpătîi, care să stea de strajă aci ziua şi noaptea.

STUDENTUL II : Facem cu schimbul.

CIRIVIŞ : Dar voi ?...

STUDENTUL II : Ne este aşa de drag cuibul ăsta spînzurat, că nicăieri nu ne-am simți mai bine ca în el !

STUDENTUL I : Decît să facem de strajă în beciurile poliției, mai plăcut ar fi aici...

BĂLĂLĂU *(către studenți)* : Tram-ta, taratatata, ta-ps, ta-hrr ta-pfiu !

STUDENȚII : Tram-ta, taratatata ! Ta-ps ! Ta-hrr, ta...

(Vor să fluiere, nu izbutesc și rid.)

UN STUDENT : Greu al dracului'.

BĂLĂLĂU : E cu contrapunct...

CIRIVIŞ : Care-i şeful corului ?

UN STUDENT : Eu.

CIRIVIŞ : Ține pentru sacîz. *(Îi dă bani.)* Ungeți-vă arcuşurile şi cînd veți fi stăpîni pe partitură, veniți să faceți serenade cucoanei Aglaia...

STUDENȚII *(cîntînd)* : „Gaudeamus"...

CIRIVIŞ : Nu, nu ! A răguşit şi melodia asta...

(Studenții iau pe sus pe Ciriviș și pornesc cu el cîntînd : La biserică este epitrop.*)*

AGLAIA *(în curte)* : Ce-i bătaia asta de joc ?

STUDENȚII : Haidiridi, haidiridi, hai, hai, hai !

AGLAIA *(la grilaj)* : Ce-i batjocura asta ?

MACFERLAN : Contrapunct.

AGLAIA : Aşa ? Stați voi odată ! *(Pleacă furioasă.)*

STUDENȚII *(depărtîndu-se)*: Tam-ta-ta-ra-ra-ta-ta... Ta-ps ! ta-hrr... ta... *(Rîsete.)*

PENTAGON *(lui Macferlan)* : Eu ies din cuartet.

MACFERLAN : Călătorie sprîncenată !

PENTAGON : Eu, să ştiți...

MACFERLAN : Atîta pagubă !

PENTAGON : Eu nu vreau să mă încarc cu Doamne-ajută...

MACFERLAN : Te priveşte !

PENTAGON : E a şaptea zi, din paisprezece, că lipsesc de la slujbă.

MACFERLAN : Te pomeneşti că te-a apucat dragostea de ea !

PENTAGON : Ba să-l arză focul pe ăl de mi-a pus condeiul în mînă ! Am prostit eu însă miliția cît am

prostit-o, dar acum mi se înfundă. *(Ciriviş şi Bălălău se înapoiază.)*

CIRIVIŞ : Diavolii ăia doi au dat un iureş grozav în tineret.

PENTAGON : Mare pricopseală !

CIRIVIŞ : Iar dacă avem cu noi opinia publică şi tineretul...

PENTAGON : Mare pricopseală !

CIRIVIŞ *(lui Macferlan)* : Ce-i cu cucuveaua ?

MACFERLAN : Nu-şi vine în fire.

CIRIVIŞ : Să-1 facem ca să-şi vie !

MACFERLAN : Să-1 facem, fireşte ! *(Prinde pe Pentagon de cap, Bălălău îl apucă de picioare ţi încep să-l legene.)*

BĂLĂLĂU : Te lepezi de satana ?

MACFERLAN : Te lepezi de satana ?

(Muşat se iveşte la grila).)

BĂLĂLĂU : Prinde balotul ăsta, coane Petrică. *(Zvîrle pe Pentagon, care cade ţeapăn în picioare.)*

MUŞAT *(descbizînd poarta)* : Nu-mi arde de glumă.

CIRIVIŞ : Dar ce ţi s-a întîmplat ?

MUŞAT : Am de vorbit cu dumneavoastră.

CIRIVIŞ : Poftim atunci în castel...

MUŞAT : Vorbim de unde ne aflăm, că nu-mi e de-a pologhi. *(Stăpînindu-se.)* Am călcat în gura lăcomiei, mărturisesc, dar nu ne-a fost vorba aşa. *(Cu glas domol.)* Uite-vă banii. Daţi-mi chitanţa şi duceţi-vă cu Dumnezeu !

CIRIVIŞ : Ne pare rău, coane Petrică...

MUŞAT : Mie şi mai rău îmi pare. V-am crezut oameni, dar nu sînteţi. Ziua panoramă, noaptea cîrciuiiiă..-.

CIRIVIŞ : N-avem drept pe năduful ăsta... să ne răcorim şi noi ?

MUŞAT : Dar la năduful meu şi al nevesti-mi v-aţi gîndit ? Oameni la anii noştri s-ajungem a fi daţi la gazetă...

CIRIVIŞ : Gazetele vorbesc de bine.

MUŞAT : Oricum ar vorbi ! Şi toată ziulica, serta-ferta, ca la bîlci, tot soiul de pierde-vară. Pentru ce ?

Pentru un pumn de bani ? Mă lipsesc ! Luaţi-vă calabalîcul şi umblaţi sănătoşi!

COPII *(pe uluci) :* Mac, mac, mac, mac, mac !

(Constantin, care între timp s-a înapoiat în curte, se iveşte zăpăcit, tîrînd maţul după el.)

MUŞAT : Asta e frumos ? Asemenea batjocură mi se cade mie, după atîţia ani de muncă ?

CIRIVIŞ : Pe viaţa mea dacă nu-mi rupi măruntaiele cu pastorala dumitale, dar putem noi împiedica oamenii să ne arate simpatia şi dragostea lor ?

MUŞAT *(aprins)* : Dacă a măcăi, a guiţa, ori a cotcodăci sînt pentru dumneavoastră semne de dragoste, vă priveşte. Indrăgostească-vă însă aiurea, nu în ogradă la mine ! *(Se stăpîneşte.)* Fiţi oameni de omenie ! Decît cu anasîna, eu zic că e mai bine să ne înţelegem cu frumosul.

CIRIVIŞ : La fel zicem şi noi. Dumneata mărturiseşti că ai călcat în gura lăcomiei, noi mărturisim că pentru cîtă tevatură îţi facem am dat prea puţin. Ca să împăcăm lucrurile... are să mai pice...

MUŞAT *(aprig)* : De mi-aţi pune în palmă poli de aur cu zimţi, şi în gospodăria mea nu vă mai rabd !

MACFERLAN : Dacă ne ameninţaţi, se schimbă socoteala !...

MUŞAT : Nu ameninţ, vorbesc, slavă Domnului, destul de liniştit. Luaţi-vă coteţul şi mutaţi-1 unde ştiţi.

(Aglaia se iveşte la ulucă.)

CIRIVIŞ : Avem învoială scrisă, coane Petrică, şi ne ţinem cu dinţii de litera ei.

AGLAIA *(descbizînd portiţa)* : Aşa ? Vă ţineţi cu dinţii de litera învoielii ? Atunci cu dinţii o să ne ţinem şi noi. Vino în casă, bărbăţele, să te învăţ eu cum şi ce fel !

MUŞAT : Luaţi-vă banii şi duceţi-vă cu Dumnezeu î

AGLAIA : Şi-au făcut dumnealor de rîs cu tine, dar cu mine greu s-o scoată la văpsea !

MUŞAT : Luaţi banii, pînă vă rog...

AGLAIA : Lasă temenelele !

MUŞAT : Să nu ziceţi că nu v-am spus...

AGLAIA : Lasă temenelele ! *(împinge pe Muşat de spate si iese după el.)*

BĂLĂLĂU : Se îngroaşă gluma !
CIRIVIŞ : Aş !
BĂLĂLĂU : Cînd se amestecă muierea...
PENTAGON : Sireacul!
MACFERLAN : Pentru orice întîmplare, sînt de părere să ne luăm locurile pe parapet. *(Urcă scara. Ceilalţi îl urmează.)*

(Efimiţa se iveşte la portiţă.)

BĂLĂLĂU *(zărind-o)* : Muza !
PENTAGON : Muza, muzae !
EFIMIŢA *(coborînd)* : E gata ?
MACFERLAN : Nu încă, domnişoară. Trebuie să mai pozaţi de două-trei ori.
EFIMIŢA : Atunci, pîn' ce-or pune ai mei ţara la cale, pot fura cîteva clipe.
MACFERLAN : Poftiţi în atelier !

(Efimiţa urcă scările. Macferlan se repede să-i ajute, dar Ciriviş îl dă deoparte şi, cuprinzînd fata de mijloc, o suie sus.)

CIRIVIŞ : Nu ţi-e frică, domnişoară ?
EFIMIŢA : De cine ?
CIRIVIŞ : De mămica.
EFIMIŢA : Ba da.
CIRIVIŞ : Atunci ?,
EFIMIŢA : îmi place să-mi fie frică.
CIRIVIŞ : îţi place ?
EFIMIŢA : Da. îmi bate inima tare. Şi-i aşa de bine să-ţi simţi inima bătînd ! Pot să văd ce aţi lucrat ?
PENTAGON : Să nu faci imprudenţa asta, domnişoară !
EFIMIŢA : De ce ?
PENTAGON : Pentru că chipul de pe pînză aduce mai degrabă cu mucenica Varvara decît cu dumneata.
EFIMIŢA : La urma urmei, puţin îmi pasă ! Parcă eu de dragul pozei vin aici ? Vin de dragul de a sta lîngă dumneavoastră, aproape de dumneavoastră, aproape de oamenii despre care se vorbeşte atîta, lîngă cei patru năzdrăvani care s-au cuibărit ca păsările cerului între crengile mărului nostru, între crengile mărului meu drag !...

CIRIVIŞ : Asta-i mişcător !
MACFERLAN *(trîntind penelul)* : Ducă-se dracului de cîrpăceală ! Inima care bate în năpîrstocul ăsta de fată... *(Efimiţei.)* îmi dai voie să te strîng la pieptul meu patern ?
EFIMIŢA : Da.

(Macferlan o îmbrăţişează. Constantin, care cotrobăie prin curte cu tulumba lui, face o schimă de durere, lăsînd fără să vrea să ţîşnească o coloană de apă în sus.)

PENTAGON *(Efimiţei)* : Care ţi-e mai drag din noi patru ?
EFIMIŢA : îmi sînteţi deopotrivă de dragi.
CIRIVIŞ : Vrei să te luăm în căsătorie tuspatru ?
EFIMIŢA : Şi cum să mă stăpîniţi ?
CIRIVIŞ : în indiviziune.
BĂLĂLĂU : Nuda proprietate !
EFIMIŢA : Nostimi mai sînteţi ! Eu aş vrea să fiu însă a unui singur om...
MACFERLAN : Atunci alege ! *(Cîteşipatru cad în genunchi. Constantin o rupe la fugă.)*
CIRIVIŞ : Un singur om pe lume te iubeşte, domnişoară.
EFIMIŢA : Care ?
CIRIVIŞ : Tulumbagiul.
EFIMIŢA : Oh !...
CIRIVIŞ : Şi cu mine...
EFIMIŢA : Ah !...
CIRIVIŞ : Pe tulumbagiu însă nu-l poţi. lua dumneata, iar pe dumneata nu te pot lua eu.
EFIMIŢA : Pentru ce ?
CIRIVIŞ : Pentru că visul meu e să mă însor cu o mătură...
EFIMIŢA : Oh !...
CIRIVIŞ : E mult mai practic. O ţii după uşă toată vremea. Te foloseşti de ea din cînd în cînd şi iar o pui la colţ ! Ideal ! Nu se plînge la neamuri, nu vociferează, nu părăseşte domiciliul...
EFIMIŢA : Bine, dar atunci pe noi de ce ne-a lăsat Dumnezeu pe lume ?
CIRIVIŞ : Ca să aibe de ce să tune şi să fulgere în contra propriei sale creaţiuni.
EFIMIŢA : Nostimi mai sînteţi ! Fetele, la şcoală, sînt nebune după dumneavoastră.

BĂLĂLĂU : Dar profesoarele ?
EFIMIŢA : Ele tună şi fulgeră.
CIRIVIŞ *(întinzînd mîinile Efimiţei)* : Vrei să fim prieteni, domnişoară ? în înțelesul sfint al cuvîntului.
EFIMIŢA : Vreau !
CIRIVIŞ : Vrei să ne legăm frați de cruce ?
EFIMIŢA : Vreau ! *(Ciriviş o sărută pe frunte. Ceilalți trei se descoperă. Din casă se aude glasul Aglaiei strigînd: Efimițo !)*
EFIMIŢA : Hait!
BĂLĂLĂU : Şterge-o pe din dos !

(Efimiţa coboară treptele în goană.)

MACFERLAN : Simpatică...
PENTAGON : Dulce...
BĂLĂLĂU *(îndesind lui Pentagon pălăria pe cap)* : Uitați-vă la el !
CIRIVIŞ *(privind în urma fetei)* : O floare de cîmp crescută în seră ! înainte de a se deschide bine, se va ofili, va fi o biată mătură...
MACFERLAN : Asemenea mătură mi-ar plăcea după uşă...
BĂLĂLĂU : Şi mie...
PENTAGON : Şi mie...
CIRIVIŞ : Gămanii !

(în stradă zgomotele cresc. Pe uluci se zăresc acum capete de oameni de toate vîrstele. în curte intră lume amestecată. Cîțiva inşi cu aparate fotografice pătrund în grădină.)

PENTAGON : Ei, poftim ! *(Se întoarce cu spatele.)*
MUŞAT *(din curte)* : Udă-i ciuciulete, Constantine ! *(O coloană de apă izbeşte în grilajul albastru.)*
MUŞAT *(îmbrîncind lumea)* : Afară cu voi ! Afară ! *(Coboară în grădină.)* Ce-i aicea, bîlci ? Cărați-vă, vă spun ! *(Cîteva aparate îl prind. Cei din grădină trec în Curte. O coloană de apă izbeşte în uluci. Arătările de după gard pier.)*
MUŞAT *(către cei din măr)* : Să vă arăt eu ce înseamnă a ține litera învoielii ! De astăzi înainte vă tai toate ieşirile. încuie porțile, Constantine! *(Constantin trece către stradă, tîrînd tulumba după el. Capetele se ivesc din nou pe uluci.)*

MUŞAT *(celor patru):* Să stați ca orătăniile, pe cracă, într-un picior ! Să stați pînă-ți plesni ! Sînteți în dreptul vostru ! Dar să nu vă prind că atingeți pămîntul cu picioarele, că vă retez ciolanele !
CAPETELE *(după uluci)* : Mac, mac, mac, mac, mac !
MUŞAT : Vi le retez, ştiți ! Mărul e al vostru, pămîntul e al meu. Aşa sună învoiala ? Mă țin de slova ei.
BĂLĂLĂU : Ați văzut aspida ?
MUŞAT : Ori vă luați catrafusele, ori rămîneți cocoțați acolo pînă la ziua de apoi!
CIRIVIŞ : Chiar pînă atuncea nu ne încumetăm, dar pîn' ce-om pune țara la cale vom îndrăzni să stăm. Şi pentru că pămîntul ni l-ai luat de sub picioare, îți vom da de ştire pe căile văzduhului.
MUŞAT : Să vedem care pe care !
CIRIVIŞ : La fel zicem şi noi : să vedem care pe care !

(în stradă, urlete.)

COPII *(pe uluci)* : Mac, mac, mac, mac, mac ! /

CORTINA

TABLOUL V

Parapetul. Intre uluci si măr, cei patru prieteni au improvizat o punte de lemn cu balustradă. Un capăt al parapetului dă în spatele castelului aerian, iar celălalt capăt, printr-o scară de lemn, răspunde în stradă. Intrarea şi ieşirea din fortăreaţă se fac acum pe această scară, ale cărei coarne se zăresc dincolo de uluci. început de august. La ridicarea cortinei, Aglaia deschide portiţa şi aşteaptă. Constantin se iveşte din spatele castelului.

AGLAIA : E careva ?
CONSTANTIN : Nimeni.
AGLAIA : Nici copoii ?
CONSTANTIN : Nici. Nu s-au înapoiat de la masă.
AGLAIA : Păi, fireşte, prînzesc ca împărații ! *(Deschide portița.)* Poftiți, excelență !

(Dacian, urmat de Muşat, se apropie de grilaj. Constantin iese prin grădină.)

DACIAN : Nu obişnuiesc să intru pe poarta de din dos, dar de rîndul ăsta...
AGLAIA : Poftiți, vă rog !
DACIAN : Nu-s pitulați pe undeva ?
AGLAIA : N-aveți nici o grijă !
DACIAN : Nu doar că mă tem, dar am pentru oamenii ăştia scîrba ce o ai de şobolani, ori de alte dezgustătoare lighioane !
AGLAIA *(atenţioasă)* : întocmai, excelență !

DACIAN *(înaintînd)* : Ăsta-i faimosul lor castel ? Şi astâ-i faimoasa punte ?
AGLAIA : Precum vedeți.
DACIAN : Ce înfiripare hibridă şi ridiculă ! (Se *uită lung la desenul de pe pînza.)* Dar asta ce mai e ? !
AGLAIA : Ştampila.
MUŞAT : Marca fabricii...
AGLAIA *(lui Dacian)* : Aduce cu înălțimea-voastră ca două picături de apă...
DACIAN : Mizerabilii ! Nu vreau să mai am înaintea ochilor asemenea priveliște ! *(Aglaia trage de capătul de sfoară. Perdeaua se deschide.)*
DACIAN : Mulțumesc.

(Lucrurile din lăuntru sînt aceleaşi. Pe masă, teancuri de scrisori răvăşite, iar sprijinite de peretele din fund, cîteva tablouri cu dosul la vedere. într-un cui, o goarnă de alamă.)

DACIAN *(după un timp)* : Trebuia să văd cu ochii mei toate astea pentru a-mi da seama cît de netrebnică şi de murdară este opinia publică.
AGLAIA : întocmai.
DACIAN : Dumneavoastră, care ați fost loviți ca şi mine în timpul din urmă, mă mir cum ați răbdat şi răbdați asemenea ticăloşii...
AGLAIA : N-avem încotro !
MUŞAT : De cînd le-am tăiat ieşirile, gazetele au început să ne ia în răspăr, iar golănimea, care mişună pe uliță, să ne huiduiască şi să ne amenințe.
DACIAN : Pe mine nu m-au împroşcat şi nu mă împroaşcă gazetele ? Cu cît sulițele lor sînt mai ascuțite, cu atît săgețile mele sînt mai veninoase.
AGLAIA : Dumneavoastră sînteți om mare... Noi...
DACIAN : Nu trebuia să le dați voie să vă bată stîlpii în pămînt.
MUŞAT : Parcă le-am dat voie !
DACIAN : Pămîntul e al dumneavoastră. Să vedem, cum ar fi înălțat parapetul ?
MUŞAT : Au bătut stîlpii în uliță, excelență...
DACIAN : Şi stăpînirea le-a dat voie ?

AGLAIA : Dumneavoastră nu vedeți ? Parcă a dat strechea în omenire ! Toată lumea a trecut de partea lor.
MUŞAT : Nu vedeți ce e pe uliță, înălțime ?
DACIAN : Hm-da !
AGLAIA : Oameni în toată firea, oameni cu rost şi merernet, fețe simandicoase, persoane respectabile... *(Se lasă pe vine, apoi se ridică si-și face cruce.)* Maica ta, Hristoase !
DACIAN : în curînd are să le treacă pofta !
MUŞAT : Credeți ?
DACIAN : Are să le treacă pofta tuturor.
AGLAIA : Să v-audă Maica Precista !
DACIAN : Vorbim noi peste două luni ! Pînă atunci, însă, dumneavoastră nu trebuie să stați cu mîinile în sîn.
MUŞAT : Dar ce putem noi face ?

(în stradă se aud zgomote.)

DACIAN : N-aş vrea să dau ochii cu ei...
AGLAIA : Poftiți, vă rog, în casă !
DACIAN *(stingherit)* : Hm-da ! Am să vă lămuresc îndată despre ce e vorba, şi...
MUŞAT : Poftiți, vă rog !
DACIAN : Şi dacă-mi ascultați sfatul, să ştiți că vă fac oameni. *(Iese urmat de Mușat și Aglaia.)*

(Afară zgomotele cresc. Pe scara parapetului se ivesc cei doi studenți.)

STUDENTUL II *(către cei din stradă)* : Bărbați, femei şi copii diii Atena !
STUDENTUL I : Smintit mai eşti. *(Trece în cotineață.)*
STUDENTUL II *(urmînd)* : Nobili stratioți, sfirşind de tras liulelele, se vor înapoia de îndată în castel. întîmpinați-i cum se cuvine, dar nu vă spargeți piepturile, nu urlați. Arătați-Ie dragostea voastră mai mult prin semne decît prin chiote, căci dragostea adevărată nu guiță. *(Rîsete.)* Dar mai cu seamă fiți *cu* ochii-n patru, să n-alunecați de pe punte în lagărul duşmanului. Sîntem în stare de războlişte, şi înalții stratioți nu răspund de soarta voastră pe pămînt vrăjmaş. *(Intră în castel. Zgomotele din stradă se potolesc.)*

STUDENTUL I *(răsfoind un caiet)* : Am intrat în august şi n-am transcris notițele nici pe jumătate. Tu ai copiat ceva ?
STUDENTUL II : Am vreme ? *(Arată maldărul de scrisori.)*
STUDENTUL I : Avem să pierdem examenele.
STUDENTUL II : Nu le pierdem. Cumpărăm cursurile bătute la maşină şi tocim după ele.
STUDENTUL I : Să dăm atîția bani ?
STUDENTUL II : Maestrul Macferlan plăteşte.
STUDENTUL r: Zău ?
STUDENTUL II : A vîndut azi-dimirieață de peste patruzeci de mii.
STUDENTUL I : Şi ieri a vîndut bine.
STUDENTUL II *(rîzînd)* : N-are pic de talent, cînd te gîndeşti — o mărturiseşte singur — sau un talent de duzină, dacă vrei, şi lumea se bate acum pe zarzavaturile lui.
STUDENTUL I : Mirajul faimei ! A avea un Macferlan în perete e acum visul oricărui gospodar ce se respectă. Oamenii sînt ca oile.
STUDENTUL II : Mai rău decît ele. Căci oaia mai alege iarba. Oamenii nu aleg. Cînd se pornesc, merg cu ochii închişi. *(Desface o scrisoare.)*
STUDENTUL I *(fumînd)* : Aşa e. în dugheana meşterului Bălălău nu bătea vîntul pînă mai deunăzi ? Intrau muşterii, ca iepurii la biserică. Acuma se îngrămădesc ca la pomană.
STUDENTUL II *(desfăcînd altă scrisoare)* : Mirajul faimei !
STUDENTUL I : Numai bietul conțopist nu trage foloase de pe urma gloriei sale.
STUDENTUL II : Fiindcă-i conțopist...

(Zgomotele cresc.)

STUDENTUL I : Am şters-o.
STUDENTUL II : încotro ?
STUDENTUL I : La patru fără un sfert am de tras şi eu unele foloase...
STUDENTUL II *(cu nasul în hîrtii)* : O colegă ?
STUDENTUL I : O dalbă porumbiță ! Ținea ciocul în sus, nu catadicsea nici să-mi moțăie din cap la bună ziua. Acuma dă din coadă.

STUDENTUL II : Mirajul faimei !

STUDENTUL I : Să crezi. Gloria patronilor se răsfrînge şi asupra noastră. Servus ! *(Coboară.)*

STUDENTUL II : Servus ! *(Mai desface cîteva plicuri, apoi îți scoate haina ți îmbracă un surtuc ca de grum, cu nasturi galbeni. Dă foc după aceea la mașina de spirt și pune ibricul de cafea. Cei patru urcă unul cîte unul. Din stradă li se azvîrle flori.)*

MACFERLAN *(către cei din uliță)* : Ne întîmpină cu flori şi osanale, iar noi, îmbuibați pînă în gît, urcăm greoi treptele, abia putînd să bîțîim din cap şi să rînjim. Am vroi să vă arătăm în chip mai grațios mulțumirile noastre, dar în starea aceasta, făptura omenească aduce atît de mult cu cea porcină... că ne e teamă să nu ne grohăim gratitudinile. De aceea vom tăcea. Vă cerem grația să ne dați puțin răgaz : timpul cît să urcăm pe scara biologică de la rîmător la reflexivul biped cugetător. Cum urcuşul nu-i prea mare, n-are să vă fie lungă aşteptarea.

PENTAGON *(lui Ciriviș)* : De ce zîmbeşti ?

CIRIVIŞ : Mă gîndesc la toate cîte se întîmplă, şi parcă tot nu-mi vine a crede. îmi pare, între dimineața cînd am descălecat aici întîia oară şi între dupăamiaza aceasta, că s-au scurs milenii.

PENTAGON : Şi, cu toate astea, n-au trecut nici două luni încheiate.

CIRIVIŞ : într-o fluturare atît de scurtă de zile şi de nopți, oamenii să se fi dezmeticit oare ?

BĂLĂLĂU : Au început să se dezmeticească. Şi-au dat seama că cea mai apelpisită spălătorie din urbe e a firmei Bălălău, şi au năpustit asupra ei...

MACFERLAN : După cum şi-au dat seama că cel mai năstruşnic penel al vremii e al maistrului Macferlan, şi-au năpustit asupra lui...

PENTAGON : Oameni cu baftă !

BĂLĂLĂU : Cu stea...

PENTAGON : Scara biologică !

MACFERLAN : Scara valorilor ! *(întoarce unul din tablouri.)* Ba nu zău, frați creştini, spuneți în frica lui Dumnezeu, se poate plăti cu aur asemenea spanacuri ?

BĂLĂLĂU : Cum ai încheiat bilanțul pe ziua de ieri ?

PENTAGON : Cum l-ai încheiat ?

MACFERLAN : Dacă spun cifrele, te-apucă amețeala...

BĂLĂLĂU *(întinzîndu-se lenevos)* : Nici nu vă dați seama, fraților, ce blagoslovit lucru e să stai ca o momîie la tejghea, prostimea să se zgîiască la tine ca la o brezaie, iar argintii să zornăie în sertar...

PENTAGON : Unii cu foloasele, alții cu ponoasele...

MACFERLAN : Dracu te-a pus să te faci conțopist ?

BĂLĂLĂU : Nu ți-am spus totdeauna că meseria e o brățară de aur ? Să fi învîrtit şi tu o negustorie oarecare, să fi avut o îndemînare cît de mică, nu-ți punea Dumnezeu mîna în cap ?

PENTAGON : Scara biologică !

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Nu-ți face inimă rea, frate Pentagoane ! Ei cu cele pămînteşti, noi cu cele cereşti. Sorbim amîndoi nectarul izbîndirii morale.

PENTAGON : Nici măcar atît.

CIRIVIŞ : N-ai de ce te plînge. Lumea se uită acum la tine ca la Dalai-Lama, iar slujbaşii, ca la un cireş copt.

PENTAGON : Ca la un fruct viermănos. Abia aşteaptă să cad, ca să mă strivească cu călcîiele.

BĂLĂLĂU : Are dreptate în felul lui. Unii cu foloasele, alții cu ponoasele. De aceea, eu zic să închiriem o baracă oarecare şi să-1 expunem cu taxă de intrare, în mai puțin de o lună...

PENTAGON : Rîdeți, ce vă pasă ?

BĂLĂLĂU : Crezi că lumea se îmbulzeşte în dugheană la mine ca să-şi lase zoaiele în cazanele spălătoriei ? Atîta rău ! Vin să mă vadă la tejghea, să mă vadă de aproape, în carne şi oase... Şi dacă pentru saftianul meu se zvîrle atîta bănet, de ce nu s-ar azvîrli şi pe al tău ?

MACFERLAN : Are dreptate...

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Sună trîmbițaş ! *(Lui Pentagon.)* îți vine şi ție apă la moară, n-avea nici o grijă !

PENTAGON : Pe lumea cealaltă...

CIRIVIŞ : Sună, trîmbițaş ! *(Studentul sună din goarnă.)* Declar şedința deschisă. *(Se ridică în picioare și își lipește un plasture pe nas. Ceilalți, afară de Pentagon, fac la fel.)*

PENTAGON : Sfîrşiţi cu prostiile astea !
BĂLĂLĂU : Fără mîrîială !
MACFERLAN : Fără cîrîială !
CIRIVIŞ : Sîntem ori nu sîntem oameni însemnaţi ?
BĂLĂLĂU : Sîntem...
MACFERLAN : Apoi, dacă sîntem... *(Un bătrîn urcă scara.)*
PENTAGON *(lipindu-şi plasturele)* : Şi audiţiile astea... ne iau prea multă vreme... Ar trebui rărite...
MACFERLAN : Vă place secătura !
CIRIVIŞ : Atît timp cît norocul ne îmbie cu dragostea, sîntem robii lui.
BĂTRÎNUL : Dumnezeu să vă miluiască !
CIRIVIŞ : Şi pe dumneata, unchiaşule !... Stai !
BĂTRÎNUL : Dar...
MACFERLAN : Stai!... Şi nu te înfricoşa, nu-ţi pierde raţiunea...
BĂLĂLĂU : Dacă te sperie semnele de pe nas, ni le putem scoate... deşi le-avem din naştere.
CIRIVIŞ : Stai jos, unchiaşule... şi spune cu ce te putem îndatora.
BĂTRÎNUL : Am venit să vă văd.
CIRIVIŞ : Atîta tot ?
BĂTRÎNUL : Atîtica. De cinci zile mă lupt ca să răzbesc. Dacă văzui şi văzui, m-am lipsit şi de lucru, şi de cîştig şi... iată-mă-s !
CIRIVIŞ : La vîrsta dumitale mai poţi munci ?
BĂTRÎNUL : Ce să-i faci ? ! Dacă nu munceşti, îţi dă careva ?
BĂLĂLĂU : Adevăr grăit-ai ! Şi cu ce fel de lucru te îndeletniceşti, unchiaşule ?
BĂTRÎNUL : Cu lucrul... manual... ca să zic aşa...
BĂLĂLĂU : Eşti dulgher ?
BĂTRÎNUL : Nu.
BĂLĂLĂU : Cizmar ?
BĂTRÎNUL : Nu.
BĂLĂLĂU : Tîmplar ?
BĂTRÎNUL : Nici...
BĂLĂLĂU : Atunci ?
BĂTRÎNUL : Fac mişcări... mecanice... ca să zic aşa...

BĂLĂLĂU : Lucrezi la maşini ?
BĂTRÎNUL : Ca la maşină. Duc mîna înainte, o trag înapoi. Iar o duc înainte, iar o trag înapoi. înainte, înapoi, înapoi, înainte...
BĂLĂLĂU : Tai cu fierăstrăul ?
BĂTRÎNUL : Nu, taică, cerşesc.

(Cei patru se privesc.)

BĂLĂLĂU : Hazliu mai eşti, unchiaşule !
MACFERLAN : Hazlie meserie ţi-ai ales, tătucule !
BĂTRÎNUL : Şi bănoasă, pe vremuri...
BĂLĂLĂU : Acuma nu mai merge ?
BĂTRÎNUL : De cînd cu născocirile cele noi, care înstrăinează pe om de Dumnezeu, nimeni nu mai dă. Oamenii sînt puşi ca pe rotile : gonesc, gonesc, gonesc... Cine să se oprească să bage mîna în buzunar, să scoată şi să dea ?
STUDENTUL *(apropiindu-se ca un copoi)* : Mecanică complicată...
BĂTRÎNUL : Păi ! De aceea mă bătea gîndul să trag obloanele prăvăliei, şi cu părăluţele strînse să deschid altă negustorie — de nevoie ce nu face omul ! — cînd v-aţi ivit dumneavoastră. *(Cei patru se privesc.)* Ei bine, ştiţi ce s-a întîmplat ? De cînd oamenii se lasă şi se ridică unii în faţa altora, nu mai gonesc nebuneşte. Se opresc, se uită la alţii, zîmbesc, îşi strîng mîinile şi... chiar se îmbrăţişează. Şi asta nu pentru că se cunosc, ci doar pentru că-s oameni.
BĂLĂLĂU : Nu mai spune ? !
CIRIVIŞ : Au descoperit ei asta ?
MACFERLAN : Oamenii au descoperit că-s oameni ?
BĂTRÎNUL : Pe legea mea că da !
MACFERLAN : Mare minune !
CIRIVIŞ *(ridicîndu-se)* : Să cinstim evenimentul ! *(Îşi lipeşte alt plasture pe nas.)*
BĂTRÎNUL : Voioşia e cheia inimilor : descuie toate broaştele.
MACFERLAN : Bravo, moşule !
BĂTRÎNUL : Aţi găsit şurubul...
BĂLĂLĂU : Şi dumneata ţiţa !

BĂTRÎNUL : Nu zic ba ; am găsit-o ! Acum dă fiecare. De unde are, de unde n-are, scoate şi-mi dă. Dumnezeu să vă răsplătească. *(Se înclină şi pleacă.)*
MACFERLAN : Şi acum, unde te duci ?
BĂTRÎNUL : La lucru !
STUDENTUL *(scoţîndu-i din buzunar o pilă şi o daltă)* : Cu voia dumitale, dar astea, mă rog, ce-s ?
BĂTRÎNUL : Uneltele.».
BĂLĂLĂU : De aia-i tot dai zor cu mecanica !
STUDENTUL: Cînd nu descuie inimile, descuie omul broaştele...
MACFERLAN : Ce coţcar !
BĂLĂLĂU : Umbli după doi iepuri, care va să zică !
BĂTRÎNUL : Umblam...
STUDENTUL *(apucîndu-l de guler)* : Umbli !
BĂTRÎNUL : Pe sfînta cruce că nu ! Priviţi, vă rog, uneltele. Şi dalta şi pila-s ruginite.
BĂLĂLĂU : Asta aşa e.
BĂTRÎNUL : Nu se ţine minte de cînd nu le-am mai muls...
STUDENTUL : Atunci de ce le porţi ?
BĂTRÎNUL : Din obişnuinţă. Să le aud zăngănind... M-au slujit cu credinţă...
BĂLĂLĂU : Ei, bătu-te-ar crucea !
BĂTRÎNUL : Cînd îţi merg trebuşoarele, la ce ţi-ai pune pielea în saramură ?...
STUDENTUL : Din obişnuinţă !
BĂTRÎNUL : M-am rugat pe la icoane. Şi de ani de zile...
CIRIVIŞ : Atunci daţi-i sculele.
BĂTRÎNUL : Dumnezeu să vă blagoslovească !
BĂLĂLĂU : Ia-ţi uneltele şi umblă !
BĂTRÎNUL : Dumnezeu...
BĂLĂLĂU : Umblă ! *(Bătrînul coboară.)*
PENTAGON : Ticălosul ! Are bani la ciorap şi întinde mîna în uliţă.
BĂLĂLĂU : Lucrează...
PENTAGON : Derbedeul, trîntorul !
BĂLĂLĂU : Cum trîntor ? *(Duce mîna înainte şi înapoi.)* Lucrătorii mei la spălătorie gîndeşti că fac mai mult ?
MACFERLAN *(sorbindu-şi cafeaua)* : Chestia cu şurubul, ce să zic, mi-a plăcut.

CIRIVIŞ : Şi mie.
BĂLĂLĂU : A adus-o bine.
CIRIVIŞ *(după un timp, lui Pentagon)* : Ai auzit ? Oamenii nu mai gonesc ca apucaţii de Necuratul, ci se opresc, zîmbesc, îşi dau mîinile şi chiar se îmbrăţişează.
PENTAGON : Asta s-o crezi tu !...
BĂLĂLĂU : Dar tu ai orbul găinilor ?
MACFERLAN : Cerşetorul n-a spus lucruri noi. Spectacolul se poate vedea oricînd şi de oricine. Nu crezi nici în ce vezi ?
PENTAGON : Cred atît cît văd. Lentilele voastre măresc dimensiunile. Priviţi cu ale mele şi vă veţi încredinţa că nimic deosebit nu se petrece în jurui nostru.
MACFERLAN *(lui Pentagon)* : Aşa ? Dar nu spuneai tu mai deunăzi că de cînd fîlfîie răţoiul din aripi, aerul îmbîcsit de prin birouri a început a se primeni şi că un vînt de bună înţelegere şi de plăcută camaraderie suflă prin hornurile oficinelor ?
PENTAGON : Prin unele hornuri. Bătrînele cîrtiţe au rămas .pe poziţie. Şi mai degrabă şi-ar smulge unghiile din carne decît să se prindă în hora noastră !

(Studentul sună din trîmbiţă.)

CIRIVIŞ : Cu vremea au să se prindă.

(O femeie voinică, cu un ghiveci de flori în mînă, urcă scara.)

PENTAGON : Nu-i cunoşti. Abia aşteaptă să se schimbe vîntul, ca să întroneze străşniciile lor de altădată !...
MACFERLAN : Silentium !
FEMEIA CU GHIVECIUL : Bună vreme la boieri !
MACFERLAN : Bună să-ţi fie inima ! Ia loc, mătuşă !
FEMEIA : Mulţumim, mulţumim...
MACFERLAN : Ai făcut dumneata coadă ? Te-ai înghesuit dumneata, o biată femeie, între atîţia spurcaţi de bărbaţi ! ?
FEMEIA : Ei, ba vezi că nu ! Mi-au zdrelit ei şoldurile, dar şi coatele mele le-au gîdilat costiţele...
BĂLĂLĂU : Stai, femeie, de-ţi trage sufletul...
FEMEIA : Duşmanii mei şi ai dumneavoastră să şi-1 tragă ! Am venit să vă aduc doar floricica asta şi să vă mul-

țumesc. Vă rog a o primi. *(Cei patru se privesc. Bălălău ia ghiveciul și-l pune lui Pentagon în brațe.)*

FEMEIA : Nici nu știți ce bine mi-ați făcut, măiculiță, și cum vă pomenesc toți ai mei...

MACFERLAN : Ți-am făcut noi vreun bine ?

FEMEIA : Cît turnul bisericii de mare.

MACFERLAN : Dar nici n-avem cinstea să te cunoaștem...

FEMEIA : Și-apoi ! Parcă ce-i ce-au născocit picăturile de inimă,_ alifie de brîncă, prafurile de vînt și ălelalte leacuri cunosc pe cei ce se tămăduiesc cu ele ? Așa și dumneavoastră. M-ați scăpat de-o mare pacoste. Dumnezeu să vă blagoslovească !

MACFERLAN : Bine, femeie, dacă spui dumneata așa, așa trebuie să fie...

FEMEIA : De douăzeci de ani trăiesc în casă cu un urs. în douăzeci de ani, o dată nu l-am văzut zîmbind. Tot cu ochii în pămînt. Crunt și întunecat ca noaptea. I-am dăruit șase plozi, unul mai mîndru decît altul, patru băieți și două fete — să-mi trăiască ! *(Cei patru se ridică în picioare.)* Și o dată n-a luat pe unul în cîrcă, ori în brațe, ori să-l hițîne măcar pe genunchi... *(Cei patru stau jos.)* Suflet încuiat, cătrănit, om al dracului ! Cînd venea vremea mesei încaltea, înghețam cu toții. Nu se auzea nici musca, înghițeam cu noduri. Mai rău ca la poliție.

MACFERLAN : Șef de trib.

BĂLĂLĂU : Comandir.

FEMEIA : Zbir, nu comandir ! Așa mi-am mîncat amarul cu mistrețul pînă acum cîtăva vreme, cînd cu comedia aceea... *(Se lasă pe vine.)* Asta i-a plăcut motanului. L-am văzut cu ochii mei căscînd gura la oameni și zîmbind. I-a plăcut nevoie mare ! Și dracilor de copii atît le-a trebuit, ba chiar și mie. De atunci, cum îl vedem că-i tună și că-i fulgeră, unul ori altul, țuști ! *(Se lasă din nou pe vine.)* Ursul trage pe nări, pufăie, mîrîie, apoi deodată cască fălcile și rîde matahala de se cutremură bolțile ! *(își potrivește basmaua.)* Pînă aici i-a fost! De-acur» i-am găsit clenciul. Dumnezeu să vă dea sănătate ! *(Coboară.)*

BĂLĂLĂU : Stai, mătușă, să te scrim în catastihie.

FEMEIA : Am tîrguieli de făcut, mă iertați...

MACFERLAN : Stai, femeie, să te miruim.

FEMEIA : Dumnezeu să vă miruiască ! *(Piere.)*

CIRIVIȘ *(lui Pentagon)* : Ai văzut ?

BĂLĂLĂU *(idem)* : Ai văzut ?

MACFERLAN : Pasărea măiastră bate din aripi, nu se încurcă !

PENTAGON : Și nu bate numai în piețe și pe uliți, ci și în bătătura oamenilor.

CIRIVIȘ : Asta e mișcător. Dacă povestea femeii cu ghiveciul e adevărată, pe viața mea că avem dreptul să umblăm ou poteapii și anterie !

PENTAGON : Asta ar mai lipsi !

MACFERLAN *(lui Pentagon)* : Nu înțelegi, măi neisprăvitule, că de vreme ce învățătura noastră coboară voioșia în suflete, sîntem fii ai ecleziei ?

BĂLĂLĂU : Ce-mi stai ca o mironosiță eu ghiveciul în poală ? Dă ulcica încoace ! Floarea recunoștiinței nu e pentru tine... *(Smulge floarea din ghiveci și o întinde lui Ciriviș.)* Al tău e doar potcapul. *(îi pune ghiveciul pe cap.)*

MACFERLAN *(lui Pentagon)* : Ești sau nu, ecleziast ?

(Efimița se zărește în dosul zăbrelelor.)

BĂLĂLĂU : *Musa !*

PENTAGON : *Musa, musae !*

EFIMIȚA *(furișîndu-se pe poartă)* : E aici!

CIRIVIȘ : Cine ?

EFIMIȚA : El.

CIRIVIȘ : Care el ?

EFIMIȚA *(face semnul bărbiei. Cei patru se privesc.)*

MACFERLAN : Unde-i ?

EFIMIȚA : în salon. S-au închis cîteșitrei. Șoșotesc. Pe mine m-au trimis în odaia mea și... iată-mă-s !

CIRIVIȘ : Acum a venit vremea să te punem la încercare, să vedem dacă sîntem frați de cruce, ori ba.

EFIMIȚA : Sîntem.

CIRIVIȘ : Dacă sîntem, atunci, scumpe frate, repede-te pîn' la poartă, ia cheia din broască ori din cui și fă-te încoace cu ea.

EFIMIŢA : S-a făcut. *(Se repede în curte.)*
CIRIVIŞ : Iată un minunat prilej de-a lăsa puţin sînge înălţimii-sale !
MACFERLAN : Ce duh necurat l-o fi mînat aici ?
CIRIVIŞ : Dacă-i tăiem ieşirea şi-1 silim să dea ochi cu noi, vom şti despre ce-i vorba.
BĂLĂLĂU : Lăturile cu care ne împroaşcă zilnic în spurcăciunea aceea de gazetă merită cîteva veziscători...
MACFERLAN : Ca fost subchirurg — şi deci specialist — să mă lăsaţi, vă rog, pe mine a i le pune.
CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Ai fost subchirurg ?
MACFERLAN : în vremuri de bejenie. *(Face gestul ascuţitului pe curea.)*
CIRIVIŞ : Bărbier ?
MACFERLAN : *Maître coiffeur !*
EFIMIŢA *(venind într-un suflet): S-a.* făcut! *(întinde o cheie lui Ciriviş.)*
CIRIVIŞ : Era în broască ?
EFIMIŢA : Nu. La locul ei, în cui.
CIRIVIŞ : Constantin te-a văzut cînd ai luat-o ?
EFIMIŢA : Parcă el mai vede ceva cînd mă zăreşte...
CIRIVIŞ : Asta aşa e. Să-ţi facă pronia parte de-un bărbăţel ca dînsul.
EFIMIŢA : Oh !
CIRIVIŞ : Vreau să zic de-un soţ care să te iubească cum te îndrăgeşte el...
EFIMIŢA : Pronia e vitregă şi haină uneori...
CIRIVIŞ : Spui asta din căpşorul dumitale, ori ai citit-o undeva ?
EFIMIŢA : Mi-o spune inima...
CIRIVIŞ : Şi de ce-i vitregă pronia ? Nu se poate spune ?
EFIMIŢA : E greu de spus cu vorbe...
CIRIVIŞ : Arată-ne prin semne !
BĂLĂLĂU : Grafic...
EFIMIŢA : Da. *(Efimiţa desenează în aer cu un deget.)*
CIRIVIŞ : O şură ?
EFIMIŢA : Nu.
CIRIVIŞ : O clopotniţă ?
EFIMIŢA : Nu.
CIRIVIŞ : Un obiect domestic ?

EFIMIŢA : Ce se ţine după uşă...
CIRIVIŞ : Şi din pricina asta pronia e vitregă ?
EFIMIŢA : Da. *(îşi ascunde faţa în palme.)*
CIRIVIŞ : Oh ! dulce măturică ! *(îi întinde o mîna. Efimiţa îşi lipeşte obrazul de ea. Cei trei se descoperă.)*
MACFERLAN : Clipa e solemnă...
CIRIVIŞ : N-o batjocoriţi. *(După o tăcere.)* Căci din ea furcedem. *(Se uită lung la cei din jurul lui şi zîmbeşte. Macferlan îşi lipeşte alt plasture pe nas.)*
CIRIVIŞ *(Efimiţei)* : Şi acum du-te !
EFIMIŢA : Atît de curînd ?
CIRIVIŞ : Uiţi că sîntem... în stare de război ?
EFIMIŢA : Aşa e. Tătica ar voi să facă pace, dar nu-i dă voie mama.
CIRIVIŞ : Mătura !
EFIMIŢA : Vai cît eşti de crud ! *(Iese în pripă.)*
CIRIVIŞ : îi simt inima bătînd în palmă. Să vreau doar... dar nu vreau ! Şi la ce-aş voi ? Romanţa e aceeaşi: Un, doi, trei ! Un, doi, trei !
MACFERLAN : Şi cu toate astea nodu-ăsta de fată poate ferici un om.
BĂLĂLĂU : Vorba-i însă : omul poate ferici un nod ?
CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Asta-i întrebarea ! Sună, trîmbiţaş ! Scoate-ne din dilemă ! *(Studentul sună din goarnă.)*
MACFERLAN : Pronia e vitregă într-adevăr. Eu adorm cu chipul ei pe şevalet, şi ea doarme cu chipul tău în aşternut. *(Rosenzweig urcă scara.)* Perfidele îmbinări ale proniei !...
BĂLĂLĂU : Rosenzweig !
PENTAGON : Rosenzweig !
CIRIVIŞ : Rosenzweig !
ROSENZWEIG : Pe mine mă strigaţi ?
CIRIVIŞ : Pe dumneata, fireşte !
ROSENZWEIG : Aveţi greşeala.
CIRIVIŞ : Scuzaţi!
ROSENZWEIG : Rosenzweig e unul deşirat, adus de spinare, cu picioare lungi şi gîtul ca de struţ.
CIRIVIŞ : Că bine zici, aşa e...
ROSENZWEIG : Eu sînt Aronovici. Isac Aronovici. Dacă nu mă credeţi, iacă mă rog, poftim ! *(întinde o gazetă îndoită.)*

CIRIVIŞ *(citind)* : Geiza Bandy spre a se mai numi Gheorghe Bordeanu. *(Bolboroseşte cîte un nume, apoi cu voce tare.)* Izidor Rosenzweig, spre a se numi Isac Aronovici. *(Lui Rosenzweig.)* Nenorocitule, ce-ai făcut ?

ROSENZWEIG : Am scăpat de-o pacoste.

CIRIVIŞ : Te-ai lepădat de numele tău ?

MACFERLAN : Ţi-a fost ruşine de el ?

ROSENZWEIG : Mi-a fost ruşine de ruşinea ce-a căzut peste el.

CIRIVIŞ : Cum asta ?

ROSENZWEIG : După povestea cu ibric şi codobatură a urmat o poveste cu cremene şi aguridă. Un golan de văr — Rosenzweig *pur sang* — poate-aţi auzit — umblă de ani de zile tot hocus-pocus, cînd i s-a înfundat : patru arii recluziune. Am crezut că înnebunesc şi eu şi Jeanette — consoarta mea, să mă iertaţi. Două săptămîni n-am închis ochii şi n-am scos capu' în lume. îmi plesnea obrazul. Şi-acasă, toată ziulica, neamuri, prieteni, cunoscuţi, serta-ferta cu aceeaşi vorbă în cioc : Un Rosenzweig ! Un Rosenzweig ! Am răbdat cît am putut, iar cînd mi-a trecut de cap, cînd am început să văd negru şi-am crezut că-mi sar creierii, deodată o lumină mare s-a făcut în mintea mea, o lumină pîn' la cer, şi în vîlvătaia ei am zărit patru arhangheli cu trîmbiţe de aur... sunînd din trîmbiţoaie... un nume cunoscut...

CIRIVIŞ : Isac Aronovici ?

ROSENZWEIG : Ai ghicit!

CIRIVIŞ : Nefericitule !

ROSENZWEIG : De nu vă cunoşteam, mi-ar fi trecut prin cap ?

CIRIVIŞ : Nefericitule !

ROSENZWEIG : Nu-mi bate capul !

CIRIVIŞ : Te-ai pripit să-ţi schimbi numele.

ROSENZWEIG : M-am pripit ?

CIRIVIŞ : Fireşte. Pentru că ruşinea, necazul, suferinţa ţi-au ascuţit obrazul. Şi acum eşti... Rosenzweig !

ROSENZWEIG : Rosenzweig ?

CIRIVIŞ : Din tălpi şi pînă în creştet.

MACFERLAN *(măsurînd pe Aronovici)* : Rosenzweig !

BĂLĂLĂU : Rosenzweig !

PENTAGON : Rosenzweig !

MACFERLAN : Ia lipeşte-te de zid !

ROSENZWEIG : La alţii ! *(Se lasă pe vine şi rîde.)* La alţii !

CIRIVIŞ *(zîmbind)* : Eşti de-ai noştri, care va să zică !

ROSENZWEIG : Din tălpi şi pînă în creştet!

CIRIVIŞ : Bravo, Rosenzweig !

ROSENZWEIG : Mare scofală ! Parcă cine nu-i de-ai dumneavoastră ! La noi în Lipscănie, cu gimnastica asta... e o adevărată hazmodie. Şaptezeci la sută din clienţi se salută şi mă salută astfel.

CIRIVIŞ : Şi dumneata ?

ROSENZWEIG : *Noblesse oblige ! (Se lasă pe vine.)* Am făcut muşchi la picioare şi eu, şi Jeanette de atîta contradanţ.

BĂLĂLĂU : Şi comerţul saltă ?

ROSENZWEIG : *Gott sei Dank!* Nici nu ştii cînd trece vremea! Glumeşti, rîzi, vinzi, şi parcă nici nu ai vinde. Dai şi iei, iei şi dai. Şi parcă nici nu dai, şi parcă nici nu iei. Ceva ca în familie.

MACFERLAN *(lui Pentagon)* : Auzi, maţe-pestriţe ?

ROSENZWEIG : Iar cînd, după o zi întreagă de rîs şi flecăreală, trag obloanele şi, braţ la braţ, pornesc spre casă cu Jeanette, mă simt uşor ca un fulg şi nu ştiu pentru ce mi-i drag, zău, că trăiesc !

CIRIVIŞ *(sărind în picioare)* : Viaţa e minunată, Rosenzweig, căci e un dar al soarelui, iar soarele e mucalitul mucaliţilor : rîde întotdeauna.

CIRIVIŞ : Iar acum dă-mi voie să te sărut pe mustăţi şi să te învestesc cu formula executorie. *(Freacă pe Rosenzweig pe ceafă.)*

ROSENZWEIG : Asta-mi face plăcere !

CIRIVIŞ : Zău ?

ROSENZWEIG : Mare plăcere ! Şi cinste şi mai mare ! Aşa da ! Aşa mai zic şi eu ! Acum sînt cavaler ! Pe viaţa mea că sînt !

CIRIVIŞ : Pînă acum nu erai ?

MACFERLAN : Nu erai învestit ?

ROSENZWEIG : Ba da. Mi-e ceafa tăbăcită de atîta fricţionat. Dar ce are a face ! Una e să bei apă din cană, alta-i s-o sorbi de la izvor !

MACFERLAN *(lui Pentagon)* : Auzi, prăpăstiosule ?
ROSENZWEIG : Una-i să guşti fructul din ladă, alta-i să-l muşti din pom.
BĂLĂLĂU *(lui Pentagon)* : Auzi, căpăţînosule ?
ROSENZWEIG : *Gott mit uns ! (Se înclină adînc şi coboară.)*
CIRIVIŞ : Fantezia noastră ne-a ridicat cu o şchioapă deasupra caldarîmului, dar imaginaţia mulţimii ne-a cocoţat mult mai sus.
PENTAGON : închipuiri, păreri !...
CIRIVIŞ : Păreri ? *(Trece la capătul dinspre stradă al parapetului.) (Mulţimea îl aclamă.)* Păreri ? *(Acelaşi ton.)* Pînă mîine dacă o ţinem aşa, pînă mîine o ţine şi plebea. Sîntem idolii ei. Idolii populari ! *(Schiţează paşi de menuet.)*
PENTAGON : Blestemat mai eşti !
CIRIVIŞ : Faima ne depăşeşte. *(Ridică picioarele ca o baletistă.)* Am vrut să cîrpim bortele, s-aocelerăm pulsaţiile, să înviorăm cadenţele... *(face piruete)* şi, în loc să ni se dea brevete de maiştri balerini, am fost gătiţi în odăjdii şi decretaţi pontifi. Abghiolan ! *(Sare capra pe Macferlan.)*
PENTAGON : Blestemat mai eşti !
CIRIVIŞ : Faima ne depăşeşte ! De aceea cată să ne ţinem firea, căci popularitatea ameţeşte. Spre a nu cădea în păcatul strămoşesc, va să deschidem ochii, să ciulim urechile, şi să ne impunem chiar jertfe sîngeroase. *(Misterios.)* De astăzi înainte, nu ne vom mai înfăţişa deci semenilor noştri cu zbenghiurile pe nas — e o degradaţiune derizorie — ci ne vom bate cuie la încheietura mădularelor. Astfel vom fi feriţi de a ne îmbăta de noi înşine, nu vom sforăi ascultînd păsurile altora, ci vom sîngera de obşteştile dureri...
PENTAGON : Mare blestemat !

(Din strada încep a se ridica peste uluci jalbe înfipte în vîrf de băţ. Ciriviş trece la capătul parapetului şi strînge hîrtiile jălbaşilor.)

CIRIVIŞ : Sînteţi nevoiaşi, vai de saftianul vostru, dar nici sacul nostru nu e fără fund. De aceea să nu ne-o luaţi în nume de rău că nu putem mulţumi pe toată lumea. Mai cercaţi şi aiurea. Iar pentru azi destul ! *(Zvîrle bani în stradă.)*

PENTAGON : Vai de capul tău !
CIRIVIŞ : Popularitatea se dobîndeşte anevoie, dar se păstrează şi mai anevoie. *(Zvîrle iar bani.)*

(Constantin intră pe portiţă.)

CONSTANTIN : Daţi, vă rog frumos, cheia...
CIRIVIŞ : Care cheie ?
CONSTANTIN : Nu vă prefaceţi. E la dumneavoastră. Excelenţa turbă. Mă rog ca să daţi cheia.
CIRIVIŞ : Nu ţi-e bine, Constantine ?
CONSTANTIN : Mă rog frumos...

(Intră Muşat.)

MUŞAT *(posomorit)* : Ajungă-vă ! *(Cei patru scot sunete ascuţite.)*
CIRIVIŞ : Ce plăcere !
MACFERLAN : Ce minune !
MUŞAT : Ajungă-vă !
CIRIVIŞ : De vreme ce aţi ieşit din vizuină şi aţi pus năframa în vîrf de băţ, înseamnă că aţi închinat steagul şi că ostilităţile au încetat...
MACFERLAN : Fiţi binevenit pe meleagurile noastre !
TUSPATRU : Fiţi binevenit!
MUŞAT : Lăsaţi comediile şi daţi-mi, vă rog, cheia. Excelenţa-sa şi-a pierdut răbdarea.
CIRIVIŞ : Ne pare foarte rău, însă noi...

(Dacian deschide vijelios portiţa.)

MACFERLAN : Noi...
DACIAN : E prea mult!
CIRIVIŞ : Fiţi binevenit pe meleagurile noastre !
TUSPATRU : Fiţi binevenit !
DACIAN : E prea mult! Peste un sfert de ceas trebuie să iau cuvîntul la o întrunire de culoare...
MACFERLAN *(cîntînd)* : *Tîrla, tîrla, tîrla, tîrla !*
Tîrla, tîrla, tîrla, tîrla !
DACIAN : Şi vă somez să-mi deschideţi !
MACFERLAN : Noi ?
DACIAN : Cine alt putea face o farsă atît de grosolană ? !
MACFERLAN : Dar noi de săptămîni de zile stăm aici ca orătăniile pe cracă, într-un picior, şi pentru nimic în lume nu cutezăm a călca litera învoielii.

DACIAN : Cine-a cutezat atunci ?

MACFERLAN : Aveți atîți duşmani, că nu e de mirare să fi pîndit careva şi...

DACIAN : Hm ! *(Lui Mușat.)* Alte chei decît cele încercate mai aveți pe undeva ?

MUŞAT : Nu.

(Dacian se uită la ceas.)

MACFERLAN : Dacă n-ați fi atît de zorit, am putea trimite după lăcătuş. In situația aceasta însă n-aveți decît trei căi de ales : ori stricați broasca şi ieşiți pe poartă, ori intrați în casă şi săriți pe fereastră, ori urcați la noi şi coborîți pe punte...

DACIAN : Cum ?

MACFERLAN : Primele două căi sînt cele mai logice, dar nu şi cele mai oneste, căci un om ca dumneavoastră nu poate folosi nici efracțiunea, nici escaladarea. Rămîne calea a treia : mai puțin logică, dar mai acceptabilă...

(Dacian se uită iar la ceas.)

MACFERLAN *(urmînd)* : Urcînd aceste trepte, veți avea prilejul să vă convingeți, *de visu,* dacă cuibul nostru e la două palme de pămînt, aşa cum spun unii, sau la înălțimi amețitoare, aşa cum alții spun.

(Dacian măsoară pomul cu o privire disprețuitoare.)

Veți avea prilej să vă convingeți dacă pomul acesta — poreclit pomul veseliei — este cu rădăcinile în pămînt şi cu crengile în cer, ori e un pom ca toți pomii.

DACIAN : In curînd o să vă treacă pofta de a mai bate cîmpii. *(Lui Mușat, în șoaptă.)* Iar dumneata faci rău că te încăpățînezi...

MUŞAT : Eu... nu pot... înălțime...

DACIAN : Faci foarte rău, să ştii ! *(Se uită iar la ceas.)*

CIRIVIŞ : Poftiți, excelență !... *(Invită pe Dacian cu gestul.)*

MACFERLAN : între două rele...

CIRIVIŞ : Poftiți, vă rog ! Poftiți !

(Constantin aduce scara mobilă şi o lipeşte de pom. Dacian urcă pe ea.)

CIRIVIŞ : E o mare plăcere pentru noi să vă vedem de-aproape...

MACFERLAN : Ne războim atît de aprig şi ne cunoaştem atît de puțin...

DACIAN : N-am vreme de pierdut.

MACFERLAN : începeți a simți cum aerul se răceşte şi se purifică ? Şi vedeți cum siluetele omeneşti se subțiază şi pier în hăul de sub picioarele noastre ?

DACIAN : Lăsați-mă să trec !

CIRIVIŞ : Ghiciți cu ce viteză urcăm acum în văzduh ?

DACIAN : Peste două luni vă satur eu de viteză ! *(Trece puntea.)*

BĂLĂLĂU : Hep !

MACFERLAN : Hep !

PENTAGON : Hep !

(Dacian se opreşte şi întoarce capul, privind crunt la cei patru, apoi înaintează țanțoş. Dar cînd ajunge la capătul scării, un rîset formidabil izbucneşte în stradă, urmat de zgomotul surd al unei mişcări ritmice. Dacian se trage înapoi clătinîndu-se.)

MACFERLAN : Nu v-am spus că sîntem la înălțimi amețitoare ?

(Dacian se îndreaptă de şale şi înaintează iar.)

CEI DIN STRADĂ : Hep !

DACIAN *(către cei din stradă)* : Bestii grosolane !

(Şuiere, chiote, strigăte. Macferlan înaintează pe punte. (Zgomotele amuțesc.)

MACFERLAN *(celor din stradă)* : Pentru, ce urlați ? De ce chihotiți ? N-a fost omul acesta alesul vostru ? Pentru ce urlați ? N-a fost el întruparea năzuințelor şi dorurilor voastre ? De ce chihotiți ? Priviți-vă opera şi prosternați-vă în fața ei ! La aşa sac, aşa petec ! *(Lui Dacian.) Descendez, s'il vous plaît! (Dacian coboară.)*

CORTINA

ACTUL III

TABLOUL VI

Prăpădul. Mărul retezat din rădăcină e culcat acum la pămînt. Cotineaţa e de asemenea doborîtă, iar puntea aeriană, ciopîrţită. Octombrie. Unul din studenţi, în genunchi, plînge cu sughiţuri. Ceva mai îa o parte, Constantin plumbuieşte o ţeava.

CONSTANTIN *(după un timp)* : Nu-1 mai tot jeli, că nu ţi-a fost nici taică, nu ţi-a fost nici maică. Ia un trunchi acolo... un cioture, un pom. Un pom ca toţi pomii...

STUDENTUL : Nu era ca toţi. *(îşi lipeşte obrazul de trunchiul mărului.)* Oh, prieten drag! Oh, prietene scump ! Ce am să le spui ? Şi cum să le spui ?

CONSTANTIN : A i parcă vreo vină ?

STUDENTUL : Fireşte că am. Nu-i eram eu paznic ? Pentru ce am plecat ? De ce am coborît ?

CONSTANTIN : Ploaia te-a silit.

STUDENTUL : Blestemată ploaie ! De nu mă pătrundea pînă la rărunchi, nu veneam să mă adăpostesc la tine, să mă întind pe laviţă şi s-adorm buştean — dormire-aş somnul ăl lung ! De ce nu m-ai trezit ?

CONSTANTIN : Dormeai tare adînc. Şi-apoi, de te trezeam, totuna, tot un drac ! Te pui cu stăpînirea ? A fost ordin de sus. Nu te puteai pune...

STUDENTUL : Le-aş fi dat în genunchi, le-aş fi îmbrăţişat picioarele...

CONSTANTIN : Zadarnic ! Te-ar fi luat de-o aripă şi zvîrlit cît colo, cum m-or zvîrlit pe mine.

STUDENTUL : Spune, cum a fost ? Cîţi erau ? Cum erau ?

CONSTANTIN : Ia, nişte huidume. Trei zăplana cît aşa. Ce nu le-a îndrugat stăpînul ! Cît nu i-a rugat! Nici n-au vrut să audă. Or proptit herestreiul, hîrşa-hîrşa... şi jos ou el la pămînt! Apoi s-au pus cu tîrnăcoapele şi ou topoarele.

STUDENTUL : Nu i-ar mai răbda Ăl-de-sus ! Mîinile care au doborît pomul să se usuce ca scoarţa lui !

(Intră Efimiţa şi Aglaia.)

STUDENTUL : Nu i-ar mai răbda Maica Precista !

EFIMIŢA *(privind îndurerată mărul) :* Vai de mine, ce vandali !

AGLAIA : Să se sature să-şi mai facă rîs de oameni ! Dar ce-i aia... vandali ?

EFIMIŢA : Oameni milostivi, creştini, pravoslavnici.

AGLAIA : Ştiu eu unde baţi. Totdeauna le-ai ţinut parte nepricopsiţilor. Şi gură-largă ăla de tat-tu... pînă mai ieri tuna şi fulgera, şi acum parcă i s-au tăiat picioarele.

EFIMIŢA : Era pomul lui, mămico...

AGLAIA : Acum era să zic una ! Să nu te atingi nici de un cap de aţă, Constantine ! Nimic să nu clinteşti ! Ai priceput ? Să se bucure şi dumnealor cum ne-am bucurat noi... *(Muşat vine din grădină abătut.)* Uitaţi-vă la el ! f*Muşat se opreşte.)*

AGLAIA : Cînd am bolit an iarnă, căleai înfipt ca un ţap, iar acum...

MUŞAT : Ce ştii tu, femeie !

AGLAIA : Numai gura de tine !

MUŞAT : Ce ştii tu ! *(Se uită trist la pomul doborît.)* L-am sădit cu mîna mea, l-am săpat, l-am udat, i-am plivit buruienile...

AGLAIA : Hm-da !

MUŞAT : Ţiu minte cînd a răsărit, cum s-a înfiripat, cum s-a înălţat. Intîi numai de o palmă, apoi de două palme... iar într-o bună zi mă pomeni cu el că prinde a înflori... şi pe urmă a da rod... *(Oftează.)*

EFIMIȚA : Dragul meu prieten ! Scumpul meu tovarăş! *(Izbucneşte în plîns.)*

AGLAIA : Mai sînteți ? De ce nu chemați încaltea şi pe popa să-1 slujească ?

MUŞAT : Ce ştii tu ! *(Mîngîie pe Efimița.)* Au răsărit împreună şi-au crescut împreună. Cum să nu-1 iubească, cum să nu-1 jelească ?

AGLAIA : De ştiai că-i e drag fetei, pentru ce l-ai vîndut ?

MUŞAT : Ca să-ți fac bucurie ție...

AGLAIA : Mie ?

MUŞAT : Da. Că-ți lucesc ochii în cap ca jăratecul cînd numeri miişoarele...

AGLAIA : Alege-s-ar praful ! Să fi ştiut, mai dădeam de la mine...

(Intră Inspectorul.)

MUŞAT : Eu parcă n-aş fi dat ?

INSPECTDRUL : Va să zică, nici n-a apucat bine să se înscăuneze, şi maistrul Dacian a şi început urgia. Bună dimineața.

MUŞAT : Bună ! *(Studentul se ridică în picioare.)*

INSPECTORUL : Ai pătimit ceva ?

STUDENTUL *(plecînd ochii)* : Nu.

INSPECTORUL : De ce nu m-ai înştiințat ?

STUDENTUL : Fiindcă sînt un netrebnic.

INSPECTORUL : Asta n-o pot crede. Pentru ce nu mi-ai dat de ştire ?

STUDENTUL : Fiindcă nu-s vrednic să stau în fața dumneavoastră.

INSPECTORUL : Lămureşte-te !

STUDENTUL : Cam pe la unu după miezul nopții, furtuna, care se pornise de cu seară, a încetat, şi începu dintîi să cearnă ca prin sită, apoi mai tăricel şi în urmă să toarne cu găleata. Am răbdat căzăceşte — ştiu şi pot răbda — dar frigul îmi pătrunsese în oase şi dinții îmi clănțăneau. Atunci...

INSPECTORUL : Am înțeles. Ai făcut bine ce-ai făcut.

STUDENTUL : Rău ! De rămîneam pe poziție... nu îndrăzneau...

INSPECTORUL : Te înşeli. *(Lui Muşat.)* Pe la ce ceas s-a petrecut isprava ?

MUŞAT : Pe la cinci dinspre ziuă...

EFIMIȚA : Tătica n-are vină, domnule inspector.

INSPECTORUL : Şi dac-ar avea ? Eu fac anchetă sentimentală numai, domnişoară. *(Se uită la Muşat.)* Tătica s-ar părea într-adevăr că n-are vină. Dar mămica... aş pune mîna în foc că nu-i străină de vandalismul ăsta...

AGLAIA : Iar vorba aia ! Eu, domnule inspector, nu prea-s dusă la biserică, dar spun drept că uite aşa îmi creşte inima ! N-am amestec, pot jura pe la icoane, dar de bucurat, mă bucur, ce să zic...

(Cei patru încalecă ulucile şi privesc buimaci, nevenindu-le să-şi creadă ochilor.)

CIRIVIŞ : Descoperiți-vă ! *(Toți patru îşi scot pălăriile ca în fața unui mort.)*

CIRIVIŞ *(livid)* : Vremea merge de-andaratelea aşadar. Iar ,dacă vremea merge astfel, să ținem matca ei !

MACFERLAN : Dinte pentru dinte !

CEILALȚI : Dinte pentru dinte !

AGLAIA : Dinte pentru dinte zic şi eu ! Fierea care ne-ați făcut-o s-o sorbim picătură cu picătură, sorbiți-o acum dintr-o dată ! Haidem, Efimițo !

EFIMIȚA : Viu. *(Aglaia iese.)*

EFIMIȚA *(îngrijorată)* : Zăresc în ochii dumneavoastră tăişuri de pumnale. Ce-aveți de gînd să faceți ?

CIRIVIŞ : Nu ştim.

BĂLĂLĂU : Nu ştim.

PENTAGON : Nu ştim.

MACFERLAN : Şi-aici e frumusețea ! Căci dacă am şti, pînă să trecem de la gînd la faptă ni s-ar răci avîntul...

EFIMIȚA : Ce doriți să faceți ?

CIRIVIŞ : Nu-ți fie teamă. Nu tragem cu pistolul şi nu înjunghiem. Avem armele noastre.

EFIMIȚA : Atunci păziți-vă, căci cine retează trunchiul din rădăcină retează şi capul de pe trunchi.

MUŞAT : Asta aşa e. Puterea-i lucrul dracului. Şi eu vă spun : păziți-vă !

MACFERLAN : Iar eu în fața acestor sfinte moaște *(face semnul crucii)* îi spun : păzească-se ! *(Cei trei se închină.)*

MUȘAT *(trist)* : Un trunchi retezat, un om înjunghiat, totuna... tot aceeași... *(Iese cu Efimița.)*

(Cei patru coboară în grădină.)

INSPECTORUL : Ce-aveți de gînd să faceți ?

BĂLĂLĂU : Nu știm.

PENTAGON : Nu știm.

CIRIVIȘ : Ne uităm, vedem și nu înțelegem.

MACFERLAN : Omul e într-adevăr o făptură bicisnică.

CIRIVIȘ : Nici n-a apucat bine să se înfiripeze o cupolă zidită cu alte cărămizi, alt var și altă mistrie, că peste noapte, hoțește, pe furiș, au doborît zidăria.

MACFERLAN : Neputînd face cumetrie cu cei încuiați, fugind ca de ciumă de omul încrezut, apucător și sec, neizbutind să îndoim cerbicia și să ne prosternăm la zei de plastilină, am îndrăgit puii de om, jivinele și păsările. Iar dragostea noastră am închis-o într-un turn singuratic, și din strana lui o cîntam în fiecare zi lui Dumnezeu și oamenilor. Acum și turn, și strană sînt culcate la pămînt. *(Aprig.)* Ce se cuvine celui ce-a săvîrșit fărdelegea ?

INSPECTORUL : Nu vă pierdeți sîngele rece ! Nu va pripiți ! A început cu cele neînsuflețite, va urma cu cele însuflețite. Și primul în care va lovi sînt eu. Eu însă îmi țin firea. Faceți la fel. Nu vă pripiți. Să așteptăm.

CIRIVIȘ : S-așteptăm !

BĂLĂLĂU : S-așteptăm !

INSPECTORUL : A retezat trunchiul, dar rădăcinile au rămas, înfipte în pămînt. A dărîmat turnul, dar cînteoul din strană a zburat pe aripile vîntului și ei sună mereu în urechile oamenilor...

PENTAGON : Și dumneavoastră faceți poezie ! Oamenii sînt ca iepurii. Le este frică și de umbra lor. A fost de ajuns să se zvonească numai că luminăția-sa va veni la cîrmă, pentru ca hărmălaia de pe uliță să se domolească ca prin farmec. Iar cînd zvonurile

s-au preschimbat în faptă și pe ziduri s-au lipit afișele cele amenințătoare, zîmbetele au înghețat pe buze, și abia ici-colo dacă mai zărești vreun îndrăzneț care cutează... *(Se lasă pe vine.)*

BĂLĂLĂU : Asta-i drept.

PENTAGON : Cînd vă spuneam că nimic deosebit nu se petrece în jurul nostru, mă luați în răspăr. Acum îmi dați dreptate ? Totul n-a fost decît vîlvătaie.

CIRIVIȘ : Să fie cu putință ?

PENTAGON : Foc de paie, nimic altceva.

CIRIVIȘ : Să fie cu putință ?

(O doamnă voluminoasă intră gîfîind pe portiță.)

PENTAGON *(trăgînd pe Bălălău de mînecă)* : Hait !

DOAMNA *(lui Bălălău)* : Vino repede acasă !

BĂLĂLĂU : Dar ce s-a întîmplat ?

DOAMNA : Vin-acasă, îți spun !

BĂLĂLĂU : A luat foc maghernița ?

DOAMNA : Mai rău !

BĂLĂLĂU : Au explodat cazanele ?

DOAMNA : Mai rău. *(Îi întinde o fițuică albastră.)* Ne silesc să tragem obloanele.

BĂLĂLĂU : Să închidem bomboneria ?

DOAMNA : Le stătea în gît, sta-le-ar pe inimă !

BĂLĂLĂU *(vesel)* : Brava !

DOAMNA : Asta te bucură ?

BĂLĂLĂU : Firește !

DOAMNA : Nesimțit mai ești ! Lasă prostiile și vino să rînduim cele de trebuință.

BĂLĂLĂU : Nici nu mă gîndesc.

DOAMNA : Vino-ți în fire și haidem acasă, omule, să chibzuim în liniște. Poate găsim o portiță de scăpare.

BĂLĂLĂU : E vreuna, domnule inspector ? *(Îi întinde hîrtia.)*

INSPECTORUL : Nici una. Trebuie să trageți obloanele. Ordinul e scurt și îndesat. încălcarea legii, a prescripțiilor sanitare.

MACFERLAN : Salubritatea, igiena socială !

DOAMNA : Sta-le-ar pe inimă !

BĂLĂLĂU : în definitiv, pînă cînd cu atîta travaliu ! Munca fără preget istovește. Dovada o avem vie și naturală înaintea ochilor. Uitați-vă în ce hal a adus-o munca, istovitoarea muncă! *(Arată spre doamna Bălălău.)*

DOAMNA : Lasă prostiile și vino să facem socotelile lucrătorilor. Avem bani dați înainte...

CIRIVIȘ : Diseară, scumpă doamnă, venim la dumneata. Vom prinzi sub obroc, cu obloanele trase. Asta ne va prinde bine, căci vrem să mestecăm tihnit, să rumegăm în liniște. Și dacă vreți să ne cinstiți cum trebuie, vă rugăm ca să serviți la masă gătită în șalvari, iar între feluri să bateți din tipsii și să mișcați din pîntec...

DOAMNA : Ce neobrăzați!

CIRIVIȘ : Asta stimulează fermentarea.

DOAMNA : Ce neobrăzați ! *(Iese îmbufnată. O tăcere lungă.)*

CIRIVIȘ *(lui Macferlan)* : La ce te gîndești ?

MACFERLAN : La nimic.

CIRIVIȘ : Asta-i bine. *(Altă tăcere.)* Nici un sforțandum, maeștrilor ! Lăsați moriștile să macine în voie. Nu vă opintiți. Lăsați ca totul să vină de la sine.

PENTAGON : De l-a împins cumva Necuratul să se lege și de mine...

CIRIVIȘ : *Rubig!*

PENTAGON : De la împins...

CIRIVIȘ : Nu te repezi.

INSPECTORUL *(lui Pentagon)* : în privința dumitale ca și într-a mea, nu încape nici un fel de îndoială. Aș pune mîna în foc că în clipa asta chiar...

CONSTANTIN *(în curte)* : Pe aici, mă rog frumos...

(Comisarul-șef, în mare ținută, se ivește la grila}.)

INSPECTORUL : Ce spuneam ?

COMISARUL *(lui Constantin)* : S-a executat porunca întocmai ?

CONSTANTIN : întocmai. *(Deschide portița. Comisarul intră înfoiat și se uită grav la pomul doborît.)*

INSPECTDRUL : întocmai...

COMISARUL : Fără zeflemele...

INSPECTORUL *(către ceilalți)* : Știa că sînt aici.

COMISARUL : Probabil. Și pentru că știam, am vrut să-ți dau o mică veste bună...

INSPECTDRUL : De prisos. Știu înaintea dumitale despre ce e vorba.

COMISARUL : Nu cred. Decizia s-a luat abia azi-noapte, iar comunicarea ni s-a făcut acum un ceas.

INSPECTORUL : Uiți că ceasul meu și al dumitale...

COMISARUL : De acum ceasul dumitale îmi pare că a stat. *(îi întinde o hîrtie cu peceți.)*

INSPECTORUL : Și pentru ca să-mi dai această veste mare, ți-ai pus cordon de fir și epoleți ?

COMISARUL : Nu m-aș fi ostenit, dar am primit și eu un plic la fel ca al dumitale, și de aici mă duc să depun un jurămînt...

INSPECTORUL : Tristă țeremonie !

PENTAGON : La mai mare !

MACFERLAN : Spor și berechet !

BĂLĂLĂU : Cîți coceni în casă, atîți galbeni pe masă !

COMISARUL : Cu dumneavoastră o să am de lucru !

CIRIVIȘ : Și noi cu dumneata !

COMISARUL : Cu mine vi se înfundă. *(Inspectorului, cu superioritate.)* Iar dumneata poți pune să dea jos caraghioslîcurile alea spînzurate pe pereții canțelariei și să le cari acasă la dumneata... Vreau să văruiesc și să afum în urma dumitale. *(Iese.)*

MACFERLAN *(izbucnind)* : Adă jeratec și tămîie, Constantine !

CIRIVIȘ : *Rubig!* Să îngenunchem și să rugăm tăriile de sus ca să ne lumineze. *(înconjoară pomul și îngenunchează.)*

MACFERLAN : Doamne, dac-ai făcut pe om după chipul și asemănarea ta...

CIRIVIȘ : Tăcere ! *(Stau nemișcați ca niște stane de piatră.)* Adă cazmale, Constantine, și lopeți ! Să facem în pămînt o groapă atît de mare, încît să-ncapă în ea trei cai cu călăreți. Și s-așezăm trunchiul cu crengile în lung, lipit de rădăcini, astfel ca fragedele firișoare

însîngerate să-şi uşureze jalea mută îmbrăţişînd pe scumpul dispărut. Sape şi lopeţi. Iar înainte de a începe lucrul să ridicăm pe mort şi să-l purtăm jur împrejur, ca să-i zărească încă odată faţa încremeniţii fraţi ai lui îndureraţi.

MACFERLAN : Dinte pentru dinte !

CIRIVIŞ : Niciun sforţandum ! *(Ciriviş trece la un capăt al pomului, Bălălău în dreapta, Pentagon în stînga, Macferlan la capul celălalt.)* Sus!

CORTINA

TABLOUL VII

O subterană. In fund, un coridor cu ferestruică oblojită. Coridorul se prelungeşte în faţă, îngustîndu-se, cu doi pereţi spoiţi cu var, pe care atîrnă, de o parte şi de alta, icoane vechi. In dreapta, lipit de zid, un divan acoperit cu o scoarţă. La capătul de sus al divanului, o uscioară în perete. La stînga, o laviţă de stejar. În faţa laviţei, o măsuţă scundă. Un iconostas. Un sfeşnic cu două braţe, în care ard feştile groase de ceară galbenă. In coridor, către stînga, cîteva trepte de piatră şi capătul unui chepenghi. La ridicarea cortinei, Dacian stă pe divan, adîncit în gînduri. Uh călugăr bărbos trece, drept ca o luminare, prin coridor. Dacian stă nemişcat. Un al doilea călugăr trece, apoi al treilea, apoi un al patrulea.

DACIAN *(ridicîndu-se)* : Aveţi să sfîrşiţi odată ?

(Călugării se înapoiază tăcuţi.)

DACIAN *(tăindu-le calea)* : Ieşiţi din muţenia asta nesuferită ! Vorbiţi !

(Călugării se opresc pe rînd în faţa lut Dacian, îl privesc lung si trec tăcuţi mai departe.)

DACIAN : Bestii! Gangsteri! Călăi! *(Se lasă pe laviţă.)*

(Studentul intră din dreapta, ia de pe masă cîteva farfurii şi dă să se înapoieze cu ele.)

DACIAN : Ascukă-mă băiete ! *(Studentul se opreşte.)* în cîte avem astăzi ?

(Studentul pune tava jos, ridică cu degetele răşchirate amîndouă mîinile, le mai ridică o dată, apoi ridică, o singură mînă, apoi un singur deget.)

DACIAN : în douăzeci şi şase ?

(Studentul moţăie din cap.)

DACIAN : A noua zi, prin urmare ?... Sînt deci aioi de nouă zile ?

(Studentul dă din cap.)

DACIAN : Nu se poate ! Sînt aici de atîta vreme, şi nimeni n-a izbutit să-mi dea de urmă ? Şi de ce zîmbeşti ? Ce se petrece dincolo de zidurile astea blestemate ? Răspunde ! *(Se ridică.)* De ce taci ? De ce tăceţi cu toţii ?

(Călugării încep din nou să defileze. Dacian se plimbă neliniştit de colo pînă colo. Se opreşte în dreptul ferestruicii din zid cîteva clipe, apoi se plimbă iarăşi.)

DACIAN : în ce văgăună ticăloasă m-aţi vîrît ?

(Călugării se înapoiază prelingîndu-şi bărbile.)

DACIAN : încetaţi cu gesturile voastre nesuferite ! Scoateţi-vă rasele şi bărbile şi să cercăm a cădea la învoială. *(Călugării se privesc.)*

DACIAN : Cît ? *(Călugării zîmbesc. Studentul intră cu o tavă, o pune pe măsuţă şi iese. Pe tavă sînt un castronaş cu apă, un săpun de ras, un pămătuf şi patru brice.)*

DACIAN *(neliniştit)* : Ce aveţi de gînd ? Vorbiţi!

I CĂLUGĂR *(lugubru)* : Ceasul răfuielilor a sosit!

(Dacian se repede la masă şi apucă unul din brice.)

DACIAN : Daţi-mi drumul să plec, ori de unde nu...

(Unul din călugări îi prinde braţul, un altul îl dezarmează. O tăcere penibilă. Călugării îşi scot rasele şi bărbile şi, cu ochii, plini de mînie, se apropie de Dacian.)

CIRIVIŞ : De ce ai ucis pomul ?

BĂLĂLĂU : Pentru ce l-ai ucis ?

MACFERLAN : Un pom care rodeşte e ca o femeie cu plodul în pîntece. Cum de ai ridicat securea ?

CIRIVIŞ : Cum de ai ridicat-o ?

PENTAGON *(fluturînd barba lui Dacian.)* : Priveşte-o, mîngîi-o... ia-ţi rămas bun de la ea...

DACIAN : Nu veţi îndrăzni! ?

MACFERLAN : Ce-ar putea să ne împiedice ?

DACIAN : Mîrşăvia faptului.

(Cei patru se privesc.)

CIRIVIŞ : Am putea să vă servim un răspuns .atît de tăios, încît gura fierului acestuia să se ruşineze auzindu-l. *(Ascute briciul de curea.)*

DACIAN : Nu veţi cuteza !

CIRIVIŞ : Nu-i vreun act de vitejie — recunoaştem — dar nu putem altfel. Pregătiţi-vă de ţeremonie !

DACIAN : Vă sfătuiesc să vă adunaţi minţile cîte le mai aveţi şi să nu mă siliţi...

PENTAGON *(înaintînd)* : Ameninţări ? *(Holbează ochii la Dacian.)* Luaţi loc !

DACIAN : Şi dacă nu primesc ?

BĂLĂLĂU : Cum aţi spus ?

DACIAN : Dacă nu pot să primesc ?

PENTAGON *(tunător)* : Stai !

(Dacian se aşază automat. Cei patru îl înconjoară şi îl înţeapă cu privirile.)

MACFERLAN *(surd)* : Priveşte-ne în ochi şi recunoaşte-te în noi!

(Studentul, care a intrat de cîteva clipe, se apropie cu tava. Cei patru apucă bricele.)

DACIAN *(livid)* : Staţi ! Staţi ! Ce, vreţi ca să-mi pierd minţile ?

CIRIVIŞ : N-ar fi mare pagubă... dar asta n-o dorim, n-o dorim, într-adevăr. *(Priveşte lung pe Dacian, care are o înfăţişare groaznică.)* Hm-da ! *Se sfătuieşte cu ceilalţi.)* Liniştiţi-vă ! Vă vom pune cîteva întrebări, şi dacă veţi răspunde ca la altar, fără ocoliri şi ascunzişuri, vă cruţăm de ruşine.

DACIAN : Aş putea să ştiu unde sîntem aici ? în ce schit ? La ce mănăstire ?

CIRIVIŞ : La nici un schit, la nici o mănăstire. Sîntem într-un adăpost singuratic, într-o hrubă pitulată în mijlocul pustiului...

DACIAN : în mijlocul pustiului ?...

CIRIVIŞ : Da. Un loc de rugăciune, unde un om ce lua zece piei după oameni venea ca un sobol să-şi uşureze sufletul înaintea Domnului.

DACIAN : Nu pricep...

CIRIVIŞ : Nici nu-i nevoie.

DACIAN : Spuneţi-mi lămurit: unde mă aflu ?

CIRIVIŞ : In hruba de pocăinţă a decedatului meu tată.

DACIAN : în ce parte de loc ?

CIRIVIŞ : La ce v-ar folosi să ştiţi ?

DACIAN : Ca să-mi dau seama pentru ce — după atîta timp — nimeni n-a reuşit să-mi afle încă urma. *(Cei patru se privesc.)*

CIRIVIŞ : în privinţa asta nu vă faceţi iluzii...

DACIAN *(uimit)* : Să nu-mi fac iluzii ?

CIRIVIŞ *(ferm)* : Da.

DACIAN : Şi pentru ce mă rog ?

CIRIVIŞ : Pentru că străşniciile dumneavoastră au trezit nemulţumiri nu numai în masele populare şi în taberele duşmanilor, dar şi în rîndurile partizanilor dumneavoastră.

DACIAN : Palavre !

CIRIVIŞ : Atitudinea dumneavoastră a stîrnit critici violente şi a pricinuit guvernului încurcături serioase, astfel că răpirea dumneavoastră a produs o mare uşurare pretutindeni. Lumea a răsuflat adînc, şi strada • şi-a luat cu îndoită însufleţire voioşia ei de mai înainte.

DACIAN : Şi colegii mei au îngăduit acest lucru ?

CIRIVIŞ : Negreşit. Interesul primordial al oricărei guvernări este să-şi consolideze situaţia, nu să-şi pericliteze existenţa. De aceea măsurile luate pentru descoperirea dumneavoastră au fost numai de formă.

DACIAN : Palavre !

CIRIVIŞ : De altfel, vizuina aceasta e atît de meşter pitulată în pămînt, că de afară, fără a cunoaşte anumite semne, ochiul nu poate s-o descopere.

DACIAN : Palavre! îmi spuneţi toate astea ca să-mi sporiţi neliniştea !

BĂLĂLĂU : Ceea ce ar putea într-adevăr să vă neliniştească — în legătură cu dispariţia dumneavoastră — este faptul că s-a constatat cu acest prilej... Dar nu... mai bine să vă cruţ amărăciunea.

DACIAN : Nu primesc milostenie de la nimeni. Spune ce s-a constatat în lipsa mea !

CIRIVIŞ : S-a constatat... Dar mă îndoiesc că veţi primi cu inima uşoară o veste ca aceasta.

DACIAN : Mi s-a pus cinstea la îndoială ?

CIRIVIŞ : Nu.

DACIAN : Puterea de muncă ?

CIRIVIŞ : Nu.

DACIAN : Capacitatea ?

CIRIVIŞ : Nu vi s-a pus nimic la îndoială. Dar s-a constatat, cu acest prilej, că cu cît dumneavoastră staţi mai departe de cîrma treburilor publice, cu atît treburile publice merg mai bine.

DACIAN : Grobian! Derbedeu! Mizerabil ! *(Ridică pumnii asupra lui Ciriviş.)*

CIRIVIŞ : Dacă răspundeţi astfel urbanităţii noastre, reluăm ostilităţile.

DACIAN : N-aveţi decît.

CIRIVIŞ *(aspru)* : Şedeţi!

DACIAN : Nu primesc porunci de la nimeni. Cu atît mai mult de la nişte...

PLNTAGON : Urmaţi !

CIRIVIŞ : Dacă rostiţi un singur cuvînt care ar putea să ne supere auzul, renunţăm la interogatoriu şi ne întoarcem la întîia noastră hotărîre.

PENTAGON *(punînd mîna pe brici)* : Urmaţi!

DACIAN *(exasperat)* : Abuzaţi în chip laş de situaţia în care vă aflaţi.

CIRIVIŞ : Ha ! *(Face o piruetă.)*

MACFERLAN : Ha ! *(Face o piruetă.)*

DACIAN : N-am oare dreptate ? Şi de ce vă învîrtiţi ca titirezii ?

BĂLĂLĂU: Abuzăm de situaţie? *(Scoate o hîrtie şi o vîră lui Dacian sub ochi.)*

PENTAGON *(acelaşi joc)* : Abuzăm de situaţie ?

BĂLĂLĂU : Cunoaşteţi fiţuica asta .
PENTAGON : Dar pe asta o cunoaşteţi ?
BĂLĂLĂU : Abuzăm în chip laş ?
CIRIVIŞ *(aspru)* : Luaţi loc ! Şi dacă vreţi să scăpaţi de ruşine, răspundeţi ca la altar întrebărilor noastre.
DACIAN : Dar ce, sînt aici la judecată ? Cine sînteţi voi ca să-mi puneţi întrebări ?
CIRIVIŞ : Avem un singur titlu : stăpîni pe situaţie. Şedeţi !

(Dacian stă.)

CIRIVIŞ *(energic)* : întîia întrebare *(arătînd barba)* : V-aţi născut cu acest apendice, sau l-aţi dobîndit ulterior ?
DACIAN : Vă poftesc ca să vă măsuraţi cuvintele !
BĂLĂLĂU : Aud ? Cum ?
DACIAN : Nu uitaţi cine sînt şi ce sînt !

(Cei patru se privesc.)

BĂLĂLĂU *(încet)* : Să-i spunem ?
CIRIVIŞ *(la fel)* : încă nu. *(Lui Dacian.)* Tocmai de aceea vă supunem unui regim de favoare în loc să procedăm cu asprimea cuvenită. Răspundeţi : Cînd v-aţi lăsat această excrescenţă şi din ce motive ?
DACIAN : Domnilor, vă invit să puneţi întrebări cuviincioase, decente, serioase...
CIRIVIŞ : Gîndiţi, după cele petrecute, că ne arde de glume ? Cînd şi din ce motive ?

(Dacian tace.)

PENTAGON *(dînd cu briciul pe curea)* : Cînd şi din *ce* motive ?
DACIAN : Şi dacă ma supun acestei mizerabile torturi, dacă vă fac pe plac şi... răspund... îmi redaţi libertatea ?
CIRIVIŞ : Depinde de răspuns. Vă atragem atenţia însă că ceea ce numiţi dumneavoastră libertate s-ar putea să fie, în clipele de faţă, o simplă iluzie.
DACIAN : Nu pricep.
CIRIVIŞ : Veţi pricepe. Deocamdată să auzim răspunsul. Cînd ? *(Face gestul bărbii. Tăcere. Cei patru se apropie.)*

DACIAN *(penibil)* : Cînd m-am hotărît să părăsesc birocraţia *şi* am început să tactivez... într-am partid politic...
CIRIVIŞ : Vi s-a impus această transfigurare ?
DACIAN : Nu. Dar fiind prea tînăr, am căzut de două ori în alegeri, şi atuncea...
BĂLĂLĂU : I-aţi dat drumul !
CIRIVIŞ : Bun. Şi după aceea aţi fost ales în marele sobor naţional ?
DACIAN : De şase ori la rînd.
CIRIVIŞ : Fantastic !
CEILALŢI : Fantastic !
DACIAN : La urma urmelor, mă plictisiţi ! Sînt înalt slujbaş al statului şi nu vă dau voie să vă purtaţi cu mine aşa cum vă purtaţi !
CIRIVIŞ : Şi de ce mijloace vă veţi servi spre a ne face să ne schimbăm purtarea ?
DACIAN *(cu mare patos)* : Mă voi sluji de autoritatea mea morală.

(Cei patru stau într-un picior. Dacian apucă un brici, dar Studentul îi încleştează braţul.)

STUDENTUL *(strigînd)* : Hoţii în grădină ! Hoţii în grădină !
BĂLĂLĂU *(dezarmează pe Dacian.)*
MACFERLAN *(cu dezgust, lui Dacian)* : Un om ca dumneata crezi că poate hotărî de soarta altor oameni ?
CIRIVIŞ : Crezi că există flagel mai ticălos pe lume decît flagelul oamenilor croiţi după chipul şi asemănarea dumitale ?
MACFERLAN : înţelegi acum de ce nimeni nu se osteneşte să-ţi afle urma şi îţi dai seama ce uşurată ar răsufla lumea dacă dumneata şi semenii dumitale v-aţi pierde urma pentru totdeauna ?
DACIAN *(năucit)* : Dacă nu încetaţi cu felul ăsta de a răstălmăci lucrurile, simt că n-am să mă mai pot stăpîni şi că ceva în afară de fire se va petrece în curînd.
MACFERLAN : Un miracol ?

DACIAN : Nu ştiu... Dar ceva... ceva...

MACFERLAN : în afară de darul de a da cu praf în ochii oamenilor, credeţi că pronia v-a hărăzit şi alte daruri ?

DACIAN : încetaţi, vă spun !

MACFERLAN : Juraţi în faţa sfintelor icoane că sînteţi hărăzit şi cu alte daruri ?

DACIAN : Nu mai pot îndura... încetaţi! încetaţi ! *(Se prăbuşeşte la pămînt. Cei patru se apropie.)*

MACFERLAN *(după un timp)* : E semn hun. înseamnă că nu-i sînt ruginite toate balamalele. *(Se lasă în genunchi lîngă Dacian.)* Aş pune rămăşag că domnia-sa, înainte de a gusta din cupa măririlor, era om ca toţi oamenii, mînca, bea, dormea, fără vise...

(Bălălău si Studentul ridică pe Dacian şi îl aşază în fotoliu. Macferlan ia un scaun şi stă lîngă Dacian.)

MACFERLAN : Dumneavoastră cînd deschideţi ochii dimineaţa şi daţi pologul Ia o parte — căci dormiţi sub polog — mulţumiţi soarelui că vă dăruie căldura şi lumina lui, ori ooborîţi radios dio ţoale, ca şi cînd soarele lumii aţi fi chiar dumneavoastră ?

(Dacian priveşte năuc, ca şi cum s-ar trezi după o boală lungă.)

MACFERLAN *(urmînd)* : Stropii de apă, care vă curăţă zoaiele nopţii, aţi voi să nu vă atingă pieliţa catifelată, iar zgronţurile ştergarului nici măcar atît. Orice atingere, orice intimitate cu persoana dumneavoastră vă sîcîie, vă doare. Prietenilor le întindeţi o mînă cartilaginoasă, cunoştinţelor le bîţîiţi distrat din cap, iar rudelor scăpătate le întoarceţi cu duşmănie spatele. Aş pune rămăşag, o mie contra unu, că dumneavoastră digeraţi anevoie...

DACIAN *(greoi)* : De unde ştii ?

MACFERLAN : Şi atuncea natural că nici cu somnul nu staţi bine. Dormiţi puţin şi agitat. Nu este aşa ?

(Dacian se uită mirat la Macferlan.)

MACFERLAN : Iar pe stradă, în restaurant, la minister, ori aiurea, sînteţi scuturat de-o permanentă febră.

DACIAN *(încet)* : De unde ştii ?

MACFERLAN *(misterios)* : Din proprie experienţă. Am încercat în viaţa mea fel de fel de meserii şi am ajuns să mă conving că n-am fost croit pentru nici una. Căci pe cînd profesam eram scuturat, întocmai ca şi dumneavoastră, de aceeaşi nesuferită febră — simptom fiziologic specific atunci cînd organismul nu funcţionează în condiţiuni normale.

DACIAN : Ce vrei să spui cu asta ?

MACFERLAN : Că omul îşi găseşte foarte rar drumul lui cel drept. De s-ar născoci un aparat care să măsoare vocaţiile naturale, s-ar constata că douăzeci la sută dintre oameni nu sînt la locurile lor.

DACIAN *(întorcînd capul greoi)* : Ce vrei să spui... adică ?

MACFERLAN : Că eu... dumneata... el... altul... alţii... şi mulţi alţii... nu sîntem decît nişte rătăciţi.

DACIAN : Dar eu... am faima unui bun conducător.

MACFERLAN : Faima ! A conduce însă înseamnă a radia lumină şi căldură, iar dumneata eşti un corp opac şi refractar.

DACIAN : Eu ?

MACFERLAN : Dumneata.

DACIAN *(privind în jurul lui)* : Trăiesc sau visez ?

BĂLĂLĂU : Cum doriţi s-o luaţi...

MACFERLAN *(după un timp, cu bunătate)* : în ochii noştri nu mai lucesc tăişuri de pumnale. Furtuna a trecut. Nu ne gîndim decît la însănătoşirea dumneavoastră trupească şi sufletească. De aceea nu vă împotriviţi... Ajutaţi-ne să vă tămăduim.

DACIAN : Credeţi că sînt bolnav ?

MACFERLAN : Putred de bolnav. Un organism oare nu digeră, nu se repauzează şi e în continuă febră, poate .fi un organism sănătos ? Iată de ce-i datoria noastră să vă întindem o mînă prietenească. Trebuie ca întorcîndu-vă în mijlocul alor dumneavoastră să-i faceţi pe toţi să nu vă mai recunoască. Nu vă vrem decît binele. Nu vă împotriviţi ! Lăsaţi-ne... să... *(Face gestul rasului.)*

PENTAGON : Lasaţi-ne, vă rog !

t .

MACFERLAN : Schimbînd fațada, cu vremea veți schimba și temelia... Iar morga, unica și singura dumnea-i voastră podoabă naturală, cu vremea...

(Se aude huruitul unei mașini care se oprește, apoi zgomot de voci. Fața lui Dacian se destinde, dar ființa lui întreagă pare să fi îmbătrînit deodată.)

DACIAN : Bestii ! Gangsteri! Călăi '. în temniță or să vă putrezească oasele ! *(Urcă spre fund.)* Veniți, oameni buni, veniți să constatați...

(Inspectorul, urmat de Mușat și Efimița se ivesc pe trepte. Dacian amuțește.)

INSPECTORUL : Bună dimineața !
MUȘAT : Bună dimineața !
EFIMIȚA : Bună dimineața !
INSPECTORUL : Ați aflat marea veste ?
BĂLĂLĂU : Negreșit!
CIRIVIȘ : Se putea să n-o aflăm ?
INSPECTDRUL : Și ați împărtășit-o celor în drept ?
CIRIVIȘ : încă nu. Bucuriile mari nu se spun dintr-o dată.
INSPECTORUL : Așa e...
CIRIVIȘ : A trebuit să pregătim întîi terenul...
INSPECTORUL : Și ați izbutit ?
CIRIVIȘ : în parte. Dar dumneata l-ai pregătit pe al dumitale ?
INSPECTORUL *(zîmbind)* : -în parte...
EFIMIȚA *(coborînd)* : Aveți de gînd să mai rămîneți mult în beciul ăsta ?
CIRIVIȘ *(strîngîndu-i mîna)* : Ce plăcere !
MACFERLAN : Ce minune !
EFIMIȚA : Aveți de gînd să mai rămîneți mult ?
CIRIVIȘ : Nu. De acuma vom schimba decorul. Vom trece la conac. *(Lui Mușat.)* Și pentru că fostul nostru proprietar e astăzi oaspetele nostru, îl vom ruga să ne dea o mînă de ajutor spre a face catagrafia gospodăriei părintești.
MUȘAT : Bine. Dar mult nu poci să zăbovesc. Am dres, precum mi-ați trimis vorbă, cotețul năruit, am cărat nisipul și cărămida, iar meșterii zidari așteaptă să începem săpăturile spre a pune temelia.

EFIMIȚA: Iată planul monumentului calchiat de mîna mea. *(Scoate un sul de hîrtie.)* Aici... e casa noastră, aici... zăbrelele albastre și colea... trunchiul pomului — adică fostul trunchi. *(Aruncă o privire răutăcioasă lui Dacian.)* Soclul se va ridica...
DACIAN *(apropiindu-se)* : Ce înseamnă asta ?
CIRIVIȘ : înseamnă că pe locul sinistrului se va înălța un soclu, peste soclu un coteț, peste coteț... un cap de orătanie.
DACIAN : Cu învoirea Cui ?
CIRIVIȘ : Cu învoirea cerului.
DACIAN : Dar nu și cu a mea ! *(Toți rid.)* Nu permit ! *(Ceilalți rid și mai tare.)* Ce înseamnă asta ?
CIRIVIȘ : înseamnă că dumneavoastră nu mai puteți da învoiri.
DACIAN : Palavre !
CIRIVIȘ : Cu începere de azi, nu mai puteți da nici un fel de învoire.
DACIAN : Palavre !

(Inspectorul îi întinde lui Dacian o gazetă.)

MACFERLAN : Ocîrmuirea dumneavoastră a fost numai de tranzit...
BĂLĂLĂU : Dus și întors. O călătorie de plăcere.
CIRIVIȘ : După cîteva săptămîni de plutire, luînd prea multă apă, nava s-a dus la fund.
INSPECTORUL : Partizanii dumneavoastră sînt furioși. Ca să-și acopere slăbiciunile, aruncă toată vina în cîrca dumneavoastră.

(Dacian mototolește între degete gazeta, pe care o ținea în mină.)

MUȘAT : Eu susțin că dacă nu porneați atît de vijelios, deznodămîntul nu s-ar fi produs. Le trebuie un țap ispășitor și cred că este drept să ispășiți...

(Alt huruit de mașină. Dacian tresare, iar doamna Bălălău coboară treptele.)

DOAMNA BĂLĂLĂU : Bună dimineața !
CEILALȚI : Bună dimineața !
D-NA BĂLĂLĂU : Haide acasă, dragă bărbățele ! iJe acum putem deschide iar bomboniera. *(Lui Dacian.)* Iar dumneata, păzește-ți pielea '.

EFIMIȚA : La fel vă sfătuiesc şi eu.

MUŞAT : Şi eu vă sfătuiesc la fel.

(Dacian cade pe gînduri.)

D-NA BĂLĂLĂU : E un hai pe ulițe şi-o hărmălaie de parcă ar fi dat strechea în omenire : bătrîni, vlăjgani, femei, copii... rîd, saltă, chihotesc şi... *(Se lasă pe vine.)*

DACIAN *(încet, lui Ciriviș)* : Sînt liber ? Pot pleca ?

CIRIVIŞ : Fireşte. Dar nu vă sfătuiesc, s-o faceți. Sînteți oaspetele nostru, şi legea ospeției nu ne îngăduie să vă expunem la primejdii. Mulțimea vă urăşte, iar sateliții dumneavoastră vi-s astăzi cei mai_ crunți duşmani.

DACIAN : Sateliții ?

INSPECTORUL : l-ați lovit în inima vieții lor : în interese, își făuriseră bieții oameni mari nădejdi de propcopseală.

D-NA BĂLĂLĂU *(lui Dacian)* : Goneau în urma mea, încărcați în două camioane, o droaie de bezmetici, care urlau, vă înjurau şi vă amenințau. Nu pot să vă spui ce mi-au auzit urechile !

EFIMIȚA *(lui Dacian)* : La fel şi în urma noastră goneau şi înjurau.

INSPECTORUL *(lui Dacian)* : Dacă vă găsesc, nu veți scăpa uşor. *(Face un semn Studentului, care în tot timpul a stat în susul scării.)*

CIRIVIŞ : Aceia nu-s ca noi. Aceia nu vă cruță. Dacă vă prind... vă pun morişca-n barbă !

(Afară se aude un huruit puternic, urmat de o mare hărmălaie.)

EFIMIȚA : Să știți că ne-au luat urma !

D-NA BĂLĂLĂU *(pe trepte)* : Ei sînt!

CIRIVIŞ *(lui Dacian)* : Dacă vreți să scăpați de ruşine...

MACFERLAN : Repede, vă rog! *(împinge pe Dacian pe uscioara din dreapta. Acesta iese buimăcit.)*

CIRIVIŞ *(comandînd ca un căpitan de vas)* : Trageți obloanele ! Zăvoriți uşile !

STUDENTUL *(trîntește chepengul din capul coridorului de mai multe ori. Zgomotele de afară se întețesc.)*

UN GLAS : Nu ne scapă !

ALT GLAS : In gaură de şarpe să se ascundă, nu ne scapă !

AL TREILEA GLAS : Vă somăm să deschideți !

MACFERLAN *(bîțîind chepengul)* : Şi noi vă somăm să vă căutați de treabă !

UN GLAS : Spargem uşile !

ALT GLAS : Doborîm obloanele !

AL TREILEA GLAS : Scoateți-I la vedere !

GLASURI : La vedere ! La vedere !

MACFERLAN : Ce voiți cu dînsul ?

GLASURI : Avem o răfuială.

MACFERLAN *(bîțîind chepengul)* : Ce voiți să-i faceți ?

UN GLAS : Să-1 pieptănăm !

ALT GLAS : Să-1 tundem !

AL TREILEA GLAS : Să-i punem morişca în barbă !

(Urlete, trosnituri. Pe uşa din dreapta se iveşte mina lui Dacian. Ciriviş ia uneltele de ras şi le pune în palmă. Mîna dispare. Afară, urlete, trosnituri, pocnete. Bălălău, Macferlan şi Pentagon urcă treptele, apoi coboară zgomotos, ca şi cînd ar fi intrat prin efracție.)

BĂLĂLĂU *(cu glas schimbat)* : în sfîrşit!

MACFERLAN *(idem)* : în sfîrşit!

CIRIVIŞ *(cu glas natural)* : Ce înseamnă sălbăticia asta ? De ce ați spart obloanele ? Ce doriți ? Ce voiți ?

MACFERLAN : Să-1 pieptănăm !

BĂLĂLĂU : Să-1 tundem !

PENTAGON : Să-i punem morişca în barbă !

CIRIVIŞ : Lăsați vorbele de clacă şi scoateți la vedere dihania păroasă ce ați pitulat aici !

CIRIVIŞ : N-am pitulat pe nimeni !

BĂLĂLĂU : Scoateți-1 la vedere !

CEI DE AFARĂ : La vedere ! La vedere !

MACFERLAN : Scotociți, prieteni ! Nu lăsați un colțişor necercetat.

(Tropăie cu toții.)

BĂLĂLĂU : Uşa asta unde răspunde ?

CIRIVIŞ : într-o chilioară.

MACFERLAN : E cineva înăuntru ?

CIRIVIŞ : Un om în rugăciune.

PENTAGON : Să-1 vedem la față !

CIRIVIŞ : Vă conjur, nu intraţi !
MACFERLAN : Să-i zărim doar ochii!
CIRIVIŞ *(lipindu-se de uşă)* : Nu intraţi, vă conjur ! Lăsaţi-1 să se roage !
D-NA BĂLĂLĂU : Respectaţi cele sfinte !
TOŢI : Respectaţi! Respectaţi!
BĂLĂLĂU : Fie ! Să trecem la conac, prieteni ! Voi doi faceţi de strajă sus ! Ceilalţi urmaţi-mă ! După rugăciune vom şti ce-i de făcut. *(Urcă treptele. în capătul treptei se opresc. Cîteva clipe de tăcere grea. Uscioara din perete se deschide, şi Dacian, ras ca în palmă, vîră capul tremurător. Fiinţa lui nu mai are nimic din semeţia de altădată. Ochii îi sînt duşi în fundul capului, obrajii palizi, buzele arse ca de friguri.)*
EFIMIŢA : A ! *(Toţi se trag înapoi. Efimiţa e cît pe aci să izbucnească în rîs, dar, la un semn al lui Ciriviş, se stăpîneşte şi apleacă ochii în pămînt.)*
DACIAN *(cu glas stins)* : Au plecat ?
CIRIVIŞ : Nu. Dar de acum nu mai e nici o primejdie. *(Către cei doi din susul scării.)* Poftiţi, domnilor politicieni ! *(Studentul II, însoţit de ceilalţi studenţi coboară treptele rîzînd.)*
MACFERLAN *(studenţilor)* : V-aţi purtat bine ! *(Mîngîie pe cîţiva.)*
INSPECTORUL *(Efimiţei)* : Şi dumneata de asemeni, domnişoară !
BĂLĂLĂU *(nevesti-si)*: Şi dumneata aşijderi, doamnă Bălălău !
DACIAN *(trist)* : Nu trebuia să faceţi asta !
CIRIVIŞ : Vina e a dumneavoastră. Nu trebuia să vă grăbiţi...
DACIAN : Dar mi-aţi dat iluzia...
CIRIVIŞ : E specialitatea noastră. Hocus-pocus ! *(îşi sumete mînecile.)* Le scoatem din manşetă, drăguţule, bălaiele iluziuni ! *(Aruncă în vînt, ca scamatorii, cîţiva pumni goi.)*
DACIAN : Pot pleca... prin urmare...
CIRIVIŞ : Acum puteţi, întf-adevăr.

(Dacian urcă scara încet. Pe una din trepte se opreşte şovăind.)

MACFERLAN : Dacă tovărăşia noastră vă trage înapoi...
BĂLĂLĂU : Dacă vă vine greu să ne părăsiţi...
DACIAN : încetaţi, vă rog !
CIRIVIŞ : Dacă vă ruşinaţi să daţi ochii cu cei de sus, rămîneţi cu noi. Vă primim cu braţele deschise.
DACIAN *(perplex)* : Aţi putea face asta ?
CIRIVIŞ : în chipul cel mai natural.
DACIAN *(uluit)* : Atunci ce fel de oameni sînteţi ?
CIRIVIŞ : Oameni ca toţi oamenii.

(Cei patru îmbrăţişează pe Dacian.)

CORTINA

UN LUP MÎNCAT DE OAIE

COMEDIE ÎN 3 ACTE ŞI 5 TABLOURI

P E R S O N A J E L E

Domnul cu raglan
Patronul
Directorul
Gore, cupletist
Bobeş, scamator
Tom, clovn
Carelli, echilibrist
Mirciulică
Clientul
Bucătarul
Rîndaşul
Vioristul

M-elle Lara, vedetă
Bijba, cupletistă
Mimi, dansatoare
Betty, tiroleză
Emilia, echilibristă

Pufi' }",(1uo electric
Madam Blezu
Rîndăşiţa
Fata cu ţigări
Şura Tricup

Preşedintele
Procurorul
Avocatul
Grefierul
Aprodul

ACTUL I

Sala mică a varieteului Olimpia-Bar. în fund, geamlîc colorat, prin care se văd treptele unei scări de piatră lustruită, care urcă din stradă. La mijloc, uşă. în dreapta, mijloc, deschidere largă, mascată de perdele : intrarea în sala de spectacole, dans şi consumaţie. De aceeaşi parte, ceva mai sus, uşă care răspunde în coridor. în peretele din stînga, garderoba. De aceeaşi parte, ceva mai jos, uşă care duce la bufet şi bucătărie. Covoare, tablouri, mese. într-un colţ, pe o măsuţă, telefonul. Din pricina căldurii, toate uşile sînt deschise. Un domn în haine albe soarbe sirop din paharul lungueţ pe care-1 are dinaintea lui. Vasile Chirvasi, chelner, trece cu o tavă cu consumaţii de la bufet spre sala de spectacole.

CLIENTUL : Plata !

CHELNERUL : Îndată. *(Trece mai departe.)*

(Clientul se uită la ceas, soarbe ultimele picături din pahar şi-şi aprinde o ţigară. Patronul intră din stînga încruntat. Este un om gros, cu burta ascuţită şi nasul în vînt, aducînd uşor cu rîtul unui porc.)

CLIENTUL : Plata !

PATRONUL : Ce-ați luat, vă rog ?

CLIENTUL : Un sirop.

PATRONUL : Altceva ?

CLIENTUL : Nimic. Cît datorez ?

PATRONUL *(acru)* : Nimic.

CLIENTUL : Glumeț ca totdeauna.

PATRONUL : Nu datorați nimic. *(Iese în dreapta.)*
CLIENTUL : Perfect ! *(Se scoală, așteaptă cîteva clipe, se uită iar la ceas, ridică din umeri, se scoală și urcă scara bombănind.)* Perfect!

(Chelnerul se înapoiază, se oprește în fața mesei goale, dă din cap și trece spre bufet. Patronul intră urmat de directorul localului, un om chipeș, bine legat, dar vulgar și antipatic.)

PATRONUL : în condițiile astea închidem mustăria.
DIRECTORUL : Eu zic să mai așteptăm.
PATRONUL : Nu, nu, m-am săturat.
DIRECTORUL : E sezon mort, patroane, nu merge nicăieri. Eu zic să închidem jumătate din iulie și august, dăm o văpsea localului, și în septembrie deschidem iar.
PATRONUL : Nici nu mă gîndesc !
DIRECTORUL : Schimbăm tot personalul : orchestră, actori, chelneri...
PATRONUL : Cu șpriț, siropuri și cafele nu se ține un local ca al meu... Aici... dacă nu curge șampania în valuri, e greu s-o scoți la capăt.
DIRECTORUL : La drept vorbind, jupîne, nu merge bine... dar nici așa de rău ; joi seara, de pildă, a curs ceva șampanie...
PATRONUL : Un fleac.
DIRECTORUL : Și nici duminică nu cred că s-a pierdut.
PATRONUL : Am bani grei vîrîți în materiale, și dacă banii ăștia nu produc, la ce să mai pierd vremea !... *(Chelnerul se înapoiază de la bufet.)* *Și* apoi, mai e și altceva la mijloc...
CHELNERUL *(arătînd spre masa goală)* : Domnul de colo...
PATRONUL *(întorcînd capul)* : A șters-o ?... Foarte bine.
CHELNERUL : Eu însă am marcat.
PATRONUL : Du-te și demarchează. Iar cînd își mai comandă cineva sirop, trimite-1 la plimbare. Aici nu e bodegă, și nici cofetărie. Pricepi ? "
CHELNERUL : Aveți dreptate.
PATRONUL : Nevastă-ta ce face ?
CHELNERUL *(lăsînd ochii în pămînt)* : Așa și așa...
PATRONUL : Ce, ți-e rușine, mă ? Cînd ?
CHELNERUL : Peste vreo două luni...
PATRONUL : Trec zilele astea s-o văd.

CHELNERUL : Poftiți;.. *(Se înapoiază la bufet.)*
DIRECTORUL : Nu te mai astîmperi, jupîne !
PATRONUL : Ca omul, de...
DIRECTORUL : îl faci și p-ăsta fin.
PATRONUL : Ba vezi că nu... în sala mare ?
DIRECTORUL : Slab și-acolo. Trei-patru sticle de vin, vreo cîteva cafele, siropuri.'..
PATRONUL : Iar sirop ?
DIRECTORUL *(uitîndu-se la ceas)* : Este devreme. N-a ieșit încă lumea de la teatru.
PATRONUL : Altădată la ora asta nu găseai loc în sală... Abia puteam să mă strecor printre mesele încărcate. „Ați fost bine servit ? Cum v-a plăcut pateul ? Dar păstrăvii ? Salata ? Ați fost bine servit ?" Acum poftim de întreabă dacă mai ai pe cine !... Plîng mesele și-așteaptă. *(Se aude zgomotul unor aplauze anemice.)* Astea-s aplauze ? Du-te și le întărește.
DIRECTORUL : Hm, da ! *(Iese repede.)*

(Pe scara din fund coboară un domn arătos, cu fața încă tînără, dar cu părul încărunțit la tîmple. El poartă un raglan elegant și duce la subțioară o servietă de piele galbenă. Are aerul preocupat și este întovărășit de un tînăr foarte respectuos.)

D-L cu RAGLAN : Ai înregistrat și cererea firmei „Tocarian" ?
TÎNĂRUL : Da, domnule director general.
D-L cu RAGLAN : Ce sumă îmi cere sărăcia aia de firmă ?
TÎNĂRUL : Două milioane cinci sute.
D-L cu RAGLAN : A produs toate garanțiile ?
TÎNĂRUL : O parte numai.
D-L cu RAGLAN : Atunci să-și mute gîndul !
TÎNĂRUL : Cum binevoiți. Dar luați loc, vă rog, domnule director general.
PATRONUL : Luați loc, vă rog, domnule director general.
D-L cu RAGLAN : Mă cunoști ?
PATRONUL : Nu.
D-L cu RAGLAN : Atunci de unde știi că sînt director general ?
PATRONUL : îmi pare rău...
D-L cu RAGLAN : Să nu-ți pară rău ! Ce-i muzica asta infernală și ce-i tristețea asta ? *(Arată mesele goale.)*

PATRONUL : La noi, după miezul nopţii...
D-L cu RAGLAN : Hm, da... Două sandvişuri cu icre moi şi o sticlă cu vin negru.
PATRONUL : Prea bine.
D-L cu RAGLAN : O mică întrebare.
PATRONUL *(graţios)* : Mă rog ?
D-L cu RAGLAN *(trăgîndu-l la o parte)* : Pătlăgica din mijlocul obrazului o aveţi prin accident, ori e un semn familial ?
PATRONUL : E portdrapelul familiei.
D-L cu RAGLAN : Mopşi din tată în fiu...
PATRONUL : Din tată în fiu cu blazon ! *(Iese în stînga.)*
TÎNĂRUL : Nu trebuia să ceri sandvişuri cu icre negre, şi nici o sticlă întreagă de vin.
D-L cu RAGLAN : Pentru ce ?
TÎNĂRUL : N-or să ne-ajungă banii.
D-L cu RAGLAN : O mie de lei ?
TÎNĂRUL : Ăsta-i local de speculă. Ţi-am spus să nu intrăm.
D-L cu RAGLAN : N-avea nici o grijă ! Ai să vezi, mînzule, ce se poate face aici cu una mie lei! Pasează-mi bileţelul.
TÎNĂRUL : Mai bine-ar fi s-o ştergem.
D-L cu RAGLAN : Adă încoace banii, şi n-avea nici o grijă.
TÎNĂRUL : în definitiv... *(Ii dă hîrtia.)*
D-L cu RAGLAN : Te rog să ai încredere. *(Patronul intră cu sandvişurile şi sticla cu vin.)* Vin bun ?
PATRONUL : Din pivniţele proprii.
D-L cu RAGLAN : Perfect.
PATRONUL : Am ţinut să vă servesc personal.
D-L cu RAGLAN : Mare cinste...
PATRONUL : Pentru mine. *(Tînărului.)* Dumneavoastră nu rămîneţi ?
TÎNĂRUL : Ba da...
PATRONUL : Atunci, vă rog să binevoiţi a lua loc.
D-L cu RAGLAN : Domnul e secretarul meu şi nu primeşte sugestii străine.
PATRONUL : Scuzaţi!
D-L cu RAGLAN *(Tînărului)* : Ia loc.

TÎNĂRUL : Mulţumesc.
PATRONUL : Nu voiţi să depuneţi servieta la casă ?
D-L cu RAGLAN : Ce să fac ? !
PATRONUL : S-o puneţi la loc sigur.
D-L cu RAGLAN *(Tînărului)* : Are haz !
PATRONUL : Cum binevoiţi...
D-L cu RAGLAN : Dacă ai şti ce se ascunde sub învelişul ăsta de piele tăbăcită, ţi-ar trece pofta să-ţi mai asumi asemenea răspundere.
PATRONUL : Tocmai de aceea...
D-L cu RAGLAN *(ca să schimbe vorba)* : Ţigări
PATRONUL : Trimit îndată fata. *(Unui chelner.)* Ţigarete.
D-L CU RAGLAN : Nu înţeleg să fiu servit decît de dumneata. Ai înţeles, patroane ?
PATRONUL : Va să zică, aţi ghicit că sînt patron ?
D-L cu RAGLAN : Din prima clipă. *(Gesticulînd ca un sculptor.)* Linia rotundă a pîntecului, faţa de stacoj, pătlăgica tradiţională...

(Fata cu ţigări se iveşte în prag.)

PATRONUL : Şi eu, la rîndul meu, deşi vă văd pentru întîia oară, am ghicit de cum aţi intrat cu cine am de-a face.
D-L cu RAGLAN : Ochi perspicace...
FATA CU ŢIGĂRI : Ţigarete !
D-L cu RAGLAN : Un pachet Bucureşti.
FATA CU ŢIGĂRI : Cesterfild, Goloaze...
D-L cu RAGLAN : Bucureşti.
FATA cu ŢIGĂRI *(nemulţumită)* : Poftiţi...
D-L cu RAGLAN : Cîţi ani ai, duduie ?
FATA cu ŢIGĂRI : Optsprezece.
D-L cu RAGLAN : La vîrsta dumitale n-iai dreptul să fii tristă.
FATA CU ŢIGĂRI : Credeam şi eu, conaşule...
D-L cu RAGLAN : Cît fac ţigările ?
FATA CU ŢIGĂRI : Două sute de lei.
D-L cu RAGLAN : Poftim, *(li întinde biletul de bancă.)*
FATA cu ŢIGĂRI : V-aduc îndată restul.
D-L cu RAGLAN *(neglijent)* : Ţine-1 pentru dumneata.
FATA cu ŢIGĂRI : Dar...
D-L cu RAGLAN : Dar din dar !

FATA CU ŢIGĂRI : Asta...

PATRONUL : Nu plictisi pe domnul director general.

D-L CU RAGLAN : Spune muzicii, te rog, să nu mai urle aşa.

PATRONUL : Nu doriţi să treceţi în salon ?

D-L CU RAGLAN : Doresc să nu mai urle muzica.

PATRONUL : Prea bine. *(Fetei cu ţigări, care a rămas în uşă, încă aiurită.)* Ai izbit-o !

FATA CU ŢIGĂRI : Eu ca eu, dar dumneavoastră...

PATRONUL : Te cred ! *(Iese în dreapta, urmat de fata cu ţigări.)*

TÎNĂRUL : Şi acum cu ce plătim ?

D-L CU RAGLAN : Mă priveşte !

TÎNĂRUL : Ne facem de rîs.

D-L CU RAGLAN : Dacă te temi, dacă eşti laş — şi eşti suficient — n-ai decît să te filezi. De altfel, rolul tău e ca şi sfîrşit. Mi-ai fost de trebuinţă la intrare. Intrarea n-a fost rea. Acum poţi să te cari.

TÎNĂRUL : Fără să gust nimic ? Lihnit cum sînt de foame ?

D-L CU RAGLAN : Mîncă şi te hrăneşte ! *(Ii întinde un sandviş.)*

TÎNĂRUL : Ăsta mai rău mi-aţîţă pofta.

D-L CU RAGLAN : Atunci, alege, *(Ii întinde lista.)* Nu înţelegi că bacşişul copios oferit fetei cu ţigări ne-a deschis credit nelimitat ? N-ai văzut cum îi luceau ochii în cap patronului cînd a văzut minunea ?

TÎNĂRUL : Ei şi ?

D-L CU RAGLAN : Alege ce-i mai scump, îţi spun ! Vreau să te ospătezi împărăteşte. Du-te la bufet şi cere tot ce-ţi face cu ochiul. *(Un chelner trece cu o farfurie lungă, încărcată)* Te gîdilă la lingurică ?

TÎNĂRUL : Cam.

D-L CU RAGLAN : Atunci ce mai aştepţi ? Repede la bufet!

TÎNĂRUL : Să mi se facă rău ?

D-L CU RAGLAN : Nătîng mai eşti !

TÎNĂRUL : Să te văd acum pe unde scoţi cămaşa. Sandvişurile şi vinul fac peste o mie de lei.

D-L CU RAGLAN : Şi raglanul meu nu face nici un ban ?

TÎNĂRUL : Era vorba să luăm o gustare modestă într-o bodegută sau la simigerie.

D-L CU RAGLAN : N-am strămoşi fanarioţi.

TÎNĂRUL : Eu parcă am ?...

D-L CU RAGLAN : *Alors ? (Face rotogoale şi priveşte zîmbind în gol.)*

TÎNĂRUL : La ce te gîndeşti ?

D-L CU RAGLAN : La elasticitatea valorilor...

TÎNĂRUL : Eşti un om primejdios. Atragi ca un magnet. Ori de cîte ori te întîlnesc, mă lipesc de dumneata. Te urmez fără «ă vreau. Pentru ce te urmez ?

D-L CU RAGLAN : Pentru că polii se atrag întotdeauna. Dar n-ai s-ajungi să-mi fii un bun discipol dacă nu te lepezi de sfiiciunea asta feciorelnică.

TÎNĂRUL : Cum poţi să te încumeţi astfel să-ţi creezi singur primejdii şi să le înfrunţi cu atîta sînge rece ?

D-L CU RAGLAN : Ca să mă descarc. Primejdia te răcoreşte. Şi-apoi să intri într-un local ca ăsta cu teşchereaua plină, să te înfrupţi din toate bunătăţile, să-ţi umpli burdihanul... şi dup-aceea să rumegi ca o vită, făcînd pe alţii să-şi mestece saliva, e oare vreo ispravă ? Orice jivină în patru labe poate oficia la fel. Dar să intri fără para chioară în local, să fericeşti o sută de stomacuri lipite, iar tu să te saturi privind doar la spectacol, ori ciugulind abia cîte ceva, nu este ăsta un act de nobilă ţinută ?

TÎNĂRUL : Ce vei fi clocind ? Ce ai de gînd ? Ce vrei ?

D-L CU RAGLAN : Vreau să te fac să înţelegi cît de elastic este cuprinsul noţiunilor şi cît de suverane sînt aparenţele.

TÎNĂRUL : Ce vrei să spui adică ?

D-L CU RAGLAN : Că biletul tău de bancă, de pildă, petecul de hîrtie cu filigran, are în clipa asta o valoare înmiită decît avea acum două minute.

TÎNĂRUL : Chiar dacă nu-l mai am în buzunar ?

D-L CU RAGLAN : Chiar.

TÎNĂRUL : Asta s-o crezi dumneata !

D-L CU RAGLAN : Opt sute de lei bacşiş la o consumaţie de două sute este un act chimic violent, o reacţiune cu acizi, o lovitură la testa. Fata cu ţigerile a bătut

toba chelnerilor, chelnerii bucătarului, bucătarul rîndaşilor, aceştia femeii de la zero-zero, femeia cu pricina dansatoarelor şi cîntăreţelor, şi acum toată lumea e în fierbere : a picat în plasă un nabab !

PATRONUL *(venind într-un suflet)* : V-am rezervat o masă în sala mare şi ne-aţi face o deosebită cinste să binevoiţi a ne asculta programul.

D-L CU RAGLAN : Nu obişnuiesc să schimb mesele.

PATRONUL : E mai plăcut, mai luminos şi mult mai vesel dincolo.

D-L CU RAGLAN : Nu-mi place să mă risipesc. Nu cunoşti dictonul: „omul sfinţeşte locul" ?

TÎNĂRUL *(trist)* : Nu locul, dobitocul !

PATRONUL : În aşteptarea ordinelor dumneavoastră, mi-am permis să pun să se frapeze două sticle de şampanie.

TÎNĂRUL : Două ?

PATRONUL : E prea mult ?

D-L CU RAGLAN *(supărat)* : Numai două ?

PATRONUL : Scuzaţi...

D-L CU RAGLAN : Ţi-am cerut noi şampanie ? Nu. Dar dacă ai fanteziile dumitale, dacă „îţi permiţi", atunci nu fi cîrpănos, lucrează în stil mare.

PATRONUL : Am înţeles... *(Iese radios.)*

D-L CU RAGLAN : Şi-a permis ! Te rog să reţii expresia. Eu am înregistrat-o electric în memorie : Şi-a permis ! Dar noi i-am cerut ceva ? Nimic decît porcăria asta de anilină indigenă şi cele două gămălii de ouă de nisetru. Este aşa ori nu ?

TÎNĂRUL : Este.

(O dansatoare cu fustele scurte fi picioarele goale în pantofi iese din sala de consumaţie, legănîndu-şi şoldurile. Se opreşte o clipă, priveşte melancolic spre masă, apoi trece la bufet.)

D-L CU RAGLAN : Nefericitele astea dansează cu stomacul gol — e blestemul profesiunii lor — şi înţelegi ce act de umanitate ar fi...

TÎNĂRUL : N-ăi fi vrînd s-o pofteşti! ?

D-L CU RAGLAN : Se pofteşte singură.

TÎNĂRUL : Şi-o primim î

D-L CU RAGLAN : Depinde... Dacă vine din proprie iniţiativă, se respinge cererea. Dacă-i trimisă de patron, se aprobă.

. (Dansatoarea trece de la stînga spre dерapța, privind şi mai languros la masa celor doi.)

TÎNĂRUL : N-are picioare urîte.

D-L CU RAGLAN *(printre dinţi)* Nu vedem nimic, n-auzim nimic

TÎNĂRUL : Şi nici urîtă n-ar fi...

D-L CU RAGLAN : Are părul negru. Şi negru-nseamnă jale, nefericire, doliu.

(Patronul intră la braţ cu dansatoarea.)

BATRONUL : Fiindcă nu binevoiţi să ne onoraţi programul, spre a face să vă treacă vremea în chip mai agreabil, mi-am permis să invit pe domnişoara...

D-L CU RAGLAN *(Tînărului)* : Şi-a permis ! *(Patronului.)* Mă rog, să ne înţelegem : o pofteşti dumneata.

PATRONUL *(zîmbind)* : Fireşte, negreşit...

D-L CU RAGLAN *(Dansatoarei)* : Luaţi notă, d-ră.

PATRONUL : Domnul director general e om de duh...

DANSATOAREA *(absentă)*: îmi plac oamenii veseli.

D-L cu RAGLAN : Şi mie situaţiile limpezi.

PATRONUL : Ia loc, domnişoară.

DANSATOAREA : Aştept ca domnii...

D-L CU RAGLAN : Dacă patronul vă invită, e-n perfectă regulă.

PATRONUL : Ţi-am spus, duduie Mimi, oameni subţiri, distinşi. Nu-ţi mai încrunta sprîncenele, că se întunecă sala. Ia loc şi cere tot ce-ţi doreşte inima.

DANSATOAREA : Adevărat ?

D-L CU RAGLAN :' Dacă patronul e de părere, noi n-avem nimic contra.

PATRONUL *(Dansatoarei)* : Gentelmeni! *(D-lui cu raglan.)* Am desfăcut chiar, adineauri o cutie cu icre moi — ultima — şi m-am gîndit c-ar fi păcat să le consume alţii. *(Intră un chelner cu icrele pe tavă şi alt chelner cu cele două frapiere de şampanie.)* De aceea mi-am permis să vi le ofer...

D-L CU RAGLAN : Mulțumim. *(Chelnerilor.)* Luați anilină asta de-aici. Să n-o mai văd în fața ochilor ! Dați-o plasatoarelor ori domnişoarei cu țigări.

PATRONUL : Şi o mică gustare. Permiteți ? Este voie ?

D-L CU RAGLAN : Nu mă plictisi cu întrebările ! Voia la dumneata ca la banul Ghica. Să ne înțelegem o dată pentru totdeauna !

PATRONUL : După caviar ?

TÎNĂRUL : Nu ne plictisi!

D-L CU RAGLAN : Aşa, Mirciulică ! Aşa, cîrlane dragă !

PATRONUL : Atunci lăsați pe mine ! *(Iese.)*

D-L CU RAGLAN : Ce om de ispravă...

MIRCEA *(îmbucînd de mama focului)* : Ce suflet milostiv !

MIMI : Da, da... *(Priveşte în gol. O mică tăcere.)*

D-L CU RAGLAN : Cum vă merg treburile, duduie ?

DANSATOAREA *(tresărind)*: Mie, sau patronului?

D-L CU RAGLAN : Dumneavoastră se vede cît de colo că nu vă merge prea bine.

MIMI : Se vede asta ?

D-L CU RAGLAN : De la distanță. Aveți o oboseală, o delăsare facială specifică.

MIMI : Din pricina directorului.

D-L CU RAGLAN : Din pricina mea ?

MIMI : Nici nu ne cunoaştem. Îmi dați voie : Mimi.

MIRCEA : Mircea.

D-L CU RAGLAN : Jeannot.

MIMI : Cunosc numele ăsta...

D-L CU RAGLAN : Nume mare, se scrie cu doi „n", Jeannot. Viță franțuzească...

MIMI *(cu un zîmbet)* : Sînteți foarte drăguț...

JEANNOT : Şi matale. Şi, zi, îți fac mizerii...

MIMI : Nu dumneavoastră. Directorul artistic... Nu pot să-l sufăr.

JEANNOT : Nu consimte ?

MIMI : Nu de-asta. Ceva mai rău ca asta. Nesuferitul !

MIRCEA : Ce v-a făcut, duduie ? Spuneți-mi mie, să-l raz...

MIMI *(luminîndu-se subit la față)* : Oh, e un atlet ! Nesuferitul ! *(Se-ntunecă din nou.)*

MIRCEA : Ce v-a făcut ?

MIMI *(cu lacrimi în ochi şi cu gura plină)* : Eram „numărul patru" şi acum m-a trecut „unu".

MIRCEA : Atunci v-a înaintat. N-aveți drept să vă plîngeți.

MIMI : Aşa înaintare...

JEANNOT : Are dreptate domnişoara. Numerele prime sînt, ca la rezbel, carne de tun, numere de sacrificiu.

MIMI : Exact. E oribil să dansezi în fața meselor şi a scaunelor goale...

JEANNOT : Nu-ți face sînge rău, duduie. Cît timp omul e sănătos, doarme şi nu-i lipseşte pofta de mîncare...

MIMI *(cu gura plină)* : Scuzați ! *(Zîmbeşte.)*

MIRCEA : A răsărit soarele !

MIMI : Scuzați...

JEANNOT : Mănîncă, bea şi uită. Căci adevăr zic vouă : numerele din urmă vor fi cele dintîi, iar cele dintîi numere vor fi cele din urmă. *(Patronul intră cu o farfurie mare încărcată.)* Ce porcării ne mai oferi, patroane ?

PATRONUL : Omari.

MIRCEA : Salată de omari ? Mă înnebunesc după ea.

MIMI *(visătoare)* : Omari !

JEANNOT : Pe unde rătăceşti cu gîndul, domnişoară ?

MIMI : Departe.

PATRONUL : A călătorit mult...

MIRCEA : E umblată.

MIMI : Deauville, Trouville...

JEANNOT : Nice, Cannes, Ostende...

MIMI : Ostende !

JEANNOT : Îți aminteşti de masa de pe plajă, de sub umbrela roşie ? Languste, stridii, omari...

MIMI : Stridii !

JEANNOT : Dumneata preparai sosul, în timp ce eu, cu cuțitaşul, dezlipeam carnea gustoasă din găoace. Stropeam cu alămîie si-apoi sorbeam din țest.

MIMI : Ah !

JEANNOT : Vîntul îți flutura şuvițele de păr, eu le prindeam între degete, le resfiram, le mîngîiam, le sărutam, dumneata îți lăsai uşor capul pe spate,

închideai ochii şi sorbeai vinul spumos din cupa ce-ți lipeam pe buze. „Mai vreau", şopteai ou patos.

MIMI *(sorbind din paharul pe care Jeannot i-l întinde) :* Mai vreau !

JEANNOT : îți mai turnam. Apoi, încolăcindu-ți deodată brațele de gîtul meu, rîdeai cu lacrimi, tremurînd toată de bucuria de a trăi...

MIMI : Oh ! *(Se agață de gîtul lui Jeannot.)*

PATRONUL : Amin ! *Toarnă şampanie în pahare. Femeia se desface uşor din îmbrățişare, privind lung la Jeannot.)*

JEANNOT : Vinul vieții e acelaşi, domnişoară, numai etichetele şi dopurile se schimbă. Cum îl chema pre dînsul ?

MIMI : Pe cine ?

JEANNOT : Pe cel de la Ostende.

MIMI : Albert.

JEANNOT : Nu seamăn cu el ?

MIMI : Ba da...

JEANNOT : Nu sînt Albert al II-lea ?

MIMI : Ba da...

JEANNOT : Atunci de ce mă priveşti cu ochii ăştia ?

MIMI : Fiindcă de mult nu mi-a mai vorbit cineva astfel... Fiindcă de la Albert I, m-am tăvălit cu atîția ca să-1 găsesc pe al II-lea ! *(Își ascunde fața în mîini.)*

JEANNOT : Ține-ți firea, duduie, n-a fost decît o mică suprapunere... în timp.

MIMI : Iertați-mă, vă rog. *(Patronului.)* Mă duc să mă dezbrac.

PATRONUL *(uitîndu-se la ceas)* : încă nu.

MIMI : în seara asta nu vreau să mai dansez. *(Porneşte către dreapta. In uşă se opreşte şi, privind drăgăstos către Jeannot, exclamă.)* Mă întorc.

PATRONUL : Du-te învîrtindu-te !

JEANNOT : Are talent ?

PATRONUL : Aş ! Sare ca o capră. O țiu mai mult pentru dever.

MIRCEA : Pare a fi de bună condiție.

PATRONUL : A trăit cu oameni subțiri. Dar păguboasă : pe unde trece, zvîntă ! Nici unul nu s-a lipit de ea.

JEANNOT : Şeveliura neagră !

PATRONUL : Tare păguboasă ! V-aduc însă îndată fetițe pe sprinceană.

JEANNOT : Ai numere multe ?

PATRONUL : Puține, dar pe cinste ! *(Goleşte alt pahar.)* Mă întorc în pas gimnastic. *(Iese.)*

JEANNOT : L-ai văzut cum îşi înghite marfa ?

MIRCEA *(privind eticheta unei sticle) :* Ce ne facem ? Şampanie franțuzească.

JEANNOT : Are gusturi fine.

MIRCEA : Gusturi scumpe. Am şters-o !

JEANNOT : încă un pahar...

MIRCEA : Asta da, prea e bună...

JEANNOT : Bruderşaft, Mirciulică !

MIRCEA : Bruderşaft, Jeannot !

JEANNOT : Pentru iepuri !

MIRCEA : Pentru gratii ! *(Dă să iasă, cînd Patronul intră cu Mufi şi Pufi, două fete tinere de tot, în costume naționale, cu opinci şi zurgălăi.)*

JEANNOT *(fredonînd)* : „Mai stai, mai stai, nu zbura"...

MUFI *(completînd aria) :* „Cîntă, dragă turturea !"

JEANNOT : închipuieşte-ți, patroane, cît pe-aici să-1 surprinzi pe domnul secretar în flagrant delict de a şterge putina.

PATRONUL : Nu permit!

MUFI : Nu permit !

PUFI : Nu permitem !

JEANNOT : Acum să te văd pe unde scoți cămaşa, domnule secretar !...

(Cele două fete se reped în dreapta si în stînga lui Mirciulică şi îl cuprind de talie, cîntînd.)

MUFI : „Mai stai, mai stai, nu zbura"...

PUFI : „Cîntă, dragă turturea !"

MIRCEA : E uşor pentru dumneavoastră, domnule director general, care vă sculați cînd voiți, dar eu, care trebuie să fiu cu noaptea în cap la bancă...

MUFI şi PUFI *(cîntînd)* : „Mai stai, mai stai, nu zbura"...

JEANNOT : Trebuie să aibă cineva braga în vine cînd e atît de tînăr şi în aşa de ispititoare companie...
PATRONUL : în noaptea asta eu comand, eu poruncesc !
JEANNOT : Aşa ! Aşa, patroane !
PATRONUL : Şi nu dau voie nimănui să părăsească frontul.
MIRCEA : Luaţi notă, domnişoarelor.
MUFI : S-a luat.
PUFI : S-a luat.
PATRONUL : Şi, fiindcă eu comand, vă rog să-mi daţi voie să lipesc mesele.
MIRCEA : N-ăi fi avînd de gînd...
PATRONUL : Ce-am de gînd mă priveşte !
JEANNOT : Nu te amesteca unde nu-ţi fierbe...
PATRONUL : Aţi văzut ? ! Dar mai întîi să fac onorurile casei : Duo electric... domnul director general... domnul secretar...
MUFI *(flotînd electric pe vine)* : Mufi î
PUFI *(acelaşi joc)* : Pufi!
JEANNOT : Sînteţi surori ?
MUFI : De mamă. *(Se învir teste ca o sfîrlează.)*
PUFI : Şi de tată. *(Acelaşi joc.)*
JEANNOT : Semănaţi ca două picături de apă şi la chip...
MIRCEA : Şi la... *(Se invîrteşte şi el ca o sfîrlează.)*
JEANNOT : Electrice !
PATRONUL : Fete de viaţă, n-o să vă plictisiţi în compania lor ! Dantează, cîntă...
MUFI : Şi-avem o foame...
PUFI : Şi-o sete...
MIRCEA : Electrică...
JEANNOT : Foame de om aveţi !
PUFI : Ce-i aia ? !
JEANNOT : Foame de îmbrăţişări.
PUFI : Depinde.

(In uşa din dreapta se iveşte madam Blezu, o femeie voinică, frumoasă încă, dar cu faţa buhăită.)

MADAM BLEZU : Bine, fetelor, se poate ? Voi beţi şampanie şi pe mine mă lăsaţi ca pe-o caraghioasă să mă îndop cu sirop ? Se poate, prinţeselor, să nu-mi trimiteţi vorbă ?

PATRONUL *(sec)* : Şampania se urcă la etaj.
MADAM BLEZU : Cea franţuzească... nu cred.
MUFI *(fără convingere)* : Mămica noastră...
PUFI *(idem)* : Mămica !

(Patronul se întoarce ostentativ cu spatele, Jeannot se uită pe pereţi, Mirciulică fluieră.)

MADAM BLEZU : Hm, da ! *(Altă tăcere.)* Şi adică cum, stau aşa, ca un jandarm ? Nu mă pofteşte nimeni ? Nu-mi întinde nimeni un pahar ?
MIRCEA : Eu, scumpă doamnă...
MUFI : Noi, dragă mămico...
MADAM BLEZU : M-am pliroforisit.
JEANNOT : Eu cu plăcere, dar dacă domnului... *(Arată sprepatron.)*
PATRONUL:Idem !
MADAM BLEZU : M-am pliroforisit. Nu-s de nasul meu astfel de bunătăţi.
PATRONUL : Gura păcătosului...
MADAM BLEZU : Şi de ce nu sînt, mă rog ? Pentru că nu vrea excelenţa-sa... *(Se uită duşmănos la Patron.)* Vezi dumneata ? Acum îl ia cu plictis să stea ou mine alături...
PATRONUL *(ridicîndu-se)* : Destul !
MADAM BLEZU : Şi altădată înnebunea dacă lipseam o noapte din local.
PATRONUL : S-o crezi tu !
MADAM BLEZU : Te juri că nu-i aşa ?
PATRONUL : Fii la locul tău ! Domnii au venit să petreacă. Te sfătuiesc să-ţi vezi de treabă.
MADAM BLEZU : Nu mă sperii. Nici de ameninţări, nici de icre negre, nici de şampanie franţuzească. Slavă Domnului, am înghiţit şi am supt vagoane în viaţa mea... *(Se bate cu mîinile pe burtă.)*
PATRONUL: Bine, bine... *(O ia de braţ ca s-o scoată afară.)*
MADAM BLEZU : Jos laba !
PATRONUL : Dacă eşti femeie de înţeles, îţi trimit dincolo tot ce-ţi doreşte inima.
MADAM BLEZU : Zău ?

PATRONUL : Şi omari, şi icre, şi şampanie franţuzească.
MADAM BLEZU : Aş vrea s-o văd şi pe-asta !...
PATRONUL : Dacă te linişteşti...
MUFI : Zău, maică, că-ţi trimitem !...
PUFI : Zău, maică, zău !
MADAM BLEZU : Frumos vă şade ! Să staţi cu mine alături la masă vi-i ruşine, dar să faceţi sluj în faţa broscoiului ăstuia nu vă ruşinaţi...
PUFI : Dacă vrei tu, mă ridic de la masă.
MUFI : Şi eu...
MADAM BLEZU : Ca să mă cîrîiţi pe urmă toată ziulica ? Vă cunosc eu !... Nu ! Staţi şi îndopaţi-vă. Beţi şi mîncaţi pînă-ţi plesni. Eu mă duc să fac chef cu limonada.
PATRONUL : Cu şampanie...
MADAM BLEZU : Atunci nu mă cunoşti.
PATRONUL : Ba tocmai pentru că te cunosc...
MADAM BLEZU : Să i se usuce limba în gură cui o gusta o picătură !
PATRONUL : N-o să avem noi inimă să te lăsăm să te usuci.
PUFI : Dacă crezi, mămico... *(Vrea să se ridice.)*
MADAM BLEZU : Nu, nu ! Ajunge o sută de măciuci la o oală. Am priceput : nu-i de nasul meu asemenea aleasă, subţire companie... *(Iese.)*
JEANNOT : Straşnică femeie !
PATRONUL : A fost.
JEANNOT : Nu-i nici acum de lepădat.
PATRONUL : Aş ! Acum puicuţele ei sînt la cătare.
JEANNOT : îţi plac ?
PATRONUL : Nu-s de plăcut ? Aşa bujori de fete, mai rar...
MIRCEA : N-ai gusturi rele...
PATRONUL : Ehei, în viaţa mea...
JEANNOT : Eşti cam pervers, patroane.
PATRONUL : Ca omul, de... Pot să-i trimit mămichii, ca s-o îmbunez, o sticlă de şampanie ?
JEANNOT : Pe mine mă întrebaţi ?
MIRCEA : Ştii că ai haz ? !
PATRONUL *(bătîndu-se pe frunte)* : Aşa-i, frate, uitasem !

JEANNOT : De vreme ce ţi-ai luat libertatea, nu te lăsa, profită !
PATRONUL *(zîmbind)* : Exact. E o fiinţă primejdioasă. Trează, mai merge. Cum bea, însă, un pahar, nu te mai poţi înţelege cu ea.
MIRCEA : Atunci nu-i da să bea !
PATRONUL : Ba am să-i dau pîn-o cădea sub masă. E singurul mijloc ca să scăpăm de dînsa. *(Iese.)*
MIRCEA : E mămica dumneavoastră adevărată ?
MUFI : Tronc !
MIRCEA : Vă întreb, fiindcă în localurile de noapte mătuşile şi mamele sînt şi de contrabandă.
PUFI : E mămica noastră bună.
JEANNOT : Şi aveţi şi-un tătic bun ?
MUFI *(tristă)* : Asta nu se-ntreabă.
PUFI : N-am cunoscut pe tatăl nostru.
MIRCEA : Asta e trist. Mămica nu v-a spus cine e ?
MUFI : Ea parcă ştie ?...
MIRCEA : Asta e şi mai trist.
PATRONUL *(din uşă)* : Mamzelle Lara !

(Prin dreapta intră o femeie între două vîrste, făcînd vocalize. Se cunoaşte că a dus o viaţă intensă şi că se resimte de pe urma eforturilor depuse. Din pricina eterului pe care îl degustă din cînd în cînd, faţa îi zîmbeşte aproape în permanenţă. E îmbrăcată într-o rochie decoltată de seară, poartă lorgnon şi evantai de pene. Deşi foarte simpatică, păstrează în atitudini unele din pozele vedetei de altădată. Jeannot şi Mirciulică se ridică în picioare în faţa acestei piese de muzeu. Lara le întinde distrată cîte o mînă, pe care Jeannot o studiază, iar Mirciulică o sărută.)

PUFI : Noi plecăm.
MUFI : Vă rog să ne iertaţi...
LARA *(vorbind stricat româneşte)* : Pardon, *chirie,* poţi eu se te retraci.
PATRONUL *(imitînd-o)* : Nu te retraci nimeni !
MUFI : Mă mir că dumneaei, prinţesa, catadicseşte să stea cu nişte proaste ca noi...
PUFI *(imitînd pe Lara)* : Aletiiri.
LARA : Sînteţi amîndoi fete foarte drăguţe... *(Face vocalize.)*

MUFI : Nici cu prăjina nu-i poți ajunge la nas.

LARA : O-la-la ! *Du caviar frais ! Fines champagnes ! J'adore le caviar !*

JEANNOT : *Mamzelle* Lara pare mai mult distrată decît colegă rea.

PATRONUL : Exact.

LARA (*trecînd între Mufi și Pufi*) : Sintetz foarte prostiitz.

MUFI : Auziți ?

LARA (*confidențial*) : Eu, dacă sint barpat, nu vrei altre femei *que vom... (Le privește cu drag pe amîndouă.)*

JEANNOT : Vedeți ?

LARA : Eu sint jelos la voi *â vos printemps. Vom etes jalouses ă mes toilettes seulement.*

PATRONUL : Ați priceput ?

LARA (*melancolic*) : *J'ai toucbe la quarantaine ! Moi,* nu poți se te exprim, *mais je vous aime beaucoup. (Le mîngîie pe păr.)*

MUFI (*flotînd pe picioare*) : Pardon !

PUFI (*același joc*) : Pardon !

PATRONUL : *Mamzelle* Lara a cîntat pe cele mai mari scene din Europa.

LARA (*distrată*) : Din *Amerique aussi.*

JEANNOT : Și-acum e în schimbarea vocii ?

LARA : *Cochon!*

PATRONUL Copii, am o idee !

MUFI : S-auzim !

PUFI : S-auzim !

PATRONUL : Lăsăm programul să se sfîrșească, dar nu-1 mai reluăm. *(Femeile aplaudă.)* E tîrziu, nu vreau să vă mai obosesc. Iar dacă domnul director general dorește, ținem muzicanții și o încingem aici. *(Aclamații.)*

JEANNOT : Eu n-am nici o dorință, nu-mi permit să am.

MUFI : Oh !

PUFI : Oh !

LARA : *Quelle modestie l*

JEANNOT : De aceea faceți cum credeți; dorințele dumneavoastră vor fi și ale mele.

DIRECTORUL (*în ușa din dreapta*): Facem pauză, patroane ?

PATRONUL : Aș ! Spune cupletistei să dea rasol. Un număr, cel mult două, și-apoi basta ! Nu reluăm programul. Iureș ! Galop !

DIRECTORUL : Dacă-i vorba pe iureș, las' pe mine ! Cum nu sînt zece persoane în sală, pui să le cînte marșul pînă i-o-nnebuni. Iar dacă nu se cară, pui pe bot-gros să strige : Foc ! foc !

PATRONUL (*CU admirație*) : Deștept mai ești î

DIRECTORUL : Ba *bien* că *pas 1 (Iese.)*

JEANNOT : Cine-i individul ?

PATRONUL : Omul meu de încredere.

MUFI : Directorul artistic...

JEANNOT : Ai dumneata încredere în asemenea specimen ?

PATRONUL : E băiat bun.

MUFI : Sta-i-ar bunul pe inimă !

LARA : *Cest un sale type...*

JEANNOT (*Patronului*) : Ei, vezi ? !

PATRONUL : Cel mai vrednic băiat din lume !

LARA : *Une brute I*

PUFI : Se crede picat cu ceară, și, fiindcă nu-i urît, și-a luat-o în cap. Dacă, însă — ia seama ce-ți spun, patroane ! — dacă mai îndrăznește să schimbe numerele o dată... i-o fac !

PATRONUL : Ține-ți gura !

MUFI : Dacă îndrăznește să mai puie mîna pe mine, îi zvîrl cu orice găsesc în cap !

PATRONUL : Măi, măi!...

DIRECTORUL (*din ușă, anunțînd*): Bqbeș, scamator! *(Costum turcesc cu ișlic și cu turban. Scamatorul dă mîna cu Jeannot și Mirciulică, apoi trece lîngă Lara.)* Duo Carelli ! *(Soț și soție, în maiouri. Domnul — atlet, doamna — echilibristă.)* Gore, cupletist.' *(Sacou cadrilat, pantalon negru.)* Tom, clovn ! *(Fața boită, costumul clasic. Acesta, după ce dă mîna cu Jeannot, cînd trece în grup se întîlnește față în față cu Carelli. Amîndoi se privesc dușmănos, și Tom, cu*

spinarea lui încovoiată, trece în extrema cealaltă.) Betty, tiroleză ! *(Costumul respectiv.)* Bijba, cupletistă ! *(Rochie cu picățele.)*

MIRCEA *(dezasperat)* : Mai sînteți ?

DIRECTORUL : Nu.

MIRCEA : Slavă Domnului!

PATRONUL *(lui Jeannot)* : Poftiți, vă rog ! Luați loc !

JEANNOT : După dumneavoastră. După dumnealor... *(Arată spre artiști.)*

PATRONUL *(actorilor)* : Poftiți ! *(Aceștia ezită.)* Poftiți la icre negre ! *(Toți se așază automat și încep să înfulece.)*

JEANNOT : *Ah, le joii spectacle!*

MIRCEA : *Vraiment.*

JEANNOT : Răsăritul soarelui pe mare, Vezuviul, Niagara, Missisipi... nu sînt priveliști mai mărețe ca priveliștea aceasta !...

PATRONUL *(cu gura plină, unui chelner)* : încă trei cutii!

JEANNOT *(cu solemnitate)* : Sfînta cină !

CUPLETISTUL : Luați loc !

CUPLETISTA : Luați loc !

MUFI : Aici.

LARA : *Ici.*

BETTY : *Hier! Hier !*

ECHILIBRISTA : Cui ! Cui !

JEANNOT : Noi am gustat cîte ceva, și acum ne saturăm privind.

MIRCEA : Exact.

PATRONUL *(Chelnerului, care s-a înapoiat cu icrele)* : Spune grătaragiului să dea drumul la păstrăvi și la pui. Cîți s-au tăiat ?

CHELNERUL : Zece perechi.

PATRONUL : Să se mai taie zece. Anghinarea spălată în multe ape, fructele la panere și răcitoarele în permanență pline.

MIRCEA *(încet, lui Jeannot)* : îți place !

JEANNOT : Așa, așa, jupîne, lucrează în stil mare ! O sută, o mie de perechi de pui! Taie gîtul la toate orătăniile, trage în țeapă nevinovăția galinacee, parfumeaz-o cu mujdei de usturoi și servește-o rustic pe talere de lemn !

LARA : *Quel type !*

JEANNOT : Așa se ospătau bunicii și străbunicii noștri, la fel să ne ospătăm și noi ! Sfînta cină ! Să păstrăm tradițiile. Măcelărește puii și adă-i rumeniți, să-i înghițim cucernic, în frica Domnului !

CORTINA

TABLOUL II

Acelaşi decor. O masă mare în formă de potcoavă ocupă acum mai toată încăperea. Personalul artistic al cabaretului este rînduit jur împrejur, şi din felul cum fiecare şade, se uită ori vorbeşte, se vede că toată lumea s-a ospătat din belşug şi că s-a băut copios. Feţele unora sînt luminoase, alţii sînt cuprinşi de melancolie ori privesc încruntat. Pe masă se găsesc rămăşiţele festinului : farfurii cu brînzeturi, fructiere, ceşti de cafea, scrumiere etc. în fund, taraful de lăutari al localului. în uşa din stînga, bucătarul, rîndaşul şi rîndăşiţa cască gura la exhibiţiile scamatorului.

SCAMATORUL *(CU mînecile sumese, fluturînd o batistă colorată)* : Ați văzut, *dames et messieurs,* cum micile obiecte puse în batistă dispar şi apar la comandă. Dar veți spune dumneavoastră că asta este soarta lucrurilor mărunte. Vă voi dovedi însă că şi lucrurile mari, atinse ou bastonaşul magic, au aceeaşi soartă. Dați-^mi, vă rog, un portofel, o geantă, o poşetă, orice binevoiți *(lui Jeannot)* servieta dumneavoastră, dacă nu vă supărați...

JEANNOT : Ca s-o văd cum dispare ? îți foarte mulțumesc ! *(Rîsete.)*

SCAMATORUL : Numai două minute...

JEANNOT : Nici un minuțel. Țin să am imaginea obiectului acestuia prezentă în permanență.

SCAMATORUL : Vă rog s-aveți încredere.

JEANNOT : Sînt superstițios, cred în farmece şi vrăji. Dumneata eşti om cinstit, şi bagheta magică — un băț nevinovat. Dar de unde ştii, scumpe domn, că, în clipa cînd geanta se face nevăzută, dracul nu-şi vîră codița şi preschimbă actele, bancnotele şi valorile în petece de hîrtie lipsite de valoare ? *(Exclamări, rîsete, comentarii.)*

SCAMATORUL : Dacă diavolul ar avea asemenea puteri, ar preschimba peticele de hîrtie lipsite de valoare în acte, bancnote şi valori.

JEANNOT : De mii de ani nu face altă operație. De mii de ani îşi pune semnătura lui încovrigată pe peticele simple de hîrtie, şi hîrtiuțele din anonime devin de sine stătătoare, capătă personalitate — ca să zic aşa — se obrăznicesc, încep să circule pe piață şi să se împăuneze prin sipete ori vitrine.

MIRCEA : Banu-i ochiul dracului !

JEANNOT : E un parvenit. Fratele de lapte al biletului de bancă sărută umilit ce nu sărută soarele, iar biletelul albastru e sărutat de cele mai curate buze de sub soare.

PATRONUL : în voi bate, fetelor !

JEANNOT : Iată de ce, patroane, te rog să iei scîrba asta din fața mea. *(îi aruncă servieta.)* Confisc-o, încarcereaz-o în cuşca cu gratii în care-ți fereci pitacii dumitale. Bani la bani !

PATRONUL : Dacă sînt bilete de bancă înăuntru, nu mă încumet s-o iau.

JEANNOT : Pentru ce ?

PATRONUL : Mă tem să nu se încurce cu ale mele.

JEANNOT : Nu-ți fie teamă, valiza e încuiată.

PATRONUL : Atunci se schimbă vorba. *(Ia mapa.)*

JEANNOT : Nu mă tem de magia batistei şi a bastonului, şi nici de vraja paharelor goli'te. Mă tem de vraja celor negolite. Am obiceiul, cînd mi se abureşte mintea — şi simt că nu-s departe — să dau iama în parale. Uite-aşa le împrăştiu. Uite-aşa ! Uite-aşa ! Te rog să nu mă laşi, patroane, să ai compasiune !

PATRONUL *(şiret)* : N-aveți nici o grijă...

. JEANNOT : încuie scîrnăvia în casa dumitale de bani şi vino la liturghie.

PATRONUL : Las' pe mine ! *(Iese în dreapta, silindu-se să se țină cît mai bine pe picioare.)*

DIRECTORUL *(privind în urma lui) :* A luat achiu jupînul.

SCAMATORUL : La lucru bun se-nfige.

DIRECTORUL : Ba bien că pas !

JEANNOT : Numai dumneata, directore, ai cam rămas în urmă...

DIRECTORUL *(stupid)* : Pînă am sfîrşit cu scena şi celelalte trebi. Dar nu-mi purtați de grijă : printre picături i-am tras cu madam Blezu...

MIRCEA : Ba bien că pas !

MUFI *(tresărind)* : Mămica noastră !

PUFI *(idem)* : Unde-i mămica noastră ?

DIRECTORUL : În cămăruța de lîngă biroul jupînului; petrece în doi...

MUFI : în doi ?

DIRECTORUL : Da, bea cu un şofer *(către Jeannot)* în sănătatea dumneavoastră...

JEANNOT *(persiflînd franțuzeasca Directorului)* : Ba bien că pas !

MIRCEA : Şi, mă rog, tot ce se bea şi se mănîncă aicea şi afară se înseamnă undeva ?

DIRECTORUL : N-aveți nici o grijă... *(Schimburi de priviri.)*

JEANNOT : Se înseamnă, nu se înseamnă... *(Pufneşte fără să vrea. Se ridică şi se plimbă cu paşi mari prin sală.)*

CUPLETISTA : Simpatic !

DANSATOAREA : Dulce !

ECHILIBRISTA : Nobil !

TIROLEZA : Nabab !

DIRECTORUL : Nu i-o fi cald ? De ce nu leapădă laibăru ăla din spinare ?

MUFI : Nu-l leapădă nici mort.

MIRCEA *(misterios) :* Nu cumva să-i pomeniți ceva. Se supăra grozav. Nu-l scoate nici la bancă. E superstițios. Crede că-i poartă noroc. Şi-i poartă...

JEANNOT *(la uşa din stînga) :* Dumneavoastră ?

BUCĂTARUL *(înclinîndu-se)* : Bucătarul...

JEANNOT : Pe dumneata te cunosc.

BUCĂTARUL : Am lucrat în multe localuri.

JEANNOT : Nu te cunosc din localuri.

BUCĂTARUL : Atunci de la vreo nuntă.

JEANNOT : Nici de la nunți. Te ştiu din definiție. Bluză albă, şorț alb, bonetă albă : bucătar. *(Pe alt ton.)* Puii rumeniți, peştele gustos, salata delicioasă, *(li strînge mîna.)*

BUCĂTARUL : Vă foarte mulțumesc.

JEANNOT : Icrele în schimb...

BUCĂTARUL : Nu v-au plăcut ?

JEANNOT : Prea negre, prea lucioase.

BUCĂTARUL : Asta nu-i vina mea.

JEANNOT : Ştiu, de vină e natura. Dar negru înseamnă doliu, negru lucios... dezastre. Şi atunci e datoria noastră să corectăm natura. Pricepi ? Altădată să iei măsuri.

BUCĂTARUL : Prea bine.

JEANNOT *(măsurîndu-l) :* Rotofei, dolofan, durduliu, semeni a bucătar.

BUCĂTARUL : Seamăn ?

JEANNOT : Eşti chiar. *(Îi scoate boneta.)* Şi aşa tot bucătar. Născut, iar nu făcut. *(Către artişti.)* Foarte rar un om să fie ceea ce pare ! *(Rîndaşului.)* Dumneata ?

RÎNDAŞUL *(înclinîndu-se, stîngaci)* : Rîndaşul...

JEANNOT : Cum ai spus ?

RÎNDAŞUL *(acelaşi joc)* : Rîndaşul.

JEANNOT : Imposibil. Rîndaşul e mult mai pîntecos. Umblă vara şi iarna cu cizme în picioare, are nasul obraznic, mustățile țepoase şi poartă curea cu cataramă.

RÎNDAŞUL : Curea cu cataramă... aceea am.

JEANNOT : N-ajunge ! Cu barba asta rară, ochii sfielnici şi nasul cocîrjat, poți fi cel mult țîrcovnic.

RÎNDAŞUL : Pe dracu !

JEANNOT : Matale ?

RÎNDĂŞIȚA : Eu mi-s cucoană mare.

JEANNOT : Să nu crezi că n-ai putea să fii...

RÎNDĂŞIȚA : Pe dracu !

JEANNOT *(impresionat de frumusețea fetei)* : Cu ochii și gura d-tale, mă mir că n-ai fost încă răpită și dusă în caleașca de-a dreptul la conac...

RÎNDĂȘIȚA *(lăsînd să i se vadă perlele din gură)* : Ha, ha !

JEANNOT : Superbă !

LARA : *Vraiment, elle est jolie !*

JEANNOT : Rîndaș și rîndășița ? Nu cred. Mă înscriu în fals.

LARA : *Quel type ! (Patronul intră și încuie ușa.)*

JEANNOT : În schimb, patronul e bucățică ruptă, de-acolo, autentic. Din tălpi și pînă-n creștet pute-a local de noapte.

LARA *(surîzînd)* : *Vraiment.*

DIRECTORUL : De ce-ai închis, jupîne ?

PATRONUL : Blezoaia-i beată moartă. Dacă pică aicea, ne strică sindrofia.

MUFI : Biata mămica...

PATRONUL : Beată, mămica !

MUFI : Vina-i a dumitale. De ce i-ai dat să bea ?

PATRONUL : În astă seară dau la toată lumea.

JEANNOT : Bravo !

PATRONUL : Dau ! Nu vreau să văd în jurul meu decît fețe luminoase și ochi scînteietori.

CUPLETISTUL : Dumneata ?

PATRONUL : Eu !

CUPLETISTUL : S-a întors lumea pe dos ! Eu știam că-ți place să vezi în jurul dumitale numai frunți posomorite și ochi întunecați.

PATRONUL : Părerea dumitale.

MIMI : Și-a altora !

PATRONUL : Hm, da. Voi doi întotdeauna... Dar chiar de-ar fi așa, în noaptea asta vreau să-mi ies din piele. *(Celor din ușă.)* Mîncați și beți, copii ! Dau, dau la toată lumea. *(Servitorii ies.)*

JEANNOT *(Patronului)* : Dacă vrei să-i omenești ca lumea pe amărîții ăia, cheamă-i aici la masă.

DIRECTORUL : Asta ar mai lipsi!

JEANNOT : Vă e rușine să stați cu ei alături ?

DIRECTORUL : Nu, dar mîine cine mai spală blidele ?

CUPLETISTA : Nu sînteți de părere să ne mișcăm puțin ?

JEANNOT : Ar fi și vremea. Dar mai întîi, cu voia dumneavoastră, o mică constatare. Deși s-a băut zdravăn *(arată grămada de sticle goale)*, totuși, animația e palidă, minoră. De vină, în parte, e stomacul — sireacul, trîndăvește ! Dar vina cea mare-i alta : nu vă iubiți. Sînteți o mînă de oameni și-o sută de biserici.

CUPLETISTUL : Bravooo !

ATLETUL : Așa e !

MIMI : Brava !

JEANNOT : Am ghicit asta din felul cum v-ați așezat la masă. Fiecare cu ai lui, între ai lui. *(Cupletistul rîde tare, cu glasul lui răgușit.)*

JEANNOT *(urmînd)* : Așa e pretutindeni. Trei inși dacă se strîng laolaltă, doi din trei se dușmănesc.

SCAMATORUL : Patra din trei. *(Clovnul face ca cîinele.)*

JEANNOT : Am zărit în ochii unora din dumneavoastră, în ochii celor din capetele mesei mai ales, tăișuri de pumnale. *(Cei de la centru rid)*. Așa fiind, nu-i greu de înțeles că peste o jumătate de ceas are să se încingă aici o păruială în lege. De aoeea, pentru a ocoli primejdia, avem două soluții : ori ridicăm ședința *(protestări)*, ori faceți pace. *(Tăcere.)* La urma urmei, ce-aveți de împărțit ? *(Cupletistului.)* Ce ai dumneata, de pildă, în contra domnișoarei ? *(Arată pe Cupletista.)*

CUPLETISTUL *(sec)* : Eu ? Dumneaei ce are cu mine.

CUPLETISTA *(înțepată, întorcînd capul în altă parte)* : Pardon !

(Clovnul imită pisica cînd se ceartă cu cîinele.)

CUPLETISTUL *(după ce rîsetele încetează)* : Eu am învățat-o să buchisească notele, să frazeze, să respire, să fileze, cum să miște mîinile, ce să facă cu picioarele...

GLASURI : Oho !

CUPLETISTA : Te lauzi !

DIRECTORUL : Dumneata ai învățat-o ce să facă cu picerile ? Nu cred.

MIMI *(Directorului)* : Așa e. Asta e specialitatea dumitale. *(Rîsete.)*

DIRECTORUL : Gura !

CUPLETISTA *(Cupletistului)* : Dacă eşti atît de straşnic cum te crezi, de ce adoarme lumea cînd spui braşoavele alea pe bină ? Iar cînd ieşi din scenă n-aplaudă nici dracul...

BETTY : Pentru că, din ordinul direcţiei, chelnerii îşi rup palmele numai la numerele dumitale.

CUPLETISTA : Plesniţi toţi de necaz că se tăvăleşte lumea de ris cum deschid gura, că nu se aude nici musca cînd vreau să fac tăcere, şi că ies, de cîte ori lucrez, în ropote de-aplauze.

BETTY : De-aia ne merge aşa de fain ! De cînd „chiposu" *(arată spre Director)* te-^a pus în fruntea bucatelor — la coadă adică — jucăm cu sala goală.

CUPLETISTUL : Bate falimentul la uşă, şi dumneaei...

CUPLETISTA : Nu-mi pasă ! Dacă se închide aicea, găsesc oriunde angajament.

BETTY : Şi noi murim de foame ?

CUPLETISTA : Dumneata... e greu să-ţi mai găseşti angajament. Tiroleză din Vlaşca !

BETTY *(stacojie)* : Dar voce am ori n-am ?

(Clovnul face triluri tiroleze.)

PATRONUL : Destul !

JEANNOT : Şedinţa se ridică.

MIRCEA : Hait!

PATRONUL : Ce, aţi înnebunit ? ! Aveţi în mijlocul vostru un om cum nu sînt doi pe lume...

MIRCEA : Adevărat!

PATRONUL : Şi tot nu vă veniţi în fire ?

MIMI : Nu pleca, te rog !

MUFI : Nu plecaţi !

PUFI : Nu plecaţi !

LARA : *Faites pas attention !*

JEANNOT : N-aş vrea, Doamne fereşte, ca să m-aleg cu căpăţîna spartă.

CUPLETISTUL : Scuzaţi, vă rog !

MIMI : Albert!

MIRCIULICĂ *(foarte grijuliu)* : Domnule director, vă rog şi eu să staţi.

JEANNOT *(zîmbind)* : Aşa ? Atunci rămîn. *(Aclamaţii, aplauze.)*

PATRONUL : Şampanie !

MIRCIULICĂ : Şampanie ! Şampanie ! *(Dîndu-şi seama că a făcut o gafă, se bate pe gură.)*

LARA : *Musique !*

JEANNOT *(după ce acordurile muzicii au încetat)* : Dacă mă iubiţi... *(se corectează),* dacă vă sînt simpatic cît de puţin... *(protestări)* atunci, în numele acestui fluid tainic care leagă pe oameni între ei, rog pe cei din capetele mesei să treacă la mijloc şi să se amestece cu ceilalţi. *(Tăcere.)* Care dă semnalul ? *(Tăcere.)* Cine face începutul ?

CUPLETISTUL *(ridicîndu-se încet)* : Eu.

CUPLETISTA : Atunci eu plec !

CUPLETISTUL : Vedeţi ?

PATRONUL : Ţigani !

ATLETUL : Mucles !

JEANNOT *(clovnului)* : **Dărmi,** te rog, braţul. *(Acesta se execută. Amîndoi se opresc în faţa atletului. Acesta se ridică brusc şi se uită duşmănos la clovn.)*

JEANNOT : Vreţi să vă întindeţi mîna ?

ATLETUL *(ferm)* : Nu.

CLOVNUL : Nici eu.

DIRECTORUL : Eu ştiu un mijloc să-i faceţi să se pupe imediat în bot.

JEANNOT : Ce mijloc ?

DIRECTORUL : Bani. Un pumn de bani. *(Protestări.)* Împărţiţi-le un maldăr de bacnote, şi-o să vedeţi.

MIRCIULICĂ : Ce-s alea ?

DIRECTORUL *(convins)* : Bancnote. *(Persiflări.)*

JEANNOT *(Directorului)* : Cred că te înşeli, iubitule.

DIRECTORUL : Dacă nu-i cunosc eu, nici dracul nu-i cunoaşte...

MIMI : Bacnote !

BETTY : Are *repertoire.*

LARA : Ba bien că pas !

DIRECTORUL : Gura !

JEANNOT *(Directorului)* : Te înşeli, amice. Trăieşti între artişti, lucrezi cu ei, îi vînturi, le pui note, mănînci pîine după urma lor, dar nu-i cunoşti. *(Aprobări.)*

DIRECTORUL : Pardon !

MIMI : Ba bien că pas ! *(Rîsete.)*
DIRECTORUL *(lui Jeannot)* : Pardon ! Ați spus o vorbă pe care n-o... accept.
CLOVNUL : Hă, hă !
DIRECTORUL : Nu eu mănînc pîine pe urma lor, ei după urma mea.

(Rîsete, fluierături. Clovnul face ca broasca.)

MIMI : Uite cine vîră vrajba între noi!
BETTY : Ba bien că pas !
SCAMATORUL *(Directorului)* : Mănînc eu pîine după urma ta ?
CUPLETISTUL : N-am văzut albină să mănînce miere din matca trîntorilor.
DIRECTORUL : Măsoară-ți cuvintele !
CUPLETISTUL : Măsoară-ți-le tu !
MIRCIULICĂ : încurcă-i, drace !
CLOVNUL : Mănînc eu pîine după urma ta ?
ATLETUL : Mîncăm noi pîine după urma ta ?
PATRONUL *(teribil)* : Halt ! *(Un moment de trezire.)*
ATLETUL *(Directorului, pe un ton mai scăzut)* : Ți-am făgăduit eu să-ți întind șalele într-o zi! Bagă de seamă !
CLOVNUL : Și eu ți-am făgăduit.
SCAMATORUL : Și eu.
JEANNOT *(trecînd între Clovn și Atlet)* : Vedeți că puteți fi de acord cînd vreți ? Hai, dați-vă mîinile !
ATLETUL *(după o clipă de ezitare)* : Nu.
CLOVNUL *(idem)* : Nu. *(Trec la locurile lor, în extreme.)*
JEANNOT : Dar ce aveți de împărțit, fecioare și feți ai Therpsihorei ? De ce vă dușmăniți ? Care-i pricina dihoniei ? O gogoriță : talentul. Ei bine, aveți cu toți talent. *(Unele protestări.)* Mai mult sau mai puțin. *(Exclamări, rîsete.)* Dar asta e vina cuiva ? E cineva de vină că are nasul strîmb, ochii zbanghii, gura cît șura, că e înalt ca bradul, ori e doar de doi coți ? La fel și cu talentul. Te naști cu el, cum te naști alb, galben sau măsliniu. Nici vină și nici merit. E meritul duduii, de pildă *(arată spre Echilibristă)*, că are gît de lebădă, umeri sculptați și trupul turnat atît de meșter ? Și iarăși ce-i de vină blondina *(mîngîie pe Betty)* că mama întîmplarea i-a pus în gît o muzicuță din care scoate triluri de ciocîrlie ? *(Betty arde cîteva tiroleze. Jeannot zîmbește și urmează.)* Din grația patronului — atît de grațios — rînd pe rînd ați dansat, ați cîntat și v-ați frînt șalele în fața mea ca în fața unui prinț. Vă mulțumesc de cinste și vă mărturisesc de asemenea cinstit că în fiecare din dumneavoastră e stofă, har, talent. *(Unele fețe încep să se lumineze.)* Ce-ar fi, în virtutea acestui bun comun, să faceți un sforțandum, să vă ieșiți din piele și să vă întindeți mîna ? *(Tăcere.)* Știu, nu-i lucru ușor, căci fiecare se crede că-i un pisc. Dar mama Natura nu ouă ca găinile, egal, ci naște variat: mușuroaie, movile, munți, giganți. E drept ?
CUPLETISTUL *(după un timp)* : Așa e.
JEANNOT : E o copilărie să te crezi deal cînd ești doar o movilă, sau munte, cînd nu ești decît deal. Și la ce bun te-ai crede ? Fiindcă nu poți fi decît ceea ce ești. A, dacă unul ar putea lua ceva din ce-i al altuia, poate că ar avea un sens să vă mîncați ca cîinii. Dar de vreme ce nimeni nu poate nici să se lungească și nici să se scurteze, la ce vă războiți ? Jos spadele 1
LARA *(mișcată)* : *Ouel type !*
JEANNOT : Talentul care ucide omenia nu este un dar, ci un blestem. Fugi de un astfel de ins ca de un ciumat. Jos spadele ! *(Actorii se privesc.)* Sînteți niște bieți oameni nevoiași. Spre a vă cîștiga pîinea, faceți din noapte ziuă și din ziuă noapte. Aici îndurați grosolănia și umilințele, acasă lipsurile și boala... în timp ce beți în silă și zîmbiți, în mintea voastră aburită fermentează amarnice întrebări, iar pe buzele și în ochii voștri se oglindește grija necruțătoare a coșniței de mîine : Cu ce ? Dacă nababul nu lasă nimic să se înțeleagă... Din gaj ? Gaju-i luat de mult. Să-i spuneți boierului de la obraz ? Nu face. Fiți însă liniștiți. De rîndul ăsta nababul vă iubește, vă prețuiește munca și vă are în grijă... *(Ochii actorilor se întîl-*

nesc.) Sînteți despărțiți prin ambiții și înfrățiți prin suferință. Rîdeți cu un ochi și plîngeți cu altul. *(încă o clipă de ezitare.* In fața nevoilor sînteți egali. Jos spadele !

LARA *(romanțioasă)* : *Musique !*

(Țiganii ridică arcușurile.)

JEANNOT : Cadril ! *(După primele acorduri.) En place !*

CUPLETISTA *(înmuiată, înaintînd către Cupletist)*: Scîrbosule !

CUPLETISTUL *(același joc)* : Scîrboaso ! *(Se îmbrățișează. Aplauze unanime.)*

ATLETUL *(orchestrei)* : Cazacioc !

(Țiganii atacă o căzăcească. Atletul și Clovnul înaintează pe vine unul către altul, trec ca fulgerul unul prin fața celuilalt, apoi, cînd se întîlnesc a doua oară, se ridică electric în picioare, se sărută și se despart imediat flotînd pe vine, în rîsetele și aplauzele celorlalți.)

PATRONUL : Trăii s-o văd și p-asta !

JEANNOT : Și cîte-ai să mai vezi...

LARA : *(întinzînd mîinile lui Jeannot)* : *Epatant!*

SCAMATORUL : Am trecut prin multe în viața mea, dar prin asemenea emoții spui drept că n-am trecut! *(Scutură mîinile lui Jeannot.)*

BETTY *(Cupletistei)* : Nasoalo !

CUPLETISTA : Scîrnăvie !

ECHILIBRISTA *(lui Jeannot)* : Dați-mi voie... (7/ *sărută.)*

ATLETUL : Emilia !

MIMI *(CU brațele întinse)* : Albert!

JEANNOT : Al cîtelea ?

MIMI : întîiul ! *(îi cade la piept. Mufi și Pufi dansează ca la ușa cortului.)*

CORTINA

ACTUL II

TABLOUL III

Același decor. Masa cea mare e frîntă acum în trei. Mijlocul e lipit de perete, iar capetele sînt trase în dreapta și în stînga scenei. O mare dezordine domnește pretutindeni. Sticle de coniac și de lichior se amestecă printre cele de șampanie. Șervete răvășite, pahare și scrumiere răsturnate, toată neorînduiala unei petreceri îndelung prelungite. La masa din extrema stînga, Clovnul și Atletul, cu brațele pe după gît, dorm profund. La masa din dreapta Patronul face *bruderschaft* cu Bucătarul. După aceea pune capul în piept și aproape îndată sforăie. în fund, Directorul stă la taifas cu Primașul. Ceilalți lăutari, pe jumătate adormiți, mănîncă și beau.

DIRECTORUL : A picat ceva ?

PRIMAȘUL : Pînă acum nimic. Și-aș vrea s-o iau din loc, e tîrziu, mor de somn. N-ai vrea dumneata să-i dai a înțelege... *(Face gestul complimentar.)*

DIRECTORUL : Eu ? Mai degrabă mă strîng de gît ca pițigoiul decît să-l rog ceva pe țăcănitul ăsta. Auzi, să-mi spuie mie că mănînc pîine după urma unor nespălați...

PRIMAȘUL : De, și matale — te rog să nu te superi — dar prea îi iei de sus.

DIRECTORUL : Niște milogi...

PRIMAȘUL : Oricît, sînt și ei oameni, iar unii chiar artiști.

DIRECTORUL : De mîna a zecea — scot panglici pe gură și pe nas...

PRIMAŞUL : Cupletistul e om cu doxă.

DIRECTORUL : Un bețiv. Toți împreună n-aduc cinci lei la casă.

PRIMAŞUL : Sezon mort. Nu merge nicăieri.

DIRECTORUL : Mi-e silă să-i ascult. Iar pe domnişorul ăsta, cu laibărul pe el, îl satur eu...

PRIMAŞUL : Cum adică ?

DIRECTORUL : La plată. îi fac o notă să-1 usture ficații. *(Ciocnesc paharul.)* Noroc !

PRIMAŞUL : Noroc !

DIRECTORUL : îl satur eu ! *(Afară se aud zgomote.}* Auzi-le cum chițăie ! Le-a zăpăcit pe toate.

PRIMAŞUL : Franțuzoaica e turtă.

DIRECTORUL : Că alelalte-s mai breze... Noroc !

PRIMAŞUL : Noroc ! *(Primaşul îşi aduce aminte de ceva şi rîde.)*

DIRECTORUL : Ce rîzi, Grigore ?

PRIMAŞUL : Sol ! Sol !

DIRECTORUL : Aha ! *(Cască.)*

PRIMAŞUL : De cînd mama m-a făcut n-am pățit aşa cevaî Sol ! Sol ! *(Rîde.)* Un ceas şi jumătate ne-a ținut în octavă.

DIRECTORUL : Şi are să vă mai ție...

PRIMAŞUL : Se pricepe la muzică de altfel. Ştie clasicu pă deşte. Dar să nu-i cînți jaz ori tangouri, că se face foc.

DIRECTORUL : Dracul să-1 pieptene ! *(Patronul sforăie.)*

PRIMAŞUL : Ia te uită la jupînul !

DIRECTORUL : De patru ani de zile, de cînd lucrez aici, nu l-am văzut o dată în halul ăsta...

PRIMAŞUL : A băut lacom.

DIRECTORUL : Cu parapon. Din pricina localului...

PRIMAŞUL : Crezi că are să închidă ?

DIRECTORUL : S-ar putea. Este muncit de gînduri de la un timp jupînul. *(Zgomotele se apropie.)*

PRIMAŞUL *(muzicanților)*: Fiți gata! *(Mica orchestră atacă octava : sol, sol.)*

JEANNOT *(intrînd)* : Vezi aşa ! *(Salută cu un deget.)*

(în urma lui, Lara şi Bijba duc de cîte-o toartă o oală mare de tuci: ciorba de potroace. Lara este îmbrăcată în straiele Rîndăşiței, iar Cupletista ca o chivuță, cu justă galbenă şi testemel roşu. în spatele lor, Emilia, echilibrista, cu un linguroi în mînă, merge în pas de defilare — gătită cu bluza şi boneta Bucătarului. Vin apoi Mufi şi Pufi, în uniformă de şcolărițe ; Bobeş, scamatorul, în costum de birjar; Gore, cupletistul, cu rasă de călugăr ; Mimi, dansatoarea, soră de caritate ; Betty, tiroleza, în chip de chelneriță, şi apoi Măria, rîndăşița, împiedicîndu-se în rochia de lame a franțuzoaicei. Mirciulică, foarte îngîndurat, încheie plutonul. Echilibrista toarnă ciorba în farfurii, cele două surori o servesc, în timp ce Cupletistul trezeşte pe Clovn şi Atlet, iar Scamatorul — pe Patron.)

CUPLETISTUL *(la urechea Clovnului)* : Sol, sol !

CLOVNUL *(trezindu-se)* : Sol, sol !

SCAMATORUL : Sol, sol !

PATRONUL : Sol, sol ! *(Dînd cu ochii de Bucătar.)* Ce vreți, măi ?

BUCĂTARUL *(beat frînt)*: Şorț alb, bluză albă... bucătar.

PATRONUL *(Rîndaşului)* : Şi tu ?...

RÎNDAŞUL *(chior)* : M-am gătat...

PATRONUL : Cum ?

RÎNDAŞUL : Mi-s gata...

PATRONUL : Cărați-vă de-aici !

BUCĂTARUL : Sol, sol !

RÎNDAŞUL : Sol, sol ! *(Ies amîndoi proptindu-se unul de altul. O mică tăcere. Viorile continuă octava.)*

JEANNOT : Cunoaşteți melodie mai evocatoare şi mai onestă ? Sol, sol !... Două note, numai două, dar cîtă majestate şi ce preciziune ! Ascultînd muzica asta, îți dai seama de rostul tău în viață. Ştii ce vrei, ce doreşti, ce rîvneşti...

CLOVNUL : Ciorbă !

SCAMATORUL : Ciorbă !

ATLETUL : Ciorbă !

PATRONUL : Face bine la burtă, dar taie pofta de băutură...

DIRECTORUL : Tot ți-e sete, jupîne ?

PATRONUL : Sete mare ! *(Cîteva clipe de tăcere. Nu se aud decît zgomotul sorbiturilor şi acordurile vio~rilor.)*

JEANNOT *(cu ochii către cer)* :

Doamne,
Tu, ce-asculţi din nouri
Freamătul pădurilor,
Murmurul izvoarelor,
Ciripitul păsărilor,
Zumzetul albinelor,
Şi din două note
Faci să izvorască
Cîntarea Cîntărilor,
Ascultă,
Părinte,
— Tot pe două note —
Rugăciunea noastră
In revărsatul zorilor :
Răsplăteşte, Doamne,
Cum ştii tu mai bine,
Pe toţi cîţi au darul
Să-mblînzească fiarele,
Să-nfrăţească inimile,
Prin sfinţenia cîntecului.
Dar pre fariseii
Cari din melodie
Fac doar bucurie
Tîrtiţii şi pîntecuîui
Pedepseşte-i, Doamne,
Fără de cruţare.
Fulgeră, trăsneşte,
Multpreamilostive,
Tu, ce-i vezi din nouri
Pe toţi fabricanţii
De jaz şi tangouri...

MIMI : Superb !
EMILIA : Minunat!
MIMI : Ce dulce e !

BETTY : în viaţa mea n-am întîlnit bărbat să-i semene.
EMILIA : De n-aş fi măritată...
CARELLI : Emilia !
MUFI : Şi noi fete...
DIRECTORUL *(tuşeşte).*
PUFI : Aşa să ştii !
JEANNOT : Şi mie-mi plăceţi. *(Cele două surori se apropie.)* Toate... *(Surorile se depărtează.)* Şi aş vrea să vă iubesc pe toate deodată.
EMILIA : A i inima atît de încăpătoare ?

JEANNOT : Cu o mie de compartimente. Şi nu mint cînd vă spun că în viaţa mea n-am iubit o singură femeie, ci totdeauna trei-patru deodată...
LARA : *Oh, petite cocotte !*
JEANNOT : Drumul la fericire e slobod. Veniţi la pieptul meu, împărţiţi-mă în loturi şi stăpîniţi-mă în indiviziune.
MIMI : Atunci nu te mai iubesc.
PUFI : Nici eu...
MUFI : Nici eu...
JEANNOT *(prinzînd pe cele două surori de talie)* : Voi două îmi amintiţi întîia mea dragoste. Erau la fel ca voi, surori, cu cozile pe spate şi şorţul vărgat de şcolăriţe. Semănau ca două picături de rouă, şi, fiindcă mă iubeau deopotrivă, ca să nu supăr pe nici una, le-am sorbit pe-amîndouă...
MUFI : Eu nu vreau să te împart.
PUFI : Nici eu.
EMILIA : Nici eu.
CARELLI : Emilia !
MIMI : Albert e doar al meu !
BETTY : Şi al meu ! *(Vrea să intre sub macferlanul lui Jeannot.)*
JEANNOT : Nu ! Asta nu !
LARA : în definitiv noi tous, ca se-ţi facem placer, am dat jos fuste, jupon, tot, tot; am îmbrăcat altre costium, iar dumniata nu vreţi, pentru plăceri al nostru, să daţi jos le manteau ?
JEANNOT : *Ca non, madame !*
MIRCIULICĂ : *Non !*
LARA : *Pourquoi ?*
JEANNOT : *Cest mon secret.*
MIRCIULICĂ : *Le notre !*
BIJBA : Ia hai, fetelor, să-l atacăm din toate flancurile şi — cu sau fără voie — să-i scoatem macferlanul.

(Femeile îl înconjoară.)

JEANNOT : Nu v-apropiaţi ! Nu mă gîdiliţi... *(Aspru.)* Atunci ridic şedinţa ! *(Atacul încetează.)* Nu vă plac cum sînt ?
FEMEILE : Ba da, ba da !

JEANNOT : Atunci lăsați-mă să fiu ceea ce par.

BIJBA : Dar noi nu sîntem ce părem.

JEANNOT : De unde știi ?

BIJBA *(vorbind în jargon)* : Pe viața mea, boierule, că nu-s de la bina...

CUPLETISTUL : Nu se știe...

BIJBA : Călugăr ipocrit!

MIRCIULICĂ : Cu toate astea, te prinde de minune gătită așa !

JEANNOT : Cu tistimelul roșu, fusta ca lămîia și piciorușul gol în papucei, pari o cenușăreasă desprinsă dintr-o ramă, ori de pe o schelă înaltă de bina.

MIRCIULICĂ : Pe viața mea, păpușo, că-mi placi mai mult așa !

DIRECTORUL : N-ai gusturi rele !...

MIRCIULICĂ *(corectîndu-l)* : N-aveți...

DIRECTORUL : Hm, da !

BIJBA *(Directorului)* : Noi doi am terminat.

DIRECTORUL : N-aș crede...

BIJBA *(aruncîndu-se de gîtul lui Mirciulică)* : Acuma crezi ?

DIRECTORUL : Vorbim noi... *(Iese în dreapta, cătrănit.)*

PATRONUL *(făcînd cu ochiul Cupletistei, fredonează)* :

Cu papucii roșiori,
Lele, și-oi să mor !

(Vrea să îmbrățișeze pe Bijba, dar cade în șezut. Ceilalți îl ridică.)

BIJBA : Prin urmare, dacă se închide mustăria, nu crap de foamc-...mă urc direct pe schelă...

PATRONUL *(fredonînd)* : Cu papucii roșiori...

SCAMATORUL : Și eu mă sui pe capră. Ptru, ptru ! Bici am. Nu-mi lipsește decît caii și trăsura...

CUPLETISTUL : Eu, evlavios cum sînt, intru la mînăstire.

MIMI : Eu la spital.

PUFI : Noi la școală.

LARA : *Et moi ?*

CLOVNUL : La spoi tingiri !

LARA : *Cochon!*

JEANNOT : Nu rîdeți. Că sînteți ce sînteți e numai o întîmplare. S-ar fi putut prea bine să fiți deci ce păreți : birjar, chivuță, călugăr, doctoriță.

SCAMATORUL : Birjar ?

JEANNOT : De ce nu ! Crezi c-ai fost ursit din leagăn să scoți panglici pe nas ? Ești scamator. Dar fața, gura, ochii, fizionomia dumitale întreagă are ceva de toptangiu...

SCAMATORUL *(ajuns de băutură)* : Fia, ha !

JEANNOT : Execuți bine păcălelile, dar și mai bine ți-ar sta cu șorțul dinainte... Spune drept, n-ai dorit niciodată să ai o dugheană a d-tale, să stai lîngă tejghea și să pui ban lîngă ban ?

SCAMATORUL : Ei, comedia dracului !

JEANNOT : Așa e că ai visat cîndva să fii băcan ?

SCAMATORUL : Am visat ? Am și fost! *(Oftează.)* M-am îndrăgostit însă de una de la circus și mi-am luat lumea în cap...

JEANNOT : Ai văzut ? !

SCAMATORUL *(tragicomic)* : Ca să fiu aproape de ea, s-o văd, să-i aud glasul, m-am băgat rîndaș la cai... M-am împrietenit în urmă cu un bețiv de scamator... i-am furat meșteșugul, m-am însurat cu călăreața, dar în noaptea nunții mi-a spus că put a bălegar... și-a fugit c-un domnișor...

LARA : *La vieille histoire !*

SCAMATORUL : De-atunci scot ouă din batistă, păsări din căciulă, numai pe ea nu pot din inimă s-o scot... *(Plînge beat, bătîndu-se cu pumnii în piept.)*

PATRONUL : E turtă ! Cînd spune is... istorioara cu țircus... este... beat mort...

MUFI : Cine vorbește ! ?

PATRONUL : Dar am și eu ca țircus un foc... dacă nu două...

JEANNOT : Prin urmare nu există predestinare, ci numai un joc de împrejurări. Rîndaș la cai. Un mic salt... hep ! și iată-l sus pe capra trăsurii: birjar !

CLOVNUL : Ptru, ptru !

JEANNOT : Exact.

LARA : *Cest rigolo... (Se lasă visătoare pe speteaza unui scaun.)*

JEANNOT : Pui mîna-n foc că fiecare din cei de față... una a dorir să ajungă, şi alta a ajuns... Să bem pentru întîmplare !

CLOVNUL : E o cutră doamna asta...

CUPLETISTUL : O depravată !

CLOVNUL : Eram barist de forță, lucram la patru bare, puteam să colind lumea, să văd, s-aud — să văd cu ochii minunile pe care le ştim din auzite ori de prin cărți... Dar într-o seară, grăbit...

PATRONUL : E chior şi ăsta.

CLOVNUL *(urmînd)* : ...Dar într-o seară uit să-mi moi palmele în cutia cu praf...

PATRONUL : Cunoaştem...

JEANNOT : Dă-i bună pace !

CLOVNUL *(silindu-se să articuleze bine cuvintele.)* : Zbor de pe întîia bară, prind pe a doua, apuc bara de-a treia, dar simt că sînt pierdut dacă zbor înspre a patra... Ezit o clipă, însă îmi fac vînt, şi în clipa următoare... *(Face semnul rostogolirii.)* E o cutră întîmplarea ! *(Aruncă paharul.)*

PATRONUL : Oblu !

CLOVNUL : Cu spinarea frîntă, adio visuri de libertate, de belşug şi de glorie !...

SCAMATORUL : E o cutră întîmplarea... *(Rămîn cu toții pe gînduri.)*

LARA *(după un timp): Cest drole!* In haine ast' me simt mai natural, mai liber ca într-al meu. De unde vin acest sensation ? Cum se explic acest vrai sentiment ?

JEANNOT *(zîmbind)* : *Par atavisme, madame:* bunica dumitale o fi frecat parchetul în vreun bar...

LARA : *Possible ! (Se uită în gol.)*

RÎNDĂŞIȚA *(mirosind corsajul rochiei de lame de pe ea)* : Cum duhneşte zdreanță asta ! A dracului să fiu daca nu-mi vine rău... *(Se împiedică în fuste.)* Dați-mi, vă rog, fusta şi bluza mea. Cu flenderița aiasta pe mine, nu pot să-mi cat de treburi. E aproape de nămiezi, şi musai să încep a spăla blidele.

LARA : Moi le speli !

RÎNDĂŞIȚA : Te pornim că vrei să îmi iei locul !

LARA : *Avec plaisir,* dacă me dai în schimb obrazul, gura şi ochii al teu...

RÎNDĂŞIȚA : Cam greu !

LARA *(Patronului): Dis donc, sale type,* şi „Olimpia-Bar" se închid, vrei să me angajez servanta la tin ?

PATRONUL : Eşti cam răscoaptă...

LARA : Oh, îmi vin să me sfîşii, se rupi tot dupe min.

RÎNDĂŞIȚA *(apucîndu-i mîinile)* : Oblu, vă rog, domol ! E bluza mea !

LARA : *Quelle decadence ! (Rîndăşiței.) Reste lâ.* Dacă nu freci parquet, *je sens que je deviens foile* } *(Fuge la bucătărie.)*

SCAMATORUL : Atavismus !

CARELLI : N-o lăsați singură.

MIMI : Nu vă fie teamă, îi ştiu eu leacul ei ! *(Pleacă după Lara.)*

JEANNOT *(atins şi el de vin)* : întîmplarea... da... da... doar întîmplarea...

CARELLI *(nevcsti-si)* : Cum stăm pe mîine?

EMILIA *(încet)* : Prost.

CARELLI : Amară pîine... Amară...

PATRONUL : Ce vă plîngeți, mă ? Asta-i pîine amară ? Vă culcați ca prinții şi vă sculați ca prinții. Eu de la local merg de-a dreptul în piață. Eşti stăpîn doar cu numele. De fapt, eşti un slugoi, de vreme ce trebuie să te pleci la toate puşlamalele...

CARELLI : Bani le iei, ori nu ?

PATRONUL : Ce-o să mă îngrop cu ei ? De mîine, însă, halt! Vă dau verde la toți şi îmi iau şapte ibovnici. Ptru, ptru ! *(Chiuie ca la nuntă.)* O viață are omul !

CUPLETISTUL : Prin urmare, am pus-o de mămăligă !

CARELLI : De mîine... Stasis...

SCAMATORUL : Ne laşi în drum pe toți...

PATRONUL : Nu sînt legat de nimeni...

CLOVNUL : Avem contracte.

PATRONUL : Şi chiar de-aş fi... Ptru, ptru ! *(Chiuie.)*

EMILIA : După contract eşti dator s-anunți cu o lună înainte şi să plăteşti în ziua lichidării chenzina următoare. *(Directorul reintră.)*

PATRONUL : Atîta rău ! Sînteți plătiți la zi.

CUPLETISTUL : Atunci ne judecăm.
PATRONUL : Ha, ha !
CARELLI : Ce judecată ? ! Plăteşti ca popa !
DIRECTORUL : Mai oblu !
CARELLI : Dă-te la o parte ! *(Zvîrle pe Director cît colo.)*
EMILIA : Giovanni!
CARELLI : Fleoanca ! *(Patronului.)* Plăteşti chenzina... auzi ?
PATRONUL : Am scos din buzunar destui bani pînă acuma...
CARELLI : Şi cît ai cîştigat ?
PATRONUL : După urma dumitale ?
EMILIA *(ca o leoaică)* : După urma noastră ! *(Aprobări.)*
BETTY : După urma tuturor !
PATRONUL *(dîrz)*: Nu mă sperii. Am bani — bani ca la turci *(scoate din buzunarul de la spate un teanc de hîrtii de cîte o mie)*, dar nu vedeți un leu peste dreptul vostru.
BETTY : Asta vrem şi noi...
MUFI : Dreptul...
PUFI : Dreptul nostru ! *(Aprobări, vociferări.)*
CARELLI *(furios)* : Plăteşti ori nu ?
JEANNOT : Dați-mi voie. *(Trece între beligeranți.)* La cît se urcă chenzina ?
PATRONUL*: E cam mult, coane...
JEANNOT : Îmi dați voie s-o achit eu ? *(Protestări.)* Altfel, ridic şedința. *(Mişcare.)* Spiritele sînt agitate, şi pentru nişte păcătoşi de bani nu vreau să se strice petrecerea. *Musique !*

(Orchestra execută octava : sol, sol.)

PATRONUL : Şampanie !
MIRCIULICĂ : Ptru, ptru !
JEANNOT : Uite, jupîne. *(Îi zvîrle o cheiță.)* Deschide servieta şi adu un pumn de albăstrele.
PATRONUL : La bani străini nu umblu...
DIRECTORUL : Dați-mi voie mie... *(Rîsete.)* Ce rîdeți, mă ?
MUFI : Auzi cine să umble la fagurul de miere !
JEANNOT : Te rog, patroane ! M-aş duce eu, dar, zău, abia mă țin picioarele...

PATRONUL : Că eu-s mai breaz...
MIRCIULICĂ : Atuncea cum rămîne ?
PATRONUL : Mare treabă ! *(Lui Jeannot.)* Cît să vă dau ?
JEANNOT : Cît te lasă inima...
PATRONUL : Cît ?
JEANNOT : O sută de albăstrele.
PATRONUL : *Pronto ! (Numără biletele de bancă.)* Rîtul l-oi fi avînd de porc, cum spune una lume, dar am toval subțire. *(Lui Jeannot.)* Poftim.
JEANNOT : *Merci!* Iar eu, la rîndul meu... *(întinde biletele de bancă artiştilor.)*
CLOVNUL : Nu primesc !
SCAMATORUL : Nici eu !
PUFI ŞI MUFI : Nici noi !
CUPLETISTUL : Bravo, copii! *(Lui Jeannot.)* Nici un ban de la un om ca dumneavoastră.

(Familia Carelli e în panică.)

JEANNOT : Nu mă faceți să mă răzgîndesc. Vă rog ! Fiți oameni înțelegători şi luați-i. Sînt dreptul dumneavoastră, bani ce vi se cuvin după contract. Eu nu fac decît un oficiu de tranzit... îi trec din buzunarul patronului într-ale dumneavoastră. Vă rog să credeți !
BETTY : *Wunderbar !*
EMILIA : Ce suflet !
CARELLI : Ce om mare !
JEANNOT : Nu mă încărcați cu merite ce nu sînt ale mele. Omul cel mare... iată-l ! *(Arată pe Patron. Rîsete.)* Da, da, a vrut să încheie festinul cu un gest măreț. Nu-i aşa, patroane ?
PATRONUL : Aşa-i.
MADAM BLEZU : Licheaua !
JEANNOT *(întinde banii Atletului)*.
CARELLI : Vă foarte mulțămim !
JEANNOT : Pardon ! Una mai puțin, *(ia din grămadă o hîrtie de o mie şi i-o dă lui Mirciulică. Madam Blezu intră.)*
MIRCIULICĂ : Parol ?
JEANNOT : Parol! *(Către ceilalți.)*

PATRONUL : Hait!

MUFI : Mămica !

PUFI : Mămica noastră !

MADAM BLEZU : Mămica voastră ? N-aş mai fi fost!

PATRONUL : Pe unde-ai intrat ?

MADAM BLEZU : Pe coş.

PATRONUL : Pe coş să ieşi atunci ! Bairamul ăsta vreau să ţie pîn' la sfirşitul lumii...

MADAM BLEZU : Jos laba !

JEANNOT : Lăsaţi, vă irog, pe doamna să stea. Petrecerea nu poate dura prea mult. Totul, pe planeta asta, are un început, un mijloc şi un sfirşit.

PATRONUL : Noaptea asta nu vreau să se sfirşească !

MIRCIULICĂ : Nici eu n-aş vrea...

JEANNOT : Parcă eu vreau ? ! De-aici aş vrea să cad direct în infinit...

PUFI : Cu mine !

MUFI : Şi cu mine...

MIRCIULICĂ : Cu mine, nu cu voi !

(Mimi fi Lara reintră. Aceasta trage pe nas cu voluptate dintr-o sticluţă.)

LARA : *Oh, comme ça sent bon !*

RÎNDĂŞIŢA *(zărind-o, se repede la ea)* : Dă-mi straiele...

LARA : *Attends! Oh, comme tu es belle ! (Îşi încolăceşte braţele de gîtul Rîndăşiţei.)*

RÎNDĂŞIŢA *(desfăcîndu-se)* : Meri la hoheru !

LARA *(în extaz) : Musique !*

CLOVNUL *(către Mimi)* : A frecat bine parchetul ?

MIMI : Lună !

LARA : *La vie est belle, parole ! Car si on perd la voix... on ne perd jamais les souvenirs...*

DIRECTORUL : Acuma să te ţii !

MIRCIULICĂ : Ssst!

LARA : Palermo !... Nice !... Santiago !... Broadway !... Moscou !... Paris !...

CLOVNUL : Corabia !

LARA *(trezindu-se o clipă) : Zut! Partout de grandes toilettes... frac... smok... des fleurs, des lumieres... Comble partout... A, le voilâ enfin ! Comme il est beau le gosse /... En scene, madame ! Entrez, je vous en prie. Enfin! A, la belle salle ! (Imită acordurile pianului.) Tam, tam! Et je commence. (Încearcă să cînte o romanţă franţuzească, dar glasul nu o ajută. încearcă din nou, se opreşte, se uită la sticluţa de eter, ar vrea s-o ducă la gură, dar o face praf de parchet şi iese plîngînd în dreapta.)*

PATRONUL : Ptru, ptru ! Şase ibovnici îmi iau... şi-o ţiitoare ! *(Prinzînd de talie pe Pufi.)* Pe tine !

PUFI : Jos laba !

PATRONUL *(către Mufi)* : Ori pe tine...

MUFI : Jos laba !

MADAM BLEZU : Dacă te-atingi de una din ele, te-achit — şi ştii de ce...

PATRONUL : Mofturi !

MADAM BLEZU : Dacă mai scoţi o vorbă, dau cărţile pe faţă...

PATRONUL : Ei şi ? !

MADAM BLEZU : Spurcatule !

PATRONUL : Tot eu le vin de hac !

JEANNOT : Aşa-i, jupîne. Eşti tare. Pe toţi ne înfunzi. Ai bani şi eşti chipeş...

PATRONUL : Bani ca la turci !

JEANNOT : Lumea spune că ai fi un sanchiu, calic, crud, lacom, că nu ştii ce e mila, că speculezi clienţii la sînge şi ai fi o corcitură de cîine-lup şi om.

PATRONUL : Cum ? Ce ?

JEANNOT : Toate astea, însă, sînt doar vorbe de clacă. Eu am avut prilejul să constat că eşti un suflet larg, că nu te uiţi la bani, că-i zvîrli chiar cu lopata şi nu cunoşti pe lume mai mare bucurie decît aceea de a ferici pe alţii. *(Rîsete.)*

PATRONUL : Ce rîdeţi, măi ? N-oi fi chiar fagure de miere, cum zice dumnealui, dar nici catran şi fiere... cum credeţi voi.

SCAMATORUL : Ptru, ptru !

CLOVNUL : Ptru, ptru !

PATRONUL : Mă luaţi în băşcălie, dar dracul nu-i chiar atît de negru... şi poate că mă doare că mă despart de voi.

CARELLI : La alţii !

PATRONUL : Mă doare, mă, să ştiţi'. Nu-s curcitura de cîine-lup, sînt om. Şi-aşa... dacă am greşit, Faţă de unul ori de altul, vă rog să mă iertaţi... Iertaţi-mă, vă rog ! Uf ! Numai cuţite şi junghiuri simt în piept. *(îşi apasă inima.)*

DIRECTORUL : Fii cuminte jupîne, eşti om gras...

PATRONUL *(prins de remuşcări)* : Mîncaţi şi beţi, copii ! Dau, dau la toată lumea !

CARELLI : De zece ceasuri îndrugi minciuna asta...

PATRONUL : Dau, dau de-adevărat...

CUPLETISTUL : Palavre !

PATRONUL : Nu mă iubiţi nici unul, ştiu — nimeni nu m-a iubit pe lume — dar, tot muncind alături seară de seară, ne-am dedat, ne-am deprins şi m-am lipit de voi. *(îmbrăţişează pe cîţiva.)* Mîncaţi şi beţi, copii ! Dau, dau... *(începe să plîngă.)*

CLOVNUL : La alţii !

SCAMATORUL : Ştim noi ce-ţi poate pielea...

CUPLETISTUL : Ai pus mîna pe-o gîscă, şi nici în ceasul al nouălea nu pregeţi s-o jumuli...

PATRONUL *(pitos) :* Pe viaţa mea...

CUPLETISTUL : De aceea, acum, că ştiu cu cine avem de-a face, îmi pare rău c-am fost părtaş la jaful ce s-a făcut aici.

JEANNOT : Ai comandat ceva ?

CUPLETISTUL : Nu. Dar am primit să beau şi să mănînc.

JEANNOT : Ai comandat ceva ?

CUPLETISTUL : Nu.

JEANNOT : Atunci să n-ai mustrări de cuget, că nici eu n-am. *(Rîde)* Dar e tîrziu. E vremea s-o luăm din loc. *(Protestări anemice.)* Toată lumea pici de somn. Şi-apoi ar însemna să abuzăm de bunătatea jupînului.

PATRONUL *(prostit de băutură) :* Dau, dau...

JEANNOT : Ajunge cît ai dat. *(Către ceilalţi.)* Dragii mei, a fost o noapte rară — poate cea mai frumoasă din viaţa mea ! Mă bucur că v-am cunoscut şi doresc ca niciodată dihonia să nu vă mai roadă sufletele. *(Se înclină adînc, apoi către amfitrion.)* Patroane,

îţi mulţumesc din suflet pentru ospitalitate şi crede-mă că nu voi uita niicicînd largheţea dumitale \ *(îi scutură mîinile.)*

MUFI : Mai stai !

PUFI : Mai stai !

BETTY : *Blieb !*

MIMI : Ia-mă cu tine !

JEANNOT : Nu pot numai cu una, credeţi-mă ! Veniţi cu toate... aşa... sub platoşă... la piept... ca nişte pui golaşi sub aripile cloştii. *(Desface macferlanul larg şi vîră mîinile sub el.)* Şi acum vreţi să vedeţi şi cloşca ?

FEMEILE : Da, da !

JEANNOT : Poftim *(lese din raglan şi rămîne într-un sacou sărăcăcios, lustruit şi cîrpăcit. I se văd, de asemeni, burlanele pantalonilor — aspect inedit, care produce o consternare generală.)*

PATRONUL *(nevrînd să-şi creadă ochilor)* : Ha, hă !

CUPLETISTUL : Ha, ha !

SCAMATORUL : Ha, ha !

CLOVNUL : Ubabala !

JEANNOT : Nu-s director de bancă, cum nu-i dînsul călugăr, dumneaei chivuţă, domnul birjar, ori doamna chelneriţă...

CUPLETISTUL : Splendid !

CLOVNUL : Magnific !

PATRONUL *(ameţit)* : Nu se poate...

JEANNOT : Cu pene împrumutate *(îşi pune raglanul),* sînt, ca şi dumnealor, ceea ce par. *(Scoate raglanul.}* Fără pene, sînt doar ceea ce sînt...

RÎNDĂŞIŢA : No, tune !

PATRONUL : Nu se poate !

SCAMATORUL : Hocus-poous !

CLOVNUL : U-ba-ba-la ! *(Face tumbe.)*

PATRONUL : Nu-i cu putinţă... *(Dă buzna pe uşa din dreapta.)*

JEANNOT : Mă mai iubiţi, prinţeselor ?

FEMEILE : însutit ! înmiit !

CUPLETISTUL *(lui Jeannot)* : Dacă i-aţi jucat cîinelui renghiul ăsta, sînteţi pentru mine un... sacerdot!

SCAMATORUL : Un arhanghel!

CARELLI : Un heruvim !

MADAM BLEZU : Dacă i-ai făcut asta mistrețului, îmi pui cenușă în cap, și patru luni de zile mă leg cu afurisenie să nu pun vin în gură.

DIRECTORUL : Dacă ai făcut asta, nu scapi de-aici cu zile...

JEANNOT : Nu cred.

CARELLI : N-aș crede...

PATRONUL *(înapoindu-se cu servieta)* : Descuie !

JEANNOT *(senin)* : Nu-i nevoie. Servieta e descuiată.

PATRONUL : Și înăuntru ?

JEANNOT : Vînt.

(Patronul scotocește în valiză și scoate un vraf de broșurele, încovoindu-se ca și cînd ar fi primit o lovitură în pîntec.)

MADAM BLEZU *(sălbatec)* : Ha, ha !

PATRONUL : M-a omorît, tîlharul ! *(Se repede asupra lui Jeannot, dar Scamatorul și Cupletistul îi taie drumul. Carelli și femeile rețin pe Director, care se năpustise în același timp.)*

DIRECTORUL : Nu scapă viu de-aicea !

PATRONUL *(răgușit)*: Poliția! Să vie poliția!

JEANNOT : Nu vă mai osteniți. Merg de bunăvoie...

DIRECTORUL *(la telefon)* : Alo !

PATRONUL : Să dați banii, tîlharilor !

CLOVNUL : Ce bani ?

SCAMATORUL : Care bani ?

CARELLI : Ne-ai dat nouă ceva ?

JEANNOT : Eu răspund de sumă !

EMILIA : Dreptul nostru !

BIJBA : Litera contractului !

CLOVNUL : Dă-ne în judecată !

GLASURI : Banii noștri ! Banii noștri!

JEANNOT : Firește. Nu v-am spus că fac doar un oficiu de tranzit ?

DIRECTORUL : Alo !

MADAM BLEZU *(lui Jeannot)* : Halal să-ți fie !

PATRONUL : Să-i aresteze pe toți !

MUFI : Nu-i nevoie.

CARELLI : îl escortăm...

DIRECTORUL : Alo ! Alo !

PATRONUL *(frînt)* : Juma de milion !

MADAM BLEZU : Șampanie franțeză !

CLOVNUL : Ubabala !

CUPLETISTUL *(lui Jeannot)* : Nu găsesc cuvinte...

MIMI : Nici eu...

MADAM BLEZU : Halal să-ți fie !

SCAMATORUL : Iar eu mă las de meserie.

JEANNOT : *Pourquoi ?*

SCAMATORUL *(înclinîndu-se adînc)* : Cucoane, mai rar așa scamatorie !

CORTINA

ACTUL III

TABLOUL I

O sală de şedinţe

PREŞEDINTELE : Următorul.

GREFIERUL : Vasile Chirvasi.

APRODUL : Vasile Chirvasi.

CHELNERUL *(de afara)* : Prezent.' *(Intră.)*

JEANNOT : Domnule preşedinte, pentru accelerarea judecăţii — căci ard de dorinţa să mă văd între gratii, cum mi-a făgăduit domnul procuror — pentru a cîştiga timp, zic, vă rog respectuos să interveniţi ca reclamantul să renunţe la ultimii doi martori, întrucît din depoziţiile celorlalţi aţi putut constata că toţi martorii acuzării depun uniform, recitînd, cu mai multă sau mai puţină îndemînare, o lecţie oarecare învăţată pe de rost.

AVOCATUL : Rog să fie audiaţi şi ultimii noştri martori.

PREŞEDINTELE *(martorului)* : Te numeşti ?

CHELNERUL : Vasile Chirvasi.

PREŞEDINTELE : De profesie ?

CHELNERUL : Chelner.

PREŞEDINTELE : Vîrsta ?

CHELNERUL : Douăzeci şi opt de ani. *(Jeannot îşi astupă urechile.)*

PREŞEDINTELE : De ce-ţi astupi urechile ?

CHELNERUL : Eu ?

PREŞEDINTELE : Nu dumneata. *(Lui Jeannot,)* De ce-ţi astupi urechile ?

JEANNOT : Am auzul gingaş, domnule preşedinte, şi nu pot asculta de-o sută de ori aceeaşi melodie...

PREŞEDINTELE : Hm !

PROCURORUL : Ce impertinenţă !

JEANNOT : Dumneavoastră sînteţi obişnuit, domnule procuror, dar eu nu pot, vă jur...

PREŞEDINTELE *(martorului)* : De naţionalitate ? *(Jeannot pufneşte.)* De ce rîzi ?

JEANNOT : Mi-a venit.

PREŞEDINTELE : Să fii cuviincios ! *(Martorului.)* De naţionalitate ?

CHELNERUL : Român.

PREŞEDINTELE : Cu domiciliul ?

JEANNOT : Pierdem vremea, domnule preşedinte...

PREŞEDINTELE *(supărat)* : Cu domiciliul ?

CHELNERUL : Precupeţii Vechi, patruzeci şi...

JEANNOT : Nu vă supăraţi, dar nu văd ce legătură au strada şi numărul martorului cu...

PREŞEDINTELE : Să fii la locul dumitale ! *(Martorului.)* Patruzeci şi...

CHELNERUL : Şase.

PREŞEDINTELE : Eşti rudă cu vreuna din părţi ?

CHELNERUL *(aruncînd o privire furişă spre banca acuzării)* : Mă rog ?

PREŞEDINTELE : Te înrudeşti cu pîrîtul, ori cu reclamantul ?

CHELNERUL : Nu.

PREŞEDINTELE : Pune mîna pe cruce şi zi după mine...

CHELNERUL : Ei, comedia dracului !

JEANNOT : Domnule preşedinte, vă" rog respectuos să nu deferiţi jurămîntul nefericitului ăstuia.

PREŞEDINTELE : Motivul ?

JEANNOT : Se vede cît de colo că are să depuie fals.

PREŞEDINTELE : De unde deduci asta ?

JEANNOT : Din privirile, vorba şi întreaga lui fizionomie.

PREŞEDINTELE *(sec)* : Judecata nu poate ţine seama de asemenea considerente.

JEANNOT : Păcat !

PREŞEDINTELE *(martorului) :* Pune mîna dreaptă pe cruce şi zi după mine.

CHELNERUL *(din ce în ce mai încurcat) :* Hm, da !

PREŞEDINTELE : Jur să spun adevărul şi numai adevărul.

CHELNERUL : Musai să zic aşa ?

PREŞEDINTELE : Musai.

JEANNOT : Ascultaţi-1, vă rog, ca simplu informator.

PREŞEDINTELE : Nu mă plictisi !

JEANNOT : Puneţi cel puţin în vedere martorului rigorile legii dacă jură strîmb.

PREŞEDINTELE : Nu primesc sugestii de la dumneata ! *(Martorului.) Şui* ce te-aşteaptă dacă juri pe cruce şi nu spui adevărul ?

CHELNERUL : Nu.

PREŞEDINTELE : Cinci ani de puşcărie.

CHELNERUL *(lăsînd mîna jos)* : Atunci ma las păgubaş.

(Rumoare în sală.)

JEANNOT : Vedeţi ?

AVOCATUL : Renunţ la acest martor !

PREŞEDINTELE : Aţi cerut să fie audiat.

AVOCATUL : Sub prestare de jurămînt...

JEANNOT *(electric)* : Pentru pa sacramentul să acopere minciuna şi să produceţi astfel dovezi în faţa judecăţii.

PROCURORUL : N-ai voie să faci aprecieri...

JEANNOT : Ca inculpat. Ca apărător al inculpatului, însă, am toaca libertatea.

PREŞEDINTELE *(martorului) :* De ce nu vrei să juri, băiete ?

CHELNERUL : Am nevastă şi copii, domnule preşedinte.

PREŞEDINTELE : Ei şi ?

CHELNERUL : Păi dacă intru eu la gros, cine vede de ei ?

PREŞEDINTELE : Unde faci serviciu ?

CHELNERUL : La „Olimpia-Bar".

JEANNOT : Cîţi bani ţi-a dat jupînul ca să juri strîmb ?

PREŞEDINTELE : Pui d-ta întrebările, sau le pun eu ?

JEANNOT : în colaborare.

PREŞEDINTELE : Hm ! *(Chelnerului.)* Cîţi bani ţi-a dat patronul ?

CHELNERUL : Nu mi-a dat bani.

PREŞEDINTELE : Dar ce ?

CHELNERUL *(ezitînd)* : E-o chestie la mijloc...

PREŞEDINTELE : Nu te sfii, vorbeşte.

CHELNERUL : Nevastă-mea, să iertaţi, e în a noua lună... şi dumnealui... *(arată spre Patron)* mi-a dat cuvîntul că-mi botează copilul dacă...

PATRONUL *(înfoiat)* : Eu, mă ? !

CHELNERUL : N-ai spus aşa ?

JEANNOT : încurcă-i, drace !

CHELNERUL : Aşa ai spus !

JEANNOT : Pentru elucidarea completă a cauzei, rog respectuos pe domnul preşedinte să întrebe pe martor dacă în seara aceea memorabilă se mai aflau în sala festinului şi alţi consumatori.

PREŞEDINTELE *(Chelnerului) :* în timpul petrecerii, în seara de 8 iulie, afară de patron, artişti şi personalul de serviciu, se mai găseau în sală şi alţi consumatori ?

CHELNERUL : Nu, domnule preşedinte.

PATRONUL : Puşlamaua dracului !

CHELNERUL : Care din doi î

PATRONUL : Ai să-mi plăteşti !

CHELNERUL : N-aş crede !

PATRONUL : L-am strîns de pe drumuri, domnule preşedinte, pe prăpăditul ăsta, l-am făcut om !

AVOCATUL : Sst!

CHELNERUL : De hatîrul cui ?

PATRONUL : De milă.

JEANNOT : încurcă-i, drace !

CHELNERUL : De mila mea, ori de-a nevestii ? Am femeie frumoasă, domnule preşedinte, şi dacă vroia dumnealui să intre în cheltuieli, ştiu eu de ce voia...

PREŞEDINTELE : Destul !

CHELNERUL : Dar nu-i merge ! Nevastă-mea nu-i d-alea...

PATRONUL : S-o crezi tu !

AVOCATUL : Ssst!

PREŞEDINTELE : Ajunge! *(Chelnerului.)* Bine, băiete, du-te.

CHELNERUL : Mulţumim. *(Patronului.)* Ce credea dumnealui... *(Iese.)*

JEANNOT : Vedeţi cum se scrie istoria, domnilor ?

PREŞEDINTELE : Te rog să nu mai întrerupi. N-avem nevoie de luminile şi directivele dumitale. Iar dacă nu încetezi cu persiflarea procedurilor legale, vei trage consecinţele.

PROCURORUL : Cred, domnule preşedinte, că sînteţi prea indulgent cu un infractor, oare, erijîndu-se în propriul său apărător, îşi permite să se puie pe picior de egalitate cu cei chemaţi să instrumenteze şi să împartă dreptatea.

JEANNOT : Vă rog respectuos, domnule procuror, să nu-mi faceţi atmosferă...

PROCURORUL : Insolent!

PREŞEDINTELE : Următorul.

AVOCATUL : Renunţ la ultimul martor.

PREŞEDINTELE : Aţi insistat să fie audiat.

JEANNOT : Rog ca martorul să fie ascultat.

PREŞEDINTELE : Următorul !

GREFIERUL : Şura Tricup.

APRODUL : Şura Tricup !

ŞURA f*de afară)* : Aici, aici !

(Intră o femeie pirpirie, ştirbă şi încovoiată de mijloc. E îmbrăcată în negru şi din cînd în cînd îşi prelinge degetele uscăţive de-a lungul trupului.)

PREŞEDINTELE : Te numeşti ?

ŞURA : Aud ?

PREŞEDINTELE : Cum te cheamă ?

ŞURA : Sînt cam slabă de urechi, măiculiţă.

PREŞEDINTELE *(mai tare) :* Cum te cheamă ?

ŞURA : Şura.

PREŞEDINTELE : Şura şi mai cum ?

ŞURA : Şura Tricup, zisă Tricupoaia...

PREŞEDINTELE : Vîrsta ?

ŞURA : Aud ?

PREŞEDINTELE : Cîţi ani ai ?

ŞURA : V-am spus că n-aud bine.

PREŞEDINTELE *(tare) :* In ce an te-ai născut ?

ŞURA : Dracu mai ţine minte !

PREŞEDINTELE : Unde locuieşti ?

ŞURA : în Fundătura Zimbrului.

PREŞEDINTELE : Eşti rudă cu vreuna din părţi ?

ŞURA : M-a ferit Dumnezeu !

PREŞEDINTELE *(plictisit)* : Pune mîna dreaptă pe cruce şi zi după mine : Jur să spun adevărul şi numai adevărul.

ŞURA : Jur să spui adevărul şi numai adevărul.

PREŞEDINTELE : Lasă mîna jos. Povesteşte faptele.

ŞURA : Hm, da... *(Îşi prelinge degetele de-a lungul trupului.)* în noaptea de 8 spre 9 iulie, pe la ora unu... ori poate pe la două — de n-o fi fost chiar trei — mă întoarcem acasă de la o cumetrie...

PREŞEDINTELE : La vîrsta dumitale te ţii de cumetrii ?

ŞURA : Pe la nepoate, maică...

JEANNOT : Bravo, mătuşă, bravo !

ŞURA : Ehe, la vremea mea... Nu vă uitaţi la mine că sînt aşa cum sînt... în tinereţe...

PREŞEDINTELE : Bine, bine. Spune mai departe. Şi nu uita că ai jurat pe cruce..

ŞURA : Vai de mine ! S-ar putea ? Sînt o femeie credincioasă, maică. Ţiu toate posturile. Şi nu e vinere ori sărbătoare să nu dau acatiste şi să nu mă închin la sfintele icoane...

PREŞEDINTELE : Urmează.

ŞURA *(îşi prelinge degetele) :* Şi cum spuneam... o iau pe Berzii în sus, tai Griviţa, şi cînd să fac la dreapta... zăresc în colţ la Take, la conu Take, lumină...

PREŞEDINTELE : Umbli d-ta la două ceasuri, noaptea, pe uliţi... singurică ?

ŞURA : Umblu, maică, umblu...

PREŞEDINTELE : Fără să-ţi fie frică ?

ŞURA ; Hai ?

PREŞEDINTELE *(mai tare)* : Fără să-ţi fie frică ?

ŞURA : La vîrsta mea, cucoane ? îmi pare rău...

PREŞEDINTELE *(zîmbind)* : Mai departe.

ŞURA *(prelingîndu-şi degetele)* : Unde-am rămas ?

PREŞEDINTELE : în colţ, la Take.

ŞURA : A, da ! Văzînd lumină, zic, intru să-mi iau ţigări, că nu fumasem de nu se ţine minte...

PREŞEDINTELE : Dar ce, acolo-i debit ?

ŞURA : Nu, maică, de la chelneri... Mă ştiu unii şi-mi dă...

PREŞEDINTELE : Urmează.

ŞURA : Păi dacă-mi tăiaţi vorba... e greu să mai ţiu şirul... *(îsi prelinge degetele.)*

PREŞEDINTELE : Fireşte. Şi ce-ţi tot mîngîi şoldurile ?

ŞURA : Ca să nu-mi scape firul... Hm, da ! Deschid uşa, intru, şi colo... în sala mică... ce să vezi dumneata... petrecere în toi... bairam în lege... Un domn c-un laibăr mare pe el striga cît îl lua gura : „Mîncaţi şi beţi, copii! Dau, dau, la toată lumea !"

JEANNOT : Pe bătrîneţele dumitale ?

ŞURA : Să n-am parte de ele. Cum m-a zărit, boierul s-a repezit la mine, m-a luat frumos de talie, m-a poftit la masă, şi pun-te, nene, pe mîncare şi pe băutură !

JEANNOT : Te-a poftit la masa mare, ori ţi-a dat să mănînci şi să bei aşa... mai la o parte ?

ŞURA : La masa mare, maică.

JEANNOT : Adu-ţi aminte bine.

ŞURA : Da, da, la masa mare...

JEANNOT : Nu se poate. *(Tainic.)* Conu Take a declarat adineauri că ai mîncat şi-ai băut la o măsuţă alături.

PATRONUL *(indignat)* : Nu este adevărat! N-am spus aşa ceva.

ŞURA : M-aş fi mirat şi eu : mie să-mi spuie una şi aici să spuie alta ! *(Ilaritate.)*

PREŞEDINTELE *(martorei)* : Să-ţi fie ruşine ! Femeie bătrînă, să-ţi vinzi conştiinţa !

(Jeannot îşi scoate raglanul.)

ŞURA : Păi...

JEANNOT : Vedeţi, domnule preşedinte ? Dacă nu m-aţi fi admonestat şi d-voastră şi d-l procuror ori de cîte ori am încercat să pui şi eu mici întrebări nevinovate martorilor, aţi fi constatat din capul locului că reclamantul a adus în instanţă o serie de indivizi care au jurat strîmb, declarînd cu neruşinare — ca şi bătrîna aceasta — că se aflau printre consumatori şi că m-au auzit strigînd : „Mîncaţi şi beţi, copii ! Dau, dau la toată lumea !"

ŞURA *(complet demontată)* : Nu strigai dumneata, măiculiţă...

JEANNOT : Dar cine ?

ŞURA : Unul c-un laibăr mare...

PREŞEDINTELE : Ieşi afară !

ŞURA : Vai de mine !

PREŞEDINTELE : Toţi martorii acuzării, afară de chelner şi de prăpădita asta, să fie aduşi la cabinetul meu şi, după terminarea şedinţei, cu actele în regulă, să fie înaintaţi Parchetului.

GREFIERUL : Prea bine.

PREŞEDINTELE *(martorei, cu scîrbă)* : Pleacă !

ŞURA : Nu te supăra, conaşule...

PREŞEDINTELE : Ai noroc că eşti bătrînă...

ŞURA : Vremuri grele, maică, greu să mănînci o pîine... *(Iese repede, prelingîndu-şi degetele de-a lungul trupului.)*

JEANNOT : Mă bucur, domnule preşedinte...

PREŞEDINTELE : Nu te grăbi. îţi vine îndată şi dumitale rîndul !

JEANNOT : Asta-i altă poveste. Momentan nu pot să nu mă bucur ca am izbutit, cu un mic artificiu, să răstorn un întreg eşafodaj de minciună şi venalitate, ceea ce, în adîncul conştiinţei, nu se poate să nu vă bucure şi pe dumneavoastră. Sînt convins că însuşi domnul procuror, cerberul societăţii, a încercat o vie satisfacţie, sperjurul fiind plaga şi impedimentul cel mai frecvent şi incurabil al justiţiei.

PROCURORUL : Fără comentarii !

PREŞEDINTELE *(Grefierului)* : Striga martorii pîrîtului.

JEANNOT : în urma celor petrecute, sub ochii dumneavoastră, aş putea să renunţ lă martorii mei. Din păcate, însă, judecata se întemeiază pe dovezi, şi de aceea audierea lor este necesară. Vă rog, însă, ca s-ascultaţi numai pe cîţiva dintre ei. Doi-trei cel mult. La ceilalţi renunţ.

PREŞEDINTELE : Reclamantul ?

AVOCATUL *(fiert)* : De acord.

GREFIERUL : Strig martorii la rînd ?

JEANNOT : Cum vrei dumneata. Din trei în trei de pildă : al treilea, al şaselea, al nouălea.

GREFIERUL : Hm, da ! Polina Blezu.

ARPODUL : Polina Blezu !

MADAM BLEZU *(de afară)* : Zent! *(Intră.)*

JEANNOT : Rog onoratul tribunal, dacă se poate, să treacă mai alegro peste preliminarii şi să intre direct...

PREŞEDINTELE : Vrei ca depoziţiile martorilor dumitale să fie nule ?

JEANNOT : Nu.

PREŞEDINTELE : Atunci mai tacă-ţi gura ! *(Martorei.)* Numele dumitale.

MADAM BLEZU : îmi pare rău !

PREŞEDINTELE : Cum te cheamă ?

MADAM BLEZU : Hă, hă !

PREŞEDINTELE : Să fii cuviincioasă !

MADAM BLEZU : Puneţi pristălăul să mă strige în gura mare şi nu ştiţi cum mă cheamă ?

PREŞEDINTELE : Dumneata n-ai mai fost pe la judecăţi ?

MADAM BLEZU : în viaţa mea n-am urcat scările tribunalului.

PREŞEDINTELE : Te somez să-ţi spui numele !

MADAM BLEZU : Dar ce-am băgat mîna în buzunarul cuiva de vă răstiţi la mine ?

PREŞEDINTELE : Legea prevede să-ţi declari numele în instanţă şi te poftesc să te conformi.

MADAM BLEZU : Şi dacă sînt ambiţioasă şi tac chitic ?

PREŞEDINTELE : Atunci vei suporta rigorile legii.

MADAM BLEZU : Iote drăcie ! Aştept de trei ceasuri afară, ca o slujnică, să-mi vie rîndul — mi-au amorţit încheieturile de-atîta şedere în picere — şi cînd să zic Doamne-ajută c-am scăpat de pacoste, mai sînt luată şi în răspăr...

PREŞEDINTELE : Lasă comentariile şi răspunde la întrebare.

MADAM BLEZU : Dacă-mi vorbiţi ca unei chivuţe, a dracului să fiu dacă casc gura.

PREŞEDINTELE : Răspunzi sau nu ?

MADAM BLEZU : Nu ! *(Rîsete.)*

PREŞEDINTELE : Evacuez sala dacă manifestaţi. *(Martorei, pe un ton mai domol.)* Te sfătuiesc să-ţi vii în fire şi să spui cum te cheamă.

MADAM BLEZU : Asta-i altă căciulă ! Mă rog, dacă ţineţi morţiş, poftim : Paulina BleZu mă cheamă.

PREŞEDINTELE : De naţionalitate ?

MADAM BLEZU : Româncă, după mamă.

PREŞEDINTELE : Neamul se ia după tată.

MADAM BLEZU : Dacă ai. Eu nu l-am cunoscut pe alde taică-miu.

PREŞEDINTELE : Totuşi, trebuie să fi avut un tată.

MADAM BLEZU : Poate unul, poate altul... Maică-mea, Dumnezeu s-o ierte, nu prea era uşă de biserică.

(Judecătorii se privesc.)

JEANNOT : Vedeţi, domnule preşedinte...

PREŞEDINTELE : Nu mă plictisi !

GREFIERUL : Ce să trec la rubrică ?

PREŞEDINTELE : *(ridică din umeri).*

MADAM BLEZU : Lasă loc viran.

(Aplauze în sală. Preşedintele în muşcă buzele. Supleanţii îşi duc batista la gură ca să-şi mascheze zîmbetul.)

JEANNOT : Domnule preşedinte, treceţi peste preliminarii, vă rog.

PREŞEDINTELE *(stăpînindu-se)* : Nu se poate, domnule !

JEANNOT : Nu credeţi singur în seriozitatea acestor întrebări.

PREŞEDINTELE : De unde ştii dumneata ?

JEANNOT *(zîmbind)* : Păi nu se vede ! ?

PREŞEDINTELE : Hm !

JEANNOT : Aveţi drept, după lege, să cedaţi altora o parte din atributele dumneavoastră, şi domnul grefier poate completa în surdină chestionarul fiecăruia, fără ca legea să fie şifonată.

PREŞEDINTELE : Ţii cu orice preţ ca declaraţiile martorilor dumitale să fie nule ?

JEANNOT : Nu.

PREŞEDINTELE : Atuncea taci din gură ! *(Martorei.)* Vîrsta ?

MADAM BLEZU : Aud ?

PREŞEDINTELE : Cîţi ani aveţi ?

MADAM BLEZU : Hă, hă !

PREŞEDINTELE : Răspunde la întrebare.

MADAM BLEZU : Ați văzut dumneavoastră femeie onorabilă care să-și spuie anii ? Nu spun eu asta între patru ochi. O s-o strig în gura mare ?

JEANNOT : Vedeți ?!

AVOCATUL : Martora a fost instruită de inculpat anume ca să deturneze judecata.

JEANNOT : Așa ? Atunci renunț la depoziția ei.

AVOCATUL : Să se ia act !

PREȘEDINTELE *(doamnei Blezu)* : Poți pleca.

MADAM BLEZU : Ce face ? !

JEANNOT : Am renunțat la depoziția dumitale.

MADAM BLEZU : Ce spui, Franț ! ? Dar pe mine m-ați întrebat dacă renunț ? De-aia credeți dumneavoastră că mi-am pierdut eu vremea ? De-aia mi-am rupt eu șalele și mi-am tocit pingelele ? Ca să spui cum mă cheamă și în ce an m-am născut ? Eu am venit aici cu o socoteală. Am venit să-mi săr sufletul și nu plec pîn' ce nu mă descarc.

PREȘEDINTELE : Judecata e luminată.

MADAM BLEZU : Da' de unde ! Abia după ce mi-oi da drumul o să se facă lumină. îl vedeți pe dumnealui de colo ? *(Arată spre Take.)* E un lup de mare. Zîmbește ca o mironosiță, dar i-un rechin. Am doi bujori de fete, domnule președinte...

PATRONUL : Dați-o, vă rog, afară !

MADAM BLEZU : Două lalele, doi trandafiri involți sădiți de mine... în așternutul lui...

PATRONUL : Minte !

MADAM BLEZU : Jur pe sfînta cruce că-i tatăl fetelor. Și spurcăciunea se ține după ele, le dă tîrcoale...

PATRONUL : Nerușinato, pe vremea cînd ai rămas cu Mufi aveai zece ibovnici.

MADAM BLEZU : N-are a face, trăiam cu tine în casă. *(Ilaritate.)*

(Judecătorii se privesc.)

PREȘEDINTELE : Alt martor !

MADAM BLEZU *(Patronului)* : Acuma sîntem chit.

PREȘEDINTELE : Următorul !

MADAM BLEZU : Orice femeie onestă are un ibovnic, doi...

PREȘEDINTELE : Destul!

MADAM BLEZU : Dar casa-i casă !

PREȘEDINTELE : Următorul !

MADAM BLEZU : Precum ca să se știe ! *(Iese.)*

GREFIERUL : Gore Știrbey.

APRODUL : Gore Știrbey ! *(Martorul intră.)*

JEANNOT *(către judecători)* : Cred că nu vă pare rău, domnilor, că procesul ăsta vesel a căzut în compartimentul dumneavoastră.

PREȘEDINTELE : Te invit, pentru ultima oară, să fii la locul dumitale. *(Martorului, care este gătit cu tot ce-a găsit mai bun în garderobă.)* Vă numiți ?

CUPLETISTUL : Grigore Știrbu.

PREȘEDINTELE : Nu v-a strigat pe dumneavoastră.

CUPLETISTUL : Ba da.

PREȘEDINTELE *(Grefierului)* : Strigă, domnule, încă o dată.

GREFIERUL : Gore Știrbey.

CUPLETISTUL : Prezent !

PREȘEDINTELE : Fii serios, domnule, ești om în toată firea,

CUPLETISTUL : Eu sînt Gore Știrbey.

PREȘEDINTELE : Și Grigore Știrbu ?

CUPLETISTUL : Tot eu.

PREȘEDINTELE : Ei, drăcia dracului!

CUPLETISTUL : Unul e numele meii de familie, altul numele de teatru.

PREȘEDINTELE : L-ați schimbat prin tribunal ?

CUPLETISTUL : Nu.

PREȘEDINTELE : Atunci n-ați fost citat în regulă. *(Grefierului, plictisit.)* Următorul !

JEANNOT : Dar pentru numele lui Dumnezeu, e una și aceeași persoană, domnule președinte ! în artă se impun anumite sonorități. Lui Jean-Baptiste Poquelin îi spune Moliere, iar numele adevărat al lui Gorki e un Ivanușka oarecare.

PREȘEDINTELE : Bine, bine... *(Cască.)*

JEANNOT : Eu însumi credeți că aș fi cravașat atît de rapid celebritatea dacă ziarele m-ar fi semnalat pe

numele meu adevărat ? După mamă şi după tată mă numesc Ion Ionescu — recte Ion Ion.

PREŞEDINTELE : Destul !

JEANNOT *(înaintînd la rampă)* : Cu mîna pe conştiinţă, frumoase domnişoare şi doamne, spuneţi: aţi fi lăsat dumneavoastră ceaiurile, bridgeul, *rendez-vous-m'Ae* şi aţi fi venit aici pentru Ion Ion ? *(Către judecători.)* Toată lumea s-a îmbulzit în sală pentru Jeannot, pentru calinul, sonorul şi artisticul Jeannot. Trăim în veacul sonorităţilor, domnule preşedinte, şi de aceea nu trebuie să vă mire că Gore Ştirbey e una şi aceeaşi persoană cu...

PREŞEDINTELE : Bine, bine. *(Martorului, căscînd.)* Cîţi ani... aveţi ?

JEANNOT : Pui rămăşag, domnule preşedinte, că vă interesează vîrsta lui Grigore Ştirbu tot atît cît mă interesează pe mine teoria ondulaţiilor sau principiul lui Lassale...

PREŞEDINTELE : Isprăveşte, domnule. Dacă te mai amesteci unde nu-ţi fierbe...

JEANNOT : Scuzaţi...

PREŞEDINTELE : Cred că de azi-dimineaţă de la nouă şi pînă acuma mi-o fi ajungînd şi mie... îmi sar creierii din cap de-atîtea întrebări şi răspunsuri, şi domnului... *(Căscînd.)* în ce an v-aţi...

CUPLETISTUL : Sînt domnişoare în sală, domnule preşedinte, şi de, oricît...

PREŞEDINTELE : Fii, domnule, om de omenie şi n-abuza...

CUPLETISTUL *(foarte respectuos)* : La dispoziţia dumneavoastră.

PREŞEDINTELE *(neputînd găsi cuvintele)* : Ei...

CUPLETISTUL *(şi mai respectuos)* : Ce doriţi ?

PREŞEDINTELE : Hai... spune...

CUPLETISTUL : întrebaţi-mă.

PREŞEDINTELE : Spune, domnule, singur, nu mă mai fierbe aşa !

CUPLETISTUL *(senin)* : Ce să spun, vă rog ?

PREŞEDINTELE *(trîntind cu pumnul în masă)* : Uff !

CUPLETISTUL : Ce să spun, păcatele mele ?

PREŞEDINTELE *(tainic, ca şi cînd n-ar vrea să i se audă cuvintele)* : în ce an...

(Mare ilaritate. Supleanţii se stăpînesc cu greu. Procurorul îşi duce batista la gură.)

PREŞEDINTELE *(descompus, către sală)* : De ce rîdeţi, vă rog ? Ce găsiţi de rîs ? *(Sună clopoţelul.)* Mai multă seriozitate...

JEANNOT : Imposibil. Nu vedeţi ? Nu se poate ţine nici domnul procuror.

(Cîteva clipe de destindere generală. Preşedintele, luat de curent, zîmbeşte şi el.)

PREŞEDINTELE *(pe un ton familiar, pierzîndu-şi cu desăvîrşire morga profesională)* : Destul, vă rog ! Destul !

JEANNOT : A fost minunat ! Am trăit cîteva clipe rare. Am pierdut noţiunea locului şi a timpului şi am răsuflat cu toţii la unison. Evenimentul se ridică la înălţimea unei fapte de arme, şi ca atare trebuie crestat la răboj. *(Scoate un carneţel şi înseamnă ceva în el în timp ce vorbeşte.)* Chiar dacă am să fiu condamnat la galere, pe viaţa mea, nu-mi pare rău ! Am trăit clipe rare !

PREŞEDINTELE *(ca şi cînd s-ar fi sculat după boală)* : Isprăveşte, domnule...

JEANNOT : Din păcate, însă, bucuriile mari sînt scurte. Căci, iată, domnul procuror şi-a luat batista de la gură, iar domnii supleanţi s-au îndreptat în şale.

PREŞEDINTELE : Nu mai urma, te rog. Divagaţiile dumitale sînt foarte deplasate...

JEANNOT : Credeţi ?

PREŞEDINTELE : Nu e uşor, fireşte, să pui de mii de ori aceleaşi... şi aceleaşi întrebări... dar legea-i lege. Te rog să-ţi vezi de treabă.

JEANNOT *(cu fineţe)* : Scuzaţi...

PREŞEDINTELE *(cu oarecare energie)* : Să nu mai întrerupi !

JEANNOT : Iertaţi-mă...

PREŞEDINTELE : Ai darul să scormoneşti, să rîcîi...

JEANNOT : Fără să vreau.

PREŞEDINTELE : Cu ochii ăştia de drac, vîri îndoiala, neîncrederea în suflete...

JEANNOT *(CU fața luminoasă)* : Oh, dacă ar fi așa !

PREŞEDINTELE : Aşa e. Căci pentru întîia oară în cariera mea se petrece cu mine ce se petrece acum...

JEANNOT : Nu mai urmați, vă rog, mă turburați profund.

PREŞEDINTELE : Taci ! *(își lasă capul în mîini si privește absent în gol.)*

JEANNOT *(la rampă, adînc mișcat)* : Doamnelor și domnilor, un minut de reculegere.

(în sală nu se aude nici musca.)

PREŞEDINTELE *(după un timp, ca și cînd s-ar fi trezit din somn)* : Unde am rămas ?

JEANNOT : La vîrstă...

PREŞEDINTELE : Hm, da. *(Martorului, penibil.)* Cîți ani aveți ?

CUPLETISTUL : Patruzeci şi opt.

PREŞEDINTELE *(automat, privind în gol)* : Cu domiciliul ?

CUPLETISTUL : Strada Arionoaiei.

PREŞEDINTELE *(același foc)* : Sînteți rudă cu părțile ?

JEANNOT : Ați sărit peste număr.

PREŞEDINTELE : Nu mă plictisi ! *(Cupletistului, din ce în ce mai în silă.)* Puneți mîna pe cruce şi ziceți după mine...

JEANNOT *(electric)* : Renunț !

PREŞEDINTELE : Jur să spun adevărul...

JEANNOT : Renunț la martor !

AVOCATUL : Să se ia act!

PREŞEDINTELE *(ca un crucificat) :* Şi... numai adevărul.

JEANNOT : Renunț la toți martorii.

AVOCATUL : Să se ia act!

JEANNOT : La toți martorii din lume, văzuți şi nevăzuți, prezenți și viitori !

AVOCATUL : Să se ia act, vă rog !

PREŞEDINTELE : Nu strigați așa ! *(își astupă urechile și-și clatină capul.)*

JEANNOT *(avocatului) : Ruhig !*

AVOCATUL : Dumneata nu strigi ?

JEANNOT : Eu vorbesc cu duşii după lume. *(în șoaptă.)* Am drept să-mi urlu bucuria. *(Președintele stă nemișcat, cu capul între mîini.)* Dar dumneata habar n-ai ce se petrece aici.

AVOCATUL : Rog pe domnul preşedinte...

JEANNOT : Ssst! Aici se oficiază.

AVOCATUL : Dar...

JEANNOT *(ducînd un deget la gură)* : Tăcere ! Aicea se slujeşte.

PREŞEDINTELE *(se ridică greoi, privește nedumerit în fund său, apoi, cu glasul schimbat, șoptește)* : Şedința... se suspendă...

CORTINA

TABLOUL FINAL

Acelaşi decor.

AVOCATUL *(urmîndu-şi pledoaria)* : Ei da, chelnerul Vasile Chirvasi a mărturisit în faţa domniilor-voastre că a primit instrucţii de la patronul său. A declarat lucrul acesta, dar n-a prestat şi jurămîntul cerut de lege pentru ca declaraţia lui să fie valabilă. Vasile Chirvasi a depus ca simplu informator, şi mărturia unui informator nu poate anula o serie de declaraţii luate sub prestare de jurămînt.

(Judecătorii se privesc.)

JEANNOT : Pe onoarea dumneavoastră ?

AVOCATUL : Iată de ce îmi permit să cred că domnul preşedinte va reveni asupra hotărîrii domniei^-sale şi nu va dresa acte împotriva martorilor noştri, sperjurul fiind o crimă ce trebuie dovedită cu fapte concrete, nu cu presupuneri sau simple deducţiuni. *(Judecătorii se privesc.)* A, dacă chelnerul ar fi depus sub prestare de jurămînt, mărturia lui ar fi putut fi luată în consideraţie, şi ca atare pusă în concurenţă cu celelalte declaraţii.

JEANNOT : Aşa ? *(înaintează la rampă.)* Vasile Chirvasi, sufleţelule, juri pe sfînta cruce că ai spus adevărul ?

UN GLAS DIN SALĂ : Jur !

JEANNOT *(Avocatului)* : Vedeţi ?

AVOCATUL : Tardiv.

JEANNOT : Aveţi auzul la „retard", domnule avocat. Domnii judecători au auzit de mult sacramentul acesta. L-au auzit din clipa cînd martorul, pişcat de conştiinţă, şi-a retras ca fript mîna de pe cruce... Toată lumea a prins semnificaţia acestei clipe. Numai dumneata şi clientul dumitale nu v-aţi putut ridica la înălţimea clipei. Dumneata ai îngălbenit văzîndu-ţi onorariul în primejdie, iar patronul — cît pe-aici să-şi piardă minţile.

AVOCATUL : Pe mine nu mă impresionează divagaţiile dumitale. Aici nu facem seminar pedagogic. Sîntem la judecată şi repet că o simplă notă informativă nu poate dărîma o serie de declaraţii date sub prestare de jurămînt.

JEANNOT : Pe cinstea dumneavoastră profesională ? Eu, în locul dumitale, domnule avocat, ştiţi ce-aş fi făcut în momentul cînd chelnerul a luat mîna de pe cruce ? Aş fi pretextat că am o mică .necesitate şi aş fi şters-o din şedinţă...

AVOCATUL : Fără indecenţe !

JEANNOT : Aţi fost prinşi cu mîţa în sac şi vreţi să acoperiţi goliciunea faptelor cu rotunzimea formelor ?

AVOCATUL : Legile sînt de strictă interpretare. *(Către judecători.)* Asta am avut de spus în privinţa martorilor noştri.

JEANNOT : Dar despre cuvioasa Paraschiva, despre mucenica Şura Tricup, n-aveţi nimic de spus ?

AVOCATUL : Martora n-a iscălit, şi ca atare declaraţia ei este nulă.

CJudecătorii se privesc.)

JEANNOT : Atunci domnul preşedinte pentru ce a izgonit-o din şedinţă ? Avea ceva de împărţit cu babornița ? O cunoscuse la vreun ceai dansant şi-i refuzase graţiile ? *(La rampă.)* Şura Tricup, bătrînă coropişniţă, juri pe sfînta cruce c-ai jurat strîmb pe cruce ?

UN GLAS ASCUŢIT : Jur, măicuţă, jur !

AVOCATUL : Femeia nu-i în sală.

JEANNOT : E conştiinţa ei !

AVOCATUL : Isprăveşte, domnule, cu exhibiţiile astea ! Aici nu eşti la teatru. Ai fost cîndva actor şi regizor şi te simţi obligat să te dai în spectacol ?

JEANNOT : Am fost de toate : pilot, fochist, cofetar, chelner, droghist, profesor, agent de schimb, dentist şi într-o vreme am practicat şi profesia dumneavoastră...

AVOCATUL : Dumneata ?

JEANNOT : Dacă nu mă credeţi, daţi-mi voie să pledez în locul dumneavoastră.

AVOCATUL : Asta ar mai lipsi !

JEANNOT : V-asigur că nu vă fac de ruşine. Procesul acesta e pe-o muche de cuţit — se poate pleda egal şi pro, şi contra. Dumneavoastră v-aţi pus din capul locului pe un teren greşit şi-o ţineţi gaie. îi daţi zor cu probatoriul. Nu pricepeţi că chestia martorilor e o chestie închisă pentru dumneavoastră. De aceea vă sfătuiesc s-o ocoliţi complectamente.

AVOCATUL : E părerea dumitale.

JEANNOT : Nu zic, aveţi oarecare îndemînare profesională, vorbiţi ponderat, cursiv, aparent logic, dar vă lipsesc saltul, scînteia, fantezia.

AVOCATUL : Te rog să nu-mi pui note !

JEANNOT : Fac doar un mic retuş.

AVOCATUL : Baletistelor dumitale, nu mie !

JEANNOT : Nu vă supăraţi, vă rog...

AVDCATUL : Trebuie să fi fost un actor execrabil, de vreme ce n-am auzit în viaţa mea de numele dumitale.

JEANNOT : Exact. Puteam deveni însă un bun regizor. Dar cînd să fac dovada acestui dar natural al meu, a binevoit să decedeze tata, şi atunci întîmplarea m-a azvîrlit în marele teatru al vieţii, atît de vast, de spontan, de spumos, de variat şi atît de interesant de regizat.

AVOCATUL : Te priveşte personal.

JEANNOT *(zîmbind)* : Ba bien că pas !

AVOCATUL *(judecătorilor)* : Trec acum la martorii apărării.

JEANNOT : Ssst!

AVOCATUL : Isprăveşte, domnule ! Inculpatul a propus o serie de martori în descărcare. Doi din ei au depus fragmentar, şi n-a semnat nici unul, iar la ceilalţi martori pîrîtul a renunţat. Această abdicare de la probatoriu dovedeşte că inculpatul recunoaşte implicit culpa ce i se impută şi care se încadrează în textele de lege.

JEANNOT : Dar cum faceţi dumneavoastră dovada culpei mele ? Căci dumneavoastră sînteţi datori să dovediţi. Aveţi vreo probă certă, vreo mărturie valabilă ? Dacă produceţi una singură, îmi rad sprîncenele amîndouă. Instantaneu. Aicea. în şedinţă.

AVOCATUL : Toţi martorii noştri, afară de doi, au depus sub prestare de jurămînt.

JEANNOT : Şi toţi, afară de doi, au fost înaintaţi Parchetului. Trageţi nădejde, ca spînul de barbă, că tribunalul va reveni asupra hotărîrii luate ? Tribunalul nu va reveni. Fiindcă aici nu ne jucăm de-a judecata, aici ne judecăm ! Porniţi de la premise false şi vreţi să ajungeţi la concluzii logice ? Dar ăsta e de altfel păcatul profesiunii dumneavoastră în genere, şi iată de ce, după o scurtă practică, am renunţat la această spinoasă profesiune...

AVOCATUL : Ca să te poţi ocupa în voie de „marele teatru al vieţii"...

JEANNOT : Şi aceea e o artă.

AVOCATUL : Ştiu. Arta de-a corija norocul.

JEANNOT : De-a înfrunta norocul. Dacă m-aş fi coborît la mizeria de a scoate popa de la fund, n-aş fi rămas cu macferlanul ăsta din tot ce-am avut. Iar pentru că insinuaţi asupra cinstei mele, voi pune punctele pe i. Ei bine, colega, ştii de ce am părăsit bara ? Ca să nu mai fiu nevoit să stau alături de confraţi ca dumneata.

AVOCATUL : Cum ? Ce ?

JEANNOT : Pentru că în profesia asta, ca în oricare alta, nu trebuie să lipsească de la bază echitatea profesională !

AVOCATUL : îndrăzneşti ?

JEANNOT : Eu am fost chemat aici pentru înşelăciune — rămîne de văzut dacă am comis sau nu această infracţiune — dar martorii dumneavoastră s-au dovedit a fi sperjuri, iar sperjurul e o crimă, şi autorul moral al crimei eşti dumneata.

AVOCATUL : N-am instruit eu martorii...

PROCURORUL *(tunător)* : Dar cine ?

AVOCATUL *(intimidat)* : Patronul.

PATRONUL : Minţi !

JEANNOT : Incurcă-i, drace !

AVOCATUL : în condiţiile astea... *(Îşi ia pălăria.)*

PREŞEDINTELE : Renunţaţi la pledoarie ?

AVOCATUL: în asemenea condiţii... *(Jeannot îi întinde mîna.)* Nu mă plictisi !

PATRONUL *(Avocatului)* : Halal să-ţi fie !

AVOCATUL : Am să reviu în replică.

PATRONUL : *Merci! (Avocatul iese.)*

PREŞEDINTELE *(după un timp)* : Domnul procuror?

PROCURORUL : Trebuie să mărturisesc din capul locului că sarcina mea nu este de fel uşoară în împrejurarea de faţă. Aparent, pe rol figurează un singur proces, o singură cauză, dar de fapt se dezbat aici mai multe procese, mai multe cauze. Nu-mi incumbă mie să relev anumite subtilităţi, dar nu pot să nu recunosc că această extindere, această multiplicare de cauze se datoreşte, în bună parte, abilităţii inculpatului, darului său de a răstălmăci lucrurile şi de a răsturna situaţiile. Sînt obligat să-i recunosc acest merit cu atît mai mult cu cît, la început, crezînd că am de-a face cu un delicvent de rînd, l-am tratat ca atare. *(Jeannot se înclină adînc.)* Pîrîtul este înzestrat cu o deosebită elasticitate mintală, radiind în acelaşi timp şi o contagioasă simpatie, graţie căreia se explică unele concesii ce i s-au făcut în timpul audierii martorilor. Domnii judecători, furaţi de ineditul replicilor, au trecut peste anumite exigenţe şi eu însumi am fost nevoit să renunţ la unele rigori profesionale. Asta nu înseamnă însă că atmosfera pe care delicventul şi-a creat-o îi poate scuza şi absolvi faptele ce i se impută. Legea este lege. Pîrîtul a intrat

la „Olimpia-Bar" cu geanta la subţioară şi secretarul după el, oa să dea iluzia că este mare director de bancă. Patronul i-a propus să depuie valiza la loc sigur, dar falsul bancher i-a spus textual : „Ştii dumneata ce se ascunde în burdihanul ăsta de piele tăbăcită ?"

JEANNOT : De unde ştiţi asta ?

PROCURORUL : Fără întreruperi ! Rechizitoriul este un act unitar, şi legea nu permite...

JEANNOT : Da' de unde !

PROCURORUL *(urmînd)* : A cerut o sticlă de vin negru, două sandvişuri şi apoi ţigări. A cumpărat un pachet de 200 de lei, iar restul pînă la o mie — adică 800 — l-a dat bacşiş fetei cu ţigările. Lovitură de maestru, operată sub ochii patronului, şi care formează pîrghia de boltă a întregului eşafodaj de înşelăciune. Fireşte, imediat s-a răspîndit zvonul că în local a picat un nabab, cheful s-a încins, iar în toiul petrecerii — spre a nu mai lăsa nici umbră de îndoială asupra opulenţei sale — bancherul a zvîrlit patronului mapa cu valori, strigînd : „Ia scîrba asta din faţa mea şi închide-o în casa dumitale de bani. Gînd mă ameţesc îmi pierd capul, şi uite-aşa dau iama în parale, uite-aşa, uite-aşa !"

JEANNOT : De unde ştiţi toate astea ?

PROCURORUL : Din depoziţiile dumitale.

JEANNOT *(la rampă) : Est-ce que j'ai dit ga, cheres dames et messieurs ? (Aprobări.)* Mare guguştiuc am fost în cazul ăsta ! Auzi, să mă dau singur în gura lupului !

PATRONUL : Nu face pe prostul !

JEANNOT : Tot mai ai ghers ? Credeam c-ai amuţit...

PROCURORUL : Fără întreruperi ! *(Urmînd.)* Festinul a luat proporţii şi, în timp ce cotigarii măturau lesturile oribile ale uliţelor, la „Olimpia-Bar" şampania curgea în valuri, iar icrele negre se cărau cu hîrdaiele...

JEANNOT : Pe socoteala unui dobitoc, care se lăsa furat ca-n codru mare.

PATRONUL : Bandit! Escroc !

JEANNOT : Cine era banditul ? Asta e întrebarea.

PROCURORUL : Fără întreruperi, vă rog.

JEANNOT : Cine era lupul şi care era oaia ?

PROCURORUL : Rechizitoriul, îl repet, este un act unitar şi legea nu permite...

JEANNOT : Dar de unde, domnule procuror ! Nu există nici un articol de lege care să prevadă lucrul acesta. Rechizitoriul este unitar prin tradiţie. Or, în procesul ăsta, tradiţiile... *(Judecătorii se privesc.)* Uitaţi cum îi rîd ochii domnului preşedinte...

PREŞEDINTELE *(cu multă blîndeţe, procurorului)* : Puteţi dezvolta rechizitoriul şi cu întreruperi...

JEANNOT *(Procurorului)* : N-aţi remarcat chiar dumneavoastră că graţie unor anumite replici...

PREŞEDINTELE : Audierea martorilor este una, şi rolul meu este altul.

JEANNOT : Dar rolul meu ce ingrat este, domnule procuror ! Şi, cu toate astea, să vedeţi că am să mă descurc. Sîntem în inima problemei, şi ar fi păcat să nu ne oprim puţin asupra ei. De altfel, nu puteţi trage concluzii pînă ce nu dezlegaţi şarada : Cine era lupul şi care era oaia ?

PROCURORUL : Pentru mine nu există nici un fel de şaradă. De vreme ce ai intrat în local cu gîndul să înşeli şi ai înşelat, eşti vinovat.

JEANNOT : Dar numai eu am înşelat ?

PROCURORUL : Asta-i altă poveste.

JEANNOT : Una şi aceeaşi. în sala aceea boltită se da o luptă surdă : Care pe care ? Lupul pe oaie, sau oaia pe lup ? Aparent, oaia eram eu — se bea şi se mînca pe socoteala mea. De fapt, se consuma pe socoteala patronului — deci dînsul era oaia. Şi cu toate astea patronul era lupul.

PATRONUL ; S-o crezi tu...

JEANNOT : Şi încă ce lup ! Se repezise asupra mea să mă înghită cu oase cu tot. Aflase că am geanta doldora de valori şi se năpustise asupra lor. „Mîncaţi şi beţi, copii, striga înnebunit, azi mi-am ieşit din piele. Dau, dau la toată lumea" îi sticleau ochii de voluptate că mă jupoaie, şi habar n-avea că era aşa precum spunea : dădea la toată lumea... Omul care o viaţă întreagă luase de la toţi dădea acum la toţi. Se poate spectacol mai evocator, mai instructiv şi mai moral ? Şi măreţia acestei privelişti de apocalips vreţi s-o măsuraţi d-voastră cu metrul berc al legii ? Am înşelat buna-credinţa patronului, recunosc. Dar pentru ce ? Să beau şi să mănînc pe veresie ? Am îmbuibat pe-atîţia în viaţa mea, că nu pot fi bănuit de aşa ceva. La festinul acela eram aproape un simplu spectator. Abia dacă ciuguleam din cînd în cînd cîte ceva. Eu, domnule procuror, mă săturam privind. Muiam buzele în cupa de şampanie şi savuram lăcomia cu care mă devora rechinul. Se îmbogăţise din munca altora şi nu prinsese nimeni un pai din rîtul mistreţului...

PATRONUL : Bandit!

JEANNOT : Iar după ani de trudă, de umilinţe şi de insulte, iată că satrapul fraterniza în sfîrşit cu sclavii lui, îi regala împărăteşte. Cu mîna pe conştiinţă, domnule procuror, nu meritau bieţii actori — măcar la despărţire — această ofrandă fraternală ?

PATRONUL : Pungaş ! Escroc !

JEANNOT : Cu ochii injectaţi şi mintea aburita, stăpînul striga : „Mîncaţi şi beţi copii; dau, dau la toată lumea !" Rînjea spunînd acestea, dar în rînjetele lui se amestecau şi unele zvîcniri de conştiinţă. Şi asta-i partea cea mai interesantă a poveştii. Uita din cînd în cînd că se preface şi, prins de remuşcări, ofta din greu, plîngea, strîngea la piept pe toţi şi da la toată lumea. Tîşneau din haznaua fără fund răbufneli de omenie : lupul se preschimbase în miel. Şi pentru că am pus rechinul ăsta faţă în faţă cu conştiinţa lui, mă învinuiţi de înşelăciune ? I-am dat iluzia bogăţiei mele, recunosc, dar nu l-am obligat să-şi însuşească această iluzie. Asta a făcut-o benevol, în negustorie, ca şi aiurea, dar mai ales în negustorie, există un principiu : Cine nu deschide ochii deschide punga.

PROCURORUL : Corect ar fi fost ca atunci cînd doamnele şi domnii artişti s-au aşezat la masă, dumneata să te ridici.

JEANNOT,: Dar ce, erau ciumați ?

PROCURORUL : în tot cazul, nu trebuia să accepți o situație falsă.

JEANNOT : Pentru mine situația era foarte naturală : venisem la „Olimpia-Bar" ca să fac un experiment. Experimentul începuse să se efectueze, şi nu puteam să bat în retragere.

PROCURORUL : Nu se fac experiențe pe punga altuia. Toți comesenii erau convinşi că petrec pe socoteala dumitale, iar toate comenzile patronului au fost date, în glumă, în contul dumitale.

JEANNOT : Nu există glumă în materia asta. Intri într-un local : comanzi, plăteşti. Intri c-un prieten în local : comandă el, plăteşte el. Treci în bodega de alături cu prietenul : comanzi tu, plăteşti tu. E o regulă ştiută de toată lumea : Cine comandă plăteşte. Asta-i sfînt.

PATRONUL : Neruşinat ! Derbedeu !

JEANNOT : Dovadă că-i aşa este diligenta pe care reclamantul a pus-o ca toți martorii să declare sub jurămînt că eu am invitat lumea la masă şi că eu am dat toate comenzile. Pentru ce această diligentă ? Pentru că domnia-sa, ca negustor, îşi dădea seama de importanța uzanțelor şi voia cu orice preț să se prevaleze de valabilitatea unui principiu mai vechi decît toate codurile, de principiul că cel care comandă plăteşte. Am fost de rea-credință, recunosc, dar n-am poftit pe nimeni, n-am comandat nimic. Nici usturoi n-am mîncat, nici gura nu-mi miroase.

PROCURORUL ; E amuzant cum interpretezi dumneata lucrurile...

JEANNOT : Dar şi mai amuzant e cum interpretați dumneavoastră acum rechizitoriul ! *(Rîsete.)*

PROCURORUL *(zîmbind)* : Eşti foarte abil, recunosc, dar oricît de abil ai fi... nu este mai puțin adevărat că echilibristica dumitale este o gimnastică personală, iar că judecata are criterii obiective, de care nu putem să nu ținem seamă. în justiție nu merge chiar aşa, domnule inculpat...

JEANNOT : Din păcate, numai aşa merge, domnule procuror. Dumneavoastră şi colegii dumneavoastră vă trudiți din zori, şi pînă în miez de noapte asudați, vă ofiliți şi vă pierdeți tinerețele în căutarea adevărului, îl întrezăriți adesea, îl pipăiți uneori, dar cînd întindeți mîna să-l prindeți, vă scapă printre degete. De ce ? Pentru că minciuna organizată este totdeauna cu actele în regulă.

PROCURORUL : în speță, cazul dumitale.

JEANNOT : Nu cred. Eu am făcut numai o incursiune în vid şi, poate, şi o mică operă constructivă...

PROCURORUL : Ai lucrat cu actele în regulă, recunosc, dar înşelăciunea rămîne înşelăciune.

JEANNOT *(cu patos)* : Am înfrățit nişte suflete învrăjbite, domnule procuror, şi asta face mai mult decît comestibilele consumate.

PATRONUL : Mă scoți şi dator cu alte cuvinte

PROCURORUL *(lui Jeannot)* : Nu se poate construi cu varul şi cărămizile altuia. Apreciez umorul şi fantezia dumitale, dar, apărător al legii, nu pot aprecia şi etica dumitale.

JEANNOT : Poate că aveți dreptate...

PROCURORUL : îți mulțumesc pentru acrobațiile aeriene cu care ne-ai delectat, dar — cu părere de rău — mă văd nevoit să fac abstracție de floricelele retorice pe care ni le-ai servit şi să raportez măreția priveliştilor apocaliptice la metrica prozaică a realităților. Imaginea mistrețului pus față în față cu conştiința lui este într-adevăr evocatoare şi instructivă, dar nu atît de instructivă şi evocatoare încît să evadeze din condica penală.

PATRONUL : Să trăieşti, cucoane .'

PROCURORUL : Nu te grăbi ! *(Către judecători.)* Aşa fiind, îmi permit să observ că faptele ce se impută inculpatului se încadrează în articolele... din codul penal, precum şi articolul... din procedură, şi vă rog să binevoiți a face cuvenita aplicare. Cu circumstanțe uşurătoare.

ADDENDA

U R M UZ — S C R I E R I *)

•a folosit ediţia — Saşa Pană —

PÎLNIA ŞI STAMATE

Roman în patru părţi

I

Un apartament bine aerisit, compus din trei încăperi principale, avînd terasă cu giamlîe şi sonerie.

în faţă, salonul somptuos, al cărui perete din fund este ocupat de o bibliotecă de stejar masiv, totdeauna strîns înfăşurată în eiarciafuri ude... O masă fără picioare, la mijloc, bazată pe calcul şi probabilităţi, suportă un vas ce conţine esenţă eternă a „lucrului în sine", un căţel de usturoi, o statuetă ce reprezintă un popă (ardelenesc) ţinînd în mînă o sintaxă şi... 20 de bani bacşiş... Restul nu prezintă nici o importanţă. Trebuieşte însă reţinut că această cameră, vecinie pătrunsă de întuneric, nu are nici uşi, nici ferestre şi rou comunică cu lumea dinafară decît prin ajutorul unui tub, prin care uneori iese fum şi prin care se pot vedea, în timpul nopţii, cele şapte emisfere ale lui Ptolomeu, iar în timpul zilei doi oameni cum coboară din maimuţă şi un şir finit de bame uscate, alături de Auto-Kosmosul infinit şi inutil...

A doua încăpere, care formează un interior turc, este decorată cu mult fast şi conţine tot ceea ce luxul oriental are mai rar şi mai fantastic... Nenumărate covoare de preţ, sute de arme vechi, încă pătate de sînge eroic, căptuşesc colonadele sălii, iar imenşii ei pereţi sînt, conform obiceiului oriental, sulemeniţi în fiecare dimineaţă, alteori măsuraţi, între timp, ou compasul, pentru a nu scădea la întîmplare.

De aci, prin o trapă făcută în duşumea, se ajunge, din partea **stînga,** în o subtpămîntă ce formează sala de recepţie, iar din partea dreaptă, prin ajutorul unui cărucior pus în mişcare cu manivela, se pătrunde într-un canal răcoros, al căruia unul din capete nu se ştie unde se termină, iar celălalt, la parte opusă, într-o încăpere scundă, cu pămînt pe jos şi în mijlocul căreia se află un ţăruş, de care se află legată întreaga familie Stamate...

II

Acest om demn, unsuros şi de formă aproape eliptică, din cauza nervozităţii excesive la care a ajuns de pe urma ocupaţiilor ce le avea în consiliul comunal, este silit să mestece, mai toată ziua, celuloid brut, pe care apoi îl dă afară, fărămiţit şi însalivat, asupra unicului său copil, gras, blazat şi în etate de patru ani, numit Bufty... Micul băiat, din prea multă pietate filială, prefăcîndu-se însă că nu observă nimic, tîrăşte o mică targa, pe uscat, în vreme ce mama sa, soţia tunsă şi legitimă a lui Stamate, ia parte la bucuria comună, compunînd madrigale semnate prin punere de deget.

Aceste ocupaţiuni îndeajuns de obositoare îi fac cu drept cuvînt să se amuze *şi* atunci, ajungînd uneori cu îndrăzneala pînă la inconştienţă, se uită tustrei cu binoclul, printr-o spărtură a canalului, în Nirvana care se află situată în aceeaşi circumscripţie cu dînşii, începînd lîngă băcănia din colţ, şi aruncă în ea cu cocoloaşe făcute din miez de pîine, sau cu coceni de porumb. Alteori pătrund în sak de recepţie şi dau drumul unor robinete expres construite acolo, pînă ce apa, irevărsîndu-se, le-a ajuns în dreptul ochilor, cînd cu toţi trag atunci, de bucurie, focuri de pistol în aer.

în ce priveşte personal pe Stamate, o ocupaţie care îl preocupă în gradul cel mai înalt este ca să ia seara prin biserici instantanee de pe sfinţii mai în vîrsta, pe care le vinde apoi ou preţ redus credulei sale soţii şi mai ales copilului Bufty, care are avere personală. Acest negoţ nepermis nu taar fi exercitat pentru nimic în lume Stamate dacă nu ar fi dus lipsă aproape completă de_mijloace, fiind silit chiar să facă armata cînd era abia în vîrsta de un an, numai ca să poată ajuta, cît de curînd, pe doi frăţiori nevoiaşi ai săi, cu şoldurile scoase prea mult în afară, cauză pentru care fuseseră daţi afară din slujbă.

III

într-una din zile, lui Stamate, ocupat fiind cu obişnuitele sale cercetări filozofice, i se păru, o clipită, că a pus mîna şi pe cealaltă jumătate a „lucrului în sine", cînd fu distras de o voce femeiască, o voce de sirenă, ce mergea drept la inimă şi se auzea în depărtare, pierzîndu-se ca un eoou.

Alergînid de urgenţă la tubul de comunicaţie, Stamate, spre marea lui înmărmurire, văzu cum, în aerul cald şi îmbălsămat al serii, o sirenă cu gesturi şi voce seducătoare îşi întindea corpul lasciv pe nisipul fierbinte al mării. în luptă puternică cu sine, pentru a putea să nu cadă pradă tentaţiei, Stamate închirie atunci în grabă o corabie şi, pornind în larg, îşi astupă urechile cu ceară împreună cu toţi matrozii...

Sirena deveni însă tot mai provocatoare... Ea îl urmări pe întinsul apelor cu cîntări şi gesturi perverse pînă ce o duzină de Driade, Nereide şi Tritoni avură tot timpul să se adune din larguri şi adîncuri şi să aducă pe o superbă cochilie de sidef o inocentă şi decentă pîlnie ruginită.

Planul de seducţiune al seriosului şi castului filozof putea fi astfel oa reuşit. Abia avu el timpul să se furişeze la tubul de comunicaţie, cînd zînele mării îi şi depuseră graţios pîlnia în preajma locuinţei sale, apoi, uşoare, zglobii, în rîsete şi chiote nebune, dispărură cu toate pe întinsul apelor.

Confuz, înnebunit, dezagregat, Stamate abia putu să apară ou căruciorul prin canal... Fără a-şi pierde însă cu totul sîngele rece, lazvîrli el de cîteva ori cu ţărînă asupra pîlniei şi, după ce se ospăta cu puţină fiertură

de ştevie, se aruncă, din diplomaţie, cu faţa la pămînt, rămînînd astfel în nesimţire timp de opt zile libere, termenul necesar ce, după procedura civilă, credea dînsul că trebuia să treacă pentru a putea fi pus în posesiunea obiectului.

După această trecere de timp, reluîndu-şi ocupaţiunile cotidiene şi poziţia verticală, Stamate se simţi cu totul renăscut. Niciodată nu cunoscuse el pînă atunci divinii fiori ai dragostei. Se simţea acum mai bun, mai îngăduitor, şi turburarea ce o încerca la vederea acestei pîlnii îl făcea să se bucure şi totodată să sufere şi să plîngă ca un copil... O scutură cu un otrep şi, după ce îi unse găurile mai principale cu tinctură de iod, o luă cu sine şi, cu legături de flori şi dantele, o fixă alături şi paralel cu tubul de comunicaţie, şi, tot atunci, pentru prima oară, istovit de emoţie, trecu o dată printr-însa, ca fulgerul, şi îi fură o sărutare.

Pentru Stamate, pîlnia deveni de atunci un simbol.. Era singura fiinţă de sex femeiesc cu un tub de comunicaţie ce i-ar fi permis să satisfacă şi cerinţele dragostei,, şi interesele superioare ale ştiinţei. Ukîndu-şi cu totul sacrele îndatoriri de tată şi soţ, Stamate începu să-şi taie în fiecare noapte, ou foarfecă, legăturile ce-1 ţineau ataşat de ţăruş şi, spre a putea da frîu liber dragostei sale neţărmurite, începu să treacă din ce în ce mai des prin interiorul pîlniei, făcînidu-şi vînt în ea de pe o trambulină construită expres şi coborîndiu-se apoi în mîini, cu o iuţeală vertiginoasă, pe o scară mobilă de lemn, la capătul căreia îşi rezuma rezultatul observărilor sale în> afară.

IV

Fericirile mari sînt totdeauna de scurtă durată... întruna din nopţi, Stamate, venind spre a-şi face obişnuita-ii datorie sentimentală, constată cu uimire şi dezamăgire că, din cauze încă nepătrunse, orificiul de ieşire aî pîlniei se strîmtase într-iatîta, încît orice comunicaţie prin el era imposibilă. Nedumerit şi totuşi bănuitor, se puse la pîndă, şi a doua noapte, necrezîndu-şi ochilor, văzu cu groază cum Bufty, urcat sus, gîfîind, fusese lăsat să intre şi să treacă. Petrifieat, Stamate abia avu putere să se ducă să se lege singur de ţăruş ; a doua zi luă însă o hotărîre supremă. Mai întîi îşi îmbrăţişa soţia devotată şi, după ce-i dădu în grabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe intactă, tradiţiunea culturală a familiei. După aceea, în mijlocul unei nopţi reci şi întunecoase, luă el pîlnia şi pe Bufty şi, aruncîndu-i intr^un tramcar ce tocmai trecea la întâmplare, le făcu vînt cu dispreţ în Nirvana. Totuşi, mai tîrziu sentimentul patern învinse, şi Stamate, graţie calculelor şi combinaţiilor sale chimice, reuşi să facă cu timpul, prin puterea ştiinţei, ca Bufty să ocupe acolo un post de subşef de birou.

Cît despre eroul nostru, Stamate, pentru ultima oară cătînd prin tubul de comunicaţie, mai privi o dată Kosmosul cu ironie şi indulgenţă.

SukwkHse apoi pentru totdeauna în căruciorul ou manivelă, luă direcţia spre capul misterios al canalului şi, mişckd manivela cu o stăruinţă crescîndă, aleargă şi astăzi, nebun, mkşorîndu-şi mereu volumul, cu scopul de a putea odată pătrunde şi dispărea în infinitul mic.

ISMAÎL ŞI TURNAVITU

Ismaîl este compus din ochi, favoriţi şi rochie şi se găseşte astăzi cu foarte mare greutate.

^ înainte vreme creştea şi în Grădina Botanică, iar mai tîrziu, graţie progresului ştiinţei modeme, s-a reuşit să se fabrice unul pe cale chimică, prin sinteză.

Ismaîl nu umblă niciodată singur. Poate fi găsit însă pe la ora 5 1/2 dimineaţa, rătăcind în zigzag pe strada Arioraoaie, însoţit fiind de un viezure de oare se află strîns legat cu odgon de vapor şi pe care în timpul nopţii îl mănîncă crud şi viu, după ce mai întîi i-a rupt urechile şi a stors pe el puţină lămîie... Alţi viezuri mai cultivă _ Ismaîl într-o pepinieră situată în fundul unei gropi din Dobrogea, unde îi întreţine pînă ce au împlinit vîrsta de 16 ani şi au căpătat forme mai pline, cînd, la adăpost de orice răspundere penală, îi necinsteşte rînd pe rînd şi fără pic de mustrare de cuget.

Cea mai mare parte din au, Ismaîl nu se ştie unde loouieşte. Se crede că stă conservat într-un borcan situat în podul locuinţei iubitului său tată, un bătrîn simpatic, cu nasul tras la presă şi împrejmuit ou un mic gard de nuiele. Acesta, din prea multă dragoste părintească, se zice că îl ţine astfel sechestrat pentru a-1 feri de pişcăturile albinelor şi de corupţia moravurilor noastre electorale. Totuşi, Ismaîl reuşeşte să scape de acolo cîte trei luni pe an, în timpul iernii, cînd cea mai mare plăcere a lui

este să se îmbrace cu o rochie de gală făcută din stofă de macat de pat cu flori mari cărămizii şi apoi să se agate de grinzi pe la diferite binale, în ziua cînd se serbează tencuitul, eu scopul unic de a fi oferit de proprietar ca recompensă şi împărţit la lucrători... Ismaîl primeşte şi audienţe însă numai în vîrful dealului de lîngă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitatori de posturi, ajutoare băneşti şi lemne sînt mai întîi introduşi sub un *abat-jour* enorm, unde sînt obligaţi să clocească fiecare cîte 4 ouă. Sînt apoi suiţi în cîte un vagonet de gunoi de-al primăriei şi căraţi cu o iuţeală vertiginoasă pînă sus la Ismaîl de către un prieten al acestuia, care îi servă şi de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat, care, în timpul ascensiunii, are urîtul obicei de a cere soiicitatarilor să i se promită corespondenţă amoroasă ; contrar ameninţă cu răsturnarea.

Turnavitu nu a fost multă vreme decît un simplu ventilator pe la diferite cafenele murdare, greceşti, de pe strada Covaci şi Gabroveni. Nemaiputînd suporta mirosul ce era silit să aspire acolo, Turnavitu făcu mai multă vreme politică şi reuşi astfel să fie numit ventilator de stat, anume la bucătăria postului de pompieri „Radu-Vodă".

La o serată dansantă făcu cunoştinţă cu Ismaîl. Expunîndu-i acestuia mizera situaţie în oare a ajuns din cauza atîtor învîrtituri, Ismaîl, inimă caritabilă, îl luă sub protecţiunea sa. I se promise să i se servească de îndată cîte 50 de bani pe zi şi tain, cu singura obligaţiune pentru Turnavitu de a-i servi de şambelan la viezuri; asemenea, săii iasă înainte în fiecare dimineaţă pe strada Arionoaiei şi, prefăcîndu-ise că nu-il observă, să calce viezurele pe coadă, spre a-i cere apoi mii de scuze pentru neatenţie, iar pe Ismaîl să-1 măgulească pe rochie cu un pămătuf muiat în ulei de rapiţă, urîudu-i prosperitate şi fericire...

Tot spre a place bunului său prieten şi protector, Turnavitu ia o dată pe an formă de bidon, iar dacă este umplut cu gaz pînă sus, întreprinde o călătorie îndepărtată, ide obicei la insulele Majorca şi Minorca ; mai toate aceste călătorii se compun din dus, din spînzurarea

unei şopirle de clanţa uşii căpităniei portului, şi apoi reîntoarcerea în patrie...

în una din aceste călătorii, Turnavita, contractînd un guturai nesuferit molipsi La înapoiere în aşa hal pe toţi viezurii, încît, din cauza deselor lor strănuturi, Ismai'l nu îi mai putea avea la discreţie ori cum. Fu imediat concediat dm serviciu.

Fire afară din cale sensibilă şi nieputînd suporta o atare umilinţă, disperat, Turnavitu îşi puse atunci în aplicare funestul pian al sinuciderii, după ce avu. însă mai întîi grijă să îşi scoată cei patru dinţi canini din gură...

înainte de moarte se răzbună grozav pe Ismai'l, căci punînd să i se fure acestuia toate rochiile, cu gaz din-tr-însul le dădu foc pe un maidan. Redus astfel la mizerabila situaţie de a rămîne compus numai din ochi şi favorit, Ismai'l abia mai avu puterea să se tîrască pînă la marginea pepinierii cu viezuri. Acolo căzu el în stare de decrepitudine, şi în această stare a rămas şi pînă în ziua de azi...

GAYK

Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susţinător de armă. El are gîtlejul totdeauna supt şi moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea^i piezişe, din direcţiunea ce ia uneori nasul său ascuţit precum şi din împrejurarea că este aproape în permanenţă ciupit de vărsat şi cu unghiile netăiate, îţi face impresia că este în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.

Ascuţit bine la ambele capete şi încovoiat ca un arc, Gayk stă totdeauna puţin aplecat înainte astfel că poate uşor domina împrejurimele. Ţine să fie bine pregătit pentru orice eventualitate şi de aceia doarme numai în frac şi mănuşi albe, păstrînd ascunse sub pernă o notă diplomatică, o cantitate respectabilă de pesnneţi şi... o mitralieră.

în timpul zilei Gayk nu poate suferi altă îmbrăcăminte decît o perdeluţă cu brizbizuri, una în, faţă şi alta în spate şi care se pot foarte uşor da înlături de oricine cu permisiunea sa.

Timpul şi-,1 petrece înotînd continuu 23 de ore, însă numai în direcţiunea Nord-Sud, de teamă de a nu ieşi din neutralitate. în ora liberă ce-i mai rămine se inspiră de la muze ou bocanci.

Gayk mu are copii. A adoptat, însă, pe cînd era încă elev în gimnaziu, pe o nepoată a sa, în momentul cînd

aceasta lucra la gherghef. Nu s-a dat înapoi de nici ui sacrificiu pentru a-i da o educaţie aleasă, avînd griji să-i trimită în fiecare zi, la institutul unde o internase,! cîte un chelner care să o «roage din partea sa să se speli în fiecare sîmbătă pe cap şi să-şi formeze neapărat o| cultură generală.

Foarte sîrguitoare şi conştiincioasă, această nepoată a] sa ajunge în scurt timp la maturitate şi, observînd într-una din zile că a reuşit să dobîndească o cultură generală, a cerut iubitului său unchi să o libereze de pension şi să fie acasă la cîmp... încurajată că a fost atît de uşor satisfăcută, ea nu pregetă mai tîrziu să ceară să i se garanteze şi accesul la mare. Gayk atunci, drept orice răspuns, sări brusc asupra ei şi o ciuguli de nenumărate ori; ceea ce dînsa, găsind că i s-a făcut contra oricărui uz internaţional şi fără nici un aviz prealabil, se consideră în stare de război — război oare îi ţinură angajaţi mai mult ca trei ani, şi pe un front de aproape şapte sute de kilometri. Amîndoi luptară avînd hrana în bani şi cu foarte mult eroism, însă, în cele din urmă, Gayk, fiind avansat mareşal pe cîmpul de luptă şi megăsind acolo nici un ceaprăzar militar pentru a-şi pune galoanele noului său grad, renunţă de a se mai bate şi ceru pace. Aceasta conveni de altfel de minune şi nepoatei sale, care tocmai atunci căpătase un furuncul şi căreia, rămasă cu retragerea tăiată, nu i se mai trimitea de neutri nici fasole, nici benzină.

Primul schimb de prizonieri îl făcură la casa teatrului de operaţiuni, obţinînd pentru el preţuri modeste. După aceea conveniră să încheie o pace ruşinoasă. Gayk îşi luă angajamentul să renunţe pentru totdeauna de a mai ciuguli pe cineva, rnărginindu-se de aci înainte numai la cîte o litră de grăunţe, ce se obliga nepoata să-i aducă zilnic sub garanţia şi controlul marilor puteri ; iar nepoata sa obţinu, în sfirşit, o fâşie lată de doi centimetri pînă la mare, însă fără dreptul de a se dispensa de pantaloni de baie. Totuşi în cele din urmă, amîndoi rămaseră pe deplin satisfăcuţi, căci o clauză secretă a tratatului le dădea dreptul să-şi poată ridica fiecare pe viitor cît va putea mai sus moralul.

tf

PLECAREA ÎN STRĂINĂTATE

Din toate preparativele voiajului, cea mai mare parte erau îndeplinite ; în cele din urmă, reuşi să plătească şi chiria, ajutat fiind de cele două bătrîne raţe ale sale, care nici de astă dată nu-1 lăsară să alerge la mila vecinilor. Singurul lucru ce îi cereau în schimb era ca să fie şi ele primite, cel puţin o oră pe zi, în camera sa de lucru, care exala un aşa de dulce şi îmbătător miros de ciurcivele. Se sui în corabie. Sentimentul puternic şi neînvins de tată îl trase însă înapoi ia ţărm, unde cu o mişcare distrată şi nervoasă şi în mijlocul poporului iubit, îşi ousu două tampoane de sugătoare pe căptuşeala mucegăită a smokingului său si imediat după aceasta, fără a mai pierde timpul, se furişă, neobservat de nimeni, în camera scundă din fundul curţii, trecînd la religiunea mozaică.

i f

Nu mai avea nici un moment de pierdut. Intrase în al şaptezecelea an al existenţei sale, lăsînd în urmă un (trecut glorios şi acuma zilele îi erau numărate. Singura dorinţă ce mai avea era să-şi serbeze nunta de argint. în acest scop chemă pe toţi argaţii şi, după ce îi invită mai întîi să ciugulească din nişte sămînţă de cînepă, îi aruncă în o citelniţă de var. Urmară apoi trei impiegaţi definitivi de clasa a treia şi un arhiereu ! El însuşi, ca să poată linişti mulţimea care începuse să cirtească, îşi ciunti trei degete de la mîna stînga şi se sui apoi pe un scaun de cizmărie ou trei picioare, de unde, în sfirşit, spre satis-

Pî

I

facția tuturor, ciocni său mătăsos putea să atîrne, plutin™. liber și nesupărat de nimeni pe apa rece și proaspătă a pîrîiașului cristalin.

După aceea se sui din nou în corabie. Bătrîna sa soție refuză însă să-1 urmeze, roasă fiind de viermele geloziei din cauza legăturilor de inimă ce bănui că el ar fi avut cu o focă. Totuși, conștientă de îndatoririle ei de soție și pentru a nu se arăta prost-crescută, îi oferi ia plecare două lipii, un caiet de desen Borgovanu și un zmeu cu speteze „din patru", pe care el le refuză, cu indignare, scuturînd niște alune într-un sac.

Ambițioasă ca orice femeie și neputînd suporta afrontul unui asemenea refuz, netrebnica soție îl legă atunci cu o frînghie de umerii obrazului și, după ce îl tîrî în mod barbar pînă la marginea corăbiei, îl luă și îl depuse fără nici o formalitate pe uscat.

Dezgustat de viață și încărcat de glorie și de ani, își scoase căciula și luă tot atunci ultimele dispozițiuni, care erau și ultima sa voință. Renunță la toate titlurile și întreaga sa avere, se dezbrăcă în pielea goală, rămînînd încins numai cu o funie de tei și, după ce în această stare mai privi încă o dată marea nemărginită, se sui în prima căruță cu arcuri ce întîlni în cale și, ajungînd în goana cailor la orașul cel mai mare din apropiere, merse de se însorise în barou...

CONCLUZIUNE ȘI MORALĂ

De vreți cu toți în timpul nopții un somn în tihnă
să gustați,
Nu faceți schimb de ilustrate cu cel primar din Cîrligați.

COTADI ȘI DRAGOMIR

Cotadi este scurt și pîntecos, cu musculatura proeminentă, cu picioarele îndoite de două ori în afară și o dată înăuntru și veșnic neras. Părul negru ca pana corbului e plin de mătreață și încărcat cu sclipitori și scumpi piepteni de bagă.

Cotadi nu are mai niciodată pozițiunea verticală, din cauza unei îmbrăcăminți de șiță ce-^i formează un fel de cuirasă, și care, deși îl jenează teribil, o poartă însă cu o desăvîrșită abnegație direct pe piele, sub cămașa țărănească cu ciucuri, de care nu se desparte niciodată. O particularitate a lui Cotadi este că, fără să vrea, devine de două ori mai lat și cu totul străveziu, dar aceasta numai de două ori pe an și anume cînd soarele ajunge la solstițiu.

Cea mai mare plăcere a lui Cotadi — în afară de aceea de a-și lipi cu gumă arabică diferiți nasturi și insecte moarte pe pielița fină și catifelată a gușii sale — mai este și aceea ca, din dosul tejghelei unde șade, să caute să atragă cu șiretenie pe cîte un client al său în discuții, la început cît se poate de plăcute și din ce în ce mai animate, pînă ce reușește, iuțind tonul, să facă să fie cel puțin o dată contrazis, pentru a răspunde interlocutorului său prin mai multe lovituri puternice ce le dă în dușumea cu muchea unui capac de pian pe care îl are

*
•f,

înşurupat la spate, deasupra feselor, şi pe care îl pune' totdeauna în mişcare în asemenea ocaziuni, punînd în nedumerire pe clienţii săi şi băgînd în sperieţi pe cei mai slabi de înger.

Acest capac mai servă lui Cotadi şi ca perete pe care se urinează mai ales iama, cînd e frig afară şi nu poate ieşi din prăvălie, deşi itrebuie să-i fie destul de dezagreabil aceasta, capacul fiind ataşat la spate, iar nu în faţă. De asemenea el servă la nevoie de .urinat şi pentru ceilalţi clienţi mai vechi ai magazinului şi pentru intimii casei, deşi, încă de la început, Cotadi, ou ocazia instalării mecanismului, niu era jdispus să facă nici o concesie, probă că pusese pe un zugrav de firme să-i scrie pe acel capac : „Murdăria oprită".

Se mai ştie despre Cotadi că se hrăneşte numai cu ouă de furnici, pe care le introduce pe o pîlnie dînd în schimb afară sifon şi că este astupat timp de şase luni pe an cu un dop de sticlă de şampanie, pe care de cîte ori îl trage afară, se încearcă să-1 împartă în loturi inalienabile şi să-1 distribuie populaţiunii rurale, sperînd că va putea rezolva în acest mod, cu totul empiric şi primitiv, delicata şi complicata chestiune agrară...

Despre originea şi rudeniile lui Cotadi nu se ştie aproape nimic precis. Se crede că purcede dintr-o familie nobilă al cărui ultim descendent a rămas o mătuşă a Iui bătrînă, care şade la mahala şi care zilnic îi trimite scrisori pline cu epigrame spirituale compuse în dialectul macedonean, precum şi pacheţele mici cu tărîţe, sperînd prin aceasta să-1 abrutizeze şi să-1 facă să renunţe de bunăvoie la partea de moştenire ce i s-ar cuveni după moartea ei. Toate acestea ea i le trimite printr-un băiat foarte deştept, cu urechile nichelate şi cu pantaloni vărgaţi, numit Tudose.

Cotadi, care este, însă, un om cu judecată, ştie să rabde toate aceste curiozităţi ale bătrînei şi se consolează de mizeriile vieţii cu sincera prietenie ce i-o arată Dragomir, vechi camarad de şcoală şi totodată cel mai bun prieten.

ti[1]

Dragomir este foarte lung, oîrn, cu ochi rotunzi şi foarte mobili, avînd gîtul subţire de culoarea cafelei cu lapte şi fasonat ca la strung, şi purtînd două smocuri fine de păr, lustruite şi negre ca pana corbului, care-i atîrnă ca un decimetru pe ceafa-i rotunjită şi lăsînd să se scurgă din ele la vîrfuri cîte două picături limpezi de untdelemn franţuzesc.

Dragomir are o inimă foarte bună. Cînd vede pe iubitul său Cotadi, că cu toate pocniturile ce le dă în duşumea cu muchia capacului de pian, nu a putut reuşi încă să pună în nedumerire pe naivul care a avut imprudenţa să-1 contrazică, atunci Dragomir, bănuind cît ide delicioasă trebuie să fie senzaţia artistică şi rafinată ce o urmăreşte prietenul său, îi sare în ajutor şi spre a da învins pe clientul său, atît de îndărătnic, îşi lungeşte gîtul cu un supliment de mucava de un metru şi 20 cm, pe care se suie graţios iedera şi alte plante agăţătoare şi care are în partea de sus un aparat care arată cele „patru puncte cardinale".

Pentru toate aceste importante servicii, precum şi pentru cele că ţine contabilitatea prăvăliei, că dă în fiecare zi grăunţe la păsări şi că-1 reprezintă pe Cotadi ca procurator mai în toate procesele ce ;le are, Dragomir este răsplătit cu vîrf şi îndesat, putînd să ia orişicînd la Cotadi masa de seară ce se compune din picioruşe de caracatiţă şi pîine ; pe lîngă aceasta se mai adaugă în fiecare duminică şi sărbători biserriceşti cîte un lighean mare plin ou scoruşe, în oare de multe ori se ascunde cîte un bobinaş de amici pentru dres ciorapii, ceea ce face lui Dragomir o surpriză din cele mai plăcute. în plus, Dragomir mai are dreptul ca, de cîte ori va fi timp de ploaie, să poată, împreună cu întreaga sa familie, petrece noaptea în jumătatea din stînga unei firide, situată în zidul de la poarta Locuinţei lui Cotadi, cealaltă fiind rezervată pentru vardistul de zi.

De multă vreme nu se mai aude vorbindu-se nimic de cei doi mari eroi. Ultima veste ce se mai ştie despre dînşii este că, om practic, Cotadi, şi conştient pe ce amic preţios şi excepţional a pus mîna, spre a putea acapara pen-

tru totdeauna sursa eternă a bogățiilor din capul lui Dragomir, a lăsat prin testament ca să fie îngropat în aceeaşi groapă cu acesta, în speranța că din cîte două picături de untdelemn franțuzesc de cea mai fină calitate ce se scurg la fiecare secundă din smocurile de păr ale acestuia vor răsări cu timpul livezi întregi de măslini deasupra, livezi care împreună cu terenul devenind de drept proprietatea familiei sale, aceasta va avea astfel la îndemînă destul untdelemn gratuit spre a întreține candela după obiceiul creştinesc.

ALGAZY & GRUMMER[1]

Algazy este un bătrîn simpatic, ştirb, zîmbitor şi cu barba rasă şi mătăsoasă, frumos aşezată pe un grătar înşurupat sub bărbie şi împrejmuit cu sîrmă ghimpată...

Algazy nu vorbeşte nici o limbă europeană... Dacă însă îl aştepți în zori de zi, în faptul dimineții, şi îi zici : „Bună ziua, Algazy insistînd mai mult pe sunetul z,

[1] E fosta firmă a unui cunoscut magazin de geamantane, portmoneuri etc. din capitală, rămasă astăzi sub un singur nume. In tot cazul ne permitem a crede că numele de ***Algazy*** sau ***Grummer,*** după imaginile ce trezesc prin muzicalitatea lor specifică — rezultat al impresiunii sonore ce produc în ureche — nu par a corespunde aspectului, dinamicii şi conţinutului acestor doi simpatici şi distinşi cetăţeni, aşa cum îi ştim noi din realitate...

Ne permitem a arăta mai sus cititorilor cum ar fi putut şi cum n-ar fi putut să fie un ***Algazy*** sau un ***Grummer, in abstracto,*** dacă dînşii nu ar fi fost creaţi de o întîmplare, o soartă care mai deloc nu ţine seama dacă obiectele creaţiunilor ei corespund, în forma şi mişcarea lor, cu numele ce li s-a hărăzit.

Cerem scuze Domnilor Algazy 8c Grummer pentru observările ce ne permiserăm mai sus ; o facem însă şi din dorinţa de a-i servi, deşteptîndu-i din vreme asupra măsurilor mai nimerite de îndreptare în această privinţă.

Se pare că remediul nu ar putea fi decît unul şi singur : sau să-şi găsească fiecare alt nume, în adevăr adecuat realităţii lor personale, sau să se modifice ei înşişi, cît mai e timpul, ca formă şi ca roluri, după singura estetică a numelor ce poartă, dacă vor să le mai păstreze...

Algazy zîmbeşte, iar spre a-şi manifesta gratitudinea, bagă mîna în buzunar şi trage de capătul unei sfori, făcînd să-i tresalte de bucurie barba un sfert de oră... Deşurupat, grătarul îi servea să rezolve orice probleme mai grele, referitoare la curăţirea îşi liniştea casei...

Algazy nu ia mită... O singură dată s-a pretat la o asemenea faptă, cînd era copist la Casa Bisericii ; dar nu a luat atunci bani, ci numai cîteva cioburi de străchini, din dorinţa de a face dotă unor surori sărace, care trebuiau să se mărite toate a doua zi...

Cea mai mare plăcere a lui Algazy — în afară de obieinuitele-i ocupaţii cu prăvălia — este să se înhame de bunăvoie la o roabă şi— urmat cam la doi metri de coasociatul său Grummer — să alerge, în goana mare, prin praf şi arşiţa soarelui, străbătînd comunele rurale, în scopul unic de a aduna cîrpe vechi, tinichele de untdelemn găurite şi în special arşice, pe care apoi le mănîncă împreună după miezul nopţii în tăcerea cea mai sinistră.

Grumimer are şi un cioc de lemn aromatic.

Fire închisă şi temperament bilos, stă toată ziua lungit sub tejghea, ou ciocul vîrît printr-o gaură sub podea...

Cum intri la ei în magazin, un miros delicios îţi gîdilă nările. Eşti întîmpkiat la scară de un băiat cinstit, care pe cap, în loc de păr, are fire de arnici verde ; apoi eşti salutat cu multă amabilitate de Algazy şi poftit să stai jos pe un taburel.

Grummer stă şi pîndeşte. Perfid, cu privirea piezişă, scoţînd mai întîi numai ciocul, pe care ostentativ îl prelinge în sus şi în jos pe un jgheab anume făcut la muchia tejghelei, apare la urmă în întregime. Face prin tot felul de manopere pe Algazy să părăsească localul, apoi, insinuant, te atrage pe nesimţite în tot soiul de discuţii — mai ales de sport şi de literatură — pînă ce, cînd îi vine bine, te plesneşte de două ori cu ciocul peste burtă, de te face să alergi afară, în stradă, urlînd de durere.

Algazy, care are mai totdeauna neplăceri şi discuţii cu clienţii din cauza acestui procedeu nepermis al lui Grummer, iese în goană după tine, te pofteşte înapoi şi spre a-ţi lua *meritata satisfacţie,* îţi dă dreptul — dacă ai cumpărat un obiect mai scump ca 15 bani — să... miroşi puţin ciocul lui Grummer, şi, dacă vrei, să-1 strîngi cît de tare de o băşică cenuşie de cauciuc, pe care o are înşurubată la spate, puţin deasupra feselor, ceea ce îl face să sară prin magazin fără să mişte din genunchi, scoţînd şi sunete nearticulate.

într-una din zile, Grummer, fără a anunţa pe Algazy, luă roaba şi porni singur în căutare de cîrpe şi arşice, dar la înapoiere, găsind din întîmplare şi cîteva resturi de poame, se prefăcu bolnav, şi sub plapomă le mîncă singur pe furiş. Algazy, simţind, intră după el acolo cu intenţia sinceră de a-i face numai o uşoară morală, dar cu groază observă în stomacul lui Grummer că tot ce rămăsese bun în literatură fusese consumat şi digerat.

Lipsit astfel pe viitor de orice hrană a lui mai aleasă, Algazy, drept compensaţie, mîncă toată băşica lui Grummer, în timp ce acesta dormea.

Dezesperat, a doua zi Grummer — rămas fără băşică singur pe lume — luă pe bătrîn în cioc şi după apusul soarelui îl urcă ou furie pe vîrful unui munte înalt. O luptă uriaşă se încinse acolo între ei şi ţinu toată noaptea, pînă cînd, înspre ziuă, Grummer, învins, se oferi să restituie toată literatura înghiţită.

El o vomită în mîinile lui Algazy. Dar bătrînul, în pîntecul căruia fermenţii băşicii înghiţite începuseră să trezească fiorii literaturai viitorului, găsi că tot ce i se oferă este prea puţin şi învechit.

înfometaţi şi nefiind în stare să găsească prin întunerec hrana ideală de care amîndoi aveau atîta nevoie, reluară atunci lupta cu puteri îndoite şi, sub pretext că se gustă numai pentru a se completa şi cunoaşte mai bine, începură să se muşte cu furie mereu crescîndă, pînă ce, consumîndu-se treptat unul pe altul, ajunseră ambii la ultimul os... Algazy termină mai întîi...

EPILOG

A doua zi, la poalele muntelui, trecătorii putură vedea întrnun şanţ, aruncate de ploaie, un grătar cu sîrmă ghimpată şi un mirositor plisc de lemn. Autorităţile fură anunţate, dar, mai înainte ca ele să fi sosit la faţa locului, una din soţiile lui Algazy, care avea formă de mătură, apăru pe neaşteptate şi... dînd de două-trei ori în dreapta şi în stînga, mătură tot ce găsi la gunoi.

DUPĂ FURTUNĂ

Ploaia încetase şi ultimele rămăşiţe de nouri se împrăştiaseră cu totul. Cu vestmintele ude şi părul în dezordine, rătăcea în întunericul nopţii, căutînd un locaş de adăpost...

Ajunse, fără să ştie, lîngă cripta învechită şi roasă de vremuri a mînăstirii, de care, apropiindu-se mai cu atenţie, o mirosi şi o linse de vreo 56 ori în şir, fără să obţină nici un rezultat.

Contrariat, îşi scoase atunci spada şi năvăli în curtea mînăstirii. Fu însă repede înduioşat de privirea blîndă a unei găini ce îi ieşise întru întîmpinare, şi care, cu un gest timid, dar plin de caritate creştină, îl pofti să aştepte cîteva momente în cancelarie. Calmat puţin cîte puţin, apoi emoţionat pînă la lacrimi şi cuprins de fiorii pocăinţei, renunţă el pentru totdeauna la orice planuri de răzbunare şi, după ce sărută găina pe frunte şi o puse la păstrare la loc sigur, se apucă de mătură toate chiliile şi le frecă scîndurile cu moloz.

După aceea îşi numără gologanii şi se sui într-un copac spre a aştepta sosirea dimineţii. „Ce splendoare ! Ce măreţie !" exclama el în extaz în faţa naturii, tuşind uneori semnificativ şi sărind din cracă în cracă, în vreme ce, pe sub ascuns, avea grijă să dea regulat drumul în văzduh unor muşte cărora le introducea sub coadă lungi fîşii de hîrtie velină.

Fericirea nu-i fu însă de lungă durată. Trei drumeți, care la început i se dădură drept prieteni şi care, în cele din urmă pretextară sosirea lor acolo ca fiind trimişi din partea Fiscului, se apucară să-i facă tot felul de mizerii, începînd prin a-i contesta mai întîi însuşi dreptul de a sta urcat în copac.

Pentru a se arăta însă binecrescuți şi a nu uza direct de rigorile ce legea le punea lor la îndemînă, încercară atunci prin tot felul de mijloace piezişe să îl silească a părăsi copacul, mai întîi prin promisiunea de a-i face regulat spălaturi stomacale, oferindu-i în cele din urmă saci ou chirie, aforisme şi rumegătură de lemn.

El rămase însă indiferent şi rece la toate aceste ademeniri, mulțumindu-se să scoată pur şi simplu actul său de pauperitate, pe care întîmplarea făcuse să îl aibă în acea zi la sine şi care, printre alte scutiri şi avantaje, îi conferea dreptul de a sta pe vine deasupra crengii unui copac în mod absolut gratuit şi oricît timp ar fi voit.

Totuşi, pentru a arăta că nu ie poartă ranchiună şi ca să le dea în acelaşi timp o lecție fină de tact şi urbanitate, se dete jos, îşi scoase spada şi intră de bunăvoie în lacul mocirlos şi infect din vecinătate, unde înotă iepureşte timp de aproape o oră ; după care comisiunea fiscală, umilită şi ruşinată, o rupse pe loc la fugă, răspîndkid pretutindeni, prin sate şi oraşe, prin munți şi cîmpii, un miros pestilențial fiscal.

El însuşi, îndurerat şi decepționat de pe urma atîtor încercări rele prin care trecuse, îşi numără gologanii şi se sui din nou în copac, de unde de astă dată se găinată asupra întregului teren, zîmbind cu perversitate.

După aceea, regretând sincer ceea ce făcuse, dar totuşi cu mult profit moralmente, se dete jos, se scutură cu un centimetru şi întonînd emtecul libertății vîrî găina sub gheroc şi dispăru cu ea în întuneric.

Se crede că ar fi apucat drumul spre oraşul său natal, unde, sătul de burlăcie, s-ar fi hotărît ca, împreună cu dînsa, să întemeieze un cămin şi să devină folositor semenilor săi, învățîndu-i arta moşitului.

CRONICARI

Fabulă

Cică nişte cronicari
Duceau lipsă de şalvari.
Şi-au rugat pe Rapaport
Să le dea un paşaport.
Rapaport cel drăgălaş
Juca un carambolaş
Neştiind că-Aristotel
Nu văzuse ostropel.
„Galileu ! O, Galileu !
Strigă el atunci mereu,
Nu mai trage de urechi
Ale tale ghete vechi."
Galileu scoate-o sinteză
Din redingota franceză
Şi exclamă : „Sarafoff,
Serveşte-ite de cartof !"

MORALA

Pelicanul sau babița.

CUPRINSUL

TEATRU

ADDENDA